

O B S A H

ÚVODNÍK

Stanislav Balík: Náčrtek 5

MEZINÁRODNÍ SEMINÁŘ K PROBLEMATICE PODÍLU
ADVOKACIE NA ČINNOSTI OBCHODNÍHO REJSTRÍKU 9

ČLÁNKY

Kay-Thomas Pohl: Vliv jurisdikce Evropského soudního dvora na právní normy vztahující se na výkon povolání advokáta 29

Irena Pelikánová: Kodifikace českého soukromého práva, zejména ve vztahu k úpravě obchodních vztahů (diskuse) 36

Jan Matějka: K užití analogie v obchodním právu (k diskusi) 52

Tomáš Marek: Držení a nošení palných zbraní podle nové právní úpravy 53

ESEJE O PRINCÍPECH POSTAVENÍ LIBERÁLNÍ ADVOKACIE – I.

(Karel Čermák) 58

RECENZE, ANOTACE

Pocta Vladimíru Mikule k 65. narozeninám **(Ivana Millerová)** 63

Tomáš Pohl: Vzory smluv podle občanského zákoníku, obchodního zákoníku a zákona o cenných papírech **(Daniela Kovářová)** 64

Naděžda Rozehnalová: Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku **(J. M.)** 65

Přehled judikatury ve věcech obchodního rejstríku a rejstríku společenství vlastníků jednotek **(red.)** 65

Přehled judikatury – Trestné činy proti majetku: Krádež **(J. M.)** 66

PŘEČETLI JSME ZA VÁS (V. M.) 67

Z JUDIKATURY

• K náležitostem výzvy soudu žalovanému, aby se k věci písemně vyjádřil a k předpokladům vydání rozsudku pro uznání 70

• K podmínkám pro nařízení předběžného opatření soudem
Předběžné opatření příkazující zabránit volnému pobíhání psů 71

• K otázce nemajetkové újmy v penězích dle § 13 odst. 2 obč. zák. při diskriminačním ponižujícím jednání 73

• Pravdivost údajů o kandidátovi a neplatnost voleb 75

• Kdy (např.) nelze vzít obviněného do vazby ve zjednodušeném řízení 78

• Společenství vlastníků jednotek podle zák. č. 72/1994 Sb. může podle povahy věci nabývat vlastnictví pozemků. 80

Z rozhodnutí otištěných v jiných odborných periodikách 82

OBSAH

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

1) Snímky členů a náhradníků představenstva České advokátní komory	92
2) Priority představenstva České advokátní komory pro rok 2003	95
3) Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 13. – 14. 1. 2003	97
4) Seminář z cyklu Evropské právo: Některé aspekty vývoje práva životního prostředí v EU	98
5) Seminář o dovolání v trestním řízení	101
6) Upozornění na termíny povinných seminářů pro advokátní koncipienty – NEPŘEHLÉDNĚTE!	103
7) Informace o semináři „Úspěšné mezinárodní společnosti typu joint venture a strategická aliance“, 4. a 5. dubna 2003	104
8) Krakonošův pohár 2003	104

PERSONALIA

Za JUDr. Zdeňkem Steinmannem (Petr Poledník)	105

Z KÁRNÉ PRAXE (Jan Syka)

Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže poruší smlouvu o úschově nevrácením depozita bez odkladu po splatnosti.	106

Z MINULOSTI

Umění účtovat a naši předci (Petr Hajn)	107

ZAMYŠLENÍ

O výřečnosti (Václav Král)	109

ZE ZAHRANIČÍ

Slovensko: Nové obsazení orgánů Slovenské advokátní komory	111
Japonsko: Jak se stát advokátem	112
Německo: Život tropí hlouposti (zmeškání lhůty advokátem jako důsledek nedopatření řemeslníka pracujícího v kanceláři)	113

Z ČASOPISECKÉ LITERATURY (Jaroslava Vanderková)

114

RŮZNÉ

Sdělení Ústavního soudu o lhůtě k podání ústavní stížnosti v případě jejího souběhu s mimořádnými opravnými prostředky	116

NAKONEC

Kresba Lubomíra Lichého	117
Katastr (Ivo Jahelka)	118

INZERCE

119

Ú V O D N Í K

NÁČRTEK

JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Hrajete scrabble?

Pokud ano, tak jistě víte, že „scrabble“ znamená v češtině škrábat, čmárat, spěšně sebrat, shromáždit a že „každé slovo se počítá.“

Pokud nikoliv, tak tuto společenskou hru doporučuji nejen rodičům dětí a prarodičům vnoučat ve věku od šesti let.

Z pravidel se mj. dozvíte, že existují mutace: afrikánská, arabská, Braille (slepecké písmo), bulharská, katalánská, čínská, chorvatská, česká, dánská, holandská, anglická, finská, francouzská, německá, řecká, hebrejská, maďarská, islandská, italská, japonská, malajská, norská, polská, portugalská, ruská, slovenská, slovinská, španělská, švédská a turecká.

Pojďme se nyní naučit novou mutaci, tj. verzi advokátskou.

• • •

Chcete-li při hře scrabble získat zároveň informaci o mezinárodních advokátních organizacích, postačí vám k tomu:

1 hrací plán

18 písmenek, a to: 4x A₁, 2x B₃, 2x C₂, 2x E₁, 1x F₅, 2x I₁, 1x J₂, 1x O₁, 1x P₁ a 1x žolík, který poslouží za B₃ (číslo u písmene vyjadřuje jeho bodovou hodnotu).

Nyní si na osmnácti polích můžeme „načmárat“ zkratky našich významných partnerů.

• • •

„První hráč zkombinuje dva či více kamenů, aby písmena tvořila zkratku, a položí je na herní plán tak, aby zkratka byla čitelná zleva doprava či shora dolů a jeden z kamenů ležel na středovém poli.“ Tolik parafrázovaná pravidla.

Doporučuji na středové pole položit písmeno „C“, zleva připojit další „C“ a zprava připojit postupně „B“ a „E“.

Tímto výchozím tahem získáme zkratku „CCBE“ a zároveň za součet hodnot písmen 8 bodů. CCBE = 8 bodů.

CCBE = Rada evropských advokátních komor, či Council of the Bars and Law Societies of the European Union či třeba též Rad Lögmanna felage I Evropusambandinu leží ve středu našeho zájmu nejen ve hře scrabble.

CCBE vznikla v roce 1960, v současné době je uznávanou advokátní organizací, reprezentující advokacie zemí Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru. Sídlo CCBE je v Bruselu. Kromě delegací advokací členských států jsou zde zastoupeny delegace pozorovatelů. Prvními pozorovateli po pádu železné opony byly advokacie česká a slovenská.

V CCBE je členství kolektivní. CCBE koná dvakrát ročně plenární zasedání, mezi plenárními zasedáními se schází stálý výbor, složený zásadně z vedoucích delegací. CCBE je řízena předsednictvem, které je tříčlenné, tvoří je předseda a místopředsedové volení na jeden rok. Po uplynutí volebního období předsedy jej obvykle nahradí první místopředseda, toho nahradí 2. místopředseda atd.

CCBE usiluje o to být společným orgánem zúčastněných komor, diskusním, koordinačním a organizačním fórem. Jen demonstrativně lze zmínit, že na půdě CCBE vznikl Etický kodex pro advokáty v Evropské unii, novelizovaný naposledy na plenárním zasedání v Dublinu v prosinci

ÚVODNÍK

2002, CCBE vydalo pro evropské advokáty jednotný průkaz, zabývá se praktickými otázkami volného usazování advokátů, uplatňováním nových technologií v advokátních kancelářích, deontologií, principy celoživotního vzdělávání advokátů, povinností mlčenlivosti v kontextu boje proti praní špinavých peněz, a tak bych mohl dlouze pokračovat...

Vraťme se však k hracímu poli.

• • •

Pravidla hry říkají, že jedním ze způsobů, jak utvářet nová slova, je umístění slova (zkratky) k již existujícímu slovu (zkratce) na hracím plánu s využitím jednoho z písmen slova již existujícího.

Doporučuji tento příklad:

Nad prvé „C“ ve zkratce „CCBE“ umístíme „E“ nad „E“ ještě „P“. Pod prvé „C“ ve zkratce „CCBE“ umístíme „O“.

Za takto nově sestavenou zkratku PECO bychom za jiných okolností sečtením hodnot písmen získali 5 bodů. Vzhledem k tomu, že políčka pod písmeny „E“ a „O“ jsou označena textem „zdvojená hodnota písmene“ získáme celkem 7 bodů.

PECO = 7 bodů.

PECO je jedním z mnoha výborů CCBE. PECO znamená Pays de l'Europe Centrale et Orientale čili jde o Výbor pro země střední a východní Evropy.

Dnes má PECO v naší pomyslné hře o bod méně než CCBE, fakticky byla jeho hodnota dříve mnohem vyšší. Odtud přicházela podpora v roce 1995, kdy hrozilo zrušení Komory, zde jsou diskutovány otázky aktuální pro advokacie v zemích bývalého sovětského bloku. PECO pořádá i pravidelné semináře k vybraným otázkám advokátního práva, ve výboru PECO se projednává, zda advokacie v zemi, žádající o statut pozorovatele v CCBE, je nezávislá. Postupem doby se činnost výboru PECO orientuje na země bývalého SSSR, bývalé Jugoslávie a další státy východní a jižní Evropy. V době, kdy byl předsedou výboru PECO Dr. Karel Čermák, přesunula se zasedání PECO do států, jejichž advokátní komory jsou před vstupem těchto států do EU v roli pozorovatelů CCBE. V roce 2001 byl tak stálý výbor CCBE a seminář výboru PECO konán v Praze, v roce 2002 v Bratislavě, letos bude pořádán v Krakově.

I když se na půdě CCBE několikrát uvažovalo o zrušení výboru PECO, vždy se opakovaně položil důraz na jeho užitečné aktivity a zrušení nebylo schváleno. Ukázalo se, že se v lecčems shodují v těchto státech střední a východní Evropy cíle CCBE s cíli Rady Evropy, pokud jde o nezávislost advokacie.

Než ale přistoupím k dalšímu tahu, připomeňme si, že přibližně do roka a do dne bude velmi pravděpodobně naše advokacie, resp. Komora, řádným členem CCBE s hlasovacím právem. Bylo by pak vhodné se účastnit nejen činností plenárního zasedání a stálého výboru, ale též oběsítat výbory, v nichž se řada zásadních rozhodnutí CCBE připravuje.

• • •

Další tah by mohl být následující.

Před písmeno „E“ ve zkratce „PECO“ umístíme zleva písmena „F“ a „B“. Vznikne nám zkratka FBE. Vzhledem k tomu, že zdvojené hodnoty písmene „E“ již byly započteny v minulém kole, získáme za FBE 9 bodů.

FBE = 9 bodů.

FBE = Federation des Barreaux d'Europe či Federace evropských advokátních komor. FBE je právním nástupcem Conférance des Grands Barreaux d'Europe, čili Konference velkých evrop-

ÚVODNÍK

ských advokátních komor založené v roce 1986 Komorami – pařížskou, barcelonskou, bruselskou (valonskou), bruselskou (vlámskou), německou spolkovou, ženevskou, milánskou, pařížskou a frankfurtskou.

Členství ve FBE je kolektivní, řádným členem může být komora státu, který je členem Rady Evropy.

Organizační struktura je obdobná CCBE, rovněž tematika projednávána v komisích i při valném shromáždění je obdobná, zřetel je kladen na ochranu lidských práv. FBE např. vypracovala v rámci programu STAGE program vzdělávání evropských advokátů postavený na principu minimálního standardu.

Při pozornějším sledování jmen zástupců Komor ve FBE a delegátů v CCBE lze dovést, že ti, kteří začínali svoji aktivitu na poli frankofonní FBE, přešli většinou do delegace dvojjazyčné (anglické, francouzské) CCBE.

Pro nás je aktuální okolnost, že ve dnech 5. – 7. 6. 2003 se výroční kongres FBE, jejíž je naše Komora členem, bude konat v Praze.

• • •

Zvolíme-li pro čtvrtý tah pravou stranu hracího pole, nabízí se možnost nad a pod „E“ ve zkratce CCBE připojit pokaždé „A“. Za vzniklou zkratku AEA získáme 3 body.

AEA = 3 body.

AEA = Associations des Avocats Européens je v našem výčtu první mezinárodní advokátní organizací s individuálním členstvím. AEA se věnuje spíše pořádání vzdělávacích seminářů v oboru evropského práva, na jejích kongresech jsou však přednášena i témata advokátního práva.

AEA vznikla na konci 20. století, není zatím příliš početná.

• • •

Na prvé „A“ ve zkratce „AEA“ navážeme směrem doprava písmeny „I“, „J“, „A“. Vzhledem ke zdvojení druhého „A“ ve zkratce „AIJA“ získáme celkem 6 bodů.

AIJA = 6 bodů.

AIJA = Association Internationale des Jeunes Avocats čili Mezinárodní asociace mladých advokátů. Ti, kteří AIJA znají, mi potvrdí, že „mladý“ advokát je tu v zásadě do čtyřiceti pěti let.

AIJA je místem, kde panuje prý přátelská kolegiální atmosféra. Lze navštěvovat zajímavé semináře (ten pražský před třemi lety navštívili snad pouze dva mladí čeští advokáti) a navázat kontakty s řadou advokátů, kteří většinou po završení mládí pokračují v činnosti v UIA nebo AEA.

• • •

Ted' jsem učinil nechtěnou nápovědu.

Na druhé „A“ ve zkratce AIJA umístíme „I“ a nad ně „U“. Za vzniklou zkratku „UIA“ budeme oceněni čtyřmi body.

UIA = 4 body.

UIA = Union Internationale des Avocats čili Mezinárodní unie advokátů.

UIA si zaslouží více než pouhé 4 body. Vznikla v roce 1972 a je v Evropě nejstarší mezinárodní advokátní organizací. Má přibližně 3 miliony členů.

Zastavme se nad tímto počtem. Ačkoliv má UIA šest oficiálních jazyků a jejími členy jsou advokáti z celého světa, je průměrný počet advokátů – členů na jeden stát nepochybně vyšší, než je počet českých advokátů – členů UIA.

 ÚVODNÍK

Činností v UIA se lze podílet na ochraně základních principů výkonu advokátského povolání, ochraně lidských a občanských práv, rozvoji právní vědy ve všech státech světa a ve všech právních odvětvích a při prosazování mezinárodního právního pořádku.

Členství je v zásadě individuální a kolektivní, orgány UIA jsou valné shromáždění, předsednický výbor a řídicí výbor.

Na závěr pozvánky do UIA nemohu zapomenout na to, že jejím prvním nefrancouzským předsedou byl český advokát a předseda Advokátní komory v Čechách z let 1919–1934 Alois Stompfe.

Proč také UIA zmiňují?

Právě začátkem dubna 2003 i za účasti českých advokátů UIA je pořádán v Praze seminář k tématu „Úspěšné mezinárodní společnosti typu joint venture a strategické aliance“.

• • •

Zbývá nám žolík a „A“.

Připojíme-li žolík ve významu „B“ zprava za „I“ ve zkratce UIA a za žolík zprava připojíme „A“, vznikne nám zkratka IBA. Získáme 11 bodů. Žolík leží na políčku „ztrojená hodnota písmene“.

IBA = 11 bodů.

IBA = Internacional Bar Association. Počet bodů je zasloužený. IBA je nejpočetnější mezinárodní advokátní organizace. Členství je individuální i kolektivní, organizační struktura, rozpočet, tematický záběr, to vše kolosálnější než v případě UIA. Každopádně i IBA, preferující angličtinu a orientovaná na americkou oblast, je rovněž otevřena i pro českého advokáta.

To, že je IBA vlivná, dokumentuje i uštěpačná poznámka, kterou jsem zaslechl v kuloárech CCBE. IBA je prý spíše než International Bar Association „International Business Association“...

• • •

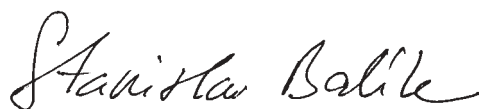
Hra je u konce.

Celkem jsme získali 48 bodů. Pro kontrolu si můžeme zobrazit náčrtek účasti ČAK v mezinárodních advokátních organizacích.

No řekněte, není to jednoduché?

								U			
		P						I	B	A	
F	B	E			A	I	J	A			
		C	C	B	E						
		O			A						

Leden 2003

MEZINÁRODNÍ SEMINÁŘ K PROBLEMATICE PODÍLU ADVOKACIE NA ČINNOSTI OBCHODNÍHO REJSTŘÍKU

Dne 12. prosince 2002 se uskutečnil v konferenčním sále České advokátní komory v Praze, Národní třída 16, mezinárodní seminář k problematice podílu advokacie na činnosti obchodního rejstříku. Impuls k jeho uspořádání vyšel ze setkání JUDr. PhDr. Stanislava **Balíka**, předsedy České advokátní komory a JUDr. Františka **Ištvánka**, místopředsedy Městského soudu v Praze. Setkání předcházela „mediální přestřelka“ na stránkách našeho časopisu (č. 10/2002, str. 100: „Dopis místopředsedy Městského soudu v Praze ze dne 17. 7. 2002“ – reakce na text přednášky JUDr. Karla **Čermáka**, nazvané „Nestrannost soudců v hospodářských věcech, zkušenost advokáta“, Bulletin advokacie č. 6–7/2002).

Semináře se zúčastnili advokáti ze všech regionů České republiky, soudci a pracovníci Městského soudu v Praze a někteří další hosté. Hlavní vystoupení přednesla místopředsedkyně Obchodního soudu ve Vídni, dr. Ursula **Phillipp**, na téma „Rejstříkový soud a jeho judikatura v Rakousku“. Dalším hostem z Rakouska byl Gerhard **Wetschnig**, vyšší soudní úředník, který působí v současné době na Ministerstvu spravedlnosti Rakouska jako člen pracovní skupiny, která připravuje další zdokonalení obchodního rejstříku v elektronické a právní oblasti.

Seminář zahájil předseda České advokátní komory JUDr. PhDr. Stanislav **Balík** přivítáním hostů a historickým úvodem do sledované tematiky s důrazem na důvody, proč je dnešní setkání s rakouskou účastí.

Po vystoupení místopředsedkyně Obchodního soudu ve Vídni dr. Ursuly **Phillipp** následovalo expozé místopředsedy Městského soudu v Praze JUDr. Františka **Ištvánka**. Dopolední část semináře moderoval předseda České advokátní komory JUDr. PhDr. Stanislav **Balík** a předseda kontrolní rady JUDr. Jan **Mikš**, odpo-

lední část pak JUDr. František **Smejkal**, předseda Výboru pro obchodní právo České advokátní komory.

V odpoledních hodinách proběhla živá diskuse k problematice rejstříkových soudů. Své poznatky a zkušenosti z práce mimopražských rejstříkových soudů zmínili přítomní advokáti z jednotlivých regionů ČR. Soudci a pracovníci Městského soudu v Praze na druhé straně poukazovali na nedostatky v návrzích na zápisy a hlavně na špatnou úpravu rejstříkového řízení v občanském soudním řádu.

Ze semináře otiskujeme s menšími stylistickými úpravami hlavní referáty. Celkovou redakci provedl JUDr. František **Smejkal** v součinnosti s JUDr. Jitkou **Machovou**.

ÚVODNÍ PROSLOV JUDr. PhDr. STANISLAVA BALÍKA, PŘEDSEDY ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Vítám vás v České advokátní komoře, vítám zde referenty a panelisty, paní doktorku Ursulu **Phillipp**, místopředsedkyni Obchodního soudu ve Vídni; v současné době je specialistkou a soudkyní činnou ve věcech obchodního rejstříku. Dále zde vítám pana doktora Františka **Ištvánka**, místopředsedu Městského soudu pro obchodní věci, kterého – předpokládám – část z vás zná jako svého nadřízeného a část jako známého pražského soudce. Dále je zde pan doktor Jan **Mikš**, i. s. původně plánovaného referenta dr. Jirouska. Dr. **Mikš** je předsedou kontrolní rady České advokátní komory a advokátem, který se rovněž často věnuje obchodním věcem. Dále je zde přítomen pan Gerhard **Wetschnig**, který je soudním referentem při Obchodním soudu ve Vídni. Vítám zde všechny

AKTUÁLNÍ TÉMA

soudce a pracovníky Městského soudu v Praze z oboru obchodního rejstříku a vítám zde pražské i mimopražské advokáty.

Jsem velice potěšen možností uspořádat takovýto společný pracovní seminář a chtěl bych poděkovat dr. Ištvánkovi za jeho iniciativu, která vlastně vznikla zprvu nad takovou lehkou mediální přestřelkou mezi soudci a advokáty nad tématem obchodního rejstříku a já myslím, že tato možnost, že si budeme pracovním způsobem vyřikávat problémy, které v této oblasti jsou, je nepochybně nejproduktivnějším a nejrozumnějším řešením. Ono samozřejmě v České republice je to s obchodním rejstříkem poněkud jiné než v Rakousku a jsem rád, že máme mezi námi paní dr. Phillipp, která nám trošku nastaví zrcadlo, abychom viděli, jak tato problematika je řešena a jak se prakticky vede obchodní rejstřík v zemi, s níž máme společnou historickou tradici, společný právní systém od 19. století.

Samozřejmě, že u nás bohužel ta tradice byla trošku přerušena komunistickou etapou a myslím si, že z toho, co uslyšíme od paní dr. Phillipp, uvidíme, kde by asi bývala mohla Česká republika stát, nebýt totalitního období. Já bych řekl v rámci historického úvodu pár svých osobních zkušeností s problematikou obchodního rejstříku, než jsem tuto agendu opustil a myslím si, že tyto tři zkušenosti krásně dokumentují, jakým způsobem se tato agenda vyvíjí.

První vzpomínka je vzpomínkou z doby před rokem 1989, kdy jsem jako podnikový právník dostal za úkol zajistit v tehdejším podnikovém rejstříku změnu jména ředitele podniku, ve kterém jsem pracoval. Tehdy sídlil podnikový rejstřík pro celou Prahu při Obvodním soudu pro Prahu 1. Byly to, tuším, dvě nebo tři kanceláře a rejstříkové věci nebyly ničím složitým. Prostě jsem tam zašel a s tím soudcem, který to měl posléze rozhodnout, jsem se domluvil, jaké mám napsat podání. Tehdy to bylo zcela banální a na mnoha věcech se nikterak nebazírovalo, takže jednou byl žalobce označen jako Obvodní podnik bytového hospodářství, podruhé jako OPBH, potřetí jako Bytový podnik a každému to bylo jasné, protože

to byl jeden státní podnik. Prakticky variant typu tehdejších socialistických organizací bylo málo a z toho důvodu vlastně obchodní rejstřík nebyl nikterak atraktivní a zajímavou agendou. Tou atraktivní a zajímavou agendou se podnikový, posléze obchodní rejstřík stal po roce 1989 a tehdy jsem si řekl, že také já založím nějakou společnost s ručením omezeným. A protože jsem věděl, že je to věc, která může trvat velice dlouho, tak jsem se radil se svými kolegy a oni mi řekli: „Stanislave, to je jednoduché, ty napišeš podání, zároveň napišeš usnesení, zajdeš za tím soudcem do kanceláře, předložíš mu to usnesení, které jsi napsal a on ti na něj dá razítko.“ Inu, přišel jsem takhle za jedním soudcem na ten tehdejší obchodní rejstřík, napsal jsem usnesení, on si ho vzal, dal ho do šuplíku a řekl: „Tak příště.“ No a když jsem přišel asi za tři dny a ptal jsem se, jak je věc vyřízená, tak on vyndal toto usnesení ze šuplíku a řekl mě: „Vidíte to, pane doktore, nezapomněl jsem na vás, už mám to usnesení napsané.“ A orazítkoval ho, bohužel na něj zapomněl přidělit číslo jednací. Ale to se posléze dohonilo, ale byl jsem tím přiveden k tomu, že jsem si řekl: „Do obchodního rejstříku již víc-krát nepůjdu.“ Od té doby tam také moc nechodím.

A pak jsem měl takové období, kdy jsem si říkal: „Existuje vůbec ten obchodní rejstřík? Vždyť přece není žádná druhoinstanční judikatura, která by dokazovala, že se tam něco rozhoduje a že jsou tam nějaké právní problémy?“ Pak jsem si říkal: „Existuje ten obchodní rejstřík, když by přece mělo být zahájeno pár řízení bez návrhu?“ A přesto jsem objevoval, že existují společnosti s ručením omezeným, které nezareagovaly změnou společenské smlouvy po několik měsíců či po několik let na novelu obchodního zákoníku a už dávno by mělo být přece proti nim zahájeno nějaké řízení. Nicméně nyní tedy vím, že obchodní rejstřík existuje.

Já osobně, ač nejsem specialistou v tomto oboru, mám za to, že způsob organizace, který je nastaven v rámci justiční reformy, je perspektivní a jsem toho názoru, že právě to, že my zde máme

AKTUÁLNÍ TÉMA

tento dnešní náš seminář, kde chceme pracovně o věcech hovořit, dává naději, že skutečně bude splněno to, co se od obchodního rejstříku očekává. Totiž to, že usnadní snadné investice, že usnadní rychlý rozvoj podnikání, že v podstatě bude zajištěno to, že evidence právnických osob či fyzických osob, které jsou v obchodním rejstříku zapsány, bude odpovídat skutečnému stavu.

Dovolte mi, abych tomuto semináři popřál hodně štěstí při výměně zkušeností, při snaze zjednodušit tuto práci a věřím, že to není seminář poslední, ale v této pracovní podobě seminář první.

Abych představil první referující: paní dr. Ursula Phillipp je viceprezidentkou Obchodního soudu ve Vídni a historicky se věci mají tak, že jedna skupina českých advokátů – lektorský tým „Evropské právo“, v září tohoto roku navštívila vídeňský Obchodní soud a místopředseda České advokátní komory JUDr. Vladimír Jirousek mi podal zprávu o této návštěvě a zároveň mi řekl, že paní dr. Phillipp nám vše perfektně jasně řekla a vysvětlila a bezpochyby by tato dáma byla nejlepší referentkou pro toto téma. Mám tedy velkou radost z toho, že přijela a velmi se těším na její referát. Paní místopředsedkyně – předávám Vám slovo.

**VYSTOUPENÍ
DR. URSULY PHILLIPP,
MÍSTOPŘEDSEDKYNĚ OBCHODNÍHO
SOUDU VE VÍDNI**

Děkuji velmi, vážený pane předsedo, za krásná úvodní slova. Já osobně jsem nesmírně ráda, že mohu být s vámi v Praze. Také bych vás ráda srdečně přivítala a pozdravila, milé kolegyně a milí kolegové.

Účelem tohoto semináře je pokud možno plodná výměna zkušeností v určité speciální oblasti, totiž v oblastech práva a v oblastech judikatury, týkající se obchodního rejstříku. Obchodní rejstřík, podle rakouské terminologie *Knihla firem*, je termín, který se změnil co do názvu přibližně před 9 lety a sice, pokud hovořím o Fir-

menbuch, tedy *Knize firem*, rozumí se tím to, čemu se dřív říkalo *Obchodní rejstřík*. Chtěla bych vysvětlit jednu věc: pokud hovořím o nositeli práva, tak se tím myslí buď fyzická nebo právnická osoba, která existuje a která je, resp. může být zapsána do rejstříku.

Nejdříve několik velice stručných slov o historii. Potřeba obyvatelstva anebo státu mít instituci, která vede údaje o obchodnících, tak ta pravděpodobně je velice stará. Nevyznám se v egyptologii, ale mám dojem, že to pochází už právě někdy z doby Starého Egypta, kdy už existovaly určité záznamy i o obchodnících. V našem kulturním prostoru, a my máme společný kulturní prostor, se toto datuje od středověku a pak to šlo dál a náš starý systém, starý obchodní rejstřík, pochází přibližně z roku 1870, byl vytvořen podobně jako rejstřík německý. Tehdy, zajisté se jednalo skutečně o velice novou instituci, která byla užitečná a která byla orientovaná do budoucnosti tak, jako je to dnes náš rejstřík, který už běží v počítačové formě. (Původně jsem vám chtěla přinést také ukázat kopii ručně psaného výpisu z rejstříku; byly to obrovské folianty a tam bylo mnohdy velice krásným písmem, starým písmem, zapsáno, co je třeba a potom to bylo neustále ledabylejší a ledabylejší. Bylo tam mnoho sloupců, jmen obchodníků a další údaje atd. atd.)

Skutečně razantní ekonomický vývoj někdy tak, ono je to jedno, jestli to bylo od roku 1960 nebo 1970, ale prostě v této době už bylo velice naléhavé změnit a pozměnit tuto ručně psanou knihu. Proč? Důvody byly v tom, že jsme měli neustále větší resty se zápisy. Ty resty byly 6 až 8 měsíců staré, a v tom se nacházely také právní věci, tedy záznamy, které byly velice naléhavé a ty dostávaly přednost. Měli jsme tam regály po stranách sálu a ty byly plné spisů, které bylo třeba zapsat. Bylo to plně usnesení o záznamu a z těchto seznamů se „vytahovalo“ a hledalo, co je naléhavé, zatímco to ostatní opět zůstalo ležet. A to byla situace již zcela neudržitelná.

Další bylo to, že v obchodním rejstříku bylo možné vždy učinit náhled pouze u příslušného

AKTUÁLNÍ TÉMA

soudu. Tedy pokud jsem se chtěla dozvědět, dejme tomu o nějaké firmě Computer Handles s. r. o., tak jsem musela cestovat do Salcburku, pokud tam bylo sídlo této společnosti. A nebo bylo třeba požádat nějakého spráteného advokáta, aby zašel na soud a tam si nechal udělat ověřenou kopii. A tyto nedostatky týkající se potřeb ekonomiky potom vedly k tomu, že byla vytvořena pracovní skupina, a sice to bylo někdy kolem roku 1980, možná nepatrně předtím, která se zabývala převodem tohoto rejstříku na počítače. Bylo třeba to vyvinout technicky a také právně. A po 10 letech – a já se domnívám, že pro vás by to mohlo být alespoň určitou útechou – že po 10 letech se nakonec podařilo dojít tak daleko, že bylo možné začít.

V Rakousku jsme několik let stáli před problémem, který se ale dal vyřešit, a sice, že jsme museli ty ručně zapsané údaje, které dosud nebyly smazány, přenést do počítačové formy. Existoval tým a ten byl po celém Rakousku, u každého zemského soudu a ten po dobu tří až čtyř let přenášel stará dat, psaná ručně, do nové počítačové formy. Tehdy jsme se rozhodli, že nebudeme přenášet veškeré staré údaje z dosud existujících rejstříkových záznamů, tedy existujících společností dejme tomu s ručením omezeným, nýbrž že to uděláme pouze se zpětnou platností tří let. To znamená, že i nadále potřebujeme ty staré knihy, ty staré folianty, pokud někdo, ať už je to z jakéhokoliv důvodu, chce nahlédnout, co bylo dříve, např. při restitučních nebo odškodňovacích řízeních. Dejme tomu někdo byl vyvlastněn v letech 1938 až 1945 a nyní se zkoumá, kdo byl vlastníkem, kdo jsou dědicové atd., co se stalo. A to je možné vyčíst pouze z těch starých knih.

Jak vypadá současná Kniha firem vedená na počítači? Domnívám se, že to bude velice podobné, jako u vás. To vím z nějakých jiných konferencí a seminářů. Co nám přináší nová firemní kniha, Kniha firem? Než si to přeložíme, tedy nová Kniha firem, nový obchodní rejstřík, přináší více informací. V současné době máme zajisté více skutečností, které se zapisují, než jak tomu

bylo dříve. Stejně tak máme ještě dodatečné informace, například o některých podnikatelsko-právních okolnostech daného nositele práva. To znamená, že můžeme získat údaje buď včetně údajů o tomto podniku podrobných, nebo ne. Když jsem řekla, že zapisujeme více skutečností, tak je to, dejme tomu, vklad určitého podniku nebo části podniku. Pokud někdo vložil nějaký podnik z jiné společnosti, z jedné s.r.o. do jiné, tak se to zapisuje v obou těchto společnostech do rejstříku příslušným způsobem. A stejně tak, a to je výhoda, u každého soudu, u každého notáře, u každého advokáta, je možné učinit náhled do celého obchodního rejstříku po celém Rakousku a v poslední době také prostřednictvím Internetu. Tedy každý, kdo má Internet a kdo má příslušný přístup, protože za to se samozřejmě platí, tak se může podívat na údaje z rejstříku firem. Může se to udělat třeba i z Prahy. Je to přirozeně velice výhodná věc, která umožňuje dobrou publicitu.

A co je ještě důležité? Pokud dnes jako soudkyně u určité akciovky schvaluji zvýšení kapitálu, tak sedím v Praze. Kdybych měla spojení přes počítač a měla bych zde spis, tak bych dokonce mohla udělat zvýšení základního kapitálu dnes v Praze a zítra by tento zápis byl hotový.

Důležitá je také rychlost a to je věc výhodná pro ekonomiku, ale nejen pro ni, nýbrž i pro veškeré obyvatelstvo koneckonců. Totiž našim cílem je, aby Kniha firem byla co nejvíce a co nejrychleji aktualizována. Předpokládejte, dejme tomu, že dojde ke změně jednatelů. Pak je důležité, aby jednatel společnosti s ručením omezeným pokud možno okamžitě poté, co byl jmenován, také byl zapsán v Knize firem, protože ten činí další obchody jménem této společnosti, nebo dejme tomu pokud někdo už koupil u nějaké firmy, třeba Liner GmbH, nábytek, tak chce vědět, s kým jednal, kdo je tam prokuristou a kdo je jednatelem atd. A z tohoto důvodu se snažíme tyto záznamy činit co možná nejrychleji.

Důležité je to nejenom pro tyto deklarativní záznamy, nýbrž také pro záznamy konstitutivní, to znamená veškerá navýšení kapitálu – předpoklá-

AKTUÁLNÍ TÉMA

dám, že u vás to bude podobné. Nebo změny firem nebo změny stanov nebo společenské smlouvy u kapitálových společnostech, tak ty se stávají účinné teprve okamžikem zápisu. A přirozeně asi zde existuje zájem dejme tomu u navýšení kapitálu, aby záznam byl co možná nejrychlejší, protože tím se kapitál uvolní. Tedy představenstvo, resp. jednatel, může konečně s kapitálem něco dělat, může jím disponovat.

Publikace, a to je také poměrně „mladá věc“, přibližně před jedním a půl rokem vznikla. My zveřejňujeme své záznamy v Knize firem pouze v souboru ediktů. Východiskem je to, že každý má mít možnost, aby se co nejlepším způsobem informoval o zahájených konkurzech. A proto každý má přístup zdarma k souboru, kde soud tyto informace zveřejňuje. A tento soubor se rozšiřuje potom na sdělení dražebních roků a také jsou tam údaje z Knihy firem. To jsou věci, které jsou k dispozici a k tomu ještě se také předpokládá zveřejňování těchto skutečností ve Vídeňském věstníku. Ale předpokládá se, že všechno to bude pouze v této elektronické formě jako ediktový soubor, protože ta sdělení v novinách stojí mnoho peněz, a to potom musí ty subjekty platit. Tedy je to na Internetu, pokud máte přístup k Internetu, tak se podíváte na příslušnou adresu. Stejně tak homepage ministerstva spravedlnosti, kde najdete veškeré informace o aktivitách rakouské justice.

Máme ještě jedno určité „manko“. Možná jich máme víc, ale o jednom bych se chtěla zmínit. Listiny, tedy základ pro záznam do rejstříku, se zpravila shromažďují ve Sbirce listin vždy k příslušnému danému subjektu. Tedy, podobně jako pravděpodobně všude, každý subjekt má určité číslo v rejstříku a listiny se potom nacházejí ve vlastní složce pod tímto číslem firmy. A do těchto listin je možné nahlédnout pouze u příslušného soudu.

[Rakouská firemní kniha je přístupná i na Internetu pod adresou: www.rdb.at. Na rozdíl od ČR ale není přístup přes Internet bezplatný, ale podléhá poměrně vysokým paušálním poplatkům za použití služeb právní databanky (Rechtsdaten-

bank, rdb). Přístup k této databance přes Internet proto mají většinou pouze advokátní kanceláře, notáři nebo velké banky a pojišťovny apod. Pozn. od JUDr. Ivany Bučkové, advokátky v ČR, v trvalé spolupráci s AK Doralt, Seist, Csoklich, Videň.]

Existuje však jedna výjimka: V průběhu procesu zavádění směrnic evropského práva jsme změnili ustanovení týkající se výkaznictví a účetních předpisů a zhruba asi tři roky jsou všechny kapitálové společnosti povinny předat soudu své roční účetní závěrky. Hned bych se vás s dovolením zeptala, zda to tady v České republice je také tak a také se to podává soudu? Protože existují i jiné možnosti. Víím, že třeba v Nizozemí je tomu tak, že se to podává příslušné obchodní komoře. A u vás je to tedy také u soudu. A je s tím spousta práce nebo není? Nám to přineslo spoustu práce navíc, ale nemáme na to kapacity, které by to zpracovávaly, takže jsme museli nejdříve vyškolit další vyšší soudní úředníky a teď se pomalu dostáváme do fáze, že agendu začínáme zvládat. Existuje tedy možnost podat roční závěrku elektronickou cestou; to znamená, že to nedáváme na „papiře“, také se pak nedostane nic takového do Sbirky listin, ale v okamžiku, kdy je to autorizováno, tzn. že soud to formálně zkontroluje. Potom každý, kdo má přístup do internetového obchodního rejstříku, se může na ten dokument podívat a samozřejmě si ho i vytisknout. Perspektiva vypadá tak, že elektronická listina, tzn. dejme tomu i zápis z valné hromady akciové společnosti, se bude podávat elektronickou cestou. Existují projekty, které na tom již pracují – notáři, alespoň rakouští notáři, mají vlastní elektronický archiv listin. Do tohoto elektronického archivu přebírají všechny své listiny a nyní se diskutuje o technických a právních možnostech. Jde o to, aby z tohoto archivu byly pro účely soudu poskytnuty určité listiny. To je teprve „hudba budoucnosti“. Na tom se pracuje a ještě několik let pracovat bude. Ale bylo by to velice prospěšné, pomyslete-li na fakt, že listiny by se pak už nemusely nikde skladovat, tzn. že by se výrazně vyřešil ten problém, že prostě není místo, kde to skladovat.

AKTUÁLNÍ TÉMA

Dále v důsledku tohoto elektronického obchodního rejstříku – říkáme tomu ve zkratce ADF – se nám přece jenom podařilo velice uspořit mnoho času, co se týká doručení. Např. já schválím zápis, jako třeba zvýšení sumy kapitálu u akciovky a potom schvalovací usnesení se odešle automaticky, jde přes Spolkové výpočetní středisko, tam je automaticky rastrová adresa a potom se doručí příslušnému notáři XY. Tak stejně plánujeme ještě další vylepšení a sice doručování v rámci elektronického právního kontaktu. To budou tedy příští projekty. Elektronický právní styk bude znamenat, že my jako soud dostaneme elektronickou cestou od notáře už přihlášení, žádost o zápis. Buď si to „stáhneme“, vytiskneme a nebo necháme jen na obrazovce (to už si člověk sám rozmyslí, jak bude postupovat dál) a potom zase elektronickou cestou informujeme o tom, že zápis byl proveden nebo o tom, že se musí něco ještě vylepšit. To znamená, že zřejmě budeme jako rak, začneme od konce, protože začneme nejdříve tím, že my budeme elektronicky odpovídat, zatím ne elektronický příjem, ale budeme elektronickou cestou reagovat notářům nebo advokátům, tzn. že to bude elektronická re-akce, protože pro nás je to zatím technicky snazší. Co se týká elektronického podávání, tak tady pořád ještě máme problém ověřenosti toho podání, tedy co se týče ověřených podpisů třeba jednatelů, když podávají návrh na nějaké změny v rejstříku např. u s. r. o. To samozřejmě elektronickou cestou zatím nemůžeme dělat, ale uvažujeme i o právních rozměrech té věci. Už jsme tady na tom něco udělali, máme zákon o elektronickém podpisu.

Možná krátce k rozhodujícím rozhodovacím orgánům. Domnívám se, že i tady máme ledacos společného. S panem předsedou jsme o tom už mluvili i před zahájením tohoto semináře. V Rakousku rozhodují zemské soudy ve věcech obchodního rejstříku. To je první instance, ale už je to soudní dvůr. Druhou instancí jsou vrchní zemské soudy a existuje ještě i další instancní cesta k Nejvyššímu soudnímu dvoru, přičemž k tomu

mohu říci tolik: nemáme příliš velké množství opravných prostředků co se týče objemu schválených věcí. Když se něco dělá, když už nějaký opravný prostředek je, tak často dojde až k Nejvyššímu soudnímu dvoru. Máme 15 zemských soudů, které pracují ve věci obchodního rejstříku po celém Rakousku, pak máme Obchodní soud Vídeň. Ve Vídni máme speciální soud pro věci obchodní. Ještě k tomu jedna věc: máme čtyři soudcovské kapacity, tedy čtyři celí soudci pracují ve věci obchodního rejstříku, ale je to rozděleno takřkajíc na šest fyzických lidí, ale jsou to čtyři tabulková místa. Máme 15 vyšších soudních úředníků a celkem s dalším personálem asi 40 lidí, kteří pracují v obchodním rejstříku. Co se týká objemu těch subjektů, o těch budu hovořit později.

Činnost mezi soudcem a vyšším soudním úředníkem je v zásadě rozdělena tak, že zákon o vyšších soudních úřednících praví, že veškeré věci obchodního rejstříku dělá vyšší soudní úředník a vyňaty jsou konkrétně uvedené činnosti, které jsou vyhrazeny soudci. Mohu tedy velice zhruba říci, že co se týče akciových společností, to je vyhrazeno soudci, veškeré přeregistrace, věci, které souvisí s právem s. r. o. od určité výše kapitálu, soukromé nadace, evropská ekonomická zájmová sdružení – u nás mají zkratku EWIV. Tak to je zhruba všechno, co je vyhrazeno soudci, a dále právně složitější věci, samozřejmě zahraniční subjekty, tedy třeba registrace zahraničních poboček.

V Rakousku, stejně jako u vás v České republice, jsou věci záznamu do obchodního rejstříku věci soudní a nikoliv věci dejme tomu správní a nebo věci hospodářských komor, jak to v některých zemích bývá, přičemž Evropský soudní dvůr pro nás přijal rozhodnutí, které pro nás bylo překvapující, a sice týkalo se to předkládání ročních uzávěrek. Tam řekl soud, že v té věci nebude rozhodovat, protože to je věc nikoliv judikatury, nýbrž je to věc správní. To pro nás bylo překvapující, protože my se vnímáme jako třetí nosný pilíř vedle správy a legislativy a z pohledu Ústavy toto je věc judikatury. Zda se to může vztahovat k ročním uzávěrkám, jak to předpoklá-

AKTUÁLNÍ TÉMA

dám, které se spravují nějakým způsobem, tak jistě, protože to se vezme a „strčí“ se to do Sbírký listin, musí se přezkoumat rozsah atd., ale tedy jak se to bude dál vyvíjet, to nevím.

Vyšší soudní úředník je vždy podřízen určitému konkrétnímu soudci, ale ve své činnosti je nezávislý podobně jako soudce. Pouze ten určitý soudce, ke kterému patří podle rozvrhu práce, mu může dávat příkazy a nebo také může atrahovat věci. Opravné prostředky existují podobně jako proti rozhodnutí soudce a navíc je zde rozklad a ten by byl předložen vždy soudci nadřízenému tomuto soudnímu úředníku, tzn. že to zůstane v té samé instanci. Je to svého druhu autoremedura. Tedy tolik k soudní organizaci.

Můžeme se podívat, jak vypadá práce soudu. Když přijde nějaký případ do kanceláře obchodního rejstříku, tak tam je to za prvé zaneseno. Spis s vytištěnými daty se dostane do rozhodovacího orgánu, tzn. dostane to buď soudce nebo vyšší soudní úředník, který doplní data, prověří, přezkoumá a potom přijme rozhodnutí. Pokud data nejsou kompletní, tzn. není možné přijmout rozhodnutí, tak dá návrh na opravu nebo na doplnění a pak se to vrátí. Když oprava potom přijde, resp. když už je spis v takovém stavu, že je možné rozhodnout, tak se přijme rozhodnutí a potom se spis dostává zpátky do kanceláře a kancelář potom založí listiny do spisů, rozhodne o poplatcích a potom uloží – a to je už poslední věc, která se potom děje.

Nyní bych vám krátce ukázala, jaké subjekty jsou protokolovány v rakouském obchodním rejstříku, tedy v rakouské Knize firem. Mám tady dokonce dvě fólie.

Tato fólie nám ukazuje, které právní formy zapisujeme. A to je přesně upraveno v zákonu o obchodním rejstříku. Jak vidíte, za prvé je to samostatný obchodník, tzn. fyzická osoba, která provozuje živnost, tak ta může být zapsána. Potom je to veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, to už je dávno známo. Potom vznikla v roce 1991 veřejná výdělečná společnost ve formě veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti a ta vznikla z nutnosti

společenské, aby malým podnikům byla dána možnost získávat práva jako společnosti a nikoliv pouze jako samostatné osoby, což je pro advokáty. Dále jsou to partnerství dejme tomu notářů, advokátů a nebo malých samostatných obchodníků. Také je to společnost s ručením omezeným, těch je přibližně 200 tisíc firem, tzn. je to daleko nejvíce. Dále je to akciová společnost. A potom jsou to výdělečná a hospodářská družstva a dále potom pokračování těmi méně významnými, z hlediska počtu a formy. Za prvé je to evropské hospodářské zájmové sdružení, které bylo zavedeno na základě komunitárního práva. Je to evropská právní forma, která má určitou zvláštnost, totiž při zachování své právní subjektivity mohou měnit sídlo po celé Evropské unii. Dále jsou to soukromé nadace, které mají obrovský význam z hlediska rozsahu kapitálu a potom jsou to spořitelny a dále jsou to pojišťovny, vzájemné pojišťovací spolky, které se převádějí na akciovky. Ty nemají už velký právní význam. A dále jsou to spolky, ty se nezaznamenávají do rejstříku, protože ty se zaznamenávají do rejstříku správních úřadů. To znamená, že tyto spolky dosud nejsou v elektronické formě, avšak ministerstvo vnitra má odstartovaný projekt a podobně by tyto spolky měly být vedeny jako obchodní rejstřík, protože to jsou také právnické osoby, ale je to věc správní, tzn. pravděpodobně potom budou spravovány ve Spolkovém výpočetním centru podobně jako obchodní rejstřík.

A ještě jedna informace o soukromé nadaci – to je majetková podstata, která vzniká v důsledku rozhodnutí zakladatele nadace – donátora, a to znamená, že ne zcela „pasuje“ do obchodního rejstříku nebo do Knihy firem, protože z pohledu obchodního, soukromá nadace nemůže působit jako obchodník. Ale my také protokolujeme tyto subjekty, tyto právní subjekty v tomto rámci.

A ještě jsem chtěla říci jednu věc týkající se jednotlivých samostatných obchodníků a zde se vede obrovská diskuse o reformě obchodního zákoníka, a sice je to diskuse také o těchto

AKTUÁLNÍ TÉMA

jednotlivých obchodníků a zde zvažujeme, zda bychom nezměnili pojem „podnikatele“, totiž podle zákona o ochraně spotřebitele. A dále se zvažuje, zda veškerá svobodná povolání, které vykonávají jednotlivé osoby, také „nespadnou“ pod tento pojem „podnikatel“, „samostatný podnikatel“; je tedy ale otázka, do jaké míry potom mají povinnost předkládat závěrky a své účty a podobně. Je to otázka, která je spojena s celou řadou povinností, které jsou ukládány podnikům, ale nikoliv jednotlivým osobám. To je tedy předmětem v současné době velké diskuse a nejrůznější zájmové skupiny právě v současné době lobbují a na Spolkovém ministerstvu běží fórum. Pokud to nastane, tak by to znamenalo, že obchodní rejstřík nabude na objemu. Neumíme si představit, zda by se nám to povedlo, zda na to budeme mít čas, protože to bude spousta práce, ale zatím ještě nevíme, jestli to na nás vůbec „padne“.

Co se protokoluje, tedy co se zapisuje, které údaje? To vám v tuto chvíli vůbec nejsem schopna říci, protože bychom tady seděli příliš dlouho, a to by také byla nuda. Ale na jedné straně je to uvedeno v zákoně o obchodním rejstříku. Bylo to vytvořeno v rámci nové firemní knihy, tedy nového počítačově řízeného obchodního rejstříku a vedle toho existují ještě některé další zákony, které něco upravují, ale které nemají až tak velký význam. Například je to zákon o akciích. To pro nás není takřikajíc vedlejší zákon, nýbrž je to jedna z těch základních věcí; zde se nacházejí některé skutečnosti, které se zapisují do rejstříku.

Pár informací o rozsahu, tzn. kolik subjektů je zapsáno v Rakousku, kolik jich je ve Vídni u obchodního rejstříku a také kolik máme případů agendy. Možná, že by vás to zajímalo, prostě abyste měli představu o objemu naší práce.

V Rakousku k 31. prosinci 2001 bylo zaneseno, tedy za prvé – o nápadu: celkem 201 307 spisů bylo v roce 2001 zpracováno a z toho zápisy – celkem se zapisovalo 166 107 záznamů, které se potom dělí mezi soudce a vyšší soudní úředníky. Vyšší soudní úředníci jich vyřídili

152 400 a soudci 13 900. Pokud se to rozdělí po celém teritoriu Rakouské republiky, tak ve Vídni, která představuje velkou hospodářskou aglomeraci, tak tam to bylo 60 000 záznamů, které prováděl pouze Obchodní soud ve Vídni a proporčně se to opět dělí – je to 55 000 záznamů, které provedli vyšší soudní úředníci a ten zbytek soudci.

Vedle toho můžeme dále rozlišovat mezi novými zápisy firem, které jsme provedli, a to je přibližně 64 000 firem, které jsme nově zapsali, přičemž opět je rozhodující, že sem patří také fúze a ty spadají pod nové firmy, protože při fúzích mnohdy vznikají nové firmy, tzn. je to věc, která se velice těžko dá vysvětlit.

Roční závěrky, které jsme prováděli, tak pouze ročních závěrek bylo celkem 81 000, protože i zde opět firmy ne vždy plní své povinnosti a mnohdy je třeba „donucovacími tresty“ je k tomu přivést. To se týče podle práva zapsaných subjektů, které musejí předkládat roční závěrky, tak z toho zde máme 104 000 subjektů, které musí každý rok předkládat závěrky a z tohoto čísla už vidíte, jak rozsáhlá je práce soudu, rejstříkového soudu v důsledku zavedení povinnosti zapisovat do obchodního rejstříku roční závěrku. Skutečné firmy již neexistentních firem, tak těch bylo v roce 2001 – 9 000.

Nebylo to velké množství čísel, nemusíte si je všechna pamatovat, ale k tomu snad jedno vysvětlení. Pokud říkáme zpracování a nebo případ, tak každý návrh buď na zápis a nebo na zpracování, neboť vedle zápisu jsou ještě některé další agendy, tak dostane určité FR číslo, což je rejstříkové číslo k danému číslu ve firemní knize. A to, o čem jsme hovořili, to byly ty jednotlivé případy agendy, jednotlivá ta FR čísla. Pokud tedy provedeme jedno schválení nebo jedno usnesení, tak je to vyřízení jednoho čísla FR. Ale vedle toho existují další návrhy na zápisy a tím se to celé násobí.

Ještě několik informací o procesních předpisech. Ve věcech obchodního rejstříku používáme zásady nesporného řízení. A platí zde první paragrafy 1 až 19 zákona o nesporném soudnic-

AKTUÁLNÍ TÉMA

tví. A tento zákon o nesporném soudnictví pochází někdy z roku 1860 nebo 1854. Tedy působí velice antikvárním dojmem, ale když se na ten zákon podíváme podrobněji, tak musím říci, že je to zákon i dnes velice „krásný“, poměrně jasný, srozumitelný a díky té starobylosti došlo k určitému pokusu o reformu. Zatím je to novela, která ještě není v platnosti, ale dostaneme nový zákon o nesporném soudnictví a tyto paragrafy 1 až 19, tak z těch se stane paragraf 75. To jenom, abyste měli představu, že ty novelizace ne vždy vedou ke zlepšení, protože to bude zajisté ještě daleko komplikovanější. Ale uvidíme.

Už jsem se zmínila o opravných prostředcích. Ústředním problémem je podle mého názoru pro nás všechny to, abychom urychlili záznam, tedy abychom ty zápisy provedli co možná nejrychleji. A zde existují určité faktory, které je možné využívat u nás ve Vídni. Za prvé je to ona počítačová možnost. Už jste to viděli na tabuli. Návrh přijde buď poštou a nebo je přímo předložen. Přímou, to znamená v tomto případě, že u mě jako u soudkyně, pokud se tak dohodnu s navrhovatelem. Já si to zapíšu, dnes, zapíšu si, je tam můj podpis, dnes předáno. A to dělám v některých případech proto, že třeba přede dveřmi je víkend a to znamená ztrátu 3, 4 dnů. A ono to vypadá možná komicky, ale jak všichni víte, v hospodářství i tyto dny se počítají. Především když jde o to, aby se uvolnily nějaké peníze nebo aby se už nemusely platit nějaké úroky a nebo z nějakých důvodů, jako je burzovní prospekt, dejme tomu, který už byl zveřejněn v novinách atd.

Stejně tak kroky transformace společností a nebo fúze nebo rozdělení společností, potom vklad, potom znovu fúze a všechno to týkající se jednoho subjektu a nebo souvisejících subjektů. A pokud toto nefunguje v dobrém časovém sledu, tak celý plán takříkajíc „jde do háje“ nebo se prostě vykojí. A z tohoto důvodu to ti navrhovatelé přinášejí přímo. A v takovém případě to mohu dát rovnou zapsat. To znamená, že data, která mají být pozměněna a která mají být zapsána, tak to dělá moje kancelář. Dejme tomu je to změna stanov ve firmě, zvýšení kapitálu, navý-

šení kapitálu, nové představenstvo, nová dozorčí rada atd. Tak to za prvé zapíšu. A nebo nová akciovka, tu potřebuji, a protože se potom stane dejme tomu komanditní společností. Tedy to se zapíše a pokud to dobře funguje, tak to mohu vyřídít ještě téhož dne. Pokud si na to najdu čas, tak to mohu ještě prověřit, mohu to přezkoumat a ještě lépe ta věc funguje tehdy, a to se týká velkých restrukturalizací, jak jsem se o tom zmínila předtím. Totiž tady se vždycky stává, že notáři nebo advokáti, např. se jedná o nové stanovy pro novou akciovou společnost, tak mi dají k dispozici k předběžnému přezkoumání nové stanovy. To znamená, že já si přečtu jednotlivá ustanovení těchto stanov, zda to odpovídá příslušným předpisům zákona, řekněme, že jde o předpisy o dozorčí radě. Odpovídá to našemu zákonu o akciovkách nebo ne? To přezkoumám. A nebo v poslední době je v módě například to, že se konají zasedání dozorčí rady v rámci videokonference. To znamená, že jeden člen sedí v New Yorku, druhý ve Vídni, dva nebo tři náhodou jsou v Salcburku a nebo ve Frankfurtu, protože všichni „lítají“ sem a tam po světě a chtějí přimnout usnesení dozorčí rady. A pak je to tak, že se propojí a udělá se taková videokonference. To znamená, že tyto osoby spolu jednájí pouze prostřednictvím obrazovky. A otázkou je, zda toto odpovídá zákonu o akciových společnostech nebo ne. Já vám na tuto otázku dnes vůbec nejsem schopná odpovědět. I o tom se vede diskuse, zda je to nebo není v souladu se zákonným rámcem.

Já ještě jednou říkám, vede se diskuse. To znamená, má-li to někdo takto ve stanovách, tak já mu mohu říci: „Takhle, prosím, ještě ne. Vyjměte to, ale potom vám to hned schválím.“ Takováto forma předběžné konzultace se u nás koná opakovaně. A já osobně to dělám docela ráda, protože pak mám víc času se zamýšlet nad těmi právníckými otázkami. Například i u soukromých nadací se opakovaně objevují problémy. A sice problémy, zda to ještě je v souladu s příslušným zákonem a nebo už není. U nás právě, co se nadací týče, byl zákon pojat velice liberálně a zatím

AKTUÁLNÍ TÉMA

se skrývalo to, aby co největší množství tuzemského majetku bylo skutečně koncentrováno v tuzemsku. To znamená, že naši bohatí by měli své nadace zakládat a mít u nás, a nikoliv v Lichtenštejnsku, což byla veliká móda. A samozřejmě, aby k tomu nějak tyto veliké firmy byly motivovány, nebo velkokapitalisté, ať už jim říkáme jakkoliv. To znamená nějakým způsobem je přimět k tomu, aby založili nadaci v Rakousku a aby nadační prohlášení mohli zformulovat pokud možno tak, jak to odpovídá i jejich představám a tomu, co se s tím majetkem později má stát, jak má být spravován, jaké mají být podíly na něm atd., kdo má být, kdo může být v představenstvu, kdo může představenstvo odvolávat atd. Zákon nechává otevřenou velkou řadu možností a tím pádem my soudci máme spoustu otázek. A bezpochyby víte, že vždycky nemůžeme říci: „Já to zamítám. Ať rozhodne vyšší instance.“ A než to dostane Nejvyšší soud, jsou to dva, tři roky. Takže není-li možnost rozhodnout rychle, tak je to stejně tak nefunkční. Všechny ty ekonomické struktury se prostě přelíou někam jinam. To znamená, já mám raději, mám-li nadační prohlášení v jeho návrhové fázi, stejně tak to platí pro nějaké smlouvy o splnutí nebo naopak o rozdělení firem. A vždycky mě zajímají jenom právní aspekty. Ty ekonomické v tom vůbec nesleduji, na to se neptám, k tomu ani nemám kapacity. Ale jako soudkyně obchodního rejstříku jsem tady i od toho, abych překontrolovala formální a materiální právo. Nic jiného nesleduji, ani daňové okolnosti.

A toto předběžné prověřování člověka trošičku zbaví toho ohromného tlaku. Znáte to – přijdou s návrhem a teď a hned a promiňte, že dneska, ale musíme to dneska, strašně to spěchá atd. Nikdo to nevěděl a daňový poradce říká a před koncem roku to musí být. Tak a já tam sedím a mám to schválit ten samý den. A to je daleko snazší, pokud jsem ten návrh viděla už předtím. To znamená třeba restrukturalizace bank Austria, to možná budete asi znát. Jednalo se tady o tu restrukturalizaci, o splnutí s HVB, Hypofer Einsbank. To byla bavorská banka. Tam

bylo několik následných kroků. To byla ohromná krabice listin. A já jsem si ty listiny vezla domů, protože doma mám více klidu ke studiu a pak jsem je zase vezla zpátky na soud. My jsme to půl roku předtím předběžně už projednávali, oni mi posílali listiny. To znamená, že skutečně hodiny diskusí jsme měli už za sebou. Vždycky jenom tu právní stránku jsme probírali. To pak le-dacos usnadnilo.

Další ulehčení zažívají notáři a advokáti tehdy, když posíláme věci faxem, e-mailem nebo po telefonu. Hned k tomu říkám, že s každým takhle nekomunikuji. Vždy je problém je třeba někde telefonem dohnat, ani to nejde, já potřebuji klid a čas na práci. A teď jako viceprezidentka soudu mám ještě, tak říkajíc, „na krku“ agendu, která mě často odvádí. Ale e-mailování nebo faxování je bezpochyby velké ulehčení, aby člověk třeba řekl: „Hele, potřebuji ještě bankovní potvrzení. To, co tady je, je zastaralé. Nebo ještě tady chybí potvrzení finančního úřadu, registrace nebo žádost o registraci není podepsána, ověřeně všemi jednatelem.“ Což třeba je u nás nutnost. To znamená, že pomocí této komunikace je to všechno rychlejší. Zrychlí se to také tím, když se návrhy napíší hned u nás v rejstříku. Já mám díky tomu elektronickému rejstříku možnost, že se dostanu přímo do toho rejstříku a mohu napsat usnesení, uložit ho a svou poštovní cestou to můžu též hned odeslat, to své usnesení. Mám adresu a rozhodně to tentýž den odejde a on to může mít dne následujícího nebo ještě další. Já sama to ráda používám a není to nic obtížného naučit se těch pár kroků, jak to člověk v rejstříku, v počítači může rovnou udělat.

Další věc, když se má něco dodat, třeba zapomněli nějaké potvrzení od banky – zatelefono-vují: „Ano, ano, dneska vám to přinesu. Budete tam? – Ne, já tady nebudu. Odevzdejte to do kanceláře, napište tam moje číslo a oni mi to dají na stůl.“ To znamená, že i takovéto dohody jsou možné. Pro procesy restrukturalizace, když máme několik subjektů za sebou, tak existují i porady o časovém harmonogramu. Předpokládejme, že někdo chce mít změnu přesně na

AKTUÁLNÍ TÉMA

konci roku. A proč? Mají třeba nové hlavičkové papíry a už to všem sdělili, že se od 1. 1. budou jmenovat, už ne ABC obchodní společnost, ale Neumatic obchodní společnost atd. A pokud to všechno podají a řeknou včas, tak se pokusíme vyhovět a provést tu změnu skutečně v termínu, který oni potřebují.

Tak a co dál? Ještě jedna pomůcka. To je taková naše vnitřní pomůcka. Já bych vám to ráda ukázala. Prosim vás, nenechte se tím odradit, ani znechutit. To tady není proto, aby vás to vyděsilo. Jenom pro ilustraci, toto je ona Kniha. Takhle vypadají naše počítačové masky pro počítačový rejstřík. A když třeba mám nějaké podání, zvýšení kapitálu akciové společnosti a třeba nevím, jak to zapsat, jak to pojmout, jak tu adresu registrovat, tak se to tady potom dá přečíst. No, já taky zrovna s tím nepracuji moc ráda, protože je to poněkud složitě. Měla by to udělat moje kancelář. U nás máme průběžně kurzy, které dělá Spolkové ministerstvo, jak registrovat údaje, co potřebuji k tomu, abych vůbec mohla pracovat s tím automatickým rejstříkem. Každý, kdo ke mě přijde nebo do nějakého srovnatelného oddělení jako nový a v životě se s tím nesetkal, potřebuje kurz a zaškolení, jinak to nejde. A toto je základ všeho, alfa a omega. Na to se můžeme podívat. Ale když musíte při každém kroku něco hledat, tak je to celá věčnost, ale pro příklad, že člověk skutečně neví, tak je to tady.

Tak, to je má „modlitební knížka“. Zde máme seznamy nejrůznějších zkratk listin, které vám potom „vyhodí“ právní formulaci nějaké skutkové podstaty. Např. jak se přecházelo na euro, tedy z šilinku na euro, tak stále existuje věta: Usnesením ze dne byla společenská smlouva harmonizována v souladu s tím a tím europředpisem... To je hrozně dlouhá formulace a máme to tam pod kódem třeba U958. To jsem si teď vymyslela. Ale napíšete U958, datum a máte to. A tady máte seznam těch zkratk. A proto říkám, že to je skutečně knížka mých snů. „Modlitbička“ na dobrou noc. Ale to člověk potřebuje skutečně neustále. Kromě toho existují i zkratky pro celé pasáže textu. Řekněme nějaké oprávnění k zastupování,

v případě družstva, třeba máme nové představenstvo, které teď vystupuje společně se šéfem, s předsedou družstva, jeho zástupcem nebo s prokuristou. A tady celá tato formulace, pak napíšete třeba F203. Je to tedy daleko kratší, než to celé vypsát, ale jinak řečeno tedy registrace toho, co píšeme, je potom daleko rychlejší a kratší. A někdo, kdo to dělá pořad, si zkratky už pamatuje, písmenkové kódy, a pak to jde vůbec úplně nejrychleji ze všeho. Pak existují ještě i kódy adres, což je rovněž kombinace písmen a číslic. Existuje pro notáře i pro advokáty. Tohle vám velice, velice doporučuji. To znamená N007, je to třeba trochu delší, ale to by byl kód určitého notáře. To znamená jméno, adresa, bla, bla, všechno to tam je a okamžitě se to vytiskne. Pak také existují zkratky pro doručování určitým úřadům, Spolkovému ministerstvu financí, hospodářské komory, odborářské svazy, stejně na to máme takoveto zkratky.

K té registraci jsem chtěla říci, co se týče třeba kapitálového zvýšení s. r. o. nebo a.s., co se týče podmíněného kapitálu, na to jsou textové pasáže, kde se doplní už jenom částka nebo datum usnesení valné hromady. Tyto textové pasáže je možné také měnit, protože já jako rozhodující orgán to samozřejmě mohu formulovat jinak, já na to nejsem vázána. Ale je přirozené, že pokud se domnívám, že ta formulace u fúze, dejme tomu, je správná, tak ji přece nebudu vymýšlet znovu. Tady vždy prakticky je možné to schvalovat stejnou formou, stejnými slovy. Nemusím tedy vytvářet nový text se stejným obsahem. A pro toho, kdo potom nahlíží, tak je to snadné, pokud je fúze vždy formulována stejným způsobem. Každý člověk z venku, který se tak moc nevyzná ve formulacích, může si přečíst ten výpis z rejstříku daleko snáze, pokud je to vždy formulováno stejnými slovními obraty. Já to tedy vnímám jako výhodu. Kdo by se na to chtěl podívat, bohužel je to všechno německy, samozřejmě tak může učinit. A domnívám se, že také nikoliv celý rejstřík, ale některé věci z toho by bylo možné určitě zfotokopírovat.

Co jsem vám ještě chtěla říci? Určitou výhodou a nebo určitě zlepšení přineslo také to, že ve

AKTUÁLNÍ TÉMA

Vídni a po celém Rakousku byly organizovány vzdělávací akce a kontaktní rozhovory, podobně jako to děláme my dnes spolu. Když přišla tato nová forma obchodního rejstříku, tedy když byla zavedena ona Kniha firem, tak se mnohokrát také prováděla novelizace zákonů. Průběžně s tím také internacionalizace hospodářství vyžadovala nové zákony. Říkám tomu europeizace – tím, že jsme vstoupili do Evropské unie a patříme do Evropské unie, tak získáváme také nejružnější právní materie, které musíme – jsou to věci z komunitárního práva – implantovat do právního řádu rakouského. A jsou to mnohdy zákony, jejichž výklad mnohdy je nesnadný. My jako rozhodující orgány víme, jak těžké je to někdy vykládat nebo jak tedy z toho potom pro nás vyplývá, že musíme některé věci zlepšovat. A pro nás v naší oblasti z toho vznikla nutnost organizovat vzdělávací akce, školení a nebo vést kontaktní pohovory se soudci, s notáři, s advokáty, se správci, stejně tak, pokud finanční úřady něco potřebovaly, dále to byly určité kontakty tedy k finančním úřadům, k různým živnostenským organizacím atd. A pokud se někdo na nás obrátí, zpravidla se obrátí na prezidium Obchodního soudu ve Vídni a má určité problémy, tak se snažíme vytvořit určitou skupinu, kde se sejdou představitelé z obou skupin tak, aby bylo možné za prvé vytvořit „vědomí“ toho problému a potom také, aby bylo možné vzájemně zkoordinovat vzájemný vztah, proč ta jedna ze stran musí postupovat takovým způsobem a proč to u druhé strany dejme tomu pokulhává z toho a toho důvodu. A jaké problémy? Zpravidla se jedná o problémy, které je možné odstranit, samozřejmě, že ne vždy odstraníme všechny problémy, to nejde. Ale je třeba také interně vidět, jakým způsobem se postup potom ubírá dál u dalších následných organizací. Ministerstvo rovněž už asi tak sedm nebo osm let provádí takovéto vzdělávací akce týkající se právnických problémů a problémů obchodních společností v souvislosti s obchodním rejstříkem. Toho se účastní soudci a vyšší soudní úředníci z celého Rakouska.

Ještě tady mám jednu stránku. Pokud byste s tím souhlasili, tak bych se ráda zmínila o dvou stručných bodech. Už jsem mluvila o tom, jaké projekty máme před sebou. Je to tedy elektronický právní styk. Další vývoj bude s ohledem na nové právní skutečnosti a nové právní okolnosti, které vzniknou v souvislosti s novými podmínkami zákona, tedy budou nové skutečnosti, které bude třeba zapisovat. Dejme tomu, že se to týká opcí akcií. Máme zákon o akciích a velká část se zabývá opcemi akcií. Tedy je to předávání a nebo přiřazování akcií dejme tomu vedoucím pracovníkům, představenstvu a nebo spolupracovníkům akciových společností. To je věc, která přichází ze Spojených států, to víte určitě. Jde o to lépe motivovat pracovníky. Já si zde nejsem zcela jista; zajisté je dobře, když představenstvo, které „hezky“ pracuje, dostává akcie, ale pokud není daná ekonomická situace, tak to k ničemu nepomůže a akciová společnost může takřkajíc se zhroutit a zmizet. Ale já nevím, do jaké míry je to dobré, to dávání akcií pracovníkům, ale je to móda a některé akciové společnosti již dokonce přijali toto do stanov a přijali taková usnesení na svých valných hromadách, které to umožňují. Tedy předávání akcií vedoucím pracovníkům. Jak se to bude vyvíjet dál, to nevím. Ale dejme tomu je to nový prvek a v souvislosti s ním musíme vytvořit příslušné právní moduly. A to se vytváří ve Spolkovém výpočetním centru. A my potom takovéto formulace a tyto věci zabudováváme do našeho softwaru elektronického obchodního rejstříku. Jsou tam tedy právníci, jsou tam technici a společně na tom pracují.

Elektronická listina. To je také náš projekt do budoucnosti. Už jsem se zmínila o reformě obchodního zákoníku. Neustále jsou to věci, které se vyvíjejí, které se mění, které jsou v pohybu. Ale je to věc, kterou vy pravděpodobně znáte stejně dobře jako já. Je to takřkajíc principem života. To je náš pracovní život, náš pracovní svět. V celém světě a v životě tomu tak je.

A snad ještě jednu informaci týkající se europeizace, jak tomu říkáme. Tedy europeizace naší právní oblasti, tedy v tuto chvíli týkající se pouze

AKTUÁLNÍ TÉMA

obchodního práva a práva společností. Je to transformace směrnic a mohla bych vám jen z poslední doby, dejme tomu z posledních 10 let uvést zákony, které vůbec vznikly jenom v důsledku komunitárního práva. Je to zákon o firmní knize, tedy o elektronickém rejstříku, zákon o změně správních poměrů společností, zákon insolvenční, tedy úpadek, úpadkový, zákon o revizi družstev, dále zákon o transformaci evropských společností. A to všechno přinesly směrnice a změny, dále je to fúze, rozdělení společnosti, transformace společnosti. To byl obrovský oříšek. Dále zákon o kapitálovém trhu, zákon o opcích akcií, kartelové právo, tedy právo hospodářské soutěže – tam byla celá řada změn. Změna o převzetí, zákon o převzetí společností, zákon o nabytí akcií. V současné době se pracuje na evropské akciové společnosti, tedy na zákonu. U nás v Rakousku existuje samostatná komise působící při ministerstvu spravedlnosti. Dále je to evropský doprovodný zákon, který se zabývá tvorbou rezerv u kapitálových společnostech v souvislosti s převodem šilinků na eura. Není to moc dobré, bylo by potřeba udělat to lépe. Dále je to zákon o elektronickém podpisu, zákon o spolcích atd. Skutečně vás nechci tím vším nudit, jenom jsem vám chtěla ukázat komplexnost tohoto tématu.

Velmi vám děkuji za vaši pozornost, doufám, že si odnesete „pár dojmů“, které budete moci využít a které pro vás budou mít význam. Pro mne to bylo velice zajímavé setkání. Do budoucna vám přeji co možná nejméně problémů ve vaší pracovní náplni a pozitivní další vývoj.

JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK:

Děkuji vám, paní viceprezidentko, za váš referát. Pro nás to bylo bezpochyby velice instruktivní. Podle mého názoru je nám teď jasné, že jde především o technické předpoklady na straně soudu, ale i na straně advokátů a notářů. Jsou v Rakousku lepší než v České republice.

Rád bych řekl, že se mi velice líbí vaše dobrá vůle ke spolupráci mezi soudcem, advokátem,

notářem, mezi všemi, kdo s obchodním rejstříkem mají co společného. A rád bych také řekl, že se mi rovněž velice zamlouvají rakouské plány. Ty jsou do budoucna velmi zajímavé. Jedná se o práci s novými technologiemi atd. Na této straně je to pro nás trošičku hudba budoucnosti. Ale doufám, že jednou se dostaneme na stejnou úroveň.

**VYSTOUPENÍ
JUDr. FRANTIŠKA IŠTVÁNKA,
MÍSTOPŘEDSEDY MĚSTSKÉHO
SOUDU V PRAZE**

Děkuji panu předsedovi za slovo, které mi udělil. Děkuji paní místopředsedkyni za inspiraci. Nicméně se domnívám, že pokud se týká hodnocení, že je na ně čas až závěrem podle toho, jaké budou výsledky tohoto našeho setkání. Já si pro tuto chvíli musím činit velmi rychlé škrty ve scénáři, který jsem měl připraven, protože čas pro mé vstupní slovo se velmi zkrátil a mám obavu, že pro to, abych reagoval a udržel míček ve hře – terminologii, kterou zvolil pan předseda – co nejdéle, že budu potřebovat více času.

Nebyl jsem v tom svém scénáři připraven na to, abych tu prováděl porovnání nebo vysvětlení, v čem se liší český rejstříkový režim od rakouského. Myslím, že se zřetelem ke složení účastníků tohoto semináře jste si všichni v duchu prováděli určitou komparační bilanci rozdílů a mě z toho, co zaznělo, především z úst pana dr. Mikše, vyplývá, že přeci jenom musím na určité okolnosti reagovat, pokud to, co nám zde bylo prezentováno jako rakouský model, je nazýváno českým advokátem rajska hudbou. Přiznávám se, že jsem se dnes vlastně seznámil s rakouským modelem a nabyl jsem dojmu, že je to natolik výrazná obdoba a shoda právní úpravy, že lze říci, že mnohé problémy zřejmě budou takřka totožné. Že však zásadní rozdíl, který tu je, je alespoň z pohledu toho, že je nám systém prezentován bez opozice a jsem rád, že pan dr. Špringer reagoval i ve vztahu k rakouským poměrům, je v tom, že rakouský systém prostě na

AKTUÁLNÍ TÉMA

rozdíl od českého funguje. Přítomní čeští kolegové si vzpomenou jistě na to, že když jsem před rokem nastupoval do správní funkce u soudu, který vyřizuje takřka polovinu celorepublikové agendy, že jsem před ně předstoupil se základní tezí, že sdílím zcela názor právnické a širší veřejnosti, že přicházím na nefunkční pracoviště.

Nedomnívám se po roce, že bych se zcela ztotožnil s postoji soudců a své dnešní vystoupení jsem chtěl původně využít i z pohledu toho, že tu jsou přítomni, když jsem chtěl veřejně prezentovat problémy, které pražský obchodní rejstřík musí řešit i ve vztahu k advokátní veřejnosti. Myslím, že i při respektu k rakouské inspiraci, která tu zazněla, jsou tu také zároveň určité důvody tuzemské povahy, které vyvolaly toto setkání a že to není náhoda, že se zde setkávají čeští soudci s českými advokáty a že tento důvod nelze přejít a že je dobře, že to byl pan dr. Špringer – promiňte mi to, já ho musím veřejně ocenit – který se stává nejvybavenějším tribunem českých soudců, tady nastolil polemickou otázku a přenesl – určitě ne ve zlém úmyslu – na rakouskou paní kolegyni nastavení poněkud jiných poměrů, než v jakých ona zřejmě působí. To totiž otázku pověsti pražského obchodního rejstříku v očích právnické, ale i té nejširší veřejnosti. Myslím si, že tento problém nelze a není vhodné hodit pod stůl, koneckonců stál na počátku mediálního šumu, který vyvolal toto setkání, a proto jedním z těchto konkrétních projevů mých škrťů ve scénáři bude to, že hned začnu tímto problémem.

Řekl jsem, že jsem sám charakterizoval už od počátku svého působení pracoviště jako nefunkční. Nikterak se nebráním naprosto logické úvaze založené na myšlence, že tam, kde začíná nefunkčnost, tam začíná korupční prostředí.

Jeden z důvodů, proč jsem funkci přijal, bylo, že jsem se rozhodl, že nadále nebudu jen útrpně snášet ošklivou pověst českého obchodního rejstříku a že učiním se zbytky svých profesních sil vše pro to, abych do systému nahlédl a pokusil se jej napravit.

Vlivem výsledků mých kolegů působících na obchodním rejstříku pražského soudu jak v řadách soudců, tak v řadách vyšších soudních úředníků a soudních tajemníků, jsem časem zjistil, že to pracoviště z hlediska čísel není zdaleka tak nefunkční, jak by se se zřetelem k jeho pověsti podávalo. Jestliže na začátku tohoto roku soud pracoval s větším než jedenáctitisícovým množstvím neskončených věcí, činí stav nedodělků na konci listopadu již méně než 5 tisíc věcí, tedy méně než 50 % výchozího stavu a pracuje se v podstatě s tím, co měsíčně napadne. A nepochybně to nejsou tytéž nedodělky, které zde byly před rokem, i když dost možná je mezi nimi skryta i celá řada věcí, která byla nevyřízena již před rokem.

Předávám k dispozici tabulky obsahující poměrnou informatiku o tom, s jakým výsledkem dopadlo zavedení zákonné lhůty uvedené v § 200 c) odst. 3 občanského soudního řádu. V této souvislosti bych rád poukázal na práci, které si nesmírně vážím a která byla otištěna v č. 10/2002 Bulletinu advokacie, kterou zpracoval pan dr. Stanislav Myslík a kterou pokládám zatím za nejsolidnější úvahu věnovanou problematice českého obchodního rejstříku – a to nejen proto, že mě v úvodu cituje právě ve vztahu k oné diagnóze nefunkčnosti českého obchodního rejstříku – ale pro podstatné závěry, ke kterým tato práce dospívá. Já s nimi naprosto souhlasím a jsou do značné míry identické s mými myšlenkami, které byly prezentovány již při různých fórech na příslušné téma.

Chci zde však oproti v práci uvedeným názorům vyjádřit, že tato zákonná lhůta, na kterou soudci a ostatní asistenční zaměstnanci tolik žejrají, je pravidelně sledována a že z takových kontrol vyplývá, že se nedaří, tak jak tomu bylo na konci listopadu, tuto lhůtu dodržet toliko ve 12 % všech případů, které měl pražský Městský soud projednat.

Při porovnání těchto jak absolutních, tak poměrných čísel mi vyplývá, že závěr o nefunkčnosti pražského rejstříku není zcela správný a rozhodně pak přede vším, že ve svém důsledku

AKTUÁLNÍ TÉMA

nezakládá na to, aby kdokoliv měl důvodně se znalostí věci – a v tom spočívá problém, jak tato objektivní fakta české veřejnosti zpřístupnit – za to, že prostředí, v němž je u 88 % všech návrhů učiněn úkon v zákonné lhůtě, je prostředím korupčním, neboť mám za to, že pracoviště s takovýmto výsledkem samo o sobě dává záruku toho, že poskytování úplatků v těchto poměrech a při těchto výsledcích je projev pošestilosti nebo malé znalosti poměrů toho, kdo úplatek jakémukoliv prostředníku předává.

Z toho, co uvádím, se musí podávat, že výsledky obchodního rejstříku zachycují proces, čísla hovoří sama za sebe, vyvíjejí se. Dovolím si tvrdit, že jejich vývoj je natolik příznivý, že – a doufám, že to nevyvolá stejnou reakci jako při nedávné prezentaci této myšlenky před soudci našeho soudu – se bude možno do budoucna přihlásit k tomu, že lze uvažovat i o zkrácení uváděné zákonné lhůty, protože prostě se i pražský Městský soud podle mého přesvědčení v průběhu příštího roku, nestane-li se nic mimořádného, dostane do takových poměrů, že každý referent, podobně jak je tomu v Rakousku, bude pracovat s tím, co mu průběžně napadá a že bude v jeho vlastním zájmu se takové věci co nejrychleji, při té cti, kterou prezentovala paní kolegyně, ze stolu co nejrychleji zbavit.

Ta čísla říkají, že určité problémy nadále máme. Těch 12 % věcí nevyřízených ve lhůtě nemusí být přitom nutně zdrojem oné nespokojenosti. Pozornost všech rozhodujících referentů, od soudce až po soudní tajemnice, se soustředila na dodržování této lhůty a tím nedochází k tomu, aby bylo ve věci jednáno i poté, co je návrh doplněn. To vše souvisí s kapacitou a možnostmi pracovního výkonu, proto jsem se na to také paní kolegyně ptal, jak jsou u nich nastaveny a jsem přesvědčen, že současné organizační poměry, které jsou u pražského městského soudu, vyhovují tomu, aby byl splněn cíl, který naznačuji, že ještě dříve, než se Česká republika stane členem Evropské unie, bude výkonnost pražského soudu srovnatelná s vídeňským.

Problém, proč lze o českém rejstříkovém řízení hovořit jako o nefunkčním, je skryt v tom, co je naznačeno v práci dr. Myslíka a koneckonců i v těch mých úvahách, které vám dnes byly prezentovány písemně, že totiž česká právní úprava rejstříkového postupu se zásadně liší od rakouské v přenosu výsledku řízení, to znamená rozhodnutí do samotného obchodního rejstříku.

Tady bych se rád zastavil na chvíli na téma novely občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30 z roku 2000, účinné od 1. ledna 2001. Tato úvaha se vztahuje k mnohým problémům, které motivují vaše dotazy soustředěné na rakouské kolegy. Mám za to, že se v českém procesním prostředí neprojevovalo to, co bylo vetkáno do účelu novely, že totiž po rychlém, transparentním, předvídatelném průběhu řízení bude takový proces zakončen logicky jedním možným výsledkem při zákazu jakéhokoliv překvapivého rozhodnutí. V tomto směru novela staví na roveň otázku vedení procesu vlastním dosažení rozhodnutí.

To je problematika nazývaná poučovací povinností a zde musím kopat do vlastních řad. Zaspalo např. především ministerstvo spravedlnosti a ponechalo vývoj této důležité, ne-li zásadní formy komunikace soudu se stranami, na jednotlivých soudcích, mnohdy začínajících, kteří vyráběli různé vzory, těmi nadili obálky a soustředili svou činnost v prvním roce účinnosti novely na rozsilání různých opisů částí občanského soudního řádu, aniž se cokoliv konkrétně projevilo na dopadu řízení. Tedy poučovací povinnost soudu byla a je stále chápána zvráceně jako jakýsi neustálý proud přenosu abstraktních notorií ze zákona vůči účastníkům a nenaplnuje se hlavní požadavek, to jest poskytovat konkrétní poučení v konkrétních procesních situacích pro účastníka tak, aby pro neznalost procesních regulí neutrpěl újmu. Toto vše dvojnásob platí pro oblast rejstříkového řízení, kde si dovolím tvrdit, že realizace poučovací povinnosti je základním obsahem rejstříkového řízení, a že pro nedostatek samostatné právní úpravy rejstříkového řízení bývá takový zvláštní nárok na vedení řízení před

AKTUÁLNÍ TÉMA

dosažením rozhodnutí opomíjen. Zde jde o přípravu rozhodnutí, o otázku určité spolupráce soudou – a když říkám spolupráce, mám tím na mysli ono osvícené vedení řízení soudcem, tak jak nám bylo prezentováno, ať už formálně či neformálně, z rakouských poměrů ve vztahu soudce k účastníku řízení – tak, aby nedocházelo k překvapivému rozhodnutí. Příčina podle mne hodně spočívá v nedostatečné právní úpravě, která od roku 1963 stran procesních regulí pracuje s jedním předpisem a která jen čtyřmi zvláštními ustanoveními upravuje něco tak specifického, co ve skutečnosti ani není soudním sporem. Převážit by mělo takové chápání řízení, v němž soud vede účastníka prostřednictvím poučovací povinnosti k tomu, aby byl naplněn registrační i preventivní smysl řízení a nikoliv k tomu, aby se po dlouhém řízení dozvěděl, že návrh podal špatně, aniž byla záležitost řešena.

Jestli se z novely něco již realizuje, tak jenom to, co v ní podle mého názoru zakomponováno vůbec být nemělo a to je právě to, co tolik odlišuje českou a rakouskou úpravu, že jednak byl zcela nepřiměřeně rozšířen okruh účastníků řízení a tím byla zkomplikována otázka nabytí právní moci. A s tím souvisí ona nejpodstatnější otázka, tj. právě otázka potřeby nabytí právní moci soudního rozhodnutí jako předpokladu vložení navrhovaného a nyní již soudem, prostřednictvím rozhodnutí schváleného, údaje do registru. Tento moment zapříčinil, že se v současných praktických poměrech rejstříkového řízení rozpadá do dvou fází. Pokud zde prezentuji relativní úspěchy, je nutno říci, že ty směřuji především k úsilí, aby se zkrátila lhůta mezi nápadem věci na soud a rozhodnutím příslušného soudce nebo asistenčního zaměstnance. Není však často vůbec v poměrech soudu ovlivnění té otázky, kdy toto rozhodnutí nabude právní moci a kdy tudíž bude vloženo do elektronické databáze souboru podnikatelských subjektů.

Rozhodnutí soudu je sice v několika dnech vydáno a znovu tvrdím, že do budoucna snad mnohdy půjde o stav, že půjde o záležitost hodin – ovšem toto rozhodnutí nelze přenést do re-

gistru, protože je třeba je složitě doručovat a že leda ten, kdo se žije urychlováním nabytí právní moci, onou zvláštní prací, tedy tím, že se dostává k soudu a tam prezentuje okolnosti doručení a tam se vzdává odvolání, leda ten dosáhne urychlení. Avšak za cenu, že se soudní administrativa takovému urychlování, které se projevuje frontami před kancelářemi, po dva dny v týdnu věnovala a po tu dobu nezpracovávala běžnou soudní činnost.

Tento stav je samozřejmě neblahý, je umocňován tím, že celá řada subjektů uvádí či uváděla v předcházejícím rejstříkovém řízení adresy, které jsou jen adresami fiktivními. Právní řád neumožňuje efektivní vyčištění českého rejstříku od subjektů, které jej zamořují jen svou formální existencí a které v minulosti vznikly při nastavení nízkých limitů základního kapitálu často jen z toho důvodu, aby se legalizoval trvalý pobyt cizinců na území České republiky. Tento problém svou zatímni neřešitelností souvisí s problematikou různých kampaní, které vyvolávají přechodná ustanovení při neustálých harmonizačních a jinak motivovaných novelách obchodního zákoníku, které způsobují, že soudce v určitých dobách není prostě schopen vypořádat se s náhlým nárůstem velkého množství věcí, jak tomu bylo koncem loňského roku a jak se to projevuje i v letošním roce často i při pomýlení veřejnosti o tom, jak běží lhůty či jaké jsou možnosti podání návrhu i mimo soudní podatelnu. Je pak skutečností, že náš soud zatím s vypětím sil rozhoduje o návrzích, na vlastní aktivitu ve vztahu k legalitě zápisů síly nemá.

Stav, který vyvolala česká vláda, a v tom také vidím rozdíl oproti relativně klidnému rakouskému prostředí, svým poněkud pythickým slibem v programovém prohlášení obsaženém, že totiž připraví právní úpravu, v níž v prvním stupni rejstříkovou agendu nebudou vyřizovat soudy, vyvolal značnou nejistotu. Samozřejmě byly poznamenány perspektivy realizace těchto opatření, k nimž jsme ve správě pražského městského soudu přistoupili a které vedly k tomu, že jsme si připravili rozsáhlé prostory v přizemních částech

AKTUÁLNÍ TÉMA

budovy pro to, abychom pro veřejnost vybudovali důstojné, době odpovídající místo realizace styku s veřejnou částí rejstříku.

Mimochodem zde je další zásadní rozdíl mezi českými a rakouskými poměry, protože u nás se autorizovaného výpisu dosahuje v důsledku právní úpravy lopotně, složitě, autorizovaně leda na příslušných krajských soudech, zatímco v rakouských poměrech, jestli dobře rozumím, je výpis z elektronické podoby sám o sobě dostatečně autorizovaný. U nás je prostřednictvím Internetu, jak je vám, českým účastníkům známo, naproti tomu zadarmo, ale bez právního významu.

Prohlášení vlády nehovoří o tom, jestli to budou soudy, které decentralizovaně budou kdesi v místech prostřednictvím jakychsi předsunutých úředníků působit či zda dojde k úplné privatizaci registrace atd. Osobně mám za to, že otázka, kdo bude provádět registraci je až druhotná a že se problém dostává tam, kam se dostat má, to jest do diskuse, co vůbec s obchodním rejstříkem.

Mé sliby, které zde přednáším stran budoucí funkčnosti soudního pracoviště ve vztahu k první etapě dosavadního řízení zakončené vydáním soudního rozhodnutí, nemají být samozřejmě nijak zavazující pro ideální řešení problému, zda se budeme držet rakouského osvědčeného a fungujícího modelu prostřednictvím soudního působení, a je dost možná myslitelné v českých poměrech i jiné řešení, to jsou úvahy de lege ferenda, jimiž nechci kontaminovat i pro nedostatek času aktuální diskusi k problémům, k nimž se jinak vyjádřit mohu. Diskuse je tam, kde má být, to znamená, že se hledá řešení a stav se pojmenovává. Ostatně vláda v tomto ohledu přislíbila analýzu.

Vrátím se k onomu pojmenovávání problémů, co konkrétně mohu prezentovat za pražský rejstříkový soud. Právě pro onu tradici pověsti korpčního prostředí se správa soudu pokusila nastavit přidělování věcí takovým způsobem – a tady už navázala vlastně na aktivity z května roku 2001 – a přivázala přidělování věcí ohledně

subjektů, na něž je již veden spis, které jsou registrovány, na konstantu koncového čísla vložky tak, aby v podstatě soudce měl svůj referát, resp. celé soudní oddělení mělo svůj referát a staralo se o své subjekty. Podobnou konstantu jsme zavedli s účinností od 1. září 2002 a budeme v tom systému, transparentním, pokud se týká již rozdělování věcí, postupovat i po novém roce i ve vztahu přidělování prvozápisů zavedením písmenkového systému.

Smyslem těchto opatření přitom je odstranit jeden z nešvarů, jednu z příčin důvodných stížností na přeci jen se vyskytující nefunkčnosti soudu i v rozhodovací fázi, která spočívá v tom, že soud nedokáže řešit aktuální návrh, protože je svázán potřebou nabytí právní moci rozhodnutí o návrhu předchozím, často o podstatně méně významné otázce, nežli je vyjádřena v návrhu následném. Tomu organizačně můžeme bránit tím, že tentýž soudce, totéž soudní oddělení, bude vyřizovat věci téhož subjektu, takže bude v jeho poměrech uvážít, zda je zde vázanost mezi rozhodnutími a zda může tyto návrhy vyřizovat podle jejich závažnosti a úrovně prokázání skutečností a nikoliv podle jejich časové následnosti. Bohužel i současné počítačové možnosti mnohdy tento problém zavádějí ke stavu naprosté nečinnosti soudu i o velevýznamných návrzích na zápisy změn v rejstříku.

Když jsme u technické stránky – já se omlouvám za nesoustředěnost výkladu, ale je to určitým časovým tlakem – chci zdůraznit, že i my máme rejstřík v elektronické podobě, že máme podle mého přesvědčení i kvalitní počítačový program, byť poněkud zastaralý. Ovšem v textové podobě a snad v lednu bude i databáze pražského městského soudu převedena do zcela nové grafické windowsovské podoby. V souvislosti s touto změnou bude ze strany správy městského soudu vyvíjen i na soudce tlak na to, aby napříště i oni využívali této technické pomůcky a bezprostřední tvorbou rozhodnutí vytvářeli předpoklady k okamžitému přenosu jejich rozhodnutí do databáze a k celkovému urychlení řízení.

AKTUÁLNÍ TÉMA

Když už jsem u změn funkčních, toho, co se za poslední rok událo – nabyl jsem tehdy dojem, že tam působila jakási množina soudců a vedle nich množina vyšších soudních úředníků a soudních tajemníků, které spojovalo jen to, že administrativně patřili pod jednu kancelář. Mým cílem je dosáhnout toho, aby se práce, podobně jako v rakouském modelu, jak jsme zde slyšeli, odvíjela v příslušných soudních odděleních od vedení soudců při vytváření jakéhosi kolektivního, týmového prostředí, kde soudce nese odpovědnost i za řešení širších otázek chodu senátu, za řešení odborných, organizačních a i personálních vazeb ve vztahu k dosažení funkčnosti oddělení tak, aby se jeho působení nevyčerpávalo jen oněmi zvláštními opravnými postupy odvíjejícími se od aplikace § 374 odst. 3 o. s. ř., tedy od něčeho obdobného, jako slouží v Rakousku k revizi rozhodování asistenčních zaměstnanců soudcem bez potřeby průběhu odvolacího řízení.

Tedy jde mi o principy takové odpovědnosti soudce, kde soudce i organizuje činnost oddělení potud, že je na něm, jak práci v něm uspořádá, zda má vysokou osobní výkonnost či nikoliv, zda vyzobává jednoduchou práci tajemníkům, či zda jim ji přenechá, ale že kritériální pro hodnocení jeho činnosti je funkčnost celého oddělení ve smyslu propustnosti rozhodovacího procesu a co možno nejrychlejšího přenosu výsledku práce do databáze. I v tomto směru jsme překročili k určité institucionalizaci těchto otázek po 1. září roku 2002.

Pokud se týká vaší informovanosti o rozdělení práce ve vztahu soudce – asistenční zaměstnanec, které je konstruováno obdobně jako u vídeňského soudu. Nejdříve chci předeslat, že je absurdním jevem v této zemi, že je pro mne jako funkcionáře odpovědného za příslušný úsek státní správy soudu jednodušší vést úsilí k navýšení počtu soudců nežli získat kvalitní zájemce o asistenční místa. Tak se k 1. září tohoto roku stalo, že namísto původních 11 nyní vykonává bez mé osoby rejstříkovou agendu 14 soudců, přičemž jsme tohoto navýšení použili k takovému organizačnímu opatření, že s každým z těchto

soudců působí dva asistenční zaměstnanci s rozhodovací pravomocí, to jest vyšší soudní úředník nebo soudní tajemník. Není ovšem možné navyšovat počty těchto asistenčních zaměstnanců z toho prostého důvodu, že na ně nejsou peníze, protože se to dostává do jakýchsi problémů s tabulkami a plány stanovenými ministerstvem, ale hlavně také proto, že v pražských poměrech prostě kvalitní sílu na tato místa nezískáme. V podmínkách pražského trhu pracovních sil nejsme schopni ani naplnit kapacitu justiční školy v Kroměříži, která by nám vzdělávala zájemce o funkci vyššího soudního úředníka.

K tomu přistoupil onen tragický fenomén povodní, který se projevil i v justiční sféře zakonzerováním nehorázně nízkého odměňování těchto asistenčních zaměstnanců a vůbec administrativy. Takže i v těch poměrech, které tu tak malebně popisují, kdy se zvyšuje výkonnost, kdy se lépe organizuje práce, kdy se zkracuje doba v rozhodovací fázi, nastává ten jev, že soud sice rozhodne, ale rozhodnutí se spisy zůstávají ležet v soudních kancelářích, protože prostě nemáme administrativní síly pro to, aby špatně placení zaměstnanci produkci slušně honorovaných soudců zvládli.

Mám obavy, že se mi zdaleka nepodařilo vypořádat s náznaky všech problémů, a to ani ve vztahu ke komparaci vůči rakouskému prostředí, která se tu nabízela. Snad jsem se dotkl toho nejpodstatnějšího. Ovšem ještě jednu podstatnou poznámku si neodpustím. Příčiny rozdílného fungování soudního vedení rejstříku především vidím v nastavení právní úpravy. Už jsem říkal, co novela přinesla nešťastně do ztížení přenosu výsledku rozhodování do rejstříku. Chci se závěrem zastavit ještě u jedné problematiky, která tu zazněla i z dotazu a která se upíná k tomu nejvýznamnějšímu, k úhelnému ustanovení § 200 d) odst. 1 občanského soudního řádu o tom, že při rozhodování o návrhu na zápis soud zkoumá takřka bezvýjimečně naplnění zákonných předpokladů pro takový zápis. Chci zmínit jen onen úhel pohledu, ke kterému jsem směřoval a nedosáhl jej, upínající se právě k poučovací povinnosti a k prostředí, ve kterém se má u nás realizovat,

AKTUÁLNÍ TÉMA

tj. otázce spolupráce soudce a dalšího asistenčního zaměstnance s účastníkem řízení, která se hodí výrazně k dnešní diskusi. Chci myšlenku dotáhnout v tom směru, že pro ty důvody, které jsem naznačil, pro ten nesmyslně jednotný procesní předpis, pro ty tradice, které tu jsou v soudcovském uvažování a pro ten zásadní rozdíl rakouského a českého prostředí, kde platí presumpce určité důvěry, zatímco my se pohybujeme v atmosféře – ruku na srdce, řekněme si to – určité předpokládané nedůvěry, pro to všechno, co působí v myšlení a v psychice soudce, kterou přenáší i na své asistenty, kriticky a takřka podezřívavě nahlíží na každé podání a místy i přepečlivě zkoumá, zda skutečně je návrh pořádný a poctivý natolik, že může sloužit k bezkonfliktnímu zápisu. Český rejstříkový soudce to nemá lehké, není to jeho vina a je na každém z nich, jak se po určitém odlehčení otevře veřejnosti.

Chci také věcně zmínit i to, co bývá málo právníckou veřejností vnímáno a o čem vedeme diskuse i v soudním prostředí, že se v praxi nevnímá rozdíl mezi požadavky kladenými na řádné zahájení řízení, tj. na úplnost, srozumitelnost a určitost návrhu jen ve smyslu potřebné identifikace věci při zahájení řízení, a na to, co je na druhé straně předpokladem důvodnosti takového návrhu. Zatím se soudy projevují jen písemnými výzvami. Přitom novela startuje možnosti pro to, aby se v případě soudcových pochybností o úplnosti důkazního vybavení toho, co je v návrhu tvrzeno, šlo s věcí do jednací síně. Ani tento postup se zatím nerealizuje a namísto toho se postaru přečnuje ona rozhodovací složka a soud přistupuje k zamítání návrhu pro nedostatek jeho důvodnosti, například pro nedoložení potřebných listin a vše se řeší až v odvolacím řízení.

Podobně jako v Rakousku ani v Čechách odvolací řízení neplní sjednocovací roli a tak nejsou dostatečně pojmenovány tyto typické procesní situace, tedy otázky návodu soudu, jak institucionálně postupovat, v jaké fázi je nutno postupovat formálně podle § 43 ve vztahu k vadám návrhu, tj. usnesením, a v jaké fázi neformálně

z hlediska posuzování jeho důvodnosti. Asi na rozdíl od rakouské úpravy naše obsahuje mezi povinnostmi soudce zákaz stýkat se se stranami mimo procesní úkony. Na druhé straně je třeba poukázat na to, že sama novela o. s. ř. nastartovala neformální přístupy – mám tu na mysli § 114 a) ve vztahu k přípravě jednání – a že nevidím osobně důvod pro to, proč by se soudce či jiný asistenční zaměstnanec soudu neměl při realizaci poučovací povinnosti stýkat osobně s účastníky v rejstříkovém řízení velice neformálně.

Jiná je ovšem otázka toho, co je často ve stížnostech uváděno, když se stěžovatel domáhá prostřednictvím správy soudu sjednání schůzky se soudcem či asistenčním úředníkem, protože se mu nedaří dostat se k němu. Podle mého přesvědčení je třeba tuto otázku řešit z pohledu té okolnosti, že žádný právní předpis nezakládá účastníku nárok na to, aby se osobně se svým soudcem stýkal. Důvod jakékoliv komunikace spočívá jen a jen ve vedení řízení, v poskytování poučovací povinnosti, tedy do jisté míry – nezlobte se na mě, čeští advokáti – zatím při přetížení soudu pod diktátem soudu, to znamená, že je to soudce, který nařizuje roky a je jeho věcí, jestli tak bude činit písemně či zda si příslušného právního zástupce předvolá a zda mu bez ostychu a obavy z podezírání poskytne poučení osobně ve své kanceláři či případně v jednací síni ať už s talárem, či bez něj.

Nadto chci poznamenat, že tam, kde pracoviště má problémy – a já nezastírám, že je stále máme – není možné připustit ten stav, že se účastník k soudci či jinému zaměstnanci soudu dostane kdykoliv, kdy se mu v jeho potřebě zamane. Když jsem nastupoval, bylo jedním z mých cílů zrušení oněch tzv. mříží, které na pracovišti ve Slezské ulici měly být. Tento cíl v ideálním slova smyslu nadále držím, i když tam mříž snad ani nikdy fakticky nebyla a i justičního strážníka jsme dávno lépe využili jinde. Vysvětluji to proto, že tzv. úřední dny existují jen proto, aby soud měl čas pro vlastní výkon, aby vůbec nastaly doby, kdy kanceláře mohou zpracovávat to, co soudci a jiní rozhodující referenti vytvoří. Ve vztahu

AKTUÁLNÍ TÉMA

k soudcům a asistenčním úředníkům je pak pro veřejnost jedinou současnou překážkou uzamčení části soudců a vyšších soudních úředníků v 5. poschodí a je to jen a jen pro tento důvod.

Jsem osobně přesvědčen, že jakmile odpadnou faktické příčiny oněch disproporcí, nejasností, někdy i založené na nefunkčnosti nebo malé funkčnosti soudu, kdy soudce bude pracovat jaksi uvolněně při plném využití i neformálních prostředků, dost možná odpadne i potřeba zvláštního zámku, aby se účastník mohl k soudci dostat, samozřejmě v rámci slušnosti po předchozím ohlášení, v podstatě kdykoliv. Tady jde spíše o otázku vhodnosti technického řešení možnosti tohoto problému, který naznačila i paní kolegyně místopředsedkyně, když říkala: „pokud mě ovšem zastihnou.“

Ještě jednou bych se rád omluvil, naplnil se čas, měl jsem velmi málo času pro to, abych hovořil soustředně a encyklopedicky o tématech, která nás asi trápí a která i vás zajímají. Jsem přesvědčen, že v rámci odpolední diskuse se vyskytne prostor eventuálně pro to, abych se vyjádřil k tomu, co jsem dosud opomenul. Takže děkuji za slovo, které se mi dostalo.

**VÝSLEDKEM DISKUSE,
KTERÁ NÁSLEDOVALA, JSOU
TYTO ZÁVĚRY:**

1. Usilovat o celostátní setkání soudců a pracovníků rejstříkových soudů za účelem výměny zkušeností a sjednocení rozdílných přístupů.
2. Namísto úvah o řešení problematiky obchodních rejstříků (dále jen OR) jejich privatizací či vyčleněním z pravomoci soudců přistoupit k přijetí právní úpravy řízení před OR podle nového procesního předpisu pro nesporné řízení (neuplatnění zásad stanovených o. s. ř. pro doručování, poučování atd.). Využít vzoru tohoto zákona v Rakousku.
3. Uspořádat regionální setkání advokátů se soudci a pracovníky OR na téma problematiky OR.
4. Pořádat i do budoucna podobné akce za účelem vysvětlení vzájemných stanovisek a vyřešení problémů mezi advokací a justicí.
5. Zapojit se do posouzení připravovaného projektu pro přípravu formulářů pro návrhy zápisů do OR, který zajišťuje Transparency International ČR (připomínky k těmto formulářům).

ČLÁNKY

VLIV JURISDIKCE EVROPSKÉHO SOUDNÍHO DVORA NA PRÁVNÍ NORMY VZTAHUJÍCÍ SE NA VÝKON POVOLÁNÍ ADVOKÁTA^{*)}

KAY-THOMAS POHL

Evropské společenství bylo založeno v březnu 1957 v Římě jako Evropské hospodářské společenství. Spolková republika Německo byla jedním ze zakládajících členů. Nabízí se tak domněnka, že německé advokátky a němečtí advokáti se za posledních 45 let stali důvěrnými znalci práva Evropského společenství. Nic by nemohlo být chybnější než tato domněnka. V naší zemi je evropské právo – podle mého názoru neprávem – považováno za záležitost pro specialisty. Většina mých kolegů a kolegyně se s ním podvědomě neztotožnila, přestože velké části našeho občanského i hospodářského práva jsou formovány primárním a sekundárním právem Evropského společenství.

PRIMÁRNÍ A SEKUNDÁRNÍ PRÁVO EVROPSKÉHO SPOLEČENSTVÍ

Pod pojmem primární právo Evropského společenství rozumíme zakládací smlouvy, zejména tedy Římské smlouvy, jednotný Evropský akt z února 1986 a následující změny těchto zakládacích smluv, smlouvy z Maastrichtu, Amsterdamu a Nizy, například. Pro nás nejdůležitější formy sekundárního práva představují nařízení a směrnice Evropského společenství. Směrnice představují v členských zemích zásadně nikoliv přímo aplikovatelné právo, ale musí být přetransformovány národním zákonodárstvím. Hrají však ale pro uživatele práva – měl bych spíše říci: měly by hrát – důležitou roli do té míry, jak dalece podle jurisdikce Evropského soudního

dvora platí, že národní právo, pokud slouží přetransformování nebo obsahovému naplnění směrnice, musí být vykládáno v souladu se směrnicemi. Advokátka nebo advokát, která/který si není vědom toho, že určitý národní předpis musí být vysvětlován směrnicí Evropského společenství, se vzdává podle okolností i důležitých argumentačních možností ve prospěch své klientely.

Směrnice slouží ke sjednocení práva a netýkají se z hlediska věcného oboru jen přeshraničních záležitostí, nýbrž i téměř každého právního sporu, který má čistě tuzemské souvislosti – jen si vzpomeňme na ochranu spotřebitele.

Nařízení jsou v členských státech přímo platným právem, doposud se ale většina advokátek a advokátů o ně musela zajímat jen málo, pokud se v rámci Evropského společenství nezabývali například přeshraničním pohybem zboží, zemědělstvím a nákladní dopravou nebo zahraničními cly Evropského společenství. Mezitím ale nařízení zasáhla přímo do každodenní soudní praxe, totiž zejména při uznávání a výkonu soudních rozhodnutí ve vzájemném vztahu mezi členskými státy.

Jestliže se advokáti v Česku v těchto letech zabývají (*problémy advokacie souvisejícími s*) nadcházejícím přistoupením k Evropské unii a přizpůsobením českého národního práva požadavkům práva Evropského společenství, tak mají jednu podstatnou výhodu: Jsou si mnohem více vědomi mechanismů fungování evropského práva, než je tomu v německé advokacii, kde se pronikání evropsko-právních principů do národ-

*) Upravené znění referátu, předneseného na pracovním setkání představitelů sousedních advokátních komor, uspořádaném ČAK v Praze ve dnech 12. – 14. září 2002.

ČLÁNKY

niho práva vyvíjelo po velmi dlouhé časové období, a proto nebylo mnohými vnímáno.

Primární právo Evropského společenství, tedy smlouvy o Evropském společenství a Evropské unii, hraje pro aplikaci práva zabývajícího se výkonem advokacie v praxi stejnou roli jako sekundární právo Evropského společenství, především ve formě směrnic. Zejména na základě jurisdikce Evropského soudního dvora se prosazují příslušné základní svobody. Pro právo týkající se výkonu advokacie mají význam především svoboda usadit se kdekoli na území členských států a svoboda poskytování služeb na území členských států Evropské unie, protože volný pohyb zboží a volný pohyb pracovních sil sice hrály a hrají v jurisdikci Evropského soudního dvora důležitou roli, pro výkon advokacie ale nemají přímý význam. Nepřímo se ovšem tato jurisdikce stala významnou i pro nás, protože zde vynuté principy pro zamezování diskriminace, množstevních omezení a tzv. *opatření stejného účinku* jsou jistým způsobem přenášeny i do oblasti základních svobod, které jsou pro nás relevantní, jako je svoboda usadit se kdekoli na území členských států Evropské unie a svoboda poskytování služeb na území členských států EU.

PŘÁVNÍ NORMY ZABÝVAJÍCÍ SE VÝKONEM POVOLÁNÍ EVROPSKÝCH ADVOKÁTEK A ADVOKÁTŮ

Štěstím pro advokacii v Evropě je to, že na naše povolání nebyly aplikovány všeobecné směrnice o uznávání diplomů pro oprávnění poskytovat služby a usazovat se kdekoli na území členských států Evropské unie, ale že Evropské společenství uznalo zvláštnosti výkonu povolání advokáta a vytvořilo zde specifické směrnice. Důvod pro to je nutno hledat v tom, že obsah právnického vzdělání je v první řadě národním právem toho kterého státu, pročež znalosti získané při právnickém a advokátním vzdělávání lze srovnávat v menší míře než např. znalosti přírodovědců a techniků.

SVOBODA POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB, čl. 49 a násled. ES

Už v roce 1977 vydala Rada směrnicí (249/77 EWG) k usnadnění skutečného výkonu svobody poskytování služeb advokátů, ve které bylo pro tehdejší členské země definováno, která povolání z oblasti právního poradenství spadají do působnosti této směrnice a tím jsou vzájemně uznávána jako rovnocenná. Tato směrnice vycházela z toho, že je zakázáno omezování volného poskytování služeb, které se zakládá na státní příslušnosti nebo na požadavku bydliště, a že tudíž členské státy nyní musí uznávat profesní stavy, vyjmenované v čl. 1 odst. 2 této směrnice, jako advokáty. Podle této směrnice musí advokáti ze zemí Evropského společenství, kteří jsou činní v zahraničí, vystupovat pod profesním označením svého státu původu a podléhají jak právu o výkonu povolání státu původu, tak i právu o výkonu povolání toho státu, ve kterém služby poskytují.

Advokáti, kteří poskytují služby v zahraničí, mohou být podle této směrnice pro zastupování nebo obhajobu mandantů v oblasti povinného zastupování advokátem vázáni tím, že jednájí ve shodě s advokátem, který je registrován u dotyčného soudu. V této formě je směrnice v Německu přetřansformována nejprve zákonem o poskytování advokátních služeb a nyní zákonem o evropských advokátech, který kromě toho upravuje i problematiku svobody usadit se kdekoli na území členských států EU. Advokátky a advokáti, kteří poskytují služby v zahraničí, ale nejsou zde usazeni, nejsou povinni stát se členy advokátní komory, v jejíž oblasti působnosti jsou činní, podléhají ale doзору a také disciplinární pravomoci dotyčné advokátní komory a kárného žalobce.

Vzniku této směrnice z roku 1977 předcházelo rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 3. 12. 1974 (*van Binsbergen*, NJW 75, 1095). Nizozemský právník, nikoliv advokát, který zastupoval stranu domáhající se práva před soudem, kde nebylo předepsáno povinné zastoupení advokátem, se přestěhoval do Belgie. Byla mu zakázána další činnost v Nizozemsku. Evropský

ČLÁNKY

soudní dvůr v tom shledal porušení svobody poskytovat služby, protože právník – na rozdíl od advokáta – nepodléhá žádnému právu o výkonu povolání. Na rozdíl od advokátů nelze požadavek bydliště v Nizozemsku použít k zajištění aplikace úprav vyplývajících z práva o výkonu advokátního povolání.

Pro nás platná Směrnice 249/77 EWG o poskytování služeb nalezla způsob, jak upravit profesní povinnosti nezávisle na bydlišti a sídlu kanceláře, a sice tak, že volným pohybem služeb nelze obcházet právo o výkonu povolání. V konkrétních případech to ale může připravit kolegům obtížné situace, jestliže právo o výkonu povolání advokáta dvou zemí, kterého musí dbát ve stejné míře, obsahuje navzájem se vylučující úpravy.

SVOBODA USADIT SE KDEKOLIV NA ÚZEMÍ EU

Svoboda usadit se kdekoliv na území EU podle článku 43 až 48 Smlouvy o Evropském společenství byla pro evropské advokáty prosazena teprve v devadesátých letech. Evropský soudní dvůr se otázkou svobody usadit se kdekoliv na území kteréhokoliv státu EU ve vztahu k advokátům zabýval zejména v případech *Vlassopoulou* (NJW 91, 2073) a *Gebhard* (BRK polovina roku 96, 42). V roce 1991 byl rozhodován případ advokátky *Vlassopoulou*, která byla registrována jako advokátka v Řecku a požádala o registraci jako advokátka v Německu, aniž by přitom musela skládat potřebné zkoušky. Získala ale německý doktorský titul. Rozsudek na první pohled příliš nepomohl. Evropský soudní dvůr konstatoval, že kvalifikace získaná v zahraničí musí být zohledněna jen potud, pokud odpovídá znalostem a schopnostem předepsaným v právu přijímacího státu, neboť národní registrační předpoklady se mohou v tomto smyslu projevit tak, že mohou omezovat státní příslušníky jiných členských států ve výkonu práva na svobodné usazení se kdekoliv na území EU, které je jim zaručeno článkem 52 (nyní 43) Smlouvy o Evropském společenství. Pokud získaná kvali-

fikace odpovídá národnímu právu jen zčásti, mohl by německý stát od žadatelky požadovat důkaz o tom, že nabyta nedostávajících se znalostí a schopností. Paní *Vlassopoulou* spojovala otázku registrace jako advokát s otázkou svobodného usazení se kdekoliv na území EU.

Podobně tomu bylo i v případě německého advokáta *Gebharda*, který žil v Itálii a v Miláně byl trvale činný v jednom advokátním sdružení. Evropským soudním dvorem byl nahlížen nikoliv jako poskytovatel služeb, nýbrž jako v Itálii usazený advokát. Spor se rozhořel kolem otázky, zda smí používat označení „Rechtsanwalt“ nebo „avvocato“. Používání označení „avvocato“ mu bylo příslušnou advokátní komorou – zcela po právu – zakázáno. Evropský soudní dvůr ve svém rozhodnutí k případu *Gebhard* dovozoval, že usazování příslušníků z jiných členských států nesmí být v zásadě omezováno, ale že zásadně musí být splněny modalita výkonu povolání, které v přijímajícím státě platí pro všechny, i pro tuzemce. I zde byla středem pozornosti otázka uznávání a rovnocennosti vzdělání v obou zemích. Opět se Evropskému soudnímu dvoru nepodařilo odpovědět na tuto otázku jednoduchým Ano nebo Ne, protože obsah právního vzdělání se zem od země navzájem liší daleko více, než obsah jiného studia a praktického vzdělání. Evropský soudní dvůr ale zdůraznil, že národní opatření, která mohou zabraňovat nebo činit méně atraktivní základní rysy svobod zaručených Smlouvou, musí splňovat čtyři předpoklady:

„Musí být aplikována nediskriminujícím způsobem, musí být spravedlivá z nutných důvodů všeobecného zájmu, musí být vhodná k tomu, aby zajistila uskutečnění jimi sledovaného cíle, a nesmějí jít přes to, co je potřebné k dosažení tohoto cíle.“

Proto došlo krátce po rozhodnutí v případě *Gebhard* v listopadu 1995 k vytvoření nové směrnice, která upravuje usazování advokátů v Evropě, Směrnice 5/98 EG k usnadnění trvalého vykonávání povolání advokáta v jiném členském státě, než je ten, ve kterém byla kvalifikace získána. Tato směrnice musela být přetransformována do

ČLÁNKY

března 2000. Obsahuje pro všechny příslušníky členských států, kteří jsou registrováni jako advokátky a advokáti, právo usadit se v jiném členském státě a i v přijímajícím státě používat svoje původní označení profese. Advokátka Vlassopoulou, například, by se podle toho směla usadit v Německu, avšak jen pod jejím řeckým profesním označením, advokát Gebhard by směl být usazen v Miláně, avšak jen jako „Rechtsanwalt“, a nikoliv jako „avvocato“.

Směrnice jde ale přes objasnění právního stavu ještě dále. Advokát usazený v jiném smluvním státu Evropského společenství smí, kromě práva svého státu původu, práva Evropského společenství, mezinárodního práva, vykonávat svoji činnost – odhlížejíce od výjimek – i podle práva přijímacího státu. Činí-li tak efektivně a pravidelně po dobu tří let, může podle článku 10 Směrnice 5/98 EG nabyt oprávnění k používání profesního označení přijímacího státu a bude tak formálně postaven na roveň všem advokátům/advokátkám přijímacího státu. V Německu byla tato směrnice přetransformována prostřednictvím zákona o činnosti evropských advokátů v Německu z března 2000. V souladu s tímto zákonem jsou členy Advokátní komory Berlín, stejně jako ostatních německých advokátních komor, evropsští advokáti, kteří jsou zde činní pod profesním označením jejich země původu. Předloženy byly už i první žádosti těchto členů o registraci jako advokát podle německého práva.

Jestliže po nabytí platnosti Směrnice o poskytování služeb 77/249 bylo pro advokáty ještě nejasné, zda advokáti mohou poskytovat právní pomoc a zastupovat klienty podle práva přijímacího státu, je to už minimálně od doby přetransformování směrnice o volném usazování se na území jakéhokoliv státu EU jasné: Smějí.

A ještě jednou: Volné poskytování služeb na území jakéhokoliv členského státu EU

I přes vydání obou těchto směrnic neztrácí jurisdikce Evropského soudního dvora nic ze

svého významu pro objasnění rozsahu volného poskytování služeb na území jakéhokoliv státu EU. Dne 12. prosince 1996 se musela 5. komora Evropského soudního dvora vyjádřit k německému zákonu o právním poradenství (BRAG polovina roku 97, 142). Německý zákon o právním poradenství upravuje, kdo smí být v Německu činný jako právní poradce a zástupce stran domáhajících se práva před soudem. V převážné většině tak smějí činit jen advokáti, v některých oblastech práva to ale smějí být i jiné profese. Tak například ve Spolkové republice Německo smějí daňoví poradci a auditori poskytovat právní poradenství a vystupovat před soudy v oblasti daňového práva, v oblasti patentového práva pak jsou k tomu oprávněni patentoví zástupci, v oblasti nájemního práva pak toto smějí vykonávat sdružení nájemců pro svoje členy a v oblasti pracovního práva pak odbory pro svoje členy. Také soukromé společnosti na živnostenské bázi, zabývající se inkasem pohledávek, smějí s dovolením příslušných úřadů provadět mimosoudní inkaso pohledávek.

Jistá francouzská cestovní kancelář si zjednala jednu francouzskou inkasní kancelář, aby vymohla svoje dluhy cestou nuceného výkonu rozhodnutí. Tato francouzská inkasní společnost chtěla pohledávky zmíněné cestovní kanceláře uplatnit soudně, což však nebylo podle článku 1 § 1 zákona o právním poradenství Spolkové republiky Německo bez zapojení advokáta přípustné. Evropský soudní dvůr to musel zkoumat z hlediska volného poskytování služeb na území členských států EU, nyní článek 49, 50 Smlouvy o Evropském společenství. Co se předpisu německého zákona o právním poradenství týče, nejedná se sice o diskriminující předpis, protože je aplikován jak na Němce, tak i na občany ostatních členských států. Jedná se však o opatření, která mohou bránit výkonu základních svobod garantovaných Smlouvou nebo jej činit méně atraktivním, a Evropským soudním dvorem jsou rovněž posuzována nezávisle na otázce diskriminace cizinců z hlediska slučitelnosti s článkem 49, 50. Takoveto předpisy musí být, jako ve výše

ČLÁNKY

uvedeném případě *Gebhard*, aplikovány nediskriminujícím způsobem, musí být ospravedlněny závažnými důvody všeobecného zájmu, musí být vhodné k zajištění uskutečnění jimi sledovaného cíle a nesmějí překračovat nutně potřebnou míru. V tomto konkrétním případě shledal Evropský soudní dvůr německý zákon o právním poradenství z hlediska ochrany spotřebitele jako oprávněný, vhodný a potřebný, aby sloužil zájmům obecného blaha sledovaným ochranou spotřebitele, a žalobu francouzské inkasní společnosti zamítl. Ne zcela jasným ale shledal Evropský soudní dvůr to, že v Německu byly advokátům a patentovým zástupcům vyhrazeny jednoduché služby v souvislosti s udržováním patentů (případ *Säger*). Šlo o dohled nad patenty pomocí elektronického systému zpracování dat, vyzumívání vlastníků patentů, jestliže se poplatky za udržování patentů staly splatnými, a eventuálně o zapravení těchto poplatků. To nelze spojovat s žádným právním poradenstvím (případ *Säger*, rozsudek ze dne 25. 7. 1991, NJW 1991, 2693).

Jinak je ale zachovávaní funkční činnosti v rámci výkonu soudní pravomoci zájmem obecného blaha, který ospravedlňuje omezení volného poskytování služeb a svobody usadit se na území jakéhokoliv členského státu EU.

SOUTĚŽNÍ PRÁVO

Pro výkon profese advokáta hrají velkou roli v tom nejširším smyslu nejen základní svobody týkající se volného poskytování služeb a svobody usadit se na území jakéhokoliv členského státu EU, ale také další součást primárního práva Evropského společenství, totiž článek 81 a násl. Smlouvy o Evropském společenství, tedy předpisy pro podniky, týkající se soutěže. V této oblasti hraje jurisdikce Evropského soudního dvora důležitou roli. Jak právo pojednávající výkon povolání advokáta v užším smyslu, tedy úprava profesních povinností, tak i poplatkové právo je Evropským soudním dvorem zkoumáno z hlediska omezování soutěže.

PŘÍPAD WOUTERS

Nejvýznamnější pro advokátní stavovské právo se stala věc *Wouters*, rozsudek soudního dvora ze dne 19. 2. 2002 (NJW 2002, 877). Soudní dvůr vychází podle své stálé jurisdikce ve srovnatelných případech bez jakýchkoliv okolků z toho, že advokáti jsou podniky ve smyslu článku 81 a násl. Smlouvy o Evropském společenství a že advokátní komory a statutární shromáždění advokacie samotné pak mohou být, jestliže jsou organizovány jako veřejnoprávní korporace, kvalifikovány jako sdružení podniků ve smyslu článku 85 odst. 1 Smlouvy o Evropském společenství. Z rozsudku je nutno vyzumět, že advokátní komory ne vždy jsou činné jako sdružení podniků v tomto smyslu, že ale jako sdružení podniků jsou činné tehdy, jestliže vydají předpisy, které mají podnitit příslušníky profesního stavu při jejich hospodářské činnosti k určitému jednání.

V soudním sporu *Wouters* šlo o profesně-právní úpravu, kterou vydal nizozemský národní advokátní parlament a kterou bylo zakázáno asociování auditorů a advokátů. Přesto, že i nizozemská advokátní komora byla kvalifikována jako sdružení podniků, Evropský soudní dvůr nizozemské stavovské právo v tomto bodě nezavrhl. Soud neshledal porušení článku 85 odst. 1 (nyní 81 odst. 1) Smlouvy o Evropském společenství, protože nizozemská advokátní komora, i když byla činná jako sdružení podniků, se při rozumné úvaze mohla domnívat, že tato úprava, i přes s ní nutně související účinek omezující soutěž, je potřebná pro řádné vykonávání povolání advokáta tak, jak je v dotyčném státě uspořádáno.

Stavovskými organizacemi samotnými vydané stavovské právo musí být proto poměřováno podle pravidel soutěže, může být ale ospravedlnitelné jako jisté omezení základních svobod, jestliže je sledován zájem obecného blaha a úprava se z tohoto pohledu jeví jako vhodná a potřebná (článek 85, nyní 81 Smlouvy o Evropském společenství). Jako takovýto zájem obecného blaha v rámci práva týkajícího se výkonu advokátního povolání uvádí Evropský

ČLÁNKY

soudní dvůr výslovně potřebnou záruku integrity a zkušenosti advokátů a zejména pak

„povinnost zastupovat mandanta zcela nezávisle a za výlučného dbání jeho zájmů,... povinnost zamezit jakémukoliv riziku střetu zájmů a povinnost přísného dodržování profesního tajemství“ (důvodová úvaha 100).

Evropský soudní dvůr považuje v této souvislosti za podstatné, že pro auditory v Nizozemsku, na rozdíl např. od německého práva, neplatí žádné profesní tajemství, které by bylo srovnatelné s profesním tajemstvím advokátů.

Rozsudek kromě toho obsahuje i důležité *obiter dictum*. V důvodových úvahách 68 a 69 rozlišuje Evropský soudní dvůr mezi různými národními úpravami při uskutečňování stavovského práva a staví případ, ve kterém stát sám již při postoupení oprávnění aplikovat právo na profesní svaz stanovuje kritéria obecného zájmu a hlavní zásady, které musí být brány v potaz při tvorbě stanov, a vyhrazuje si rozhodovací pravomoc, proti případu, kdy úpravy musí být připsány profesnímu svazu samotnému. Tak to bylo v Nizozemsku, takže článek 85 odst. 1 (nyní 81 odst. 1) Smlouvy o Evropském společenství byl aplikovatelný.

Zcela zjevně je ale model, podle kterého stát stanoví kritéria pro stavovské právo a vyhrazuje si konečnou rozhodovací pravomoc (tak je tomu ve Spolkové republice Německo ve vztahu k našemu stavovskému řádu a k profesnímu řádu specializovaných advokátů) oproti zkoumání Evropského soudního dvora z hlediska práva Evropského společenství obhajitelnější, i když státní úpravy se musí vyrovnávat zejména se základními svobodami a závazky státu netrpět opatření profesních svazů, která by omezovala soutěž.

POPLATKOVÝ ŘÁD SVOBODNÝCH POVOLÁNÍ

Tato jurisdikce je velmi hezky ilustrována rozhodnutími Evropského soudního dvora týkajícími se práva zabývatí se advokátním tarifem.

Evropský soudní dvůr se musel zabývat italským advokátním tarifem na návrh jednoho italského soudce soudu I. stupně, Pretore von Pinerolo. Soudní dvůr zde nerozhodoval prostřednictvím komory, nýbrž prostřednictvím pléna. Rozsudek soudního dvora ze dne 9. února 2002 „*Arduino*“ (NJW 2002, 882) mnohé pozorovatele překvapil. Předtím totiž musel Evropský soudní dvůr svoji 5. komorou rozhodnout o poplatkovém řádu italských celních speditérů v jednom řízení, zahájeném proti členskému státu Evropské unie, týkajícím se porušení norem EU, které zahájila Komise Evropského společenství proti Italské republice pro porušení závazků vyplývajících z článku 10, 81 Smlouvy o Evropském společenství (EuZW 1999, 93). Poplatkový řád celních speditérů, což je v Itálii svobodné povolání, nepředstavuje žádný státní předpis, naopak je vydáván Národní radou celních speditérů, která je k vydávání takového poplatkového řádu zmocněna italským zákonem. Poplatkový řád celních speditérů není nikterak závislý na státním schválení, nýbrž je pouze zveřejňován příslušným ministrem. Evropský soudní dvůr zde, stejně jako ve výše zmíněném rozhodnutí v případě *Wouters*, nejprve konstatoval, že celní speditéři jako svobodné povolání jsou podniky ve smyslu článku 81 a násl. a že Národní rada celních speditérů je sdružením podniků, resp. že jako takové jednala, když stanovila poplatkový řád. Na tom neměnilo nic – jak už bylo stejně rozhodnuto také v případě *Wouters* – ani to, že tato národní rada je veřejnoprávním sdružením.

Evropský soudní dvůr konstatoval, že Národní radě celních speditérů nebylo italským zákonem, kterým jí bylo propůjčeno její oprávnění, žádným způsobem bráněno jednat ve výlučném zájmu profesního stavu. Evropský soudní dvůr kvalifikoval poplatkový řád jako nepřipustné omezování soutěže a zároveň konstatoval, že tento přestupek je nutno přičíst i Italské republice, a sice na základě článku 10 Smlouvy o Evropském společenství.

ČLÁNKY

ITALSKÝ ADVOKÁTNÍ TARIF

Jinak ale rozhodl Evropský soudní dvůr ve vztahu k italskému advokátnímu tarifu. Rozdíl mezi oběma případy, které jsou si v obecných rysech podobné, spočívá v tom, že *Consiglio Nazionale Forense* (CNF), tedy Národní rada italských advokátů, se sice na zpracovávání advokátního tarifu spolupodílela, a to tím, že navrhovala změny, avšak sama jej nevydávala. Aktuální advokátní tarif naopak podléhal státnímu schválení prostřednictvím ministerského dekretu, přičemž příslušný ministr opět musel nejdříve vyslechnout názor cenového výboru ministerstva a vyžádat si dobrozdání Státní rady. Stát si zde tedy vyhradil konečné rozhodnutí a zohlednil aspekty, které jsou nad rámec zájmů profesního stavu a spíše mají uplatňovat všeobecný zájem.

Plénium Evropského soudního dvora opět vycházelo z toho, že italské advokátky a advokáti jsou podniky a že organizace jako CNF představuje sdružení podniků. Advokátní tarif však nebylo možno, tedy na rozdíl od celních speditérů, přičítat tomuto sdružení, nýbrž italskému státu. Ten se tedy mohl sám opět dopustit přestupku proti právu Evropského společenství, a to podle článku 10, 81 Smlouvy o Evropském společenství. Takovýto prohřešek ale Evropský soudní dvůr neshledal, protože při procesu uvádění v platnost a také při procesu úpravy návrhů CNF stát vhodným způsobem uplatnil obecný zájem a návrhy CNF rovněž pozměnil.

Jestliže zde posuzujeme jurisdikci Evropského soudního dvora a právo Evropského společenství z hlediska jeho účinků na advokátní stavovské právo, je přece jen třeba provést odkaz i na další:

WHO A GATS

Tak jako mnohé předpisy národního práva v členských státech Evropského společenství jsou určovány právem Evropského společenství, zejména směrnicemi, tak je i Evropské společenství zapojeno do mezinárodních souvislostí.

Z mezinárodních smluv mohou vyplývat povinnosti v oblasti práva, které zčásti přímo, zčásti pak prostřednictvím práva Evropského společenství ovlivňují národní právo. Příkladem toho je Světová obchodní organizace (*Welthandelsorganisation, WHO*) a zde pak v roce 1993 uzavřená Úmluva o obchodu službami (*General Agreement on Trade in Services, GATS*). Na základě této úmluvy jsou v členských státech Světové obchodní organizace advokátky a advokáti ze smluvních států Světové organizace obchodu oprávněni usazovat se na území členských států Světové obchodní organizace. Členské státy je ovšem nemusí postavit na roveň tuzemských advokátů, nýbrž postačuje, když se usazení skuteční s oprávněním k obstarání právních záležitostí na poli práva domovského státu a na poli práva mezinárodního. Nemusíme tedy do našich advokátních komor přijímat jen evropské advokáty, nýbrž také advokáty z členských států Světové obchodní organizace, ty však přirozeně nikoliv k obstarání právních záležitostí na poli národního práva a také jen pod profesním označením jejich domovského státu. V Německu je srovnatelnost advokátních profesí s německou advokátní profesí stanovena vyhláškou spolkové vlády.

Vyhláškou ze dne 18. 7. 2002 (BGBl. 2002, 2886) se staly ekvivalenty pro německý profesní stav „Rechtsanwalt (advokát)“, například pro Polsko profesní stavy „Adwokat“ a „Radca prawny“ (komerční právník), pro Turecko pak „Avukat“, pro Maďarsko „Ügyvéd“ a pro USA „Attorney at law“.

STATUT ADVOKÁTNÍ KOMORY PŘI
MEZINÁRODNÍM TRESTNÍM
SOUDNÍM DVORU

Od konce roku 2001 pracuje neformální pracovní skupina, která se sešla v prosinci 2001 v Paříži a v polovině roku 2002 v Kanadě, na statutu pro výkon advokacie při mezinárodním trestním soudním dvoru. To, které evropské advokátní organizace se (*na její činnosti*) podílely nebo

ČLÁNKY

podílejí, je věcí nahodilosti, ačkoliv tento statut bude hrát důležitou roli pro vývoj mezinárodních standardů v oblasti práva týkajícího se výkonu povolání advokáta. To platí zejména pro otázku, v jakém rozsahu se prosadí anglo-americké, kontinentální evropské zvyklosti nebo tradice.

OECD A FATF

Avšak i dosavadní směrnice Evropského společenství pro boj proti praní špinavých peněz, které se nyní významně dotýkají i advokátního profesního práva, protože naše povinnost mlčenlivosti už není uznávána jako neomezená, se vracejí k mezinárodním jednáním v rámci Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (*Organization for Economic Cooperation and Development, OECD*). Organizace OECD zřídila tzv. *financial action task force on money laun-*

dering (FATF), kde je zastoupeno i Evropské společenství. Dosavadní směrnice pro boj proti praní špinavých peněz a zejména zahrnutí profesí z oblasti právního poradenství mezi profese s identifikační a oznamovací povinností v neprospěch jejich vlastních mandantů se vracejí zpět k projednání touto skupinou.

Musíme mít tedy stále na zřeteli nejen dění na úrovni našich národních vlád a zákonodárců, dění v Evropské radě, v Evropské komisi a v Evropském parlamentu, ale také jednání, která jsou vedena na úrovni zčásti formálních, zčásti neformálních mezinárodních grémií, kde jsou pak vytvářeny právní, mnohdy pak i jen politické vazby, a to dlouho předtím, než dojde k přetransformování do národního práva.

*Autor je prezidentem
Advokátní komory v Berlíně.*

KODIFIKACE ČESKÉHO SOUKROMÉHO PRÁVA, ZEJMÉNA VE VZTAHU K ÚPRAVĚ OBCHODNÍCH VZTAHŮ (DISKUSE)

IRENA PELIKÁNOVÁ

ÚVODEM K PUBLIKACI V BULLETINU ADVOKACIE

Ve dnech 18. a 19. prosince 2002 se v Plzni pod záštitou ministra spravedlnosti konala konference organizovaná Právnickou fakultou Západočeské univerzity věnovaná otázkám kodifikace soukromého práva. Hlavním předmětem projednávání byla publikovaná obecná část návrhu

nového občanského zákoníku.¹⁾ To souvisí se schváleným legislativním plánem vlády předpokládajícím předložení návrhu občanského a obchodního kodexu do června roku 2003 vládě. Uvedený termín ukazuje zřetelně, nakolik je otázka kodifikace aktuální a nakolik se dotýká bezprostředně každého praktického právníka. Vědomí velké naléhavosti problematiky mě vedlo k tomu, abych stař, již jsem odevzdala pro při-

¹⁾ Text návrhu a některé příspěvky na konferenci byly publikovány v *Justiční praxi* č. 8 a 9 z roku 2002.

ČLÁNKY

pravované zvláštní číslo časopisu Acta Universitatis Carolinae – Iuridica věnované kodifikaci soukromého práva, po dohodě s jeho redaktory publikovala ještě dříve v Bulletinu advokacie. Jsem si vědma, že okruh čtenářů obou zmíněných periodik je odlišný a zejména že je třeba co nejdříve upozornit na kodifikační problematiku a zapojit do přípravy širokou právníkem obec. Přitom nejde jenom o posouzení konkrétních ustanovení (které je ovšem rovněž nezbytné, ale vzhledem k rozsahu návrhu je časově i prostorově náročné), ale také o otázky obecnější – připomenutí podstaty a smyslu kodifikace jako takové.

PŘEDMĚT ZKOUMÁNÍ

Od roku 1989 došlo k bouřlivému vývoji naší společnosti, k rozmetání starého totalitního režimu, na jehož troskách něco nového vzniká. Ještě to neumíme dost přesně popsat, vidíme řadu pozitivních prvků, vidíme však také znepokojivé propady v kulturní úrovni, v právním vědomí, v úrovni legislativy a rovněž v právní vědě. Namísto žádoucího rozkvetu přichází uspěchaná a špatná legislativa, na niž jsou cenné pouze základní záměry a principy, i ty však mnohdy zůstávají deformací původního vzoru. Namísto vědy hluché rozzvíkávání nedokonalých textů, opakování již řečeného, nepřesné překlady z cizích jazyků. Hlubších zamyšlení je pranepatrně. V souvislosti s tím vším klesá prestiž práva, pochopení jeho podstaty se ztrácí, rozpadá.

A v této situaci přichází politické rozhodnutí, aby v souladu s připravovaným novým občanským zákoníkem byl připraven i nový zákoník obchodní. Paradoxně je pověřen přípravou věcného záměru odpůrce samotné myšlenky takové kodifikace. Přesto byl text věcného záměru odevzdán a za minimální pozornosti odborné veřejnosti projednán a schválen.

Snad právě vzhledem k této podivné situaci je třeba se pokusit o zamyšlení nad nejobecnějšími otázkami kodifikace soukromého a obchodního práva v naší zemi. Pokusím se proto nejprve za-

bývat obecnými otázkami kodifikace (I), v prvním bodě odpovědět na otázku, co je obecně podstatou a funkcí kodifikace a obchodní kodifikace (1), jaké jsou zvláštnosti našeho vývoje a současné situace z hlediska potřeby kodifikace (2), zda je u nás potřebná kodifikace *obchodního práva* (3), jaká by měla být z hlediska svých principů a obsahové koncepce, odpovíme-li kladně (4). Ve druhé části (II.) se pokusím reagovat na publikovanou část návrhu nového občanského zákoníku a v závěru podtrhnout rozhodující závěry svého zkoumání (III.).

I. OBECNÉ OTÁZKY KODIFIKACE

1. Podstata a funkce kodifikace a obchodní kodifikace

Snad se někomu bude zdát, že kladu zbytečně otázku, na niž je odpověď jasná – i když ovšem někomu bude jasná odpověď pozitivní a někomu jinému bude neméně jasná odpověď negativní. V poslední době se objevily i publikované názory, které ukazují, že nepanuje jednota, a proto se pokusím téma co nejobektivněji prozkoumat.

Musím začít od otázek obecnějších: co to je kodifikace, co je jejím cílem a smyslem, v jaké situaci má být kodifikováno?

Kodifikací rozumím seskupení a systematické uspořádání normativního materiálu určitého úseku práva do jednoho zákonného aktu, případné doplnění, očistění nebo v určitých historických situacích dokonce vytvoření a formulaci normativního obsahu do zákonných ustanovení. Výsledkem by měl být zákon, který sice nemá vyšší právní sílu než jiné zákony, avšak v systému ostatních zákonů má výlučné postavení, postavení *základny*, jež má funkci *subsidiární úpravy* obsahující *pravidla* aplikovatelná ve všech případech, kde zvláštní úprava chybí, dále určující výslovně nebo nevýslovně (tzn. vyvoditelně z kontextu, systému, smyslu celého souboru) *principy* úpravy, její *systém* (formálně logickou strukturu) a základní *filozofii* právního

ČLÁNKY

uspořádání vztahů a v neposlední řadě dávající *pojmový základ*, jenž je rozvíjen zvláštními zákony. Kodifikace také umožní, aby určitá (kodifikovaná) právní oblast disponovala jednotným *pojmovým* a *terminologickým* aparátem využitelným ve všech navazujících zvláštních zákonech. Tím se sníží nezbytnost, aby zvláštní zákony zaváděly pojmy nové, aplikovatelné jenom v určité speciální oblasti. Kodifikace tak ovšem předpokládá ukázněnou legislativní aktivitu, při níž tvůrci zvláštních zákonů dostatečně ovládají a respektují tento základ a skutečně jej rozvíjejí. Nesmějí se uchýlovat k samostatným a izolovaným dílčím zákonným úpravám, které by strukturu založenou kodexem (a ve vyšším stupni ústavou) rozbíjely, jak se u nás leckdy děje. Jedním z nejhorsích jevů je z tohoto hlediska používání stejného názvu, jaký zavedl kodex, ve zvláštním zákoně v odchylném významu. Vadné však je i zavádění vlastní terminologie pro zvláštní zákon, není-li to s ohledem na zvláštnosti upravovaného předmětu nezbytné. Tak např. u nás daňové zákony vytvářejí jakýsi paralelní právní řád, který ne navazuje dostatečně na ostatní úseky právního řádu. Podobně se hloubí příkop mezi právem veřejným a soukromým, ačkoli to není vždy nevyhnutelné. Oborová specializace právníků činných v legislativě vede k tříštění právního řádu, ke ztrátě celistvého pohledu na právní řád.

Uvažují-li v obecné rovině o kodifikacích, hraje obchodní kodifikace oproti občanskému kodexu zvláštní úlohu, neboť se jedná o kodifikaci *zvláštní*. Vnáší do myšlenky kodifikace nový prvek, neboť připouští nejenom hierarchické uspořádání zákonů, v jejichž základně stojí kodex, ale navíc také hierarchické uspořádání samotných *kodexů*. Vede nás k úvahám o vzájemných vztazích kodexů. Toto pojetí se ani za deset let platnosti obchodního zákoníku nevířilo, judikatura svědčí o základním nepochopení uvedené konstrukce. Není to jenom otázka obchodního zákoníku. Je třeba uvažovat o *systému kodexů*, o postavení zákoníku práce, o postavení trestního zákoníku, případně o možnosti sestavení některých dalších zvláštních kodexů, jaké se objevují

v jiných právních řádech, jako je např. kodex duševního vlastnictví. Právo je dnes natolik složitým a obsáhlým souborem ustanovení, že složitější struktura kodexů není ničím nepřijatelným, dokonce se stává nutností v moderním právním vývoji. V sestavování netradičních inkorporačních kodifikací lze vidět jakousi sebeobranu právního řádu před specializačním tříštěním, pokus zachovat přesné systematické uspořádání a celistvost národního práva pro účely aplikační, ale také pedagogické a legislativní. Zvláště trestní zákoník je samostatným kodexem jen do jisté míry, protože navazuje na mnoho dalších zákonů zakotvením sankcí za porušení dispozic v nich formulovaných. Propojení trestního zákoníku se zbytkem právního řádu usnadňuje rozlišení zločinů a přečinů, které otevírá cestu k formulaci přesných a úzkých skutkových podstat méně závažných deliktů v zákonech upravujících dispozice povinných chování, zatímco zločiny mohou být koncentrovány v kodifikaci. Jednotné pojetí trestného činu podobný úkol komplikuje.

Obchodní zákoník má postavení zcela jasné a především – u nás nutno podtrhnout – zcela jiné než totalitní hospodářský zákoník. Je to kodex přímo a jasně *závislý* na občanském zákoníku, je to jeho *speciální* a nesamostatná odnož, možná ještě méně samostatná, než by byl případný zákoník duševního vlastnictví nebo zákoník práce. Otázka potřebnosti obchodního zákoníku je otázkou potřebnosti speciální úpravy právního postavení profesionálních podnikatelů (obchodníků) a jejich právních jednání. Nemá velký praktický význam, zda je takové úpravy dosaženo vydělením příslušných ustanovení do zvláštního obchodního zákoníku nebo např. do zvláštní knihy občanského zákoníku. Základní směrnici vyplývající z pochopení uvedené povahy obchodního kodexu však musí být odmítnutí představy jeho ucelenosti ve smyslu u nás tolik oblíbených „komplexních úprav“, a to v zájmu úspornosti a efektivity úpravy soukromého práva jako celku. Negativní důsledky nesprávné představy o potřebě ucelené úpravy v obchodním zákoníku ukazuje současná 2. část obchodního zá-

ČLÁNKY

koniku, která je nepřiměřeně přebujelá ve srovnání s občanským zákoníkem. Četné duplicity nebo naopak neodůvodněné rozdíly nepřinášejí žádný užitek.

Z uvedených úvah vyplývá, že v evropském kontinentálním právním systému hraje kodifikace nezastupitelnou roli myšlenkového sjednocení a propojení určité právní oblasti a zasazení takové oblasti do kontextu celého právního řádu. Kodifikace nemusí a dokonce by pokud možno ani neměla hrát ve větší míře roli *tvorby nových* právních norem.

Je jisté v obecné rovině představitelné, že popsaná role kodexu může být někde nahrazena jiným pramenem, např. obyčejí, náboženskými texty apod. I v precedenčním a obyčejovém právním systému je zabezpečení účinnější a trvalejší. Právě psané právo je křehčí z hlediska své jednoty a stability. O to více je potřebné postupně postavit legislativní texty na pevnější základ soustavy právních principů, s nimiž musí být všechny zákonné texty v souladu. V každém případě je třeba vůdčí myšlenky, principy a základní pojmy a jejich uspořádání do logických struktur vyvozovat abstraktní myšlenkovou operací, interpretací.

Nekodifikovaný základ právního řádu spolehlivě a trvale působící je však reálný jenom ve stabilních společnostech, jejichž *vývoj nebyl násilně přerušen*, jako se to stalo v naší zemi. Pro naši zem se může jednat jenom o vzdálený kulturní a politický cíl. Právě kodifikacemi by bylo třeba realizaci popsané cíle přiblížit.

Jinou variantou, jež se pravděpodobně některým právníkům u nás zdála být přitažlivou, je vytvořit pouze *soubor zákonů nesjednocený kodifikací*. Jistě i takovéto řešení teoreticky přichází v úvahu, avšak jenom za stejného předpokladu, jaký byl zmíněn v souvislosti s precedenty. Z uvedeného důvodu nutno konstatovat, že u nás není vhodné prostředí pro podobné řešení. Pokračující proces dekodifikace se zdá k podobným námětům vybízet. Muselo by to však znamenat, že by ukázněná legislativa byla schopna svazovat všechny postupně schvalované dílčí zákony pevným předivem principů, jednotných

pojmu a souvislosti a nedovolila by jejich roztříštnost a kontradiktornost. V naší současné situaci považuji podobnou představu za zcela *utopickou*. Je zřejmě považována za utopickou i v mnohých vyspělých státech, kde v posledních letech můžeme pozorovat rozsáhlou kodifikační vlnu (Belgie – kodex společností, Francie – nový obchodní zákoník a řada dalších inkorporačních kodexů, Polsko – kodex obchodních společností, EU – kodifikační směrnice atd.).

2. Zvláštnosti našeho vývoje a zvláštnosti současné situace z hlediska potřeby kodifikace

Také v období *totalitního režimu* bylo naše právo postaveno na kodifikacích a z hlediska úrovně legislativně technické, ba dokonce i z hlediska formálně logického uspořádání, pojmové dokonalosti, promyšlenosti a důslednosti nutno hodnotit tehdejší systém zákonodárství jako podstatně dokonalejší ve srovnání s nyní vznikajícími zákonodárnými akty. Při tomto hodnocení nechávám ovšem stranou obsahovou stránku tohoto systému pravidel, která byla plně služebná potřebám totalitní moci. Jednou z příčin technické dokonalosti bylo i to, že odborně připravené zákonodárné návrhy nebyly narušovány nekvalifikovanými poslaneckými zásahy. Kodifikace z roku 1963 až 1965 však trpěly mj. jednou zásadní vadou: byly *navzájem izolované*. Ponechávám stranou otázku, že bylo hluboce nemoudré provádět takto komplexní kodifikaci po tak krátké době, protože nahrazované kodexy byly přijaty kolem roku 1950 a pouze 10–15letá existence kodexu je bezprecedentně krátká; samo rozhodnutí tak je varující výpovědí nejen o totalitní, ale zejména o české představě stability právního řádu.

Neznamená to, že by si obsahově odporovaly, že by jeden kodex byl připravován bez znalosti druhého. Naopak – vycházely z jednotného pojetí a terminologie a nepopíraly se navzájem. Několikanásobné úpravy téhož předmětu však měly za následek kvantitativní redukci každé jed-

ČLÁNKY

notlivé takové úpravy a tudíž mezery. Především však *neplatil mezi zákoníky žádný vztah subsidiarity a speciality*. Na kodexy navázala judikatura, která se rozvíjela pro každý kodex zvlášť (v důsledku existence hospodářské arbitráže byla rozhodovací praxe rozštěpena i institucionálně a procesně), a rovněž doktrína stejně rozpolcená, a to vše vedlo k postupnému tříštění právního řádu na právní odvětví na sobě navzájem nezávislá, velmi úzce a uměle koncipovaná.

Vzniklo hospodářské, pracovní, občanské právo, právo mezinárodního obchodu, ba dokonce i zemědělsko-družstevní právo. Všechny disciplíny se postupně obalovaly jakousi neprostopnou skořápkou v podobě literatury, pedagogických oborů, vědních specializací atd. Jednota práva mizela, do popředí vystupovala jenom jednotlivá odvětví. Pozitivistické právní myšlení abstrahující od jakéhokoli hodnocení umožňovalo sloučit úsilí o formální právní dokonalost souborů norem s jejich předem determinovanou antidemokratickou funkcí.

Návrat k dualismu soukromého a veřejného práva *po roce 1989* měl a mohl přispět k opětovnému sjednocení práva. Stalo se to však jenom zčásti a možná spíše z menší části, neboť v hlavách právníků atomizace zůstala, a to dokonce nepoznamenaná žádným negativním hodnocením. Nově založená subsidiarita občanského zákoníku vůči obchodnímu se prosazovala obtížně a dodnes se zcela neprosadila, zčásti dokonce proti jasnému textu zákona (srov. § 1 ObchZ). Rozšířila se u nás doktrína tzv. „*komplexních úprav*“ některých závazkových institutů a smluvních typů v obchodním zákoníku, jež se neopírá o nic jiného, než o značný rozsah zákonné úpravy v tomto kodexu a její zdánlivou ucelenost. Izolovanost zákoníku práce se rovněž houževnatě udržuje. Všimněme si, jak pevně se drží i roztržštěnost habilitačních oborů, za níž se ovšem skrývá i z toho plynoucí menší náročnost ve srovnání s širší koncepcí oborů nutící zvládnout rozsáhlejší oblast reglementace, nebo roztržštěnost kateder a ústavů na právnických fakultách. Dokonce oproti prvému období nejistoty

a nedostatku odvahy se dnes mnohé myšlenky kořenící v totalitním období prezentují s rostoucí razancí, neboť jejich původ se pomalu ztrácí v zapomnění.

Z uvedené úvahy o funkci kodifikace také vyplývá, za jaké situace je třeba kodifikovat. Z výše řečeného vyplývá, že to je nutné tehdy, *chybí-li právnímu řádu ona sjednocující základna*. Již výše jsem naznačila pozitivní odpověď. Přesto se podívejme na tento problém ještě z dalších hledisek, zmapujme podrobněji naši současnou situaci.

Historie přináší zvraty, jež vyvracejí národy, jejich myšlení a kulturu z kořenů. I my jsme žili řadu desítek let takové vyvrácení, které bylo mimořádně důsledným přerváním všech tradic, a pro mnohé příslušníky generace narozené v tomto období získal totalitní systém pečeť věčnosti a nezměnitelnosti. Toto vyvrácení bylo hlubší tím, že k němu došlo krátce po bolestné historické etapě v podobě světové války a německé okupace.

Po roce 1948 vzniklo nové právo, jednoúčelový nástroj totalitní komunistické diktatury. Onomu účelu sloužilo dobře a mnozí se s ním nechtěli loučit ani po návratu demokracie. Kromě několika menších právních oblastí (např. právo nekalé soutěže) jsme již po roce 1989 nedokázali navázat na nit předkomunistické právní kultury. Jasně a brzy se ukázalo, že socialistické právo není schopno sloužit demokratickému systému. Přestože hlasy volající po recepci a diskontinuitě se socialistickým právem nedošly sluchu, legislativní praxe postupně začala nahrazovat staré právo právem novým a většinou zásadně odlišným. Rozhodující zlom v tomto směru však znamená až harmonizace s komunitárním právem, která razantně vnesla nové principy do právního řádu, jež dnes proto obsahuje některé prvky ne tak docela navzájem slučitelné. Harmonizační proud v legislativě právě tím, jak narážel na odpor a nepochopení, odhalil, nakolik jsme ještě neschopni porozumět všem detailům nové koncepce práva. Tento vývoj přispěl k *rozkladu zděděné kodifikační základny*, neboť

ČLÁNKY

modifikovaný socialistický občanský zákoník opakovanými novelami stále více ztrácí jakékoli prvky koncepčnosti a stává se beztvárovou nakupepinou rozdílných ustanovení. Obchodní zákoník trpí sice podstatně méně, protože jde o text přijatý až po roce 1989, avšak i ten je zatížen jednak počátečními nedostatky, jednak nesourodnými a nepřilíživými dokonalejšími novelami.

Důsledkem toho i dalších příčin je pokračující rozklad zákonodárství, které se mění v *nesladěnou tříšť nedokonalých zákonů* neustále novelizovaných a čas od času podstatně měněných. Bez zábrán se jedny zákony nahrazují novými nepřilíživými rozdílnými i tam, kde by stačila pouhá novelizace. Jakýkoli respekt k zachování kontinuity a stability se ztratil. Interpretace se nestačí ustálit, špatná situace vysokých škol a další okolnosti snižují úroveň výuky nových právníků, to vše v souhrnu vede k dezorientaci veřejnosti včetně odborné, ke ztrátě jasné představy o pojmu a významu práva, ke *ztrátě prestiže práva*, k jeho nahrazování mimoprávními svémocnými mechanismy.

To vše jsou ovšem rysy úpadku společnosti, jež nejsou slučitelné s nastoupenou cestou k otevřené společnosti a s podstatně optimističtějším hospodářským rozvojem. Hospodářský rozvoj, začlenění do integračních seskupení a další mezinárodní vlivy by měly vyvinout tlak na opuštění této sestupné trajektorie, která je ohrožující.

Jedním z důležitých předpokladů obnovy stabilního právního systému, možným východiskem navazujících pozitivních změn, je nové uspořádání normativního materiálu, *kodifikace*, jež vytvoří chybějící základnu plnicí výše popsané funkce. Důvěra v právo může vyplynout jenom z právní jistoty. Právní jistota je závislá na přehlednosti právního řádu, na možnosti orientovat se v něm a na možnosti zjistit v každém okamžiku, jaká jsou práva a povinnosti konkrétního subjektu. To je předpokladem dobré aplikace, realizace práva. Kvalitní normativní materiál je předpokladem výchovy nových dobrých právníků atd. Je to tedy základ, bez něhož nelze doufat v nápravu současného neutěšeného stavu.

3. Potřebujeme kodifikaci obchodního práva?

Zatím jsem ovšem odhlížela od otázky, *kteřé kodexy vlastně potřebujeme*, odpověděla jsem však rozhodně pozitivně na otázku, zda kodifikovat či nikoli. Je tedy třeba přijmout i obchodní zákoník?

Uznání rozdílu mezi veřejnoprávní a soukromoprávní částí právního řádu neznamená, že je hranice zcela jasně a přesně narysována, že tato hranice zcela souhlasí s rozlišením jednotlivých zákonů a zákoníků a že se můžeme ubránit smýšlení hranice, které přichází ze zahraničí a které přinášejí naše praktické potřeby. Uznání rozdílu neříká nic o jeho praktickém významu a neříká nic o potřebě oddělit obě části v legislativních textech. Naopak zahraniční zkušenost ukazuje spíše na praktický požadavek propojování veřejnoprávních a soukromoprávních stránek právní úpravy. Typickou ukázkou může být soutěžní právo, právo na ochranu spotřebitele, živnostenské právo, právo kapitálového trhu a cenných papírů, právo duševního vlastnictví atd.

Přesto není pochyb o tom, že kodifikaci podléhá spíše materie soukromého práva a že veřejné právo je pro kodifikaci méně způsobilé. Přitom ponechávám stranou problém zařazení trestního práva, jež nepovažuji za nesporně veřejnoprávní disciplínu. Postojem odmítajícím pronikání veřejnoprávních prvků do soukromoprávních kodexů bychom se vydávali opačným směrem, než jakým jde světový právní vývoj.

Občanské zákoníky v současné společnosti již neplní funkci ústavy. Tuto skutečnost musíme vzít v úvahu. Plnění občanského zákoníku ustanoveními, která přesahují hranici soukromého práva směrem k ústavě, je nerozumné. Na druhé straně je pravda, že některá pravidla zařazená do občanského zákoníku najdou uplatnění i ve sféře práva veřejného, zejména tehdy, jestliže veřejné právo vlastní pravidla neformuluje. To je akceptovatelný a přirozený důsledek celkové jednoty právního řádu. Vybalancovat vhodně koncepci obecné části občanského zákoníku je z uvede-

ČLÁNKY

ného důvodu úkol mimořádně náročný. Dodávám, že prvních 101 paragrafů uveřejněných v příloze časopisu Právní rozhledy v tomto směru vyslalo varování a jenom podtrhlo, jak obtížný je to úkol.²⁾ Další tři stovky ustanovení publikované v následující etapě obavy nerozptýlily.

To je ovšem spíše hlas proti obchodnímu zákoníku, neboť vede k závěru, že např. ani úprava obchodního rejstříku nebo účetnictví či trestních sankcí v občanském zákoníku není nepřijatelná.

Víme přitom, že původní záměr, formulovaný a publikovaný v roce 1996, byl uskutečnit jednotnou kodifikaci. Počáteční kouzlení nizozemským příkladem (jehož hlubší rozbor ovšem ukazuje i některé stinné stránky) vyústilo v poznání, že naše cesta nemůže být stejná – už proto, že máme nepoměrně méně času na přípravu. Myšlenka jednotné kodifikace soukromého práva je sice přitažlivá, avšak právě pohled na holandský občanský zákoník a jeho složitý vývoj, trvající mnoho desetiletí a stále nedosahující závěrečného stadia, ukazuje, že obsah skutečně komplexní kodifikace by se rozrostl do nevládnutelných rozměrů. Kodifikace, která by vytrhávala ze zvláštních zákonů jenom jakási úvodní (střešní) ustanovení, by na druhé straně asi neměla valný smysl. *Nezbytnost ponechat zvlášť upravené celé rozsáhlé partie soukromého práva vedla vcelku přirozeně k nápadu, aby i tyto odštěpené části byly nějakým způsobem uspořádány.* Tak zcela živelně vyústily diskuse v připuštění omezené kodifikace obchodního práva. Nezdá se ovšem, že toto vyústění bude směřovat k obchodnímu zákoníku koncipovanému stejným způsobem jako obchodní zákoník 19. století.

Jestliže se objevila myšlenka omezeného obchodního zákoníku, nemusí to ještě znamenat, že je objektivně potřebný. O co můžeme opřít opačný závěr o jeho potřebnosti?

Domnívám se, že v právním vývoji ve vyspělém zahraničí poslední doby jsou patrné jevy, které

musíme evidovat a z nichž musíme vyvozovat důsledky. Stěží se můžeme rozhodnout pro opačný směr.

Rostoucí počet veřejnoprávních zásahů do úpravy soukromoprávních vztahů a celkový absolutní kvantitativní nárůst legislativního materiálu je nepopíratelnou realitou. Setkáváme se s tímto jevem v celém vyspělém světě a není tu přímá spojitost s levicovými politickými orientacemi. Veřejnoprávní intervencionismus nemá povahu řízení ekonomiky státem, je rozvinutím jiné funkce státu, jakou hraje v demokracii a tržní ekonomice již relativně dlouhou dobu, a to *funkce dozorové* vymezující pevný rámec soukromé podnikatelské iniciativě a funkce *ochranné* vůči stranám z nějakého důvodu znevýhodněným. Nárůst počtu donucujících pravidel považují zejména za důsledek nových *technologií* ovládajících ekonomiku a také růst složitosti a počtu obligačních a jiných *vazeb* v ekonomice odpovídající její globalizaci, rostoucí otevřenosti. V souvislosti s obojím roste také počet kooperujících *subjektů*, vznikají složitě koncernové struktury nedostatečně transparentní, které omezují hospodářskou soutěž a deformují ji.

Nové technologie zcela *rozkolísaly přirozenou a právně zabezpečenou rovnost smluvních stran*, zrelativizovaly dosah principu, že každý si má střežit svá vlastní práva. Tento princip se stále více omezuje na profesionály v jejich vzájemných vztazích a do jisté míry je i zde prolamován (srov. úvahy o šíři pojmu *spotřebitel*). Výrobky jsou složitě a výroba je složitá. Výrobem může být jenom dostatečně silný a technicky vyspělý subjekt, jehož tržní síla je značná. Obchod přijímá zcela nové formy – nakupování v hypermarketech je zcela odlišné od kupování zboží dříve běžným pultovým prodejem. Masa prodaných výrobků roste, prodej probíhá v uzavěřených obalech, aniž by bylo možno říci, že by se vadnost zboží, zneužívání práv a porušování

²⁾ Eliáš, K.: Prvních sto jedna, K návrhu nového občanského zákoníku, Právní rozhledy, 10, 2001, mimořádná příloha.

ČLÁNKY

povinností stávalo čímsi nepraktickým. Spotřebitelská smluvní strana je naopak stále více neschopna včas rozpoznat vlastnosti smluvního plnění, je neschopna ochránit své zájmy v adhezni smlouvě atd. Také peněžní a platební styk se stává složitým a každý plátce i příjemce platby je v rukou profesionála. Emise akcií, jejich prodej i koupě se takřka neobejde bez vstupu profesionálního zprostředkovatele atd. Některé výrobky jsou nebezpečné a spotřebitel (často ani obchodník) není schopen uvědomovat si všechna rizika a čelit jim.

Právní řád se proto plní kasuistickými donucujícími ustanoveními dotýkajícími se obchodních vztahů. Zákonodárce reaguje na praktické případy, aniž se zabývá teoretickými otázkami, zda jde o regulaci veřejnoprávní nebo soukromoprávní, zda by měla být konstruována tak či onak. Bylo by možno mluvit o živelné normotvorbě, přestože je zpravidla produktem zákonodárných sborů. Prolínání veřejnoprávních ustanovení se soukromoprávními se rozrůstá a snahy zákonodárců o systematizaci a uspořádání zákonodárství bez zábrán přestávají respektovat tradiční strukturu a rozlišování.

Výsledný stav poněkud připomíná stav našeho současného práva, i když ve vyspělých státech jde spíše o *novou vrstvu* položenou na původní tradičně se vyvinuvší a zachovanou vrstvu práva, zatímco u nás se jedná o příliv materie neorganicky promíchané se starší reglementací nebo s restituovanou úpravou doplňující do právního řádu, co z něj za totalitního režimu bylo vyvrženo.

Právě s ohledem na podobné rysy aktuálního stavu dospěl i rozvinutý svět k potřebě kodifikace, systemizace, i když většinou – jak říkají Francouzi – „à l'état constant“, tzn. cestou pouhého inkorporačního shromáždění a nového sestavení již existujících zákonných pravidel. Je zřejmé, že tato potřeba je dokonce pocíťována

jako velmi naléhavá. S ohledem na absolutní nárůst legislativního materiálu se stalo požadavkem přehlednosti jeho rozdělení do určitých dílčích kodifikací. Ze stejného důvodu vyvstává potřeba poskytnout uceleným skupinám adresátů – a mezi nimi také obchodníkům jako skupině mimořádně významné – soubor ustanovení určujících jejich právní postavení. *Právo obchodníků* tak není věcí historie, ale dokonce novým požadavkem dneška.

Velmi charakteristickým příkladem dokumentujícím správnost právě formulovaného závěru může být úřednický³⁾ *obchodní zákoník francouzský*, který byl přijat již na konci roku 2000. Tento kodex totiž naprosto nerespektuje tradiční strukturu obchodních zákoníků, ale nerespektuje ani rozlišení veřejného a soukromého práva. Vznikl tak kodex, který by stěží byl u nás ochoten kterýkoli právník akceptovat. Spravedlivě je ovšem třeba dodat, že ani francouzská právní veřejnost novou kodifikaci nepřivítala pozitivně.

Přesto je možno uzavřít, že potřeba kodifikace obchodněprávní materie v současné době existuje, je objektivně podmíněná a dokonce není omezena jenom na Českou republiku a její specifické podmínky.

Stále ještě totiž prožíváme v jistém smyslu jakési pokračování sociálního experimentu. Po roce 1948 bylo politickou diktaturou společnosti vnuceno praktické provedení ideologické a ekonomické konstrukce vzniklé ryze spekulativně v hlavách několika filozofů, resp. politiků. Odmítnutím komunismu v roce 1989 bylo nutno řešit problém zpětného pohybu, návratu společnosti k předchozímu demokratickému systému. Tento návrat je ovšem neméně obtížný a koneckonců je také uskutečňován umělým zaváděním nových pravidel nevybudovaných na předchozí praktické zkušenosti. Produktem jednoho nepodařeného experimentu tak nevyhnutelně je další obtížný sociální experiment.

³⁾ Francouzský parlament přijal zákon, který umožnil provést inkorporační kodifikace nikoliv cestou zákona, ale pouze nařizovací cestou.

ČLÁNKY

Nedojde-li k úspěšné kodifikaci (tedy i v případě, že kodifikace svou úrovní nepřevyší úroveň současných zákonů), bude se nový právní systém vyvíjet zřejmě živelně a jinými cestami, než cílevědomě předem určenými. Rozvoj, který nedospěje jinak, bude nutně výrazně pomalejší a méně kultivovaný. Významnou roli může sehrát Ústavní soud, avšak při kolísavé úrovni jeho rozhodování to může být až společenská praxe, která si určitá pravidla nějakým způsobem vynutí. Vůdčí úlohu by zřejmě převzala ekonomika, jež pro takové působení má špatné předpoklady a naopak se může stát obětí brzdícího působení špatného práva. Všechny tyto skutečnosti tedy vedou k pozitivní odpovědi na položenou otázku, která je v tomto směru shodná s politickým rozhodnutím vlády schvalujícím věcný záměr obchodního zákoníku.

4. Jaké by měly být principy a obsah nového obchodního zákoníku?

Nejprve se pokusím uvažovat o koncepci nového českého obchodního zákoníku bez ohledu na schválený věcný záměr. Domnívám se, že máme volbu mezi dvěma možnostmi: buď přijmout kodex navazující na tradiční obchodní kodifikace od francouzského zákoníku z roku 1807 až k německému z roku 1896, nebo akceptujeme popsané moderní trendy bořící všechny tradice a přistupující k utilitaristickým kompilacím.

Při úvahách o prvé naznačené cestě je nejprve nutno zhodnotit povahu naší současné kodifikace a v souvislosti s tím současnou hloubku pochopení myšlenky obchodního práva v její tradičnější podobě.

Rozhodujícími prvky konstrukce obchodního zákoníku u nás jsou dvě ustanovení – § 2 a § 261

ObchZ. Obě tato ustanovení dodnes zřetelně ukazují stopy přerušení právního vývoje, odhalují propastnou míru zapomenutí kořene koncepce obchodního práva. Obchodní právo se rozvíjí na pokřiveném základu, který si jen málokdo uvědomuje. Pojem podnikatele je v § 2 ObchZ stále postaven na *veřejnoprávním prvku*, nikoli pouze na tom, jakou činností se určitá osoba fakticky zabývá. Ustanovení § 261 vymezuje tzv. *obchodní závazkové vztahy* rovněž odlišně od obchodů v pojetí obchodních kodifikací, protože je omezuje jenom na *vztahy*, které mají určité znaky.

Míru pokřivení může ukázat srovnání se současnou podobou *německého obchodního zákoníku (HGB)*. Tento kodex stojí na dvou pojmech – obchodník a obchody. *Obchodníkem* podle § 1 HGB je ten, kdo provozuje obchodní živnost. Obchodní živností se podle současného znění⁴⁾ odstavce druhého téhož paragrafu, jenž nahradil dřívější výčet obchodních živností odpovídající ještě staršímu výčtu obchodů, rozumí *každý živnostenský podnik, ledaže podle jeho povahy nebo rozsahu obchodní způsob vedení jako obchodní živnosti není potřebný*. Provozování živnosti ve smyslu § 1 HGB nelze směřovat s tím, zda má nebo nemá obchodník živnostenské oprávnění. Pohled obchodního zákoníku je soukromoprávní, důležité tedy je, zda určitá osoba skutečně podniká. Obchodníkem je také ten, kdo je zapsán do obchodního rejstříku a právo nechat zapsat svou firmu do rejstříku má i provozovatel podniku nespňujícího znaky § 1 odst. 2 HGB.

Podobně jednoduché je i nadále ustanovení o *obchodech* v § 343 současného znění HGB.⁵⁾ Podle tohoto ustanovení je *obchodem každé jednání obchodníka, které přísluší k provozu*

4) Ustanovení § 1 HGB zní: „(1) Kaufmann im Sinne dieses Gesetzbuch ist, wer ein Handelsgewerbe betreibt. (2) Handelsgewerbe ist jeder Gewerbebetrieb, es sei denn, daß das Unternehmen nach Art oder Umfang seinen in kaufmännischer Weise eingerichteten Geschäftsbetrieb nicht erfordert.“

5) Ustanovení § 343 HGB zní: „Handelsgeschäfte sind alle Geschäfte eines Kaufmanns, die zum Betriebe seines Handelsgewerbes gehören.“

ČLÁNKY

jeho podniku. Ustanovení § 344 rozšiřuje dopad regulace HGB tak, že právní úkony uskutečněné obchodníkem se v případě pochybností považují za obchody. Další rozšíření plyne z § 345 HGB, podle kterého se na vztahy, v nichž jedna část je o obchodech, vztahují předpisy o obchodech i na druhou část, pokud není stanoveno zákonem něco jiného.

Vidíme, že oproti našemu obchodnímu zákoníku *pokrývá německé pojetí bezvýjimečně celou sféru právních jednání, která obchodník uskutečňuje*. Naproti tomu český obchodní zákoník právní režim jednání uskutečňovaných podnikatelem *štěpí podle toho, zda povaha vztahu (nazíraného jako celek a nikoli z hlediska právního jednání) odpovídá vymezení v § 261 nebo § 262 ObchZ či nikoli* a značná část úkonů uskutečňovaných obchodníkem tak zůstává v režimu občanského zákoníku. Zdálo by se, že odchylkou je § 261 odst. 3, který umožňuje určení režimu vztahu podle povahy právního jednání (podle typu smlouvy např.). Avšak i v tomto odstavci se setkáme s případy vymezení podle vztahů [písm. a), b), f), g)]. To platí i přes změnu § 261 odst. 6. Doplnění sedmého odstavce je možno považovat za jakýsi vykrčičník v celém tomto vývoji.

Důsledkem je úplná ztráta základní myšlenky výše naznačené. Režim obchodního zákoníku přestal být režimem veškerých právních jednání obchodníka, jak to je stále častěji v koncepci HGB, ale stal se speciálním režimem pro neucelenou a nejasně ohraničenou skupinu právních vztahů, ve kterých vystupují jak podnikatelé, tak nepodnikatelé, zatímco současně existuje stejně nejasně a často ne dost odůvodněně ohraničená další skupina vztahů, na jejichž stranách vystupují rovněž jak podnikatelé, tak nepodnikatelé a která nemá režim obchodního zákoníku, ale výlučně zákoníku občanského. V tomto vývoji vedle nedokonalé legislativní podoby zákona sehrála výjimečně významnou roli interpretační činnost soudů, která se stále více vzdaluje od původní myšlenky obchodního práva, již, zdá se, zcela a nenávratně ztratila, resp. nikdy nenalezla.

Nespadají tedy pod kategorii obchodních závazkových vztahů *veškerá právní jednání obchodníků při provozu jejich podniků* (srov. § 343 HGB), přestože jediné taková konstrukce odpovídá nikdy nemodifikovanému a vcelku jasnému § 1 ObchZ, podle něhož obchodní zákoník upravuje *právní postavení podnikatele*. Součástí právního postavení podnikatele v pojetí subjektivně konstruovaného obchodního práva totiž je, že obchodním zákoníkem se řídí *veškeré právní úkony, které obchodník uskutečňuje* při podnikání bez ohledu na to, s kým momentálně vstupuje do právního vztahu. Tím také není možné, aby právní režim byl rozštěpený v tom smyslu, že v některých případech by podnikatel vůbec nepodléhal obchodnímu zákoníku, ale jeho vztah by se řídil jenom zákoníkem občanským. Restriktivní výklad § 261, který jde ještě značně za rámec jeho doslovného znění, ukazuje, nakolik české soudy nepochopily podstatu vymezení předmětu obchodního zákoníku.

Zřetelným potvrzením popsané skutečnosti je judikatura ve věci režimu *odpovědnostních vztahů*. Soudy totiž opakovaně docházejí k absurdním závěrům o tom, že může vzniknout vztah z odpovědnosti za škodu, na jehož obou stranách stojí podnikatelé a který se přesto má řídit jenom občanským zákoníkem. Takový závěr je v přímém rozporu s § 261 odst. 1 ObchZ, jenž odpovědnostní vztahy nevylučuje. O závazkové povaze odpovědnostních vztahů nelze pochybovat.

Není však přijatelná ani méně křiklavá situace, totiž aby právní jednání podnikatele, který uzavřel smlouvu s nepodnikatelem, nepodléhalo – přinejmenším pokud jde o podnikatele – obchodnímu zákoníku. Nemám ovšem na mysli vyloučení aplikace ochranných ustanovení vůči spotřebiteli, na což však dnes pamatuje § 262 ObchZ. Všeobecný obchodní zákoník stejně jako výše zmíněný HGB řešily problém zcela opačně a francouzská kodifikace vychází ze smíšeného režimu, kde obchodník přirozeně musí podléhat režimu obchodnímu. Do určité míry otvírá stejný přístup § 262 ObchZ v současném

ČLÁNKY

znění. To vše je však snadno pochopitelné jenom za předpokladu, že bude akceptována základní a výchozí myšlenka konstrukce obchodního práva: obchodní právo poskytuje zvláštní právní režim podnikatelům, jejich právní jednání tomuto režimu vždy podléhají. Jakési rozpití toho jasného východiska ústící ve vytvoření dvou mlhavých množin vztahů rozdílného právního režimu, kde kritérium jejich rozlišení je neodůvodněné a libovolné, působí spíše jako karikatura obchodního práva.

Obchodní režim tedy nebyl ani po 11 letech u nás správně pochopen. Omezená formulace § 261 odst. 1 a rostoucí počet odstavců a písmen tohoto ustanovení spojený s podivnou interpretací odhalující namísto hlubokých věcných důvodů jenom vyšší míru obliby občanského zákoníku na straně soudců je ovšem kořenem tohoto zla.

Obávám se, že je pozdě na to, abychom dnes omyl z roku 1991 odstraňovali. To mě vede k závěru, že je rozumnější *nevytvářet dnes kodifikaci německého typu*. Na druhé straně subjektivní pojetí zvláštního režimu podnikatelů je do jisté míry potřebné bez ohledu na to, zda bude zakotveno v té či oné kodifikaci. Problému hlubšího pochopení potřeb v regulaci podnikání se tak nemůžeme zcela zbavit. Bez určité zralosti nejenom v tomto směru ovšem nemáme velkou naději na úspěch jakékoli kodifikační práce.

Schválená podoba omezeného obchodního zákoníku je ovšem netradiční. Dojde-li k naplnění záměru autora předlohy občanského zákoníku, který usiluje o vymezení pojmu podnikatele v občanském zákoníku, bude to ještě větší anomálie. Budeme mít obchodní právo nejenom roztrženo mezi oba kodexy, ale budeme mít základní a výchozí ustanovení obchodního zákoníku obsaženo mimo obchodní zákoník. To je řešení, jež musíme odmítnout, protože je popřením jakékoli koncepce. Vytvářet obchodní zákoník jako kodex upravující postavení subjektu definovaného v jiném kodexu znamená popřít základní myšlenku. Subjektivní princip obchodního práva, který v moderním evropském právu převládá, je zalo-

žen na myšlence, že to je právě pojem obchodníka nebo podnikatele, který je těžištěm kodifikace. Umístit legální definici tohoto těžiškového pojmu do jiného kodexu znamená popřít jakýkoli koncepční přístup. Nejedná se tedy jenom o formalistickou kapriciosnost, ale o myšlenkovou ucelenost, kterou by kodifikace měla mít.

Věcný záměr schválený vládou právě tímto postojem prozrazuje negativní vztah svých tvůrců k obchodní kodifikaci. Navazuje však také na předchozí úvahy o jednotné kodifikaci, které se v naší komercialistice objevily. Snad právě proto, že se jednalo o přehodnocení původního záměru jednotné kodifikace, byla ve věcném záměru deklarována představa úzkého a redukováného obchodního zákoníku, představa, jež není tolik koncepcí, jako spíše jenom *vynuceným ústupkem*.

Do autory nechtěného a nemilovaného obchodního zákoníku by měla být vyčleněna materie obchodních společností společně s úpravou smluv umožňujících dispozice podnikem doplněná o tradiční součásti obchodních kodifikací, které naše civilistika nechtěla vpustit na půdu zákoníku občanského, jako jsou ustanovení o obchodním rejstříku a k nim přistoupišví ustanovení o firmě, popř. úprava účetnictví. Dokonce i ustanovení o obchodních plných mocích má být součástí občanského zákoníku.

Ve světle výše uvedených úvah se však otevírá otázka, zda by obchodní kodifikace neměla v uspořádávání zákonodárné materie jít podstatně dál. Zda by rozhodnutí o obchodním zákoníku nemělo být naopak přijato jako příležitost k modernímu kodifikačnímu kroku. Třebaže z hlediska praktického neočekávám přijetí takového námětu vzhledem k podivnému klimatu ve vztahu k celé kodifikaci, ke klimatu, jenž je směsí nezájmu, povrchnosti a úspěchanosti, domnívám se, že je mou povinností danou vědeckým svědomím takové myšlenky alespoň formulovat.

Proces dekodifikace přináší mimořádně velký objem právní úpravy např. bankovního, pojišťovacího práva, práva kapitálového trhu, dluhopisů apod., tedy oblastí bezprostředně navazujících

ČLÁNKY

na právo obchodních společností. Představa obchodního zákoníku pokrývajícího všechny tyto oblasti se mi proto jeví jako přitažlivá.

Domnívám se, že by bylo možno vytvořit *moderní inkorporační kodifikaci*, která by shromáždila všechny významné zákonné úpravy týkající se podnikání, i když by zřejmě bylo lépe nepojmout do kodifikace živnostenské právo nebo úpravu svobodných povolání. Centrem kodexu by vedle obecných ustanovení (vymezení pojmů, obchodní rejstřík, obchodní tajemství, firma, účetnictví, jednání obchodníků) byla úprava obchodních společností a dalších podnikatelských právnických osob (družstev, evropských zájmových sdružení, evropské akciové společnosti a pravděpodobně i tuzemské verze zájmového sdružení). Na tuto část by mohla navázat speciální úprava některých subjektů, zejména bank, pojišťoven, investičních společností a podílových fondů, veřejných skladů. Dále by mohl obchodní zákoník obsahovat i některá zvláštní ustanovení o smlouvách a závazcích, ukázala-li by se taková potřeba. Bylo by však užitečné inkorporovat také zákony o cenných papírech včetně směnečného a šekového zákona a zákony o průmyslovém vlastnictví.

Přestože by z obecného hlediska bylo vhodné uvažovat i o zařazení konkurzního práva, nelze to v současné době doporučit, protože náš zákon o konkurzu a vyrovnání je univerzální a vztahuje se i na nepodnikatele. Také soutěžní právo překračuje rozměr práva podnikatelského.

Vidíme tedy, že na jedné straně by byla popsanou koncepcí do jisté míry zachována kontinuita s tradičním obsahem obchodních záko-

níků, na druhé straně by šla dále až k překonání zjednodušujícího rozštěpení na veřejné a soukromé právo.

Předpokladem takto koncipované kodifikace by bylo respektování její výlučně odborné povahy, tzn. shromáždění příslušných ustanovení, jejich nové uspořádání a uchýlení se jenom ke zcela nezbytným drobným změnám, jež by si vyžádalo nové řazení.

Avšak náš legislativní proces dnes nedává záruku, že nedojde k rušícím neobdobným zásahům do materie. Je tudíž obtížné dostatečně energicky podobnou koncepcí, jež by jistě z hlediska úrovně českého práva byla pozitivním přínosem, prosazovat.

Vzhledem k tomu, že zmíněný návrh se zřejmě značně vzdálil možnostem obecného konsensu, pokusím se vrátit blíže k současnému stavu kodifikačních prací alespoň několika poznámkami k uveřejnění obecné části připravovaného návrhu občanského zákoníku.

II. ZVEŘEJNĚNÁ ČÁST NÁVRHU NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

1. Jazyk a terminologie

Věcný záměr občanského zákoníku obsahoval příslib péče o vysokou jazykovou úroveň návrhu.⁶⁾ Jestliže však pohlédneme do textu, jenž má být realizací uvedeného závěru, zjistíme, že cíle dosaženo nebylo. Dokonce právě nebezpečí, jemuž se autor chtěl vyhnout a které spočívá v oné „umělé patině“, neunikl.⁷⁾

⁶⁾ Např. na s. 12: „Respektováno bude, že řeč zákona má být prostá, nehledaná a jasná, že se má vyhýbat strojenosti a vytváření umělé patiny a že zákon, a v první řadě zákoník občanský, není určen pro právníky a filology, ale pro občanstvo.“ Na téže straně: „Stejně tak bude důležitá snaha o jasné vyjadřování. Bude se dbát, aby byla pro stejné pojmy používána stejná slova a pro různé pojmy slova různá... Zároveň se bude dbát o vyjadřování jednoznačné. Položí se důraz, aby se nový kodex vyvaroval nejasnosti a dvojmyslů.“

⁷⁾ Např. v § 149 odst. 4: „... zvláštní kontrolní orgán činný ve sboru nebo jednotlivcem.“ Formulace nejenže jazykově působí nepřirozeně, ale vyvolává – a to je nejhorší – pochybnosti o svém významu: má jenom vyjádřit, že takový orgán může být monokratický či kolegiální, anebo jím má být řečeno, že vždy kolegiální orgán může rozhodovat ve sboru nebo svým členem?

ČLÁNKY

Především však již ve věcném záměru postrádám formulaci některých základních metodologických principů, jimiž je třeba, aby se tvůrce předlohy kodexu řídil, má-li výsledek jeho práce obstát ve zkoušce praxí a životem.

Základním *principem* musí být cit pro kontinuitu, tradici a jazykovou vhodnost. To vše je nutno vybalancovat s požadavky terminologické jednoty, přesnosti a důslednosti. Znamená to, že v některých případech bude nutno z jedné pozice ustoupit, abychom vyhověli požadavku protikladnému, a to není možno jinak než pečlivým zvažováním všech pro a proti. Tak např. nemá smysl měnit zažitě pojmy a formulace, jejichž přesný význam je jasný a argumentovaný, přestože třeba trpí určitou drobnou nepřesností. Svěvolné upravování terminologie většinou působí spíše směšně, ale také vyvolává závažný problém terminologie navazujících zákonů a případné potřeby modifikace terminologie celého právního řádu, k čemuž lze přistoupit jenom v největší nutnosti.

V návrhu spatřuji některé projevy zvláště necitlivého přístupu. Jedním z nich je snaha o nahrazení pojmu „fyzická osoba“ termínem „člověk“.⁸⁾ Určité formulace skutečně mohou vyznít směšně, sám autor musí kapitulovat, čímž se celá operace stává zbytečnou.

Pojem fyzické osoby je všeobecně (i mezinárodně) přijat, je jasně srozumitelný a zžitý. Naopak termín „člověk“ ve většině formulací působí nevhodně. Tak např. v § 131 odst. 1 i autor musel uznat, že nahradit fyzickou osobu člověkem

nelze. V druhém odstavci však již k tomuto kroku přistoupil. Posuďme však, zda to byl moudrý čin.⁹⁾ Nezapomínejme na neblahé zkušenosti téhož druhu – kdy např. název „organizace“ nahrazoval pojem „právnícké osoby“. Jiným příkladem jazykové svévole je novotvar „fundace“, který není ani pěkný, ani potřebný.

Stejně tak nevidím důvod pro opuštění názvu „*právní úkon*“ nebo (subjektivní) „*právo*“. Stěží lze považovat za nebezpečí možnost záměny práva objektivního a subjektivního. Důsledně užívaný termín „*oprávnění*“ nahrazující „*právo*“ opět vede k nezvyklým formulacím (např. § 415 odst. 1: „oprávnění na výživné“), které neznamenají žádný přínos a z jazykového hlediska působí nevhodně. Ještě horší je nahrazení soudu „*veřejným úřadem*“. Současně přebujelé módě legislativních zkratk by kodifikace jistě neměla ustupovat. Zdá se, že autoři podlehlí podobné touze, jako socialistický zákonodárce v šedesátých letech, kdy opustil pojem závazků i další tradiční pojmy. Paradoxně se tak autor předlohy, která by měla vést zpět ke kořenům naší právní kultury, dopouští zcela stejné necitlivosti, jako totalitní normotvůrce.

Jiný problém vzniká, jestliže dochází k posunu ve formulačních zvyklostech zřejmě bez záměru, tedy objevují-li se v návrhu případy, jež mají zřejmě povahu chybných vyjádření.¹⁰⁾

Chybnou metodou je snaha *přeformulovávat* ustanovení, jež se přebírají v obsahově nezměněné podobě, není-li to nevyhnutelné. Návrh je plný takovýchto příkladů zejména ve vztahu k ob-

⁸⁾ Z formulace na s. 19 věcného záměru přitom podobný záměr nevyznival tak hrozivě, jak byl nakonec naplněn: „*Český zákoník se přidrží i nadále pojmu „fyzická osoba“. Bude jej však používat střídavě, zejména s využitím toho, že v základním ustanovení o fyzických osobách bude fyzická osoba definována jako člověk.*“ Není snadné odhalit v této formulaci úmysl nahradit fyzickou osobu termínem „člověk“.

⁹⁾ Prvé dva odstavce § 131 znějí: „(1) Likvidátorem může být jen osoba fyzická. (2) Může-li být podle zvláštních ustanovení likvidátorem právnícká osoba, musí určit **člověka**, který bude funkci likvidátora vykonávat v jejím zastoupení.“

¹⁰⁾ Ustanovení § 383 odst. 1 návrhu zní: „V pochybnostech platí, že právní jednání je platné.“ Vzhledem k tomu, že slovo „platí“ označuje fikce a nevyvratitelné právní domněnky, mělo tu být „má se za to“. Na jiných místech zřejmě části textu chybí – např. § 427, první věta: „Oprávnění požadovat vydání bezdůvodného obohacení se promlčuje ode dne, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo.“

ČLÁNKY

chodnímu zákoníku, který je sice základním pramenem jeho úpravy právnických osob, ale kde z původních formulací mnoho nezůstalo.¹¹⁾

2. Soudcovská normotvorba

V § 10 odst. 4 návrh formuluje pravidlo, podle něhož *„Není-li možné postupovat podle odstavců 1 a 2, či trvají-li i při postupu podle nich pochybnosti i nadále, posoudí se případ podle normy, jakou by pro tento případ s přihlédnutím k závěrům doktríny a k ustálené soudní praxi vytvořil sám soudce, pokud by byl zákonodárcem.“* Inspirací autora tu byl slavný čl. 1 odst. 2 švýcarského občanského zákoníku: *„A défaut d'une disposition légale applicable, le juge prononce selon le droit coutumier et, a défaut d'une coutume, selon les regles qu'il établirait s'il avait à faire acte de législateur“* („Jestliže chybí aplikovatelné zákonné ustanovení, soudce rozhodne podle obyčejového práva a jestliže chybí obyčej, podle pravidel, která by stanovil, kdyby byl zákonodárcem“ – přel. I. P.). Následující odstavec originálu pak říká, že se soudce inspiroval řešením případu v doktríně a rozhodovací praxi (*„Il s'inspire des solutions consacrées par la doctrine et la jurisprudence.“*).

Přetvoření filozofického základu švýcarské kodifikace znamená vypuštění obyčejového práva jako subsidiárního zdroje soudcovského rozhodnutí a na jeho místo povýšení doktríny a judikatury ještě k tomu formulací, která vyvolává dojem, že soudce je doktrínou a judikaturou obligatorně vázán. Je tato modifikace zlepšením?

Naše doktrína po roce 1989 zchudla až neuvěřitelně. Skutečně hlubokých teoretických prací v produkci právnických nakladatelství mnoho nenalezneme. Také judikatura není dostatečně spolehlivým základem zaplňování mezer legislativy. Vzhledem k celkovému nedostatku teoretické literatury existuje k mnoha otázkám jeden titul nebo ani ten ne. Ten jediný pak získává monopolní postavení, aniž je prověřena úroveň takového pramenu. Skutečně máme dát těmto zdrojům právní závaznost?

Další otázkou je, odkud tedy plyne taková nedůvěra k obyčejovému právu? Vždyť obyčejové právo v jeho pravém slova smyslu je vázáno na podmínku dlouhodobého dodržování a přesvědčení o nutnosti respektování vžitého pravidla. Jistě se lze ptát, nakolik a ve kterých oblastech se mohou u nás obyčejové vytvářet. Není však důvodu se domnívat, že to je cosi nemožného a nepředstavitelného nebo že odkaz na obyčej přináší nebezpečí. Praktiky zneužívající a protizákonné přirozeně nemohou být považovány za obyčej, máme-li určitou úroveň právního vědomí a právní řád vyrůstající z právních principů.

Zcela jistě však nepřináší větší klid do našich myslí představa autorem předlohy vyjádřené váhy doktrinárních a judikovaných řešení. Jak ale porozumět uvedenému § 10 odst. 4, jestliže jen zcela blízko za ním stanoví návrh v § 11 odst. 2: *„Rozhodnutí vynesená o jednotlivých právních případech nemohou být vztahována na jiné případy nebo na jiné osoby, ledaže zákon výslovně stanoví opak.“* Zákon však stanoví opak v § 10 odst. 4. Stanoví opak natolik široce, že je platnost pravidla uvedeného v § 11 odst. 2 značně zpochybněna.

¹¹⁾ Jako příklad si srovnáme § 66 odst. 1, věta první ObchZ: „Osoba, která je statutárním orgánem nebo jeho členem anebo členem jiného orgánu společnosti, může ze své funkce odstoupit.“ Jí odpovídá § 108 odst. 1, věta první návrhu: „Člen orgánu může ze své funkce prohlášením vůči právnické osobě odstoupit.“ Druhá věta téhož § 66 odst. 1 ObchZ znějící „Je však povinna oznámit to orgánu, jehož je členem, nebo orgánu, který ji zvolil nebo jmenoval“ má být nahrazena slovy „prohlášením vůči právnické osobě“. Takto by bylo možno rozepisovat většinu navrhovaného textu. Teprve hluboká analýza by ukázala všechna rizika podobných úprav (např. komu má být prohlášení předáno v rámci právnické osoby...).

 ČLÁNKY

3. Rozsah kogentnosti

Také vymezení principu *dispozitivnosti* v druhém odstavci § 1 se nezdá být vyhovující, jestliže připouští kogentnost ve vazbě na povahu ustanovení jenom „s *ohledem na veřejný pořádek, zejména při úpravě osobního statusu a věcných práv*“. Otázka pojmu veřejný pořádek u nás není zdaleka jasná (na rozdíl od zahraničních právních řádů) a především zřejmě nutno připustit i kogentní ustanovení, která nebudou mít vazbu na veřejný pořádek. Je běžným jevem v soukromém právu, jestliže zákonodárce chrání kogentním ustanovením *slabší smluvní stranu*. Ochranu spotřebitele, věřitele, dlužníka nebo ochranu menšinového akcionáře však nemohu považovat za ochranu veřejného pořádku. Nejde také o úpravu osobního statutu nebo o úpravu věcných práv.

4. Svémoc

Problematika svémoci (v návrhu se mluví o „svépomoci“, což nevyjadřuje podstatu věci) je významná a hluboká. Její řešení v návrhu považují za alarmující. Může sloužit jako ukázka nebezpečnosti nedomyšlených volných formulací, jejichž praktické důsledky je obtížné dohlédnout. Funkcí práva, jak se zpravidla přijímá, je právě nahrazení svémoci v lidské společnosti. Mechanismus práva by měl svým působením umožnit, aby si jednotlivec nemusel zjednávat spravedlnost svými silami, ale aby se za tím účelem mohl obrátit na státní autoritu. Jednotlivec se tedy ve státě ovládaném právem *vzdává možnosti* vynucovat si svá domnělá práva vlastní silou a namísto toho se *podřizuje autoritě*, která bude vynucovat respektování právních pravidel. *Právo nastupuje místo svémoci*. V právním státě v důsledku toho je svémoc připuštěna ve velmi omezené míře jenom jako zcela výjimečné řešení situace neřešitelné v daném okamžiku právními prostředky.

Obecný občanský zákoník k tomu v § 19 říkal: „*Každému, kdo se cítí zkrácen ve svém právu,*

je volno vznésti svoji stížnost na úřad, určený zákony. Kdo však jeho opomíjeje, počíná si svémocně, nebo kdo překročí hranice nutné obrany, je za to zodpověden.“ Místo svémoci tak bylo jasně určeno.

Předložený návrh obecné části nového občanského zákoníku však naopak vychází z široké přípustnosti svémoci, která – domyšleno do důsledků – by byla vážným ohrožením nejenom právní bezpečnosti, ale dokonce bezpečnosti vůbec. Podle § 14 návrhu v jeho dnešní podobě:

„(1) *Každý si může pomoci k svému oprávnění sám, je-li zřejmé, že by státní pomoc přišla pozdě.*

(2) *Hrozí-li neoprávněný zásah do oprávnění bezprostředně, je každý, kdo je tak ohrožen, oprávněn odvrátit jej úsilím a prostředky, jež se osobě v jeho postavení musí vzhledem k okolnostem jevit jako přiměřené. Tím není dotčen § 4 odst. 1.*

(3) *Jestliže svépomoc směřuje jen k zajištění nároku, který by jinak byl zmařen, musí se ten, kdo k ní přikročil, obrátit bez zbytečného odkladu na úřad příslušný podle § 13.*“

Prvý odstavec je tak široký, že to skoro znamená zbytečnost jakékoli právní úpravy čehokoli. Zejména u nás přece státní pomoc jen zřídkakdy přijde včas! Dveře svémoci by byly otevřeny dokořán. Vztah druhého odstavce, jenž přináší omezení, i když jenom subjektivní a tedy problematické, k prvému je nejasný. Není však pochyb o tom, že první odstavec je mnohem širší. Kritérium přiměřenosti by se tudíž použilo jenom na podmnožinu případů neuspokojených oprávnění – jenom na bezprostředně hrozící neoprávněné zásahy. Druhý odstavec není použitelný na zásahy již *nastalé* nebo na zásahy, které *hrozí nikoli bezprostředně*. Také vazba na pomoc úřadu ve třetím odstavci je jenom omezená. Jenom podle druhého odstavce se díky odkazu na § 4 odst. 1 zapovídá krutost nebo bezohlednost. Podle prvního zřejmě je možno zakročovat libovolně.

Předpokládám, že autor nezamýšlel uvolnit hráze svémoci. Přesto však od první etapy uve-

ČLÁNKY

řejnění (tehdy v § 15) formulaci nezměnil, což je dalším varujícím signálem.¹²⁾

III. ZÁVĚR

Cílem této stati nebylo a ani nemohlo být provedení kompletního rozboru uveřejněné obecné části návrhu nového občanského zákoníku. Nebylo možno ani polemizovat s návrhem obchodního zákoníku, neboť zatím byl veřejnosti předložen jenom jeho věcný záměr. Pokusila jsem se vyjít z takto omezených dostupných informací a rozebrat jednak otázky *zásad*, jimiž by se autor kodifikace obecně měl nechat vést, a dále dospět k závěru, zda je *potřebná* v našich podmínkách jak kodifikace obecně, tak kodifikace obchodní, a konečně zaujmout alespoň na okraj *stanovisko* k publikované obecné části návrhu občanského zákoníku. Varováním by měla být novela občanského zákoníku a obchodní zákoník z roku 1991, kdy doktrinální výhrady byly opomenuty. Důsledky jsou dodnes značně tíživé. Neposkytnutí sluchu námitkám může znovu přinést hořké plody. Již dnes vidím reálnou hrozbu v neexistenci diskuse o kodifikaci, v nedostatku zájmu věnovaného probíhajícím pracím právníků veřejností a v úplné nevědomosti veřejnosti neprávnícké. To vše znamená, že stojíme před možností náhlého právního rozvratu, k němuž dojde prakticky nepozorovaně.

Provedený rozbor mě dovedl k závěru, že kodifikace soukromého práva je sice nanejvýš *potřebná*, avšak *nedostatečně koncepčně připravená*. Věcný záměr občanského zákoníku byl plný kompromisů a nedomyšleností. Přesto v té době nebylo zcela vyloučeno, že další práce vyjasní, dopracují a prohloubí koncepci, dají ná-

vrhu pevný tvar a že dospějeme k použitelné předloze.

Věcný záměr obchodního zákoníku byl poznamenán rozpory již ve stadiu schvalování, kritická hodnocení byla jenom evidována. Návrh obecné části občanského zákoníku ukazuje (např. zahrnutím ustanovení o podnikatelích do občanského zákoníku), že k dopracování koncepce obchodního zákoníku autoři nedospěli.

Základní vadou koncepce publikované části paragrafového znění *občanského zákoníku* je lavírování mezi recepční tendencí a snahou pojmout do kodexu naprosto nesourodé a mnohdy zcela nevhodné vlivy (zejména úpravu obchodních společností obchodního zákoníku ovlivněnou evropskými směnicemi a řadu dalších cizorodých prvků nashromážděných v předloze).

Koncepce *obchodního zákoníku* je zásadně ovlivněna nechutí zpracovatelů vůbec přijmout myšlenku obchodní kodifikace, což je dovádí k vytvoření pouze jakéhosi odpadkového koše zbaveného sjednocujícího myšlenkového rámce.

Paragrafové znění obecné části občanského zákoníku je formulačně uvolněné ve vztahu ke všem použitým vzorům, což vede k nedomyšleným, nepřesným, nejasným formulacím, jejichž výkladové problémy by byly nekonečné. Tato vlastnost textu spojená s terminologickými a pojmovými dobrodružstvími by znamenala jednak rozpad slovníku celého právního řádu, jednak nepoužitelnost podstatné části dosavadní, ale i jakékoli jiné literatury a judikatury. České právo by po schválení předložených návrhů začínalo v roce nula.

Autorka je profesorkou na Právnické fakultě UK v Praze, vedoucí katedry obchodního práva, a advokátkou v Praze.

¹²⁾ Další výhrady k textu obecné části předlohy srov. v mém příspěvku na konferenci, jež se konala 18. a 19. 12. 2002 v Plzni; text má být publikován v časopise *Justiční praxe* a je nazván „Několik poznámek k prvním paragrafům návrhu občanského zákoníku“.

ČLÁNKY

K UŽITÍ ANALOGIE V OBCHODNÍM PRÁVU
(k diskusi)

Mgr. JAN MATĚJKA

Právní vztahy spadající do působnosti obchodního zákoníku, tedy postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy, jakož i některé jiné vztahy s podnikáním související, se řídí obchodním zákoníkem a jinými v § 1 odst. 2 ObchZ uvedenými prameny práva. Nelze-li některé otázky řešit podle ustanovení obchodního zákoníku, aplikují se předpisy práva občanského.

V obchodním zákoníku není ustanovení podobné § 853 OZ, které by obecně umožňovalo použití analogie. Až na posledním místě § 1 odst. 2 ObchZ uvádí zásady, na kterých spočívá tento zákon. Nelze-li tedy určitou otázku řešit podle výslovného ustanovení obchodního zákoníku, byť extenzivně vykládaného, je třeba použít dalších pramenů práva uvedených v § 1 odst. 2 ObchZ. § 1 odst. 2 ObchZ je v tomto směru ustanovením zvláštním vůči § 853 OZ. Obchodní zákoník tedy upravuje jinak než zákoník občanský otázku, jak postupovat v případě, že na určitou otázku patřící do jeho působnosti nelze použít některého jeho výslovného ustanovení. Předpisy práva občanského se podle § 1 odst. 2 ObchZ použijí pouze na řešení otázek, které nelze řešit podle ustanovení obchodního zákoníku. Při aplikaci předpisů práva občanského ve smyslu § 1 odst. 2 ObchZ proto nelze použít ustanovení § 853 OZ. Ze stejného důvodu nelze o § 853 OZ opřít ani analogické použití obchodního zákoníku, ať už v rámci postupu podle § 1 odst. 2 ObchZ věta první, nebo podle § 1 odst. 2 ObchZ věta druhá.

Namísto analogie, jak ji upravuje § 853 OZ, tedy použití toho ustanovení příslušného zákoníku, které upravuje vztahy obsahem i účelem nejbližší vztahům, jež nejsou zvláště upraveny, tak ve vztazích patřících do působnosti obchodního zákoníku nastupují prameny práva uvedené v § 1 odst. 2 ObchZ věta třetí, tedy obchodní zvyklosti a zásady, na kterých spočívá obchodní zákoník. Pokud by se měl § 853 OZ uplatnit, ne-

měla by věta třetí § 1 odst. 2 ObchZ smysl. Lze snad najít takovou otázku, kterou není možno řešit za použití analogie obchodního a občanského zákoníku ve smyslu § 853 OZ, avšak je ji možno posoudit podle obchodních zvyklostí a zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník?

Obchodních zvyklostí lze použít samozřejmě pouze tam, kde existuje obchodní zvyklost dopadající na danou otázku.

Rozhodnutí podle zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník, je něco jiného, než rozhodnutí podle ustanovení dopadajícího na nejbližší podobný případ. Je třeba postupovat podle zásad, které nacházejí svůj výraz v platném znění obchodního zákoníku. Tyto zásady mají být použity ve svém souhrnu. Rozhodnutí podle zásad, na nichž spočívá obchodní zákoník, lze přirovnat k úvahám Ústavního soudu, když poměřuje význam hodnot chráněných různými ustanoveními o základních právech a svobodách.

Ustanovení o právním režimu nepojmenovaných smluv § 269 odst. 1 ObchZ je vůči § 491 odst. 2 OZ v podobném vztahu speciality ve smyslu § 1 odst. 2 ObchZ, v jakém je § 1 odst. 2 ObchZ vůči § 853 OZ.

Podle obecné úpravy občanského zákoníku „Na závazky vznikající ze smluv v zákoně neupravených je třeba použít ustanovení zákona, která upravují závazky jim nejbližší, pokud samotná smlouva nestanoví jinak.“ Smlouva nepojmenovaná uzavíraná podle občanského zákoníku tedy může stanovit, že se na ni nepoužijí ustanovení, která upravují závazky nejbližší závazkům jí upraveným. (Již z § 2 odst. 3 OZ totiž vyplývá, že smlouva může obsahovat vlastní výslovná ustanovení, ve kterých se pak odchyluje od dispozitivních ustanovení zákona.)

Obchodní zákoník v § 269 odst. 1 kogentně stanoví, že „Ustanovení upravující v hlavě II této části zákona jednotlivé typy smluv se použijí jen

ČLÁNKY

na smlouvy, jejichž obsah dohodnutý stranami zahrnuje podstatné části smlouvy stanovené v základním ustanovení pro každou z těchto smluv.“ A contrario se tedy nepoužijí na smlouvy, jejichž obsah dohodnutý stranami nezahrnuje podstatné části smlouvy stanovené v základním ustanovení pro příslušný smluvní typ, ustanovení o žádném ze smluvních typů výslovně upravených. Pokud smlouva není výslovně upravena v obchodním zákoníku, avšak je upravena v zákoníku občanském, použije se podle § 261 ObchZ občanský zákoník.

Lze tedy jen doporučit, aby nepojmenované smlouvy uzavírané v režimu obchodního zákoníku obsahovaly více než jen náležitosti nutné k jejich vzniku ve smyslu § 269 odst. 2 ObchZ. V otázkách výslovně neupravených nepojmeno-

vanou smlouvou se přihlédně k obchodním zvyklostem podle § 264 ObchZ. Jinak se postupuje podle § 1 odst. 2 ObchZ.

Výše uvedené odchylky obchodního zákoníku od zákoníku občanského lze (na rozdíl od některých jiných) vysvětlit zvláštnostmi obchodního práva jako práva profesionálů. Je žádoucí, aby byl právním řádem ponechán prostor pro aplikaci pravidel vznikajících a obecně uznávaných v obchodním styku. Široká shoda právní teorie a praxe na zásadních interpretačních otázkách obchodního práva nastiněných v tomto příspěvku by v mnoha případech ztížila pokusy o účelový výklad a významně přispěla k právní jistotě účastníků právních vztahů.

Autor je advokátním koncipientem v Plzni.

DRŽENÍ A NOŠENÍ PALNÝCH ZBRANÍ PODLE NOVÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Mgr. TOMÁŠ MAREK

Od nového roku účinný nový zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (budu-li o tomto zákonu dále hovořit, budu jej zmiňovat jen jako „zákon“), přináší novou právní úpravu na úseku střelných zbraní.¹⁾ Vzhledem k rozsáhlosti problematiky a změn oproti dosavadní právní úpravě bych se v tomto příspěvku chtěl zaměřit především na rozbor dnešní legislativní úpravy samotného držení a nošení střelných zbraní (dále jen „zbraně“).

Kompatibilita s evropským právem je už několik let zaklínadlem, které otevírá dveře různým prapodivným novelizacím evropským právem nikdy nepožadovaným. Tak se také stalo, že došlo na zbraně. Netvrdím, že dosavadní zákon o zbraních

a střelivu č. 288/1995 Sb. byl ideální, či že rozdělval zbraně do čtyř kategorií, tak jak to činí evropská směrnice č. 91/477/CEE, avšak režim držení zbraní, který tento zákon stanovoval, byl mnohem přísnější než minimální standard vyžadovaný směrnicí. Jejím smyslem ani není rozdělení zbraní do kategorií, ale účelná a smysluplná regulace jejich nabytí a držení, což dosavadní zákon, při všech jeho nedostatcích, splňoval docela dobře. Sousední Rakousko vstoupilo do Evropské unie se zbrojním zákonem vycházejícím ze starého císařského patentu (viz dále) a i po přizpůsobení zbrojního práva výše zmíněné směrnicí je tamní právní úprava podstatně liberálnější než jakákoli poválečná úprava československá či

¹⁾ Střelnou zbraní se obecně i z hlediska dnešní právní terminologie (viz bod 1. části první přílohy zákona) myslí jak zbraně palné, tak i vzduchové a mechanické.

ČLÁNKY

česká. Tolik k vládou tvrzené nemožnosti vstoupit do EU beze změny zbrojního zákona, tak k „bez-
břehé liberálnosti“ toho dosavadního.

Zákon rozděluje střelné zbraně do čtyř kategorií (§ 3 zákona). První kategorie, označená jako A, jsou zbraně zakázané, patří sem palné zbraně vojenské, samočinné, zákeřné, střelná nástrahová zařízení, ale také určité druhy munice (zejm. střelivo se střelou průbojnou či expansní) a doplňky typu tlumičů výstřelu, noktovisorů a laserových zaměřovačů. Není mi známo, že by existovala nějaká evropská směrnice zakazující laserové zaměřovače, je proto škoda, že došlo k jejich naprostému zákazu, jelikož až dosud bylo jejich držení (a užívání na střelnici) volné. Že zřejmě podstatná část vlastníků těchto zaměřovačů nepožádá o udělení výjimky, ani s nimi nenaloží jiným zákonem aprobovaným způsobem, je nabitelní.^{2),3)} Do kategorie zbraní B, podléhající povolení, je zahrnuta většina palných zbraní. Téměř všechny zbraně samonabíjecí a také opakovací zbraně dlouhé, jejichž hlaveň není delší než 60 cm. Těch je však většina. I v tomto případě jde zákon daleko nad rámec požadavků evropského práva. Kategorie C, zbraně podléhající registraci, zahrnuje těch několik málo případů nespádajících do předchozích dvou kategorií. V kategorii D, ostatní zbraně, jsou pak vedeny (evropskou směrnicí vůbec neřešené) zbraně historické – vyrobené před 1. lednem 1870, plynové, mechanické, jedno- a dvouranové perkusní. Rozbor rozdělení zbraní do jednotlivých kategorií by sám vystačil na zvláštní pojednání, proto jej ponechávám stranou a soustředím se na vlastní držení a nošení zbraní s ohledem na

jednotlivé kategorie zbraní a skupiny zbrojního průkazu.

Co se rozumí držením a nošením zbraně je zákonem vymezeno v § 2 odst. 2. Nošení zbraně je vymezeno negativně ve vztahu k pojmu **držení zbraně**. Nošením se tak rozumí mít zbraň u sebe, s výjimkou případů, kdy jde o její držení. Pro účely nového zákona se držením rozumí 1. *mít zbraň nebo střelivo uvnitř bytových nebo provozních prostor nebo uvnitř zřetelně ohrazených nemovitostí se souhlasem vlastníka anebo nájemce uvedených prostor nebo nemovitostí* [§ 2 odst. 2 písm. a) **bod 1.** zákona] a *mít zbraň nenabitou náboji v zásobníku... a uloženou v uzavřeném obalu za účelem jejího přemístění z místa na místo* [§ 2 odst. 2 písm. a) **bod 2.** zákona]. Přeloženo a poněkud zjednodušeno to znamená, že nošením zbraně není jednak stav, kdy ji má oprávněná osoba na místě, které není veřejně přístupné, jednak nejde o nošení, má-li někdo na veřejně přístupném místě zbraň ve stavu vylučujícím její okamžité použití. Na rozdíl od předchozí právní úpravy je pro přenos zbraně uložena povinnost mít ji uloženu **v uzavřeném obalu**. Pod pojmem uzavřený obal však není nutno vidět uzamknutý kufřík nebo jinou zabezpečenou přenosnou schránku, domnívám se, že postačí jakýkoli obal, v němž zbraň bude skryta před zraky a za běžných okolností nebude hrozit, že z něj vypadne nebo bude snadno odcizena.

Jistý spor může vyvolávat poměr výše citovaných bodů [§ 2 odst. 2 písm. a) zákona]. Nelze vyloučit výklad, podle něhož musí být podmínky bodů 1. a 2. splněny současně. Taková interpre-

²⁾ Mementem je případ dříve volně prodávaných perkusních revolverů. Z někdy uváděných až půl milionu prodaných kusů se jich po vydání zákona č. 288/1995 Sb. pod dohled policie dostalo pár tisíc kusů. Že by však nekontrolované držení těch ostatních působilo problémy, resp. s nimi byla v nějak podstatné míře páčána trestná činnost (krom samotného činu nedovoleného ozbrojování) známo není.

³⁾ Považuji za sporné, jak posuzovat nezákonné držení laserového zaměřovače. Ač je sice formálně považován za zbraň kategorie A [§ 4 písm. a) bod 3.], lze jen sotva tvrdit, že se jedná o střelnou zbraň ve smyslu § 185 trestního zákona. Domnívám se, že jako postih za nezákonnou držbu laserového zaměřovače připadá především v úvahu potrestání za přestupek podle § 42 odst. 1 písm. c) přestupkového zákona.

ČLÁNKY

tace by však popírala sama sebe, neboť by v tom případě stačila toliko definice pod bodem 2.⁴⁾ Věřím proto, že neexistuje žádná překážka bránící držitelům zbraně ji mít v soukromí při sobě, viditelně či skrytě a ve stavu připravenosti ke střelbě. Je ovšem zásadní rozdíl mezi výše popsanou situací a **uložením zbraně**, pro něž platí ustanovení § 29 odst. 1 písm. b) a § 58 zákona a prováděcí předpis.⁵⁾ Zde je zákon benevolentnější než dřívější právní úprava, neboť umožňuje uložení maximálně dvou zbraní kategorií B, C jinak než v trezoru (§ 58 odst. 2 zákona), toliko je stanoveno, že zbraň má být **vhodně zabezpečena** proti zneužití, ztrátě a odcizení. Zákon tak zakotvuje možnost mít zbraň pohotově k ruce, ale odpovědnost držitele za zneužití nijak snížena není.

Ustanovení zákona o povinnosti mít zbraň při přepravě v uzavřeném obalu není jedinou regulí upravující „pohyb“ zbraně na veřejnosti. Zbrojní zákon zakazuje, s několika výjimkami, nosit zbraň účastníkům veřejných shromáždění, slavností, sportovních podniků a lidových zábav (§ 60 zákona). Při přepravě zbraně i jejím nošení je třeba mít vždy na zřeteli také zvláštní (veřejno)právní předpisy,⁶⁾ které stanovují další omezení pro nošení a přepravu zbraní. Taktéž je vždy povinností držitele-nositele zbraně respektovat vlastníka nemovitosti, byť veřejnosti – trvale či po část dne – přístupné, zakázat vnášení zbraní nebo stanovit jiná omezující opatření tohoto druhu. Běžnou je taková praxe například v bankách. Může-li obchodník potenciálním zákazníkům zakázat vstupovat do své prodejny se zmrzlinou či psem, tím spíše pak se zbraní. Existence právem veřejným

udělené licence k nošení zbraně je ve střetu s právy majitele nemovitosti a jiných oprávněných osob, irelevantní. Jiným důležitým omezením je zákaz zbraň nosit, pokud je schopnost k této činnosti snížena užitím alkoholu, jiných návykových látek, medikamentů nebo nemocí [§ 29 odst. 3 písm. b) zákona].

Základní podmínkou nabývá a držení zbraní fyzickou osobou je vydání zbrojního průkazu⁷⁾ (§ 16 a násl. zákona). Držitelé zbrojního průkazu jsou dle účelu (skupiny zbrojního průkazu), pro který jej mají, oprávněni zbraně nabývat, držet, nosit, a to vždy s ohledem na právní režim kategorie zbraní, do které konkrétní zbraň patří. Pro **zbraně zakázané** (§ 9 zákona) je to výjimka mající charakter koncese. Výjimka může být udělena pro provozování sběratelství-muzejnictví, ostrahu mimořádně důležitých objektů a zásilek, výrobní činnost, výcvik ve střelbě nebo filmovou a divadelní činnost. Výjimku lze udělit, pokud to neodporuje veřejnému pořádku a bezpečnosti.

Zbraně kategorie B (§ 12 zákona) lze nabývat jen na základě povolení. Povolení je správní orgán – policie povinen vydat, jestliže žadatel uvede řádný důvod. Za řádný důvod se dle ustanovení § 12 odst. 5 považuje: sběratelství, sportovní střelba, myslivost, popř. jiná zájmová činnost; provozování živnosti v oboru zbraní a střeliva; zaměstnání – ostraha osob a majetku, tak i zaměstnání u obecní policie; a také ochrana zdraví, života nebo majetku. Domnívám se, že se nejedná o taxativní výčet a lze uvést i jiný řádný důvod než zákon výslovně stanovený. V takovém případě by však bylo na zvážení policie, zda se o řádný důvod jedná či nikoli. Stejně tak lze určitě

⁴⁾ Takto bylo držení zbraně definováno zákonem č. 288/1995 Sb., který v § 5 stanovoval, že držení zbraně a střeliva je mít je u sebe nebo jinak přechovávat ve stavu **vylučujícím** jejich okamžité použití, přičemž nošení bylo vymezeno opačně, tedy jako stavu okamžité použití **umožňující**.

⁵⁾ Vyhláška č. 338/2002 Sb.

⁶⁾ Např. § 7 odst. 3 zákona č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím; § 7 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích; § 37 zákona č. 266/1994 Sb. o dráhách.

⁷⁾ Problematiku zbrojních průkazů i držení zbraní právnickou osobou a institut **zbrojní licence** ponechávám, pro rozsáhlost přesahující možnosti článku, stranou.

ČLÁNKY

uvést více řádných důvodů pro povolení k jedné jediné zbraní (viz níže). V praxi tato změna znamená to, že zájemce o pořízení zbraně kategorie B si musí před jejím pořízením obstarat povolení a pak si teprve zbraň zakoupit či jinak se stát jejím držitelem. Jedná se o určitou obdobu *lhůty pro vychladnutí*, která je známa zejm. v USA, kde po zakoupení krátké zbraně si ji novopečený majitel nemůže odnést, ale musí několik dnů sečkat a teprve pak s ní může disponovat.

U zbraní kategorie C (§ 14 zákona) byl zachován dosavadní systém. Držitel zbrojního průkazu je oprávněn nabývat a držet zbraně odpovídající jeho skupině zbrojního průkazu. Zbraň musí být zaregistrována do 10 dnů od nabytí vlastnictví (§ 41 a násl. zákona).

Zbraně kategorie D (§ 15 zákona) může nabývat a držet osoba starší 18 let, která je způsobilá k právním úkonům.

Oprávnění k nošení zbraně je novým zbrojním zákonem konstruováno velmi složitě. Zákon rozlišuje podmínky pro nošení jak s ohledem na jednotlivé kategorie zbraní (§ 3 zákona), tak i podle skupin zbrojního průkazu (§ 16 a § 28 zákona). Ve srovnání s dřívějšími předpisy se jedná o řešení velmi složitě, nešikovně a vyvolávající řadu pochyb.⁸⁾

Zbraň kategorie A lze nosit jen na základě výjimky, kterou uděluje policie. Žadatel o udělení výjimky musí uvést některý ze zákonem předpokládaných důvodů (§ 9 odst. 2), které jsou stejné pro nabývání, držení i nošení zbraně. V případě nošení připadá zejména v úvahu důvod pod písm. b), § 9 odst. 2, kterým je *přeprava, střežení mimořádně nebezpečných nebo cenných*

zásilek nebo střežení objektů mimořádně důležitosti, anebo objektů důležitých pro obranu státu. Výjimku lze udělit, *jestliže to neodporuje veřejnému pořádku a bezpečnosti*, a může být časově omezena. Jelikož oprávnění nosit zbraň kategorie A se zaznamenává do zbrojního průkazu, je zřejmé, že důvodu pro udělení výjimky k nošení zakázané zbraně musí odpovídat příslušná skupina zbrojního průkazu, nejčastěji tedy skupina D.

U zbraní kategorie B lze spojit povolení k jejich držení s povolením k nošení. Na udělení povolení při uvedení **řádného důvodu** je právní nárok. Pouze v případech provozování sběratelství a muzejnictví nelze povolení k nošení zbraně vydat. Oprávněná osoba pak může zbraň nosit v rozsahu skupin zbrojního průkazu, jejichž je držitelem. Držitel průkazu skupiny B (sportovní střelba) je tak oprávněn podle výslovného ustanovení § 28 odst. 2 písm. a) nosit zbraň pouze na střelnici. Tedy v případě zbraně kategorie B musí mít povolení k nošení a toto povolení jej neopravňuje k ničemu jinému, než mít zbraň ve stavu okamžité použitelnosti kdekoli na střelnici. Pokud by povolení k nošení neměl, mohl by zbraň kategorie B mít „nabitou“ jen přímo při střelbě na střeleckém postu, zatímco zbraň kategorie C může na střelnici nosit bez dalšího. Stejně absurdně je na tom držitel zbrojního průkazu skupiny C (myslivost), s tím jediným rozdílem, že ten je oprávněn zbraň nosit ještě v hnitbě.

Držitel zbrojního průkazu skupiny D (výkon povolání) je oprávněn nosit zbraň kategorie C na místech, **kam má veřejnost volný přístup**, jde-

⁸⁾ Sám pojem nošení zbraně byl poprvé legislativně vymezen až zákonem č. 288/1995 Sb. Císařský patent č. 223/1852 ř. z. a zákony č. 81/1938 Sb. (nikdy nenabyl účinnosti), 162/1949 Sb. toliko stanovily, že k nošení zbraně je třeba povolení – **zbrojního pasu**. Podle patentu z roku 1852 měl na něj zřejmě každý nárok, leda by šlo o osobu *podezřelou*. Podle následujících zákonů bylo možno zbrojní pas vydat těm, kteří *prokázají potřebu zbraň nosit a není obavy ze zneužití*. Podle socialistického zákona č. 147/1983 Sb. nebylo držení a nošení zbraní upraveno odděleně. Držet a nosit kulovou zbraň mohl ten, kdo dostal povolení okresní správy SNB. K držení a nošení brokové zbraně postačil lovecký lístek, což je liberálnější úprava než stav současný. Zákon č. 288/1995 Sb. upravoval nošení zbraní podléhajících registraci vždy v souvislosti s každou skupinou zbrojního průkazu.

ČLÁNKY

li o krátké zbraně, pouze skrytě (a ne více než dvě zbraně). Avšak k nošení zbraní kategorie B je opět zřejmě nutné extra povolení, nic naplat, že nošení zbraně je v případě této skupiny zbrojního průkazu (a u skupin B, C obdobně) jen stěží oddělitelné od jejich držení. Výjimku z povinnosti skrytého nošení na veřejnosti mají obecní strážníci a zaměstnanci České národní banky, pochopitelně jen při plnění pracovních úkolů.

Jedinou skupinou zbrojního průkazu, kde je rozlišování práva zbraň nosit a držet oprávněné a smysluplné, je skupina E („sebeobrana“). Držitel skupiny E může nosit nejvýše dvě zbraně, nosit je ale musí skrytě. K nošení zbraní kategorie B potřebuje povolení, na zbraně kategorie A výjimku. Vzhledem k tomu, že zákon nikde nedefinuje zbraň k ochraně zdraví, života a majetku, tak jak to činil předchozí zákon č. 288/1995 Sb. (§ 3 písmeno m), není žádný důvod, aby takovou zbraň nebyla i zbraň dlouhá (příloha zákona, část první, bod 11.), tu však lze jen stěží nosit skrytě. Sporné může být, zda může držitel skupiny E nabývat zbraně sportovní a lovecké. V situaci, kdy zbraň k sebeobraně není definována, se kloním k názoru, že to vyloučeno není, ačkoli si dovedu představit i opačnou argumentaci a především od policie nečekám žádné pochopení pro tento názor.

Skupina E zbrojního průkazu se vůbec jeví jako nejpohodlnější a nejlevnější řešení pro většinu zájemců o zbraň, neboť držení, popř. nošení zbraní k sebeobraně nikterak nebrání faktickému provozování sběratelství ani sportovní střelbě. Na druhou stranu, pro každého, kdo

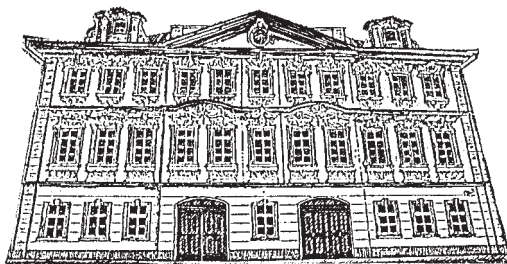
chce své koníčky, jejichž předmětem jsou zbraně, v klidu rozvíjet, je asi ideálním stavem být držitelem přinejmenším skupin A, B, E zbrojního průkazu a je-li ochoten si ještě pořídit lovecký lístek, tím lépe i skupiny C. Věřím, že při podání žádosti o povolení k nabytí zbraně kategorie B podle § 12 odst. 5 zákona není žádná legální překážka, proč neuvést více než jeden řádný důvod, jelikož jedna zbraň může být předmětem sběratelského zájmu, sloužit k příležitostné sportovní střelbě a současně být nástrojem sebeobrany. Jste-li současně držitelem zbrojního průkazu přinejmenším skupin A a E, tak na tom není nic protizákonného či zákon obcházejícího.

Jak vyplývá z výše napsaného nošení zbraní kategorie C je vázáno na rozsah oprávnění jednotlivých skupin zbrojního průkazu. Zbraň však lze nosit až poté, co byla zaregistrována.

Ostatní zbraně (kategorie D) nesmí být nošeny viditelně na místech, kam má veřejnost volný přístup. Nosit, tak jako držet, je může jen osoba starší 18 let způsobila k právním úkonům.

Nová úprava držení a nošení zbraní je, jak je z výše uvedeného snad zřejmé, značně komplikovaná. Snad nikdy nebyl na našem území předpis, který by tuto oblast reguloval složitějším způsobem. I ve srovnání se zákonem dosavadním je toto nové dílo velmi málo přehledné. Domnívám se, že to není dobrá cesta k lepší regulaci držení zbraní v České republice. Bohužel platí stále více, že není důvod věci dělat jednoduše, když to jde složitě.

Autor je právníkem v Pardubicích.

ESEJE O PRINCIPECH POSTAVENÍ LIBERÁLNÍ ADVOKACIE

JUDr. KAREL ČERMÁK

1. ÚVOD

1.1 Captatio benevolentiae

Ve své krátké glose v č. 1/2003 Bulletinu (Komora paternalistická nebo liberální?) jsem se spíše okrajově a terminologicky diskusně zmínil o principech liberální advokacie, které do značné míry ovládaly činnost České advokátní komory od jejího nového zřízení v r. 1990.

Myslím, že stojí za pokus se nad těmito principy znovu důkladněji zamyslet, samozřejmě bez jakéhokoliv nároku na přesnost nebo úplnost následujících úvah, ba dokonce i bez nároku na jejich správnost. To všechno by se mělo ověřit v nějaké příští věcné diskusi, pro niž, jak předpokládám, poskytne Bulletin advokacie potřebný prostor.

1.2 Pojetí principu

Pojetí principu (nikoliv jeho existence) je samo o sobě v právní teorii sporné, a to především pokud jde o otázku, zda právní principy jsou součástí práva a dále pokud jde o problém, jak v nějakém souboru norem odlišit principy od pravidel a od politik. Spor je patrně zajímavější v oblasti common law, než u nás, protože nelze-li právní princip považovat za právo (jak na tom trvají pozitivisté), pak každý výrok soudu, opřený o princip a vytvářející nový precedent, má ve skutečnosti zpětnou účinnost. To odporuje jiným uznávaným principům demokratického státu a vlády práva. Ale o tyto jemnosti nám při zkoumání principů liberální advokacie nejde a zde o nich mluvíme jen proto, aby v další diskusi nikdo nenamítl, že nic takového jako právní principy neexistuje a abychom tedy nemuseli začínat úplně ab ovo.

1.3 Principy postavení a principy výkonu

Úvodem je třeba vyjasnit ještě další otázku, a to jaké principy budeme mít v těchto úvahách na mysli. Budou to jednak principy ovládající institucionální postavení advokátů v rámci liberálně demokratického státu (nazveme je principy postavení) a jednak principy, jimiž se řídí advokát při poskytování právních služeb ve vztahu ke svým klientům, protistranám, kolegům a nejrůznějším úředním místům (nazveme je principy výkonu). Jakkoliv v tomto směru panují pochybnosti o tom, že lze tyto dvojí principy nějak přesvědčivě odlišit, musíme se o to patrně už ze systematických důvodů alespoň pokusit a formulovat tedy zvlášť ony principy advokacie, které určují postavení advokáta v institucionálním systému nějaké společnosti a zvlášť pak ty, které ovládají praktickou činnost advokátů při výkonu jejich povolání. Nelze ovšem ani v nejmenším pochybovat o tom, že principy výkonu a principy postavení spolu vzájemně souvisejí, ba že se vzájemně ovlivňují. Pozoruhodné možná je, jak ještě jiné hierarchicky vyšší principy (a politiky) ovlivňují obě kategorie principů advokacie vždy přes jednu z těchto kategorií. Jestliže doktrína plánovaného hospodářství zpochybnila princip postavení zvaný svobodný přístup k povolání, projevilo se to druzhotně i na principu výkonu, zvaném vzájemná důvěra mezi advokátem a klientem. Příkladů by se našla celá řada.

1.4 Racionalita dělení principů

Přesvědčení, že dělení principů advokacie na dva druhy je racionální a užitečné, podporuje i úvaha historická. Prima facie se zdá (alespoň nám advokátům samotným), že některé principy

ESEJE O PRINCIPECH POSTAVENÍ LIBERÁLNÍ ADVOKACIE

výkonu advokacie jsou věčné a nadčasové a že celá tisíciletí se na nich nic nezměnilo. Oblíbeným příkladem je už zmíněný princip důvěry, který zahrnuje oddanost advokáta zájmům klienta a venkonce i povinnost mlčenlivosti. Z jistě nepochybné stability principů výkonu advokacie se pak dovozuje, že všechny principy advokacie, tedy i principy postavení, jsou stejně stabilní a málo ohrožitelné, jako ty prvně zmíněné. To ovšem už při zběžném pohledu do historie není pravda. Každá jen trochu zásadnější změna společensko-filozofických a etických náhledů na právo, práva a morálku se po jistém období nutném pro politickou akceptaci projevila výraznou změnou postojů k principům postavení advokacie. Principy postavení nelze proto zkoumat odděleně od širšího společenského kontextu, tedy od politik v tom či onom období v jistém civilizačním okruhu víceméně všeobecně přijímaných.

1.5 Omezení úkolu

Jestliže si tedy klademe za úkol zkoumat principy postavení liberální advokacie, stanovíme si dosti přesně definovatelné meze historické a geograficko-civilizační v přesvědčení, že jinak takové zkoumání provést nelze, aniž bychom neupadli do takových abstrakcí, které by se vymykaly jakémukoliv praktickému použití. A my si přece takové praktické použití, tedy příspěvek k formulování politik advokacie, klademe za cíl.

1.6 Stručné vymezení liberalismu

Liberalismus obecně spočívá na myšlenkách maximální možné individuální svobody, rovnosti všech individuí nikoliv ve smyslu distributivním, nýbrž ve smyslu rovné příležitosti a rovného postavení před autoritou a konečně i na myšlence přiměřené solidarity ve společnosti. Liberalismus se legitimizuje svou hospodářskou i společenskou efektivitou, tedy růstem blahobytu (materiálního i duchovního) na úrovni celé společnosti, nikoliv však nutně na úrovni každého jednotlivce. Toto zcela povrchní vymezení liberalismu je snad

dostatečné k tomu, abychom přistoupili k pojednání o principech postavení liberální advokacie.

2. PRINCIP SVOBODNÉHO PŘÍSTUPU K POVOLÁNÍ

2.1 Důležitost principu

Princip svobodného přístupu k povolání je pro institucionální pojetí liberální advokacie zcela zásadní a klíčový. Neznamená nic jiného než právní nárok na začlenění se všemi právy a povinnostmi mezi příslušníky stavu, a to při splnění určitých podmínek, vylučujících nějakou podstatnou diskreci správce povolání. Tento princip zásadně odlišuje nejen liberální advokacie od advokací jiného typu, a to jak historicky, tak geograficky, ale odlišuje v rámci téhož liberálně demokratického státu i různá právníká povolání mezi sebou. Chceme-li uvést nějaké nám blízké příklady, tak princip svobodného přístupu k povolání advokáta se na našem území prosadil v letech 1868 (rakouský řád advokátů) až 1948 (první komunistický zákon o advokacii) a znovu od 1. 7. 1990 (zákon ČNR o advokacii) až dosud. Advokacie je také na našem území jediným právníckým povoláním, pro něž tento princip platí, na rozdíl např. od soudců, státních zástupců, notářů, akademiků nebo podnikových právníků. Důvody, proč tomu tak je, jsou nasnadě a bylo by nad rámec těchto úvah se tím zde zabývat.

2.2 Podmínky přístupu

Co nás však zajímat musí, jsou ony podmínky, jež je třeba pro vznik nároku na přístup k povolání splnit, a jejich korektní stanovení tak, aby se nevymaryly liberálnímu rámci. Podmínky bývají dvojího druhu: odborné a mravní. Obojí mají uspokojit veřejný zájem na kvalifikovaných službách při ochraně individuálních práv a poctivých zájmů.

2.3 Odborné podmínky

K odborným podmínkám pro nárokový přístup k povolání patří především jistě odborné vzděla-

ESEJE O PRINCIPECH POSTAVENÍ LIBERÁLNÍ ADVOKACIE

nostní předpoklady, k nimž mohou podle okolností patřit:

- vysokoškolské právnické vzdělání všeobecné nebo specializované
- právní praxe
- zvláštní všeobecná praktická zkouška
- specializované zkoušky nebo osvědčení o znalostech
- osvědčení o pokračujícím odborném vzdělávání.

2.3.1 Jak stanovit odborné podmínky

Už z pouhého demonstrativního výčtu možných vzdělanostních předpokladů pro získání nároku na přístup k povolání je zřejmé, jak rozličně lze tyto předpoklady – pořad v rámci principu svobodného přístupu k povolání – stanovit. Historická a geografická komparatistika nás o tom jistě může poučit (např. minimalistické požadavky německé, historické náročné požadavky rakouské, jako doktorát a sedmiletá praxe, nebo aktuální anglosaské požadavky na kontinuální vzdělávání), ale jisté je, že žádné z těchto známých nastavení odborných podmínek se neřídilo úvahami o tom, co je ekonomicky nejblahodárnější pro dosavadní příslušníky stavu, nýbrž právními politikami, vycházejícími tu z požadavků co nejvolnější soutěže a onde zase třeba z podpory justičního systému a všude nejspíš z dostupnosti (kvantitativní i cenové) více či méně kvalifikovaných právních služeb. Správce povolání, ať je jím kdokoliv, nemůže přehlédnout, že stanovení podmínek musí být v souladu s veřejným zájmem a musí umět takový veřejný zájem přesvědčivě zargumentovat. Jinak hrozí, že se bude jako správce povolání v očích veřejnosti diskvalifikovat. Což zase může vést k dalekosáhlým důsledkům pro stav samotný. O veřejný zájem opřenou a korektně definovanou stavovskou politiku lze pak ovšem přiměřenými prostředky prosazovat nebo za ni i poctivě lobbovat. Obojí uvnitř i vně stavu.

2.3.2 Přesun důrazů v oblasti odborných podmínek

Princip svobodného přístupu k povolání, aplikovaný donedávna na striktně národních úrov-

ních, jeví zřetelné tendence k nadnárodnímu, ba globálnímu pojetí. Liberální požadavky rovných příležitostí pro všechny a maximální individuální svobody vykonávají tlak na definice odborných předpokladů pro přístup k povolání. Zejména předpis místa pro získání odborných předpokladů (např. česká vysoká škola, praxe u advokáta apod.) a nevolitelný rozsah praktických zkoušek (např. povinné právo trestní, obchodní, občanské, správní a stavovské pro všechny ve stejném rozsahu) jsou předmětem kritiky jak teoretické (z hlediska rovných možností při přístupu k povolání), tak praktické (z hlediska spotřebitelů právních služeb z různě specializovaných sektorů národního hospodářství). Na druhé straně alternativní možnosti různě specializovaných zkoušek, přinášejících i marketingové výhody (např. označení „specialista v oboru práva životního prostředí“ apod.) a zejména požadavky na prokazování kontinuálního vzdělávání (vyžadované zvláště v anglosaských systémech, kde se o přístup k povolání musí žádat třeba každý rok) získávají stále silnější podporu jak uvnitř stavů (jsou součástí výhodou), tak v kruzích spotřebitelů právních služeb (jsou statisticky zárukou kvality). Pro správce povolání je tedy v rámci nastavení odborných podmínek pro přístup k povolání (a setrvání v něm) nutností formulovat a dovnitř i navenek prosazovat politiky, které by se soustředily spíše než na obranu lokálního trhu všeobecných právních služeb na zvýšení konkurenční schopnosti všech příslušníků stavu nejen na lokálním trhu, ale i na trzích regionálních, evropských a globálních. Tak to odpovídá i celkové orientaci kulturního a hospodářského prostoru, v němž žijeme.

2.4 Mravní podmínky

Nyní se obrátíme k úvahám o mravních podmínkách přístupu k povolání. Jejich korektní stanovení přináší ještě větší obtíže než určení rozsahu podmínek odborných. To se projevuje oblíbeným používáním velmi obecného pojmu „bezúhonnost“ (integrita), jehož výklad není ani pro zkušeného interpreta snadný.

ESEJE O PRINCIPECH POSTAVENÍ LIBERÁLNÍ ADVOKACIE

2.4.1 Jak rozlišujeme mravní podmínky

Je patrně nepochybné, že bezúhonnost je třeba zkoumat na dvou časových úrovních, tedy před přístupem k povolání (vstupní bezúhonnost) a po přístupu k povolání (trvajících bezúhonnost). Rozlišení je třeba i na dvou úrovních skutkových, kde lze rozeznat okolnosti vedoucí ke ztrátě bezúhonnosti a okolnosti vedoucí k ohrožení bezúhonnosti. Každá ze čtyř možných kombinací takto pojatého nedostatku bezúhonnosti (1 – ohrožení vstupní bezúhonnosti; 2 – ztráta vstupní bezúhonnosti; 3 – ohrožení trvajících bezúhonnosti; 4 – ztráta trvajících bezúhonnosti) může být spojována s rozličnými možnostmi zásahů ze strany správce povolání a s rozličnými procesními postupy, které zde pro kvalifikovaného čtenáře netřeba blíže rozebírat. Snad se nedopusíme nepřipustného pochybení, když se na tomto místě bez statistické nebo sociologické opory pokusíme o několik empirických poznámek.

2.4.2 Oslabování vstupní bezúhonnosti

Především liberální princip svobodného přístupu k povolání již z velké části eliminoval ohrožení vstupní bezúhonnosti jako důvod pro odmítnutí přístupu. Takovým typickým důvodem byl kdysi např. požadavek státního občanství (bezdomovec nebo cizí občan byl podezřelý z nedostatku loajality, jež by mohla vést až ke ztrátě bezúhonnosti). Dnes v této kategorii zůstávají obvykle už jen různé neslučitelnosti s výkonem jiných povolání (podezření z možného konfliktu zájmů) nebo s výkonem povolání v pracovním poměru (podezření z možné ztráty nezávislosti). Politiky stavu by se měly patrně s tímto restriktivním trendem ztotožnit a tam, kde je to možné, ohrožení vstupní bezúhonnosti i restriktivně interpretovat.

2.4.3 Jak interpretujeme vstupní a trvajících bezúhonnost

Zdá se, že vstupní bezúhonnost se stále ještě na mnoha místech, usilujících o liberální advokacii, interpretuje s větší přísností, než trvajících bezúhonnost. Tytéž nebo podobné skutkové podsta-

ty, které se považují za překážku přístupu k povolání, jsou u příslušníků stavu často spojeny pouze s následky, které se výkonu povolání nedotýkají. To se ovšem příčí liberální zásadě rovných podmínek a rovného postavení před autoritou. I zde je snad obecně na místě nějaké politiky mít a učinit tak předvídatelnějšími rozhodnutí v obou případech. Jakákoliv stranickost ve prospěch příslušníků stavu – a ještě snad motivovaná povinností jejich ochrany ze strany správce povolání – neobstojí při konfrontaci s uznávanými zásadami liberalismu a může přinést dlouhodobě kontraproduktivní výsledky.

2.4.4 Formální a materiální bezúhonnost

Konečně lze snad pozorovat jistý posun od požadavku materiální bezúhonnosti k požadavku pouhé formální bezúhonnosti. Tento posun – tím zřetelnější, čím více se pohybujeme od západu k východu – nemá co dělat se skutečným liberalismem, nýbrž vyjadřuje jen obtíže při výkladu pojmu bezúhonnost; a tyto obtíže chce překonat nějakým formálně právním přístupem, při němž se odpovědnost za výklad přesunuje ze správce povolání do oblasti normotvorby a rozhodování jiných orgánů, pochopitelně většinou státních. Tak se bezúhonnost spojuje např. s různými akty v řízení trestním, úpadkovém, daňovém nebo i správním (např. státně bezpečnostním). Přistoupit na toto pojetí až do té míry, že jde o kasuistické výčty více než demonstrativní a zároveň více než fakultativní, znamená pro správce povolání ztrátu možnosti bezúhonnost vůbec posuzovat, což ve svých důsledcích může vést až k porušení principu svobodného přístupu k povolání. Nejhorší je inkonzistentní přístup, při němž správce povolání na jednu stranu po stanovení formálních podmínek pro ztrátu bezúhonnosti volá a považuje tento způsob za legitimní (neboť mu umožňuje neformalizované důvody ztráty bezúhonnosti odmítnout), na druhé straně se však zavádění některých nových skutkových podstat (např. negativní výsledek státně bezpečnostní prověrky) úporně brání, aniž už může použít podstatný argument, že zavádění formalizovaných důvodů pro ohrožení

ESEJE O PRINCIPECH POSTAVENÍ LIBERÁLNÍ ADVOKACIE

nebo ztrátu bezúhonnosti je v liberálním systému zásadně nepřijatelné.

2.4.5 Testy bezúhonnosti

Ted' je asi na místě otázka, podle jakých kritérií lze tedy bezúhonnost vlastně vůbec posuzovat. Vyjdeme-li z toho, že bezúhonnost je kategorie převážně mravní (stejně jako poctivé zvyklosti obchodu nebo dobré mravy), je nutno ji podrobit testu z hlediska průměrného spotřebitele právních služeb (k nimž patří i protistrany, poškození atp.), ale nejen to, nýbrž zároveň i z hlediska průměrného příslušníka stavu (vždyť jde nebo půjde o jeho bezúhonnost). Vybrat si pro tyto testy správné vzorky v prostoru i v čase patří už ke schopnostem a poctivému duševnímu úsilí posuzovatele. Podrobnější úvahy by se vymykaly rámci této práce. Nadhodit snad lze řešení oblíbeného problému, totiž zda bezúhonnost zahrnuje i chování přesahující souvislost s výkonem povolání, tedy dodržení jistých morálních standardů v soukromém životě nebo při výkonu jiných než profesionálních činností. Oba výše zmíněné testy v souvislosti s požadavkem stejných kritérií pro bezúhonnost vstupní a bezúhonnost trvajících nasvědčují zde správnosti řešení extensivního.

2.5 Další aspekty svobodného přístupu k povolání

Princip svobodného přístupu k povolání bychom asi neprobrali úplně, kdybychom se vedle odborných a mravních podmínek pro přístup k povolání nezminili ještě alespoň letmo o vytváření předpokladů ke splnění a udržování těchto podmínek. Jde o dvě věci: výchovu k povolání (trvalou formaci) a institucionální prostředí pro výkon povolání.

Zda správce povolání v těchto směrech nějakou odpovědnost (a tudíž i pravomoc) mít má nebo nemá, nebo zda ji vůbec mít smí, může být samozřejmě z hlediska myšlenkových základů liberalismu sporné. O zásadu maximální individuální svobody se na tomto poli asi opřít nelze. Vytváření rovných příležitostí či výchozích podmínek je však silným argumentem pro to, že správce po-

volání tuto odpovědnost nést musí. Jinak totiž rovné výchozí podmínky pro poskytovatele, ale zejména i pro odběratele právních služeb vytvořit nelze.

Požadavek trvalé formace příslušníka stavu neodporuje tudíž žádnému rozumnému liberálnímu pohledu ani principu svobodného přístupu k povolání. Je jen otázkou metod, kterých se použije (např. outsourcing na různá specializovaná místa), jak skloubit tento požadavek s maximální individuální svobodou (výběr osoby, místa, času a obsahu). Zkušenosti anglosaských (ale i jiných) správců povolání jsou zde k dispozici.

Také požadavek pestrého a na výběr daného institucionálního prostředí pro výkon povolání je v souladu s liberálním požadavkem rovných výchozích podmínek a maximální individuální svobody. Je-li např. po přístupu k povolání možno vykonávat toto povolání jen samostatně nebo ve sdružení, znamená to pro mnohé příslušníky stavu, že musí povolání dříve nebo později opustit. Spotřebitelům právních služeb to může zase bránit ve výběru dodavatele právních služeb, který by svým rozměrem, zaměřením, organizací práce, dosažitelností a jinými parametry vyhovoval jejich potřebám. Liberální politiky správce povolání ve vztahu k institucionálním záležitostem poskytování právních služeb (přidružení advokáti, poskytování služeb v pracovním poměru, obchodní společnost jako poskytovatel právních služeb apod.) jsou tedy nutností, má-li se vyhovět principu svobodného přístupu k povolání.

V příštích pokračováních bude snad ještě příležitost se k těmto věcem vrátit.

Autor – advokát v Praze – je bývalým předsedou České advokátní komory.

V příštích číslech:

3. *Princip tržního hospodářství při poskytování právních služeb.*

4. *Princip širokého rozsahu poskytovaných služeb.*

5. *Princip správy stavu stavem samotným.*

RECENZE, ANOTACE

POCTA VLADIMÍRU MIKULE K 65. NAROZENINÁM. ASPI Publishing 2002, 482 stran. Vázané, cena 370 Kč.

V dubnu 2002 oslavil člen redakční rady Bulletinu advokacie doc. JUDr. Vladimír **Mikule** životní výročí – šedesáté páté narozeniny. Oslavil je v kruhu svých přátel a kolegů v prostorách Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, kteří mu přišli blahopřát nejen jako vynikajícímu českému právníku, právnímu vědci a univerzitnímu učiteli, ale jako milému a čestnému člověku. Oslavy se zúčastnili jak jeho kolegové z katedry správního práva a správní vědy, tak i představitelé ostatních právních oborů, jakož i osobnosti z řad advokátů a soudců.

K příležitosti životního výročí jubilanta vyšel v nakladatelství ASPI Publishing soubor odborných prací řady autorů coby **Pocta docentu Mikule**, který uspořádal profesor trestního práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze JUDr. Oto **Novotný**, CSc.

Pocta je zajímavým souborem právních textů, jejichž obsah zahrnuje výklad otázek historickoprávních, ústavněprávních, mezinárodněprávních, právněteoretických, správněprávních, ba dokonce trestněprávních. Upozorníme proto alespoň na některé z nich.

Za zmínku stojí zejména příspěvek JUDr. Michala **Mazance**, místopředsedy Nejvyššího správ-

ního soudu, o zániku bývalého Nejvyššího správního soudu ve světle dokumentů Státního úředního archivu, v němž autor konstatuje, že je zde fatální nedostatek zachovaných archivních materiálů z období I. republiky, a tyto dochované materiály doposud nejsou systematicky zpracovány.

Doc. JUDr. Vladimír **Vopálka**, CSc., zcela netradičním a nevázným, avšak nikoli znevažujícím způsobem, podal výklad k otázkám vztahujícím se k právní úpravě správního řízení.

JUDr. Martin **Kopecký** pojednává o soukromoprávních činnostech územní samosprávy, přičemž z jeho příspěvku jsou znát bohaté zkušenosti advokáta.

Velmi silná osobní zkušenost advokáta je rovněž znát z příspěvku JUDr. Josefa **Lžičáře**, který pojednává o míře možnosti a legitimacy použití operativně pátracích prostředků v trestním řízení; zejména se dotýká otázek tzv. policejní provokace.

Velmi srozumitelně a erudovaně podává Mgr. Jiří **Kaučský** výklad o vývoji právní úpravy účastenství ve správním řízení; zejména se dotýká otázky postavení správního orgánu jako účastníka řízení a jako orgánu, který autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech ve veřejné správě.

Velmi fundovaně podává prof. JUDr. Dušan **Hendrych**, CSc., výklad o vlastnictví nerostného bohatství. Vyznačuje se nejen jasným a srozumitelným právním

jazykem a obrovskými znalostmi autora, ale také krásnou češtinou.

Již tradičně přispěl doc. JUDr. Vladimír **Sládeček**, DrSc. skvěle zpracovaným příspěvkem o právním institutu ombudsmana, tentokrát ve Slovenské republice.

Rovněž JUDr. Ing. Josef **Staša**, CSc., podal vynikající výklad o stavu a perspektivě českého živnostenského práva.

Soubor obsahuje tyto další neméně zajímavé příspěvky:

František **Šamalík** – **Problémy s právním státem**

Václav **Pavliček** – **Československo – deset let poté**

Pavel **Holländer** – **Interpretace ústavního práva: metodologický hlavolam?**

Jan **Filip** – **Ústavní soud jako zákonný soudce a něco navíc**

Jaroslav **Krecht** – **Povaha logických vztahů mezi normami**

RECENZE, ANOTACE

Vít Alexander Schorm – **Několik slov o promulgaci aneb Jsou české zákony podepisovány, promulgovány a vyhlášovány?**

Radovan Suchánek – **Ochрана před nezákonnou nečinností orgánů veřejné moci**

Vladimír Kindl – **Několik poznámek o rozhodování Nejvyššího správního soudu (Správního soudu) v letech 1945–1952 ve věcech církví a náboženských společností (O stavu současného a možnostech budoucího poznání)**

René Petráš – **K problematice správní reformy za první ČSR**

Jan Kuklík – **Příprava a přijetí ústavního dekretu o národních výborech a Prozatímním národním shromáždění v londýnském exilu za druhé světové války**

Petr Průcha – **K reformě územní veřejné správy**

Pavel Zářecký – **K právní povaze opatření ústředních správních úřadů a České národní banky**

Helena Prášková – **Ukládání sankcí při souběhu správních deliktů**

Zdeněk Kühn – **České lustracioní rozhodnutí – role srovnávacího práva a nedostatky v soudcovské argumentaci**

Pavel Maršálek – **Vojenská správa na počátku nacistické okupace českých zemí v roce 1939**

Pavel Šturma – **Mezinárodní ochrana uprchlíků:**

hmotné a procesně právní pravidla

Celková koncepce Pocty Vladimíru Mikule k 65. narozeninám je uspořádána nápaditě. Přináší téměř z každého právního oboru něco, čímž obráží širí profesních zájmů jubilanta. Profesní záběr docenta Mikule totiž nepochybně nelze zúžit pouze na pole správního práva a správní vědy. Jeho práce vedle správního práva zasahuje dále zejména do ústavního práva, o čemž svědčí mimo jiné také to, že se podílel na vypracování učebnice ústavního práva a práva mezinárodního, a to zvláště tam, kde se jedná o právní postavení uprchlíků a běženců a ochranu jejich práv.

Velikým oživením a vhodným zakončením celé publikace je krátká vzpomínka prof. JUDr. Zdeňka Jičínského, DrSc. na svého přítele docenta Mikule, která dovoluje poodhalit charakter a postoje docenta Mikule a zcela konzistentní integritu jeho osobnosti.

Pocta Vladimíru Mikule k 65. narozeninám tedy není jen souborem skvělých právnických textů, ale také svědectvím vynikající osobnosti jubilanta.

Publikaci lze doporučit nejen pro lákavý obsah, o který se zasloužili prestižní autoři, ale čtenář uvítá i vynikající grafickou úroveň a v neposlední řadě i překvapivě výhodnou cenu.

*JUDr. Ivana Millerová, Dr.,
Právníká fakulta UK v Praze*

Pohl, Tomáš: **VZORY SMLUV PODLE OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU, OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU A ZÁKONA O CENNÝCH PAPIRECH, 2.** aktualizované a rozšířené vydání. Vydal Jiří Motloch, nakladatelství Sagit, Horní 1, 700 30 Ostrava 3 v září 2002, 287 stran, brož., cena doporučená nakladatelstvím 148,- Kč.

Bývalý státní arbitř a od roku 1991 pražský advokát JUDr. Tomáš Pohl zpracoval vzory smluv podle občanského zákoníku, obchodního zákoníku a zákona o cenných papírech v publikaci poprvé v roce 2000, bezprostředně po účinnosti novely obchodního zákoníku č. 370/2000 Sb. V této době nebyly samozřejmě k dispozici žádné praktické zkušenosti s aplikací uvedené novely, proto nyní autor přistoupil k druhému vydání publikace, v němž provedl revizi a zhodnocení novely z hlediska praktických potřeb, odstranil chyby a nedostatky u některých vzorů a zohlednil novelizaci občanského zákoníku účinnou od 1. 1. 2001 především v oblasti zástavního práva. Nově se v knize objevují nové smluvní instituty zavedené novelou obchodního zákoníku.

Publikace je velmi přehledně zpracována a umožňuje rychlou orientaci ve všech sledovaných oblastech. V úvodu autor shrnul rady pro laiky, kteří budou s knížkou pracovat. Každý vzor smlouvy uvádí teoretická pasáž, která čtenáře se-

RECENZE, ANOTACE

znamuje s problematikou té které oblasti, s poukazem na aktuální vývoj a případné odchylky od prvního vydání.

Autorka této anotace však nemůže před čtenáři Bulletinu advokacie zamlčet pochybení, které našla ve vzorech smluv vztahujících se k nemovitostem. V článku II nazvaném Předmět smlouvy jsou převáděné nemovitosti označeny způsobem neodpovídajícím v současnosti požadované praxi katastrálních úřadů: **Prodávající je výlučným vlastníkem domu čp. 748 se stavební parcelou č. 432.** Takto označený dům není totiž zcela jednoznačným způsobem identifikován. Praxe proto dospěla k formulaci: **Prodávající je výlučným vlastníkem domu čp. 748 postaveného na parcele č. 432 a parcely č. 432.** Tato chybná formulace se opakuje i v dalších vzorech smluv vztahujících se k nemovitostem, jako jsou smlouva o zřízení věcného břemene, smlouva o zřízení zástavního práva a darovací smlouva (str. 12, 15, 19, 26, 35). Podle sdělení autora vzorů se chybná formulace dostala do nového vydání omylem automatickým přenesením textu z předchozí edice. S ohledem na diskusi proběhlou na toto téma také na stránkách Bulletinu advokacie se však dá očekávat, že advokáti zmíněnou chybu nepřenesou do svých smluv.

Přes výše uvedené připomínky lze usoudit, že publikace

bude vítanou pomůckou nejen pro laiky, ale také pro advokáty.

JUDr. Daniela Kovářová ■

Rozehnalová, Naděžda: **ROZHODČÍ ŘÍZENÍ V MEZINÁRODNÍM A VNITROSTÁTNÍM OBCHODNÍM STYKU.** 219 stran, 345 Kč, brož., vydalo ASPI Publishing s. r. o., U Nákladového nádraží 6, Praha 3, tel.: 222 863 400, fax: 222 863 401, e-mail: knihy@aspi.cz.

Autorka se komplexně zabývá problematikou rozhodčího řízení – a to jak ve vnitrostátním, tak i mezinárodním prostředí. Jednotlivé kapitoly jsou věnovány otázkám rozhodčí smlouvy ve vnitrostátním i mezinárodním prostoru, postavení rozhodců, právu rozhodnému pro řízení a pro řešení sporu, průběhu rozhodčího řízení, vztahu soudů rozhodčích a soudů obecných, zrušení rozhodčího nálezu a uznání a výkonu rozhodčích nálezů. Nicméně vedle rozboru procesu rozhodčího řízení jde autorka ve své publikaci dále. Snaží se zde předložit širší škálu prostředků k řešení sporu a tím i odpovědět na otázku, jak řešit spory v mezinárodním obchodním styku. Čtenář se tak může seznámit i s problematikou tzv. alternativních způsobů řešení sporu jako jsou conciliace, mediacce či méně známé mini-trialy apod. Současně také objasňuje

problematiku mezinárodního litigačního řízení, tj. řízení před obecnými soudy jednotlivých států, a to včetně blízké budoucnosti úprav se státy EU.

J. M. ■

PŘEHLED JUDIKATURY VE VĚCÍCH OBCHODNÍHO REJSTRÍKU A REJSTRÍKU SPOLEČENSTVÍ VLASTNÍKŮ JEDNOTEK. Sestavila JUDr. Ivana Štenglová. 66 stran, cena brož. 155,- Kč. Vydalo nakladatelství ASPI Publishing s. r. o., U Nákladového nádraží 6, Praha 3, telefon: 222 863 400, fax: 222 863 401, e-mail: knihy@aspi.cz

Vzhledem ke značnému množství judikatury, publikované v řadě specializovaných periodik, bývá i pro odborníka mnohdy obtížné vybrat rozhodnutí v té chvíli aktuální a použitelná pro řešení daného právního problému. Nakladatelství ASPI Publishing začalo v minulém roce vydávat řadu nazvanou Přehledy judikatury, která pomáhá tento problém odstranit. Publikace zahrnují oblast judikatury civilní a nejnověji i trestní, zpracovávají vždy předními odborníky z dané oblasti, usiluje o vyplnění dosavadní mezery na trhu právnícké literatury.

Anotovaný Přehled navazuje na již dříve vydaný Přehled judikatury ve věcech obchodních společností. Oba tyto přehledy

RECENZE, ANOTACE

zpracovala JUDr. Ivana Štenglová, předsedkyně senátu Nejvyššího soudu a specialista na otázky obchodního práva.

Publikace uveřejňuje nejvýznamnější rozhodnutí soudů ve věcech zápisů do obchodního rejstříku, rozhodnutí řešící otázky účastenství v rejstříkovém řízení, zápisu organizační složky podniku do obchodního rejstříku, výmaz členů představenstva, zastavení řízení v rejstříkových věcech, rozsah přezkumné činnosti rejstříkového soudu, otázky shody zápisu v obchodním rejstříku se skutečným stavem, souhlasu správce daně s výmazem podnikatele z obchodního rejstříku a další praktické otázky. Je prvním takto uspořádaným souborem „rejstříkové judikatury“ a neměla by chybět v knihovně soudce, advokáta ani podnikatele.

Orientaci v souboru rozhodnutí usnadňuje věcný rejstřík, připojeny jsou i příslušné části zákona věnované obchodnímu rejstříku.

Také tato publikace stejně jako i ostatní svazky řady Přehledů

judikatury budou vždy znovu vydávány v aktualizované a doplněné podobě tak, aby poskytovaly praktický přehled o tom, jak soudy aplikují právní předpisy v dané oblasti.

(red.)

PŘEHLED JUDIKATURY – TRESTNÉ ČINY PROTI MAJETKU: KRÁDEŽ. Sestavili: JUDr. Antonín Draščík, JUDr. Karel Hasch, JUDr. Pavel Kučera, JUDr. Stanislav Rizman. 104 stran, 197 Kč, brož., vydalo nakladatelství ASPI Publishing s. r. o., U Nákladového nádraží 6, Praha 3, telefon: 222 863 400, fax: 222 863 401, e-mail: knihy@aspi.cz.

Řada přehledů rozhodnutí soudů, kterou vydává nakladatelství ASPI Publishing, s. r. o., již déle než rok, byla rozšířena o další svazek, tentokrát z oblasti trestní. Také tento svazek si ponechává všechny výhody zpracování Přehledů judikatury z civilní oblasti – je praktickou pomůckou obsahující kvalifiko-

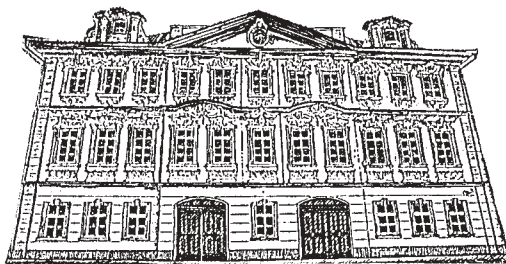
vaný výběr nejvýznamnějších rozsudků soudů k danému problému, přehledné uspořádání, praktické rejstříky. Přesto se však od předchozích svazků podstatně odlišuje.

Svazek věnovaný trestnému činu krádeže podle § 247 trestního zákona poskytuje výběr z rozsáhlé a do jisté míry i málo přehledné oblasti judikatury, která takovým způsobem nebyla dosud zpracována a utříděna.

Autoři – soudci Nejvyššího soudu – pečlivým výběrem shromáždili vše podstatné z judikatury k tomuto ustanovení trestního zákona, co by mělo být známo nejen soudci, ale i advokátovi a státním zástupcům a policejním orgánům. Připojen je přehledný rejstřík věcných hesel v závěru publikace.

Autorský kolektiv zpracuje v letošním roce ještě další čtyři Přehledy. Nejbližší svazek by měl být věnován dalším trestným činům proti majetku: zpronevěře a podvodu.

J. M.

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Jakub Šnajder: Některé poznatky k procesu jmenování znalce podle § 59 odst. 3 obchodního zákoníku. Obchodní právo č. 11/2002, s. 7–13. Autor se zabývá jednou z principiálně významných změn zavedených novelou obchodního zákoníku provedenou zákonem č. 370/2000 Sb., již jest proces jmenování znalců soudem dle § 59 odst. 3 obch. zák. Po více než ročním užívání shrnuje některé aplikační poznatky. Zamýšlí se nad otázkou osob znalců a jejich znaleckého oprávnění, otázkou věcné a místní příslušnosti soudů, obsahem návrhu na jmenování znalců a vázaností soudu tímto návrhem. V oddíle o rozhodování soudu se věnuje otázce lhůty pro rozhodnutí soudu, rozhodování o osobě znalce, uvádí obligatorní a fakultativní náležitosti rozhodnutí a odvolání proti usnesení o jmenování znalce. V závěru jsou uvedeny náměty, jak lze dosavadní autorem označené nedostatky odstranit de lege ferenda. Časopis Obchodní právo, který vychází jedenkrát měsíčně, vydává nakladatelství Prospektrum, s. r. o., U Michelského lesa 366, 140 00 Praha 4, tel. 603 509 958, 241 471 009.

Jan Veselý, Adam Rakovský: Čtvrté úvahy nad exekučním řádem – mýtus a realita. Justiční praxe č. 6/2002, s. 352–363. Autoři – oba advokáti – se soustavně věnují problematice exekučního řádu (též úvahami o postavení advokáta, mj. i v Bulletinu advokacie). Pojednání je rozděleno do těchto oddílů: I. Mýty o vzniku zákona (nešlo o vládní návrh, ale o návrh poslanecký), II. Terminologie – planá debata (byl zaveden pojem exekuce, od pojmu „výkonu rozhodnutí“ bylo upuštěno), III. Exekutor je pomocník justice a nikoliv vykonavatel, IV. Součinnost a mlčenlivost advokátů (zde se poukazuje na dřívější pojednání autorů v Bulletinu advokacie č. 9/2002). ČAK v tomto směru nakonec dala za pravdu kompromisnímu řešení – uvádějí autoři – že advokát je povinen poskytnout součinnost v případě, že provádí pro klienta správu majetku nebo od něj přejal do depozita finanční prostředky či jiné věci. Jedná se o problém zcela marginální, protože nikdo advokáta o součinnost nepožádal. Autoři zde polemizují s opačnými názory a dovozují, že předmětné ustanovení není protiústavní. V. Komu ubude práce? A za kolik?, VI. Exekuční tituly, námítky, odvolání a jednotný exekuční kodex, VII. Provádění exekuce, VIII. Ostatní „nedokonale“ ustanovení exekučního řádu, IX. Smysl a účel zákona a smysl a účel aplikace zákona.

Jiří Fastner: K účinkům telefonického ustanovení obhájce. Trestněprávní revue č. 12/2002, s. 375–376. Autor konstatuje, že v trestněprávní praxi vznikají často problémy při posuzování účasti obhájce při vyšetřovacích úkonech provedených v mezidobí od telefonického ustanovení obhájce obviněného do doručení jeho písemné kopie obviněnému a obhájci. Jde o dvojí problém: 1) zda účast takto ustanoveného obhájce lze považovat za řádnou účast při vyšetřovacích úkonech, 2) zda takto ustanovený obhájce má nárok na odměnu. Je třeba vyjít ze skutečnosti, že k ustanovení obhájce dle § 39 odst. 1 tr. ř. nedochází rozhodnutím, nýbrž opatřením. Opatření jsou neformální úkony, zákon proto nevymezuje jejich obsahové a formální náležitosti. **Ustanovit obhájce lze i telefonicky. Pokud na základě toho se advokát jako obhájce začne chovat, má již toto telefonické ustanovení konstitutivní účinky. Jeho účast při vyšetřovacích úkonech je proto regulérní a má mj. vůči státu nárok na odměnu.** Pozdější doručení kopie písemného vyhotovení opatření má zde jen deklaratorní účinky. Je ovšem třeba z důvodu právní jistoty náležitě zadokumentování. Policejní orgán by měl žádost a soudcovo telefonické ustanovení a písemné potvrzení založit do originálu kopie vyšetřovacího spisu, též soudce by měl svůj úřední záznam o telefonickém ustanovení založit do spisu. Oba doklady o ustanovení obhájce by si měl do klientského spisu založit rovněž obhájce.

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Pavel Šámal: K úvodním ustanovením připravované rekodifikace trestního zákona. Trestněprávní revue č. 12/2002, s. 349–357. Probíhají intenzivní práce na návrhu rekodifikace trestního práva hmotného ČR a intenzivně se již pracuje na jeho paragrafovaném znění. Autor uvádí základní zásady, na nichž je návrh založen a navrhované znění obecné části trestního zákona. Vyroženy jsou hlavní zásady zamýšlené úpravy jednotlivých institutů. Jde o tyto okruhy otázek: působnost trestních zákonů, základy trestní odpovědnosti (pojetí trestného činu a kategorizace trestných činů, zavinění, skutkový a právní omyl, pachatel, spolupachatel a účastník trestného činu, trestní odpovědnost právnických osob). Dále jsou uvedeny navrhované okolnosti vylučující protiprávnost a úprava zániku trestní odpovědnosti. Pojednání je instruktivní informací o přípravě uvedených institutů trestního práva.

Pavel Vantuch: Obhajoba obviněného více obhájci. Právní rádce č. 12/2002, s. 9–11. Úvodem autor konstatuje, že až do účinnosti tzv. velké novely tr. řádu (zák. č. 265/2001 Sb.) nebylo výslovně upraveno právo obviněného na více obhájců. Poukazuje i na starší literaturu, která dovozovala, že obviněný si může v těžké věci více obhájců zvolit. Výslovně je tato otázka upravena teprve citovanou velkou novelou tr. řádu, jejíž znění předpokládá, že si obviněný může zvolit dva nebo více obhájců (§ 37 odst. 2 tr. ř.). Již dříve náleží Ústavního soudu III ÚS 308/97 rovněž výslovně konstatoval přípustnost více obhájců obviněného. **Dále se autor zabývá praktickými otázkami nové úpravy.** Poukazuje na to, že písemnosti se doručují vždy pouze jedinému obhájci z těch, které si obviněný zvolil a pro doručování označil, resp. – pokud to neučinil – kterého určil soud. O vyzoomění o úkonech a o doručení písemnosti dalším obhájcům se musí postarat zvolený či určený obhájce nebo sám obviněný.

Obhajoba jednoho obviněného více obhájci je možná pouze u zvolených obhájců. Autor dovozuje, že obviněného nemůže vedle obhájce ustanoveného obhajovat současně i obhájce, jehož si zvolil, čemuž brání ust. § 37 odst. 2 tr. řádu. Jakmile si obviněný obhájce zvolí, bude ustanovení obhájce zrušeno. Obviněný si může více obhájců zvolit najednou či postupně, procesní úkony může činit kterýkoliv z jeho obhájců, případně všichni, mohou je konat společně či také každý zvlášť. Všichni mají povinnosti plynoucí z ust. § 41 tr. ř. **Článek obsahuje ještě celou řadu dalších praktických aspektů vyplývajících z rozdělení úkolů mezi dva či více obhájce téhož obviněného.** Závěrem autor uvádí, že náš trestní řád nezná pojem tzv. „hlavního obhájce“, jehož by obviněný, který má více obhájců, takto označil. De lege ferenda navrhuje, aby byl termín „hlavní obhájce“ zaveden. Byl by zmocněn obviněným k přijímání písemností a k vyzoomění o úkonech trestního řízení s tím, že pokud to sám obviněný neučiní, určí některého z více obhájců jako hlavního předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce.

Jana Dvořáková Závodská a kol.: Manželství a rozvody. Praktický návod jak problémy řešit a jak jim předcházet. Vydalo nakladatelství Linde s. r. o., 130 00 Praha 3, Roháčova 7, tel. 222 781 710, cena 145,- Kč. Publikace se zabývá majetkovými záležitostmi, bytovými problémy, úpravou výživného dětí a manželů, řeší daňové záležitosti, pracovněprávní vztahy, dědění, zabývá se i trestním právem, právními vztahy nesezdaných párů. Publikaci lze za velmi přístupnou cenu 145,- Kč objednat přímo u shora uvedeného nakladatelství.

Jana Dvořáková Závodská: Právní problémy nesezdaných párů. Právo a rodina, č. 6/2002, s. 5–9. Autorka – pražská advokátka – konstatuje, že přibývá případů, kdy spolu dva

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

lidé žijí ve společné domácnosti bez uzavření sňatku. Nejde jen o mladé lidi, ale i o osoby středního věku, zejména pokud mají již jedno či více manželství za sebou a nehodlají uzavřít manželství další, nebo o důchodce, kteří nechtějí, aby jim zanikl nárok na vdovský nebo vdovecký důchod. Český právní řád nemá pro takový pár jednotné označení. Obč. zák. užívá pojem „domácnost“, v některých případech je významný pojem „osoba blízká“, zákon o státní sociální podpoře užívá pojem druh a družka, rovněž prováděcí předpisy k zákoníku práce znají tento pojem, např. v případě nároku na dny volna při úmrtí druhá, resp. družky. V tisku se objevil též pojem „neregistrované – heterosexuální partnerství“. Jádrem článku je výklad o řadě právních problémů nesezdaných párů: spoluvlastnictví, nájem bytu, družstevní byt, dědění, pracovněprávní vztahy, úprava poměrů nezletilých dětí, výživovací povinnost.

Věra Bognárová: Skončení pracovního poměru výpovědí z organizačních důvodů. Právo a zaměstnání č. 10/2002, s. 5–13. Obsáhlé pojednání uvádí nejprve obecné informace o výpovědi, dále o výpovědní době, o písemné formě výpovědi, o jejím doručení, o odvolání výpovědi. Jádrem článku je rozbor problematiky výpovědi ze strany zaměstnavatele se zaměřením na výpověď z organizačních důvodů.

Vlastním výkladem a zejména i odkazy na početnou judikaturu se pak autorka zabývá výpovědními důvody, danými zaměstnavatelem. Podrobně je pojednáno o organizačních změnách jako výpovědním důvodem [§ 46 odst. 1 písm. a), b), c) zák. práce]. I zde jsou výklady autorky doplněny judikaturou. Zvláštní oddíl je věnován problematice zajištění nového zaměstnání, zákazu výpovědi, ochranné době a problematice hromadného propouštění. Jde o instruktivní stať, podávající komplexní informaci.

Luděk Urban: Vstup naší republiky do EU přinese změnu cen. Právo a rodina, č. 1/2003, s. 1–5. Autor odpovídá na dvě otázky: 1) Jak je to vlastně s cenami v zemích EU? 2) Co se bude dít s našimi cenami po vstupu do Unie? Mezi zeměmi EU existují velké rozdíly v cenách. Vývoj k cenové konvergenci a cenové jednotě se jednoznačně nepotvrdil, i když se cenové rozdíly mezi členskými zeměmi snížily v průměru z 20 na 16 %. Existují tedy na vnitřním trhu značné cenové rozdíly, největší u tzv. neobchodovatelného zboží (zejména služby, nájemné, energie, stavebnictví, místní doprava), ale i u průmyslových výrobků určených pro domácí spotřebu (spotřební elektronika). Autor uvádí nejvyšší a nejnižší ceny vybraných potravin v deseti zemích EU. Celkově lze říci, že cenové hladiny se sice pomalu sblíží, avšak rozdíl mezi nimi zůstává značný. Cenové sblížení je velmi dlouhodobým procesem. Co z toho vyplývá pro ČR? Většina lidí si sice vydělává v přepočtu na euro velmi málo (7x méně než v Německu), ale jejich úroveň je obstojná, protože konzumují zboží a služby, jejichž ceny – opět v přepočtu na euro – jsou velmi nízké (nejnižší za bydlení, zdravotnictví, veřejnou dopravu a vzdělání, jež mají na životní úroveň rozhodující vliv). Po vstupu do Unie s růstem produktivity práce za podmínky, že mzdy nebudou tento růst předbíhat, vzniká předpoklad, že porostou mzdy a tím i ceny, že se bude snižovat rozdíl v cenových hladinách i v ekonomické výkonnosti a že se ČR bude přibližovat průměru zemí EU. Za těchto podmínek je růst cen něčím zcela přirozeným. Klíčovým předpokladem je však sladění vývoje produktivity práce a cenové a mzdové úrovně. Pokud vstup ČR do Unie podpoří rozvoj ekonomických aktivit a jejich přechod na vyšší úroveň, pak se dostaví postupný růst cenové úrovně spolu s růstem mezd jako přirozený projev zvyšující se ekonomické výkonnosti naší země.

Z JUDIKATURY

K náležitostem výzvy soudu žalovanému, aby se k věci písemně vyjádřil a k předpokladům vydání rozsudku pro uznání

1. Výzva soudu k písemnému vyjádření dle § 114b o. s. ř. musí obsahovat poučení žalovaného o tom, že na základě fikce uznání lze rozhodnout rozsudkem pro uznání.

2. Soud může vyzvat žalovaného k písemnému vyjádření dle § 114 o. s. ř. také v případě, je-li ve věci vydán platební rozkaz. Obě tato rozhodnutí musí být doručena žalovanému současně, popř. musí být pojata do jedné listiny.

Usnesení Vrchního soudu v Praze z 14. 10. 2002, sp. zn. 8 Cmo 81/2002-30

Tímto usnesením zrušil Vrchní soud v Praze rozsudek Městského soudu v Praze, čj. 46 Cm 168/01-17 ze dne 13. 12. 2001 a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Rozsudkem pro uznání čj. 46 Cm 168/01-17 ze dne 13. 12. 2001 Městský soud v Praze vyhověl žalobě, kterou se žalobce domáhal na žalovaném zaplacení ceny za dodané a dvěma fakturami fakturované zboží ve výši celkem 1 376 038,- Kč spolu s příslušenstvím – úroky z prodlení. Soud prvního stupně postupoval podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. Žalovaný se k výzvě nevyjádřil a ani soudu prvního stupně nesdělil, jaké vážné důvody mu ve vyjádření brání. Soud prvního stupně proto vydal rozsudek pro uznání.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný odvolání. Uvedl, že nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání, když nebyl poučen o tom, že soud prvního stupně v případě, že žalovaný nevyhoví výzvě, rozhodne rozsudkem pro uznání.

Vrchní soud v Praze přezkoumal napadený rozsudek podle ustanovení § 212a odst. 4 o. s. ř. a došel k závěru, že nejsou dány podmínky pro jeho potvrzení, či změnu, rozsudek proto podle ustanovení § 221 odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Odvolací soud zjistil, že námitky žalovaného ohledně obsahu výzvy, vydané soudem prvního stupně podle ustanovení § 114b o. s. ř. pod čj. 46 Cm 168/01-14 ze dne 23. 10. 2001, jsou důvodné. Fikce uznání nároku ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. nastane tehdy, pokud

byl žalovaný o tomto následku poučen. V daném případě žalovaný takto poučen byl. Výzva soudu prvního stupně ale postrádá poučení o tom, že na základě uvedené fikce lze rozhodnout rozsudkem pro uznání. Za tohoto stavu tedy soud prvního stupně rozsudek pro uznání rozhodnout nemohl pro absenci řádného poučení žalovaného.

Odvolací soud se dále zabýval skutečností, že v rozhodované věci soud prvního stupně nejprve vydal dne 5. 4. 2001 platební rozkaz, proti němuž podal žalovaný odpor. Soud prvního stupně může ve věci postupovat podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. i v případě, je-li vydán platební rozkaz (viz ustanovení § 114b odst. 2 o. s. ř.). Ze vzájemného provázání platebního rozkazu a usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. (lhůtu k podání vyjádření v tomto případě soud určí až ode dne podání odporu proti platebnímu rozkazu) vyplývá, že obě tato rozhodnutí musí být doručena žalovanému současně, popř. že musí být pojata do jedné listiny.

V projednávaném případě nebyl splněn ani tento předpoklad k vydání rozsudku pro zmeškání, fikce uznání, zmiňovaná v předchozím odstavci, tedy nemohla nastat, když výzva nebyla soudem prvního stupně řádně vydána.

Napadený rozsudek pro uznání byl tedy zrušen pro nesplnění předpokladů k jeho vydání a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu

Z JUDIKATURY

řízení. V novém rozhodnutí soud prvního stupně rozhodne i o náhradě nákladů odvolacího řízení (§ 224 odst. 3 o. s. ř.).

*Rozhodnutí zaslal a právní větou opatřil
JUDr. Michael Vopravil, advokát v Praze.*

***K podmínkám pro nařízení předběžného opatření soudem
Předběžné opatření příkazující zabránit volnému pobíhání psů***

Nařízením předběžného opatření soudu dochází pouze k prozatímní úpravě poměrů účastníků. Jde o opatření dočasné, jehož trvání je omezeno a předběžným opatřením není prejudikován konečný výsledek sporu, avšak zajišťuje, aby konečné rozhodnutí mohlo mít vůbec reálný význam. V rámci řízení ve věci samé bude zapotřebí provádět dokazování, kterým důvodnost či nedůvodnost požadavku žalobců bude prokázána.

Žalobci se mohou předběžným opatřením domáhat, aby žalovaným byly uloženy stejné povinnosti tak, jak se toho domáhají v návrhu na vydání rozsudku ve věci samé, konkrétně zabránit volnému pobíhání svých psů bez vodítka a náhubku na pozemku žalobců.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě, čj. 10 Co 526/2002-21 ze dne 30. 9. 2002

Tímto usnesením krajský soud změnil usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku, čj. 18 C 121/2002-11 ze dne 24. 5. 2002, a to tak, že usnesení okresního soudu se v části výroku mění tak, že žalovaní jsou povinni až do právní moci rozsudku ve věci samé společně a nerozdílně zabránit volnému pobíhání svých psů bez vodítka a náhubku na pozemku žalobců. V další napadené části se usnesení okresního soudu potvrzuje.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením okresní soud zamítl návrh žalobců na vydání předběžného opatření, kterým mělo být žalovaným uloženo, aby až do právní moci rozsudku ve věci samé společně a nerozdílně zabránili jednak volnému pobíhání svých psů bez vodítka a náhubku, dále ohrožování života a zdraví osob a zvířat svými psy a dále znečišťování ekrementy svých psů, to vše na pozemku žalobců.

Proti tomuto se žalobci včas odvolali a s rozhodnutím okresního soudu nesouhlasili. Poukazovali, že při rozhodování o vydání předběžného opatření soud zkoumá to, zda jsou či nejsou splněny podmínky pro jeho vydání. Při rozhodování o předběžném opatření převládá požadavek rychlosti řízení nad úplným prokázáním uplatně-

ného nároku. I v řízení o předběžném opatření musí soud hodnotit provedené důkazy, nicméně nemusí být spolehlivě prokázány. K nařízení předběžného opatření postačuje, jsou-li tvrzené skutečnosti alespoň osvědčeny nebo jeví-li se alespoň pravděpodobnými. Vydáním předběžného opatření soud neprejudikuje konečné řešení věci, což žalobci ani nepožadují. Oprávněnost či neoprávněnost nároku žalobců vyplyne až z provedeného dokazování. Žalobci mají důvodnou obavu o zdraví a život nejen svých dětí, ale také ostatních osob bydlicích a pohybujících se v okolí pozemku parc. č. 477/33, a to jak z hlediska dalšího napadání ze strany psů žalovaných, tak z hlediska hygienického, a proto se domáhají svých práv podáním návrhu na vydání

Z JUDIKATURY

předběžného opatření. Navrhli, aby usnesení okresního soudu bylo změněno tak, že se návrhu na vydání předběžného opatření vyhovuje.

Žalovaní se k odvolání nevyjádřili.

Krajský soud přezkoumal napadené usnesení okresního soudu, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo se závěrem, že odvolání je zčásti důvodné.

Podle ust. § 102 odst. 1 o. s. ř., je-li třeba po zahájení řízení zatímně upravit poměry účastníků nebo je-li po zahájení řízení obava, že by výkon rozhodnutí v řízení posléze vydaného mohl být ohrožen, může soud nařídit předběžné opatření.

Smyslem předběžného opatření, jak vyplývá z textu ust. § 102, je prozatímní úprava poměrů účastníků, pokud její potřeba je naléhavá, přičemž musí být poskytnuta ochrana jak tomu, kdo o vydání předběžného opatření žádá, tak i tomu, vůči komu předběžné opatření směřuje. Jde o opatření dočasné, jehož trvání je omezeno a předběžným opatřením není prejudikován konečný výsledek sporu, avšak zajišťuje, aby konečné rozhodnutí mohlo mít vůbec reálný význam.

Okresní soud návrh žalobců na vydání předběžného opatření zamítl s tím, že žalobci se předmětným opatřením domáhají, aby žalovaným byly uloženy stejné povinnosti, jakých se domáhají v žalobě. Podle okresního soudu žalobci tímto předjímají konečné rozhodnutí soudu ve věci, aniž o věci proběhlo jednání, což je podle okresního soudu nepřipustné.

Z obsahu spisu vyplývá, že žalobou došlo k okresnímu soudu dne 21. 5. 2002 se žalobci domáhali vydání rozsudku, kterým žalovaným mělo být uloženo, aby zabránili volnému pobíhání svých psů bez vodítka a náhubku, ohrožování života a zdraví osob a zvířat svými psy a znečišťování exkrementy svých psů na pozemku žalobců. Současně podali návrh na vydání předběžného opatření, kdy zejména poukázali na výpis z katastru nemovitostí, kterým prokazují svá vlastnická práva k uvedenému pozemku, na skutečnost, že žalovaní běžně nechávají své psy volně pobíhat v prostoru před rodinným domem

a jedná se o tři psy – křížence ovčáckého plemene, jezevčíka a křížence neznámého plemene s tím, že psi nebývají přivázáni na vodítku, nemívají náhubek a pobíhají volně a bez omezení, přičemž v prostoru si běžně hrávají děti z celé ulice, včetně dětí žalobců. Ze psů mají důvodný strach i dospělí obyvatelé ulice. Naposledy došlo k napadení psem počátkem května 2002, a to k napadení žalobců. V předchozím období byla napadena J. B. a dne 26. 4. 2001 byla napadena nezl. P. S. Napadení dítěte je předmětem trestupkového řízení před obecním úřadem. Žalobci do spisu doložili nejen výpis z katastru nemovitostí, rovněž i doklady vztahující se k trestupkovému řízení v souvislosti s napadením nezl. P. S. Předložili rovněž návrh dohody o užívání pozemku, ze které vyplynul jejich požadavek, aby na uvedené ploše byl zakázán volný pohyb psů žalovaných s tím, že psi měli být opatřeni náhubkem a drženi na vodítku.

Po přezkoumání napadeného usnesení a dalšího obsahu spisu dospěl odvolací soud k závěru, že žalobci osvědčili existenci naléhavé potřeby zatímní úpravy poměrů mezi účastníky, a to v tom směru, aby žalovaným bylo uloženo zabránit volnému pobíhání jejich psů bez vodítka a náhubku na pozemku žalobců. Z obsahu návrhu na vydání předběžného opatření i z obsahu dalších listin vyplývá, že skutečně dochází k volnému pobíhání psů bez vodítka a náhubku a psi žalovaných napadají obyvatele v uvedeném prostoru. Rozhodnutím soudu dochází pouze k prozatímní úpravě poměrů účastníků, neboť žalovaným bylo uloženo, aby volnému pobíhání svých psů zabránili do právní moci rozsudku ve věci samé. Podle názoru odvolacího soudu tímto rozhodnutím odvolací soud nepředjíhá rozhodnutí ve věci samé. V rámci řízení ve věci samé bude zapotřebí provádět dokazování, kterým důvodnost či nedůvodnost požadavku žalobců bude prokázána.

Ohledně dalších požadavků žalobců, aby bylo žalovaným uloženo zabránit ohrožování života a zdraví osob svými psy a zabránit znečišťování exkrementy psů, odvolací soud zastává názor, že nejsou dány podmínky pro zatímní úpravu po-

Z JUDIKATURY

měří účastníků, neboť ohledně znečišťování pozemku není náležitě tvrzena ani osvědčena naléhavá potřeba této prozatímní úpravy.

Ani požadavku na uložení předběžné povinnosti zabránit ohrožování života a zdraví osob a zvířat psy žalovaných nelze vyhovět, neboť dle názoru odvolacího soudu není možno předběž-

ným opatřením takto formulovanou povinnost ukládat. V tomto směru lze souhlasit se závěrem okresního soudu.

*Rozhodnutí zaslal a právní větou opatřil
Mgr. Jozef Bohdan, advokátní koncipient ve
Frýdku-Místku.*

K otázce nemajetkové újmy v penězích dle § 13 odst. 2 obč. zák. při diskriminačním ponižujícím jednání

Tvrzení, že personál diskoklubu má zákaz vpouštět osoby romské národnosti a nevpouštění osoby takové národnosti na diskotéku je diskriminačním jednáním, které ve značné míře snižuje důstojnost dotčené osoby. V takovém případě jsou splněny předpoklady nejen pro dání přiměřeného zadostiučinění (§ 13 odst. 1 obč. zák.), ale i pro náhradu nemajetkové újmy v penězích (§ 13 odst. 2 obč. zák.).

Usnesení Vrchního soudu v Praze z 28. 5. 2002, čj. 1 Co 62/2002-63

Tímto usnesením vrchní soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 13. 2. 2002, čj. 19 C 38/2001-36 a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 13. února 2002, čj. 19 C 38/2001-36 uložil žalovanému, aby do tří dnů od právní moci rozsudku zaslal žalobci doporučený dopis následujícího znění: „Vážený pane K., dne 13. 7. 2001 jste chtěl vstoupit do provozovny diskotéky Inferno v Sokolovské ulici v Karlových Varech, kterou v té době provozovala naše společnost. Personál diskotéky Vás však odmítl do provozovny vpustit. Tím jste byl vystaven diskriminaci a byla snížena Vaše lidská důstojnost, uvedené jednání je neoprávněným zásahem do Vašeho práva na ochranu osobnosti. Za tento zásah se Vám společnost AZ A. s. r. o., touto cestou hluboce omlouvá.“ Žalobu, aby žalovaný zaplatil žalobci na náhradě nemajetkové újmy 75 000 Kč zamítl a žalovanému uložil, aby žalobci na náhradě nákladů řízení zaplatil 16 624 Kč.

Soud prvního stupně na základě provedeného dokazování, které sestávalo z listinných důkazů a výsledku řady svědků dospěl k závěru, že ze strany žalovaného došlo k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv žalobce, spočívajícímu v tom, že dne 13. 7. 2001 ve večerních hodinách nebyl žalobce opakovaně vpuštěn personálem klubu I., který provozuje žalovaná společnost, na diskotéku s nepravdivým tvrzením, že personál má zákaz vpouštět osoby romské národnosti. Poukázal na čl. 1 Listiny základních práv a svobod a podle ustanovení § 13 odst. 1 obč. zák. přiznal žalobci morální zadostiučinění formou omluvy. Neshledal předpoklady pro přiznání náhrady nemajetkové újmy v penězích, neboť morální zadostiučinění považoval za dostačující. Přihlédl k okolnostem, za nichž k předmetnému jednání došlo a vzal v úvahu intenzitu

Z JUDIKATURY

neoprávněného zásahu, postoj žalovaného k jednání svých zaměstnanců a snahu žalovaného poskytnout morální satisfakci již v průběhu řízení, jakož i to, že zadostiučinění se žalobci dostává i soudním rozhodnutím. Žalobu proto v této části zamítl a výrok o nákladech řízení odůvodnil ustanovením § 142 odst. 1 o. s. ř.

Proti uvedenému rozsudku podal žalobce odvolání, které směřovalo proti zamítavému výroku ve věci samé. Vytykal soudu prvního stupně, že nesprávně posoudil kritéria pro přiznání nároku na náhrady nemajetkové újmy v penězích a z toho důvodu jeho skutkové a právní závěry nepovažoval za zcela správné. Namítal, že soud prvního stupně přecenil důkazní hodnotu listin o údajném disciplinárním řízení s pracovníky žalovaného a že je zcela nepodstatné, jak se mezi sebou vypořádaly jednotlivé fyzické osoby, jejich jednání zavazuje dotčenou právnickou osobu. Zdůrazňoval, že jednání žalovaného naplňuje znaky rasové diskriminace. Tato nejzávažnější forma diskriminace je způsobena především označením poškozeného za osobu nižší kategorie a vyvoláním pocitu ponížení, takže pro posouzení intenzity zásahu není již rozhodující stupeň publicity, jako je to v soudní praxi vyžadováno u běžných případů porušení osobnostních práv. Poukazoval na judikaturu cizích soudů, zejména soudů USA s tím, že jde o součást jeho odvolací argumentace a navrhol, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v napadeném výroku změnil tak, že se žalovanému ukládá uhradit mu náhradu nemajetkové újmy ve výši 75 000 Kč a náklady odvolacího řízení.

Žalovaný ve vyjádření vyracel jednotlivé odvolací vývody a navrhol, aby byl rozsudek soudu prvního stupně v napadeném výroku jako věcně správný potvrzen.

Odvolací soud podle ustanovení § 212 o. s. ř. přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu podaného odvolání a dospěl k závěru, že odvolání žalobce je důvodné.

V dané věci v řízení před soudem prvního stupně byl prokázán neoprávněný zásah do osobnostních práv žalobce spočívající v tom, že

dne 13. 7. 2001 ve večerních hodinách nebyl žalobce opakovaně vpuštěn personálem klubu I., který provozuje žalovaný, na diskotéku s nepravdivým tvrzením, že personál má zákaz vpuštění osoby romské národnosti.

Vzhledem k odvolání žalobce, které směřovalo do zamítavého výroku ve věci samé, bylo úkolem odvolacího soudu posoudit, zda jsou v dané věci splněny předpoklady pro přiznání náhrady nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák. Odvolací soud při řešení této otázky vychází především z povahy neoprávněného zásahu a způsobu jeho provedení, kdy žalobce jednáním žalovaného snižujícím jeho důstojnost byl značně ponížen a nelze přehlédnout, že neoprávněný zásah žalovaného tak směřoval vůči lidské důstojnosti žalobce chráněné čl. 10 Listiny základních práv a svobod (zák. č. 23/1991 Sb.) a ustanovením § 11 obč. zák. Tato okolnost podle názoru odvolacího soudu je sama o sobě objektivně způsobitelná zásáhnout důstojnost dotčené osoby, tedy i žalobce, ve značné míře. Soud prvního stupně v souvislosti se závěrem o existenci neoprávněného zásahu do osobnostních práv žalobce správně poukázal na čl. 1 Listiny základních práv a svobod. Navíc je třeba ještě poukázat na čl. 24 Listiny základních práv a svobod, podle něhož příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu. Toto ustanovení navazuje na čl. 3 odst. 1 a odst. 2 Listiny a specifikuje zákaz jakékoliv diskriminace pro příslušnost k národnostní nebo etnické menšině. Ustanovení tohoto článku odpovídá i mezinárodním dohodám, jimiž je Česká republika vázána. Je to především Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (zák. č. 120/1976 Sb.), který v čl. 27 zajišťuje práva etnickým, náboženským nebo jazykovým menšinám a v čl. 26 je chrání před diskriminací, a Úmluva a ochraně lidských práv a základních svobod (zák. č. 209/1992 Sb.), která poskytuje záruky menšinám národnostním.

Vzhledem k intenzitě neoprávněného zásahu do osobnostních práv žalobce, která je z objek-

Z JUDIKATURY

tivního pohledu značná, když žalobce byl jedním žalovaného diskriminován, se odvolací soud neztotožňuje se závěrem soudu prvního stupně, že k vyvážení nemajetkové újmy, která na osobnosti žalobce vznikla jako nepříznivý následek neoprávněného zásahu, je postačující morální zadostiučinění. Na rozdíl od soudu prvního stupně proto dovozuje, že v dané věci s ohledem na okolnosti případu jsou splněny předpoklady pro přiznání náhrady nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák.

V důsledku odlišného právního názoru a v zájmu zachování dvojinstančnosti řízení, aby tak účastníkům řízení nebyla odňata možnost odvo-

lání, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v napadeném zamítavém výroku ve věci samé a ve výroku o nákladech řízení podle ustanovení § 221 odst. 1 o. s. ř. zrušil a podle odst. 2 cit. ustanovení se věc vrací soudu prvního stupně, který je podle ustanovení § 226 o. s. ř. vázán právním názorem odvolacího soudu. V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud prvního stupně i o náhradě nákladů řízení, které účastníkům vznikly v řízení před soudem druhého stupně (§ 224 odst. 3 o. s. ř.).

Rozsudek zaslal Mgr. David Strupek, advokát v Praze. Právní věta redakce.

Pravdivost údajů o kandidátovi a neplatnost voleb

Je porušením volebního zákona, pokud se kandidát-nestraník kandidovaný politickou stranou označí na propagačních materiálech jako nezávislý kandidát, byť ve spojení s politickou stranou. Toto pochybení však samo o sobě nedosahuje takové intenzity, aby byly volby prohlášeny za neplatné, když v úředních listinách včetně hlasovacích lístků bylo označení kandidáta správné.

Usnesení Nejvyššího soudu z 28. 11. 2002, čj. 11 Zp 43/2002

Tímto usnesením soud zamítl návrh, jimž se navrhovatel domáhal vydání rozhodnutí o neplatnosti volby kandidáta do Senátu a neplatnosti voleb do Senátu ve volebním obvodu č. 42 Kolín. Návrh odůvodnil tím, že ve volebním obvodu kandidoval ve volbách odpůrce č. 1. Přihlášku k jeho registraci podala Česká strana sociálně demokratická. Podle ustanovení § 16 odst. 2 zák. č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu „má volební kampaň probíhat čestně a poctivě, zejména nesmí být o kandidátech a politických stranách nebo koalicích, na jejichž kandidátních listinách jsou uvedeni, zveřejňovány nepravdivé údaje“. Podle navrhovatele odpůrce č. 1 v rámci prezentace své kandidatury opakovaně zveřejňoval na svých volebních plakátech a pozvánkách na předvolební shromáždění svou osobu tak, že

se označoval jako „nezávislý kandidát za ČSSD do Senátu“ nebo „nezávislý kandidát ČSSD do Senátu“. Podle navrhovatele výše uváděné údaje ze strany odpůrce č. 1 nejsou pravdivé a jsou zavádějící, umožňující různý výklad, pokud jde o termín „nezávislý kandidát“. V tomto směru poukazuje na pojem „nezávislý kandidát“ uvedený v § 60 a § 61 výše uvedeného zákona. Pokud se odpůrce č. 1 prezentoval jako nezávislý kandidát, ve skutečnosti nezávislým kandidátem nebyl, neboť byl registrován na základě přihlášky, kterou podala ČSSD, a nemusel ke své kandidatuře připojit petici podepsanou alespoň tisíci oprávněnými voliči. Poukázal také na to, že rozdíl mezi nezávislým kandidátem a kandidátem bez stranické příslušnosti k určité straně na kandidátce konkrétní politické strany má jednoznačnou

Z JUDIKATURY

souvislost s poskytnutím příspěvku za mandát senátora politickým stranám a politickým hnutím ve výši 900 000 Kč ročně ze státního rozpočtu, kdežto nezávislý kandidát takový příspěvek v případě svého zvolení neobdrží. Navrhovatel zdůraznil, že on sám jako nezávislý kandidát na tuto skutečnost poukazoval s tím, že v případě zvolení nebude za jeho mandát vyplácen příspěvek ze státního rozpočtu. Proto ve svém volebním materiálu vyzýval voliče, aby volili nezávislé kandidáty. V důsledku toho tak nepřimo podpořil odpůrce č. 1, který ve svých volebních materiálech uváděl zavádějící a matoucí údaj o své nezávislé kandidatuře. Na základě výše uvedených skutečností navrhovatel dovozuje, že odpůrce č. 1 mohl získat voličské hlasy občanů i proto, že je nezávislým kandidátem, za kterého nebude ze státního rozpočtu vyplácen příspěvek. Navrhovatel uzavírá, že odpůrce č. 1 patrně získal mandát na základě nepravdivých údajů, a protože došlo k porušení volebního zákona způsobem, který mohl ovlivnit výsledek volby.

K návrhu se prostřednictvím svého advokáta vyjádřil odpůrce č. 1 – zvolený kandidát do Senátu. Zdůraznil, že byl na všech úředních listinách řádně označen jako kandidát navržený politickou stranou – ČSSD s tím, že je bez politické příslušnosti. Toto označení bylo uvedeno i na hlasovacím lístku, který obdrželi všichni voliči ve volebním obvodu. Rovněž i na neúředních listinách – předvolebních materiálech ČSSD byl uveden jako kandidát ČSSD. V předvolebních materiálech bylo dostatečně uvedeno jeho spojení s ČSSD, a to soustavně a dlouhodobě. K tvrzení navrhovatele, že pro voliče mohlo být rozhodující, zda věděli, že při jeho zvolení bude poskytován roční příspěvek za mandát senátora politické straně ze státního rozpočtu, se neopírá o žádné důkazy a je zcela nepřezkoumatelné. V této souvislosti zdůraznil, že voliči byli plně, a to především z hlasovacího lístku, informováni o tom, že je kandidován ČSSD. Odpůrce poukázal na nález Ústavního soudu č. 70/1999 Sb., podle něhož ne každé porušení volebního zákona vede k neplatnosti voleb, ale jen takové porušení, které

svou intenzitou ohrožuje ústavnost a zákonost volební soutěže. Má za to, že zásadu čestné volební kampaně nelze absolutizovat a pojímat jako nemožnost, aby se kandidát v rámci svobody projevu sám označil na svých volebních materiálech jiným způsobem, než jen úředním způsobem daným pro jeho zákonnou registraci. Dovojuje, že neporušil volební zákon, pokud by však soud pokládal navrhovatelem tvrzené skutečnosti za neodpovídající volebnímu zákonu, pak v žádném případě nebylo dosaženo intenzity nutné pro vyslovení neplatnosti voleb nebo volby kandidáta. Proto navrhl, aby soud návrh zamítl.

Z vyjádření odpůrce č. 2 – registračního úřadu vyplývá, že přihláška kandidáta – odpůrce č. 1 splňovala zákonem vyžadované náležitosti a neobsahovala nesprávné údaje. Kandidáta přihlásila ČSSD prostřednictvím zmocněnce. Registrační úřad zajistil tisk hlasovacích lístků, přičemž u kandidáta – odpůrce č. 1 byly uvedeny všechny náležitosti požadované volebním zákonem, včetně údaje, že kandidát je bez politické příslušnosti a název politické strany, která kandidáta přihlásila k registraci.

Návrh na vydání rozhodnutí o neplatnosti volby kandidáta nebo neplatnosti voleb je právní prostředek umožňující soudní přezkum zvolení senátorem. Jeho obsahem je posouzení, zda nedošlo k porušení ustanovení volebního zákona způsobem, jenž mohl ovlivnit výsledek volby tohoto kandidáta nebo výsledky voleb. Podstata námitek navrhovatele spočívala v tvrzení, že odpůrce č. 1 si počínal ve volební kampani nečestně, když nepravdivě informoval voliče o tom, že je nezávislým kandidátem, což mohlo ovlivnit jeho volební výsledek. Podle zákona platí, že volební kampaň musí probíhat čestně a poctivě, zejména nesmí být o kandidátech a politických stranách nebo koalicích, na jejichž kandidátních listinách jsou uvedeni, zveřejňovány nepravdivé údaje. Z toho tedy vyplývá, že v průběhu volební kampaně kandidát nesmí o sobě zveřejňovat takové údaje, které neodpovídají skutečnosti a které by neprávem mohly v jeho prospěch naklonit přízeň voličů. Zákon jen příkladmo pokládá

Z JUDIKATURY

uveřejňování nepravdivých údajů jako nečestný a nepoctivý způsob vedení volební kampaně.

Pojem „nezávislý kandidát“ je vymezen v zákoně tak, že se jedná o kandidáta, který sám podává přihlášku k registraci, tj. jeho přihláška není podávána politickou stranou, politickým hnutím či koalici, přičemž jeho přihláška musí mít další zvláštní náležitosti vyžadované zákonem. Jedná se tedy o osobu, která není kandidátem žádného politického subjektu. V posuzované věci je z provedených důkazů zřejmé, že odpůrce č. 1 nebyl nezávislým kandidátem ve smyslu tohoto zákonného vymezení. Přesto v rámci své volební kampaně mnohdy používal ve vztahu ke své osobě označení „nezávislý kandidát...“. Nelze přisvědčit výhradě odpůrce, že v rámci svobody projevu nelze proti takovému označení cokoli vytýkat a že toto označení má význam jen pro řízení o registraci přihlášky kandidáta. Toto označení bylo použito stranickým kandidátem (tj. kandidátem, jenž byl pro volby do Senátu nominován politickou stranou) pro účely a potřeby voleb, resp. volební kampaně. Přitom v zákonné úpravě voleb je tento pojem vymezen tak, že je jím označen kandidát, jenž není nominován žádným politickým subjektem, který skutečně kandiduje nezávisle na jakémkoli politickém subjektu. Jestliže odpůrce č. 1 se ve volební kampani označoval za „nezávislého kandidáta“, pak takový způsob vedení volební kampaně lze pokládat za odporující požadavku na čestnost a poctivost jejího průběhu, a to bez ohledu na to, že odpůrce ve svých volebních materiálech vždy označení „nezávislý kandidát“ spojoval s politickou stranou ČSSD slovy „nezávislý kandidát ČSSD do Senátu“ nebo „nezávislý kandidát za ČSSD“. Takové údaje, byť ve všech uváděných souvislostech nejsou celkově nepravdivé, jsou vnitřně rozporné, zavádějící a mohou vzbuzovat pochybnosti o skutečném

postavení kandidáta. Proto soud shledal, že v takovém označování odpůrce došlo k porušení volebního zákona.

Nejvyšší soud přes výše uvedené konstatování porušení volebního zákona návrh zamítl. Bylo totiž zjištěno, že odpůrce č. 1 byl ve všech úředních dokumentech týkajících se posuzovaných voleb (hlasovací listky, přihláška k registraci, zveřejněné výsledky I. kola voleb) vždy důsledně označován jako kandidát politické strany ČSSD. Rovněž v některých dalších písemnostech se sám označoval za kandidáta ČSSD (osobní dopis voličům po I. kole) a taktéž veřejné sdělovací prostředky jej spojovaly s touto stranou. Pokud ve výše již citovaných materiálech bylo uvedeno u jeho osoby označení „nezávislý kandidát“, tak bylo současně vždy uvedeno spojení s ČSSD. Nestalo se, že by se označoval výhradně za nezávislého kandidáta, aniž by bylo uvedeno spojení s politickou stranou, která jej kandidovala. Všechny výše uvedené konkrétní okolnosti, intenzita a způsob porušení volebního zákona vedly soud k závěru, že nedošlo k porušení volebního zákona takovým způsobem, který mohl ovlivnit výsledky voleb či volbu kandidáta. Je třeba zdůraznit, že každé porušení volebního zákona nevyvolává neplatnost voleb či volby kandidáta. Každý případ je nutno posuzovat materiálně (nález Ústavního soudu č. 70/1999 Sb.). Neplatnost voleb nebo volby kandidáta může způsobit jen tak závažné porušení volebního zákona, které již zpochybňuje výsledky voleb a které důvodně zavdává příčinu k pochybnostem o tom, zda volby a jejich výsledky jsou projevem skutečné vůle voličů. O takový případ se v posuzované věci nejedná.

Usnesení zaslal a právní větou opatřil JUDr. Zdeněk Koudelka, advokát v Brně.

Z JUDIKATURY

Kdy (např.) nelze vzít obviněného do vazby ve zjednodušeném řízení

Ustanovení § 314b odst. 2 tr. řádu (zjednodušené řízení) není ustanovením speciálním ve vztahu k ust. § 68 odst. 2, 3 tr. řádu, neboť neukládá soudu povinnost vzít do vazby každou zadrženou osobu. Nelze proto vzít v tomto řízení do vazby obviněného stíhaného pro úmyslný trestný čin se sazbou odnětí svobody nepřevyšující dvě léta, pokud zde nejsou skutečnosti, při nichž je vazba podle § 68 odst. 3 tr. ř. přípustná.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 2. 2002, sp. zn. 3 To 132/2002-10-22

Tímto usnesením zrušil Krajský soud v Ostravě usnesení Okresního soudu v Ostravě ze dne 1. 2. 2002, sp. zn. 73 T 18/2002 a propustil obžalovaného z vazby na svobodu.

Z odůvodnění:

Dne 1. 2. 2002 byl Okresnímu soudu v Ostravě předán zadržený I. S. Současně byl na zadrženého podán návrh na potrestání pro trestný čin krádež dle ust. § 247 odst. 1 písm. a), e) tr. zákona, kterého se dopustil tím, že dne 31. 1. 2002 kolem 14.30 hod. v O. v prodejně K. odcižil žiletky v celkové hodnotě 9 232,- Kč, a to přesto, že byl pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 6. 11. 2000, sp. zn. 3 T 99/2000 potrestán pro trestný čin krádeže dle ust. § 247 odst. 1 písm. a), e) tr. zákona k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců, kterýžto vykonal dne 6. 4. 2001.

Z odůvodnění usnesení okresního soudu dále vyplývá, že vazební důvod předstížený dle ust. § 67 písm. c) tr. řádu je dovozován ze skutečnosti, že zadržený byl v minulosti vícekrát odsouzen k nepodmíněným trestům odnětí svobody pro majetkovou trestnou činnost, přičemž výkon těchto trestů zcela zjevně nevedl k nápravě obviněného, když se obviněný nyní dopouští opětovného protiprávního jednání, které lze posoudit jako speciální recidivu. Soud proto dovodil důvodnou obavu, že obviněný bude trestné činy proti majetku i nadále opakovat.

Obviněný byl vzat do vazby v rámci zjednodušeného řízení, a to dle ust. § 314b odst. 2 tr. řádu, které je dle názoru soudu třeba považovat ve vztahu k § 68 odst. 2, 3 tr. zákona (správně mělo být uvedeno tr. řádu) za ustanov-

ení speciální, tedy za ustanovení umožňující vzít obviněného do vazby i v případech, které jinak § 68 tr. zákona (správně mělo být uvedeno tr. řádu) vylučuje. Jiný výklad by dle názoru soudu vedl k paradoxní a nežádoucí situaci, kdy by soud byl na jedné straně povinen o vazbě zadrženého vždy rozhodnout (§ 314b odst. 2 tr. řádu), na druhé straně by však zadrženého nemohl do vazby s ohledem na znění § 68 odst. 2, 3 tr. zákona (správně mělo být uvedeno tr. řádu) vzít, když se zadržený jednání předvidaného v ust. § 68 odst. 3 písm. a–e) v době svého umístění na cele předběžného zadržení samozřejmě dopustit ani nemůže. Soud má tedy za to, že postupoval tak, jak mu to speciální ustanovení pro zjednodušené řízení – § 314b odst. 2 tr. řádu – ukládá.

Obviněný si proti tomuto rozhodnutí podal ihned po jeho vyhlášení stížnost, kterou dne 11. 2. 2002 prostřednictvím svého obhájce písemně odůvodnil. V odůvodnění stížnosti obhájce uvedl, že ust. § 314b odst. 2 tr. řádu sice ukládá soudu povinnost rozhodnout o vazbě, avšak nijak nepredikuje výrok takového rozhodnutí. Soud je přitom vázán zákonem a musí aplikovat ust. § 67 a násl. tr. řádu. Ust. § 68 odst. 2 tr. řádu zakazuje vzít do vazby osobu stíhanou pro úmyslný tr. čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta. Ust. § 68 odst. 3 tr. řádu obsahuje pět výjimek,

Z JUDIKATURY

při jejichž splnění lze vzít obviněného do vazby bez ohledu na horní hranici trestní sazby.

Obhájce nesouhlasí s názorem Okresního soudu v Ostravě, že situace předvídané v § 68 odst. 3 tr. řádu nemohou u zadrženého podezřelého nastat a uvádí například tyto možné situace: pachatel je zadržen při páčání trestného činu nebo bezprostředně poté, ze svého zadržení se však vysvobodí, uprchne, bude si zajišťovat falešné alibi, bude vyhrožovat poškozenému, bude pokračovat v trestné činnosti, pro kterou byl zadržen, avšak např. po pěti hodinách bude opětovně zadržen. V takovém případě by dle názoru obhajoby byly splněny všechny předpoklady pro to, aby se mohlo konat zkrácené řízení, a vazba by byla pochopitelně důvodná. Nebo se může přihodit situace, kdy pachatel je zadržen při páčání trestného činu, avšak je neznámé totožnosti a dostupnými prostředky se jí nepodařilo zjistit. I zde by byla vazba zadrženého podezřelého důvodná bez ohledu na výši hrozícího trestu.

Obhájce dále zdůraznil, že ust. § 314b odst. 2 tr. řádu neukládá soudu povinnost vzít zadrženého podezřelého do vazby.

Obhájce také poukázal na účel nového ust. § 68 odst. 2 tr. řádu – snížit počet vazebně stíhaných osob v České republice, a to zejména u bagatelní trestné činnosti, kde přichází v úvahu ukládání alternativních trestů. Při interpretaci ust. § 314b odst. 2 tr. řádu je nutno k této skutečnosti přihlídnout.

Obhájce dále ve své stížnosti uvedl, že pro případ, že by soud II. stupně nesdílel názor obhajoby o nezákonnosti uvalené vazby, je zde přesto namístě rozhodnout o propuštění z vazby na svobodu, neboť skutečnost, že obviněný byl již dříve opakovaně odsouzen za majetkovou trestnou činnost, nelze považovat za konkrétní skutečnosti, jejichž existence je podmínkou důvod-

nosti vazby. Obviněný z důvodu opatrnosti nabídl soudu písemný slib dle ust. § 73 odst. 1 písm. b) tr. řádu.

O stížnosti rozhodl dne 22. 2. 2002 pod sp. zn. 3 To 132/2002 Krajský soud v Ostravě tak, že se napadené usnesení zrušuje a obžalovaný I. S. se propouští na svobodu. V odůvodnění usnesení přisvědčil Krajský soud v Ostravě argumentům obhajoby uvedeným ve stížnosti, tedy že ust. § 314b odst. 2 tr. řádu není ustanovením speciálním ve vztahu k ust. § 68 odst. 2, 3 tr. řádu, neboť neukládá soudu povinnost vzít do vazby každou zadrženou osobu.

Obžalovaný I. S. se vytykaného jednání dopustil toliko jedním útokem, avšak vzhledem k tomu, že má sklony k protiprávním jednáním, když z posledního výkonu trestu odnětí svobody se vrátil dne 6. 4. 2001 a t.č. je bez zaměstnání, lze dovodit, že by mohl v trestné činnosti, pro kterou je stíhán, pokračovat. Nicméně přesto je nutno respektovat ust. § 68 odst. 2, 3 tr. řádu. Obžalovaný I. S. je stíhán pro trestný čin podle ust. § 247 odst. 1 písm. a), e), odst. 2 tr. řádu, kdy horní hranice trestní sazby činí dva roky. Za situace, kdy u obžalovaného nelze dovodit skutečnost taxativně vyjmenovanou v ust. § 68 odst. 3 písm. e) tr. řádu (obžalovaný byl zadržen toliko při jednom útoku a ne při pokračování v trestné činnosti, pro kterou je stíhán, jak toto ustanovení předpokládá), dospěl krajský soud k závěru, že okresní soud neměl podmínky pro vzetí obžalovaného I. S. do vazby. Proto krajský soud napadené usnesení podle ust. § 149 odst. 1 písm. a) tr. řádu zrušil a podle ust. § 72 odst. 1 tr. řádu propustil obžalovaného na svobodu. S ohledem na tyto skutečnosti se krajský soud písemným slibem obžalovaného I. S. nezabýval.

Rozhodnutí zaslal a právní větou opatřil Mgr. Pavel Nastis, advokátní koncipient v Ostravě.

Z JUDIKATURY

Společenství vlastníků jednotek podle zák. č. 72/1994 Sb. může podle povahy věci nabývat vlastnictví pozemků.

Společenství vlastníků jednotek podle zák. č. 72/1994 Sb. má omezenou právní subjektivitu a způsobilost k právním úkonům, avšak hranice této způsobilosti jsou dány v každém konkrétním případě pouze a právě tím, zda určitým právním úkonem, v tomto případě nabytím pozemku, vykonává navrhovatel správu domu či nikoliv.

Z ust. § 9 odst. 1 cit. zák. obsahující legální definici správy domu se podává, že účelem tohoto zákona je umožnit společenství vlastníků jednotek řádný výkon správy domu v širším smyslu. Ta proto zahrnuje i výkon práv a povinností ve věcech spojených se správou domu v užším smyslu, provozem a opravami společných částí domu. Mezi takový výkon práva jednoznačně spadá i nabytí vlastnictví pozemku za účelem lepšího využití bytového domu, tedy takového pozemku, který bude bytovému domu „sloužit“ k uspokojení potřeb jeho obyvatelů, pokud tyto potřeby jsou spojeny se správou bytového domu.

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové z 8. 10. 2002, čj. 30 Ca 44/2002-16

Z odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 26. února 2002, čj. V-30/2002-631/1 zamítl Katastrální úřad v Semilech (dále jen odpůrce) návrh navrhovatele na povolení vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí k pozemku parc. č. 1037/4 o výměře 2 443 m² v k.ú. Harrachov, obec Harrachov. Rozhodnutí odůvodnil poukazem na § 5 odst. 1 písm. e) zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem (dále jen zákon o zápisech), když podle tohoto ustanovení katastrální úřad v daném řízení zkoumá, zda jsou účastníci řízení oprávněni nakládat s předmětem právního úkonu. Dále poukázal na ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (dále jen zákon o vlastnictví bytů), když toto ustanovení vymezuje právní subjektivitu navrhovatele. Odpůrce dovodil, že navrhovatel není oprávněnou osobou k nabytí uvedené nemovitosti, neboť jeho právní subjektivita je omezena na správu bytového domu a nabytí předmětného pozemku vybočuje z výkonu práv a povinností se správou domu spojených. Odpůrce svým rozhodnutím rovněž

zamítl návrh na vklad vlastnického práva ke stavebnímu pozemku parc. č. 888/1 ve stejném katastrálním území, ačkoliv návrh na vklad podán nebyl.

Navrhovatel podal proti uvedenému rozhodnutí prostřednictvím odpůrce dne 13. března 2002 opravný prostředek a navrhl zrušení rozhodnutí z důvodu nezákonnosti. Tu navrhovatel spatřuje v tom, že mu bylo napadeným rozhodnutím znemožněno nabýt vlastnické právo k předmětnému pozemku, přestože to je zakotveno v čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle kterého má každý právo vlastnit majetek a dále je pro společenství vlastníků jednotek výslovně upraveno v § 9 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů. Navrhovatel je přesvědčen, že nabytí předmětného pozemku, který navazuje na zastavěnou plochu obytného domu, je nutno považovat za správu domu ve smyslu zákona o vlastnictví bytů.

Další účastník řízení KIWI Investment a Consulting, s. r. o. (dále jen druhý účastník smlouvy), se k věci nevyjádřil.

Odpůrce setrval na svém stanovisku prezentovaném v napadeném rozhodnutí a navrhl jeho potvrzení.

Z JUDIKATURY

Krajský soud přezkoumal včas podaný opravný prostředek proti napadenému rozhodnutí [§ 250m odst. 2 občanského soudního řádu (dále jen o. s. ř.)], podle části páté, hlavy třetí o. s. ř. a dospěl k závěru, že rozhodnutím byl porušen zákon.

Z předloženého správního spisu odpůrce a ze skutečností, které vyšly v řízení před soudem najevo, zjistil soud ve smyslu § 132, § 246c o. s. ř. následující skutkový stav.

Navrhovatel uzavřel dne 24. července 2001 jako kupující na straně jedné s druhým účastníkem smlouvy jako prodávajícím na straně druhé kupní smlouvu o převodu pozemku parcelní číslo 1037/4 o výměře 2 443 m² a stavebního pozemku parc. č. 888/1 o výměře 42 m² v katastrálním území Harrachov, obec Harrachov, okres Semily. Návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí k parc. č. 1037/4 podal navrhovatel u detašovaného pracoviště odpůrce v Jilemnici dne 14. ledna 2002. Předmětný pozemek navazuje na zastavěnou plochu bytového domu ve vlastnictví navrhovatele. Napadeným rozhodnutím odpůrce byl tento návrh zamítnut z důvodů uvedených shora.

Při posouzení věci se soud řídil těmito právními ustanoveními a úvahami.

Správní řízení vedené o návrhu na povolení vkladu vlastnického práva je upraveno v zákoně o zápisech za subsidiárního použití zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení. Mimo jiné povinnosti stanovil zákonodárce katastrálnímu úřadu v § 5 odst. 1 písm. e) citovaného zákona povinnost zkoumat, zda účastníci řízení jsou oprávněni nakládat s předmětem právního úkonu, v daném případě tedy, zda jsou účastníci kupní smlouvy oprávněni disponovat s uvedeným pozemkem jako předmětem převodu vlastnického práva. Vzhledem k právní povaze navrhovatele, jako společenství vlastníků jednotek, je nutno aplikovat ustanovení zákona o vlastnictví bytů, a to zejména § 9 odst. 1 tohoto zákona, který speciálně upravuje způsobilost mít práva a povinnosti (právní subjektivitu), jakož i způsobilost této právnické osoby nabývat práva a brát na

sebe povinnosti (způsobilost k právním úkonům) takto: „Společenství vlastníků jednotek je právnická osoba, která je způsobilá vykonávat práva a zavazovat se ve všech věcech spojených se správou, provozem a opravami společných částí domu (dále jen správa domu), popřípadě vykonávat činnost související s provozováním technického zařízení v domě, které slouží i jiným subjektům.“

Pro úplnost soud poznamenává, že v duchu obecné zásady zákazu retroaktivity právního předpisu se na daný případ použije text zákona o vlastnictví bytů účinný v době uzavření kupní smlouvy mezi navrhovatelem a druhým účastníkem smlouvy, a nikoliv znění účinné v době správního řízení o vkladu, jak chybně učinil odpůrce v napadeném rozhodnutí.

V dané věci je pro posouzení sporu mezi účastníky o tom, zda nabytí vlastnického práva k pozemku navazujícímu na zastavěnou plochu obytného domu ve vlastnictví navrhovatele je výkonem správy domu ve smyslu shora uvedeném, či nikoliv, jinými slovy zda napadené rozhodnutí je nezákonné, rozhodující výklad právní subjektivity a způsobilosti navrhovatele k právním úkonům.

K argumentaci odpůrce stavějící na tom, že navrhovatel jako společenství vlastníků je způsobilý nabývat pouze zastavěné pozemky ve smyslu § 2 odst. 1 písm. k) zákona o vlastnictví bytů, soud uvádí, že toto ustanovení pouze zavádí legální definici pojmu zastavěný pozemek a nelze z něho bez dalšího dovozovat omezení způsobilosti navrhovatele. Pro takový zužující výklad neposkytuje toto ustanovení dostatečnou oporu, a to ani ve spojení s ostatními ustanoveními zákona o vlastnictví bytů. Není pochyb o tom, že každé společenství vlastníků jednotek má ze zákona o vlastnictví bytů omezenou právní subjektivitu a způsobilost k právním úkonům, avšak hranice této způsobilosti nejsou dány druhem pozemku, o jehož převod jde, nýbrž v každém konkrétním případě pouze a právě tím, zda určitým právním úkonem, v tomto případě nabytím pozemku, vykonává navrhovatel správu domu či nikoliv. Z ust. § 9 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů

Z JUDIKATURY

obsahujícího výše uvedenou legální definici správy domu, se podává, že účelem tohoto zákona je umožnit společenství vlastníků jednotek řádný výkon správy domu v širším smyslu. Ta proto zahrnuje i výkon práv a povinností ve věcech spojených se správou domu v užším smyslu, provozem a opravami společných částí domu. Mezi takový výkon práva jednoznačně spadá i nabytí pozemku za účelem lepšího využití bytového domu, tedy takového pozemku, který bude bytovému domu „sloužit“ k uspokojení potřeb jeho obyvatelů, pokud tyto potřeby jsou spojeny se správou bytového domu.

Krajský soud se ztotožnil s právním názorem navrhovatele a má za dostatečně prokázané, že nabytí vlastnického práva k danému pozemku, který je využíván jako parkoviště obyvatelů bytového domu ve vlastnictví navrhovatele, a dále s přihlédnutím k poloze obou rozhodnutím dotčených pozemků, když tyto navazují na pozemek zastavěný bytovým domem, spadá pod pojem správy domu. Je tedy řádným výkonem práva, ke kterému má navrhovatel ve smyslu § 9 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů způsobilost,

a tudíž není překážkou povolení vkladu ve smyslu § 5 odst. 1 písm. e) zákona o zápisech. To, jaký právní způsob při zajištění možnosti užívat spolu s domem předmětný pozemek navrhovatel zvolil, je pouze na jeho úvaze a spadá do oblasti smluvní autonomie. Za irelevantní je proto třeba považovat poznámku odpůrce uvedenou v napadeném rozhodnutí, totiž že užívání dotčeného pozemku může navrhovatel zajistit jiným právním způsobem, než je převod vlastnického práva.

Z důvodů popsaných shora krajský soud napadené rozhodnutí v souladu s ustanovením § 250q odst. 2 o. s. ř. zrušil a vrátil věc k dalšímu řízení odpůrci. Ten tedy bude v řízení o povolení vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí k pozemku parc. č. 1037/4 pokračovat a bude se ve smyslu § 250r o. s. ř. řídit krajským soudem vyloženým právním názorem ohledně posuzování právní subjektivity a způsobilosti k právním úkonům navrhovatele, jakož i soudem vyloženým výkladem pojmu správa domu.

Rozhodnutí zaslal JUDr. Jan David, advokát v Praze. Právní věta redakce.

Z ROZHODNUTÍ OTIŠTĚNÝCH V JINÝCH ODBORNÝCH PERIODIKÁCH

PROBLEMATIKA ADVOKÁTNÍHO TARIFU

Správní judikatura č. 5/2002 poř. č. 1024. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze 7. 6. 2002, čj. 6 A 722/2000-35. Rozhodnutí je věnováno v praxi rozdílně posuzované otázce **odměny soudem ustanoveného advokáta.** V odůvodnění se mj. uvádí:

Na rozdíl od ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu, kdy na základě smlouvy o poskytnutí právních služeb náleží odměna již za samotné převzetí a přípravu zastoupení, ustanovení

§ 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu vyžaduje vedle převzetí a přípravy zastoupení především první poradu s klientem. Pokud se první porada s klientem neuskuteční, nelze odměnu za úkon advokátovi přiznat pouze na základě doručení usnesení soudu o ustanovení advokáta zástupcem žalobci.

V řízení o přezkoumání rozhodnutí ministra vnitra o neudělení azylu žalobci byl usnesením Vrchního soudu v Praze ze 4. 10. 2000 žalobci ustanoven zástupcem advokát JUDr. Jiří S. Toto usnesení se nepodařilo žalobci doručit a následně bylo zjištěno, že jeho pobyt není znám.

Z JUDIKATURY

Usnesením Vrchního soudu v Praze z 28. 3. 2001 byl vzhledem k neznámému pobytu žalobce ustanovený advokát zproštěn povinnosti žalobce zastupovat, řízení bylo přerušeno a žalobci byl ustanoven opatrovník.

Advokát poté předložil vyúčtování odměny ve výši 975 Kč za zastupování žalobce, kterážto odměna podle faktury spočívá v odměně za přípravu a převzetí zastoupení v částce 900 Kč a v režijním paušálu v částce 75 Kč.

Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 6. 2002 byla ustanovenému advokátovi přiznána pouze náhrada hotových výdajů v částce 43,20 Kč.

Vrchní soud v Praze připisem ze dne 4. 5. 2001 advokátovi sdělil, že podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), náleží mimosmluvní odměna za první poradou s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení, je-li klientovi zástupce ustanoven soudem. Advokátem provedený a účtovaný úkon ze dne 9. 10. 2000 spočívá v převzetí usnesení soudu, jímž byl ustanoven zástupcem žalobci. Protože nelze předpokládat, že uvedeného dne se rovněž uskutečnila první poradou s žalobcem, byl advokát požádán o sdělení, zda vůbec se poradou s žalobcem uskutečnila a v kladném případě kdy.

Dopisem ze dne 21. 5. 2001 sdělil advokát soudu, že i jeho výzva žalobci, aby se s ním spojil, se vrátila jako nedoručená, takže nemohl uskutečnit jakoukoli poradou s klientem. Přesto uvedl, že má za to, že mu náleží odměna ve výši jednoho úkonu právní pomoci dle advokátního tarifu, neboť provedení první poradou s klientem není podmínkou oprávněnosti účtování tohoto úkonu (poukázal na to, že stejný názor zaujal i Krajský soud v Plzni ve svém rozhodnutí sp. zn. 8 To 19/94). Pokud by soud vyšel z toho, že nemá nárok na mimosmluvní odměnu, požádal o přiznání náhrady hotových výdajů v celkové částce 43,20 Kč (jde o poštovné za doporučené dopisy klientovi a soudu).

Závěrem soud konstatuje:

V této věci **k první poradě advokáta s žalobcem nedošlo** (ostatně nedošlo vůbec k žádnému kontaktu advokáta s žalobcem, jak advokát výslovně potvrdil). **Ustanovenému advokátovi proto nenáleží odměna za úkon právní služby podle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu**. Proto **soud** advokátovi požadovanou odměnu nepřiznal a **přiznal mu pouze náhradu požadovaných a prokázaných hotových výdajů za poštovné**.

Poznámka redakce: *Touto problematikou se zabýval též JUDr. Jan Bláha ve své práci „Náhrada odměny a hotových výdajů ustanoveného obhájce v trestním řízení“ (zvláštní číslo BA září 2000, str. 38 a násl.). I když jde o úvahy týkající se ustanoveného obhájce, lze je zajisté použít i na případ, kdy byl advokát ustanoven zástupcem účastníka podle o. s. ř. Autor konstatuje, že soudní praxe je značně nejednotná – jedny soudy považují první poradou obhájce s klientem za nutnou podmínku pro účtování plné odměny a při jejím nesplnění přiznávají obhájci odměnu jen ve výši jedné poloviny, druhé soudy takovou poradou za nutnou podmínku nepovažují. Autor považuje za správný názor první. Jak vyplývá z dílky advok. tarifu, pokud k první poradě nedošlo, nemůže obhájce za uvedený úkon náležet plná odměna, nýbrž jen její polovina, přičemž autor se odvolává na analogii podle § 11 odst. 3 ve spojení s § 11 odst. 2 písm. e) advok. tarifu. Zdůrazňuje, že je třeba odlišit případ, kdy u obhájce vůbec nevznikne nárok na odměnu od případu, kdy má nárok na plnou odměnu, neboť k první poradě s klientem došlo. Typický příklad, kdy obhájce neměl nárok na žádnou odměnu, nastal tehdy, když po ustanovení požádal o zproštění obhajoby a soud jeho požadavku vyhověl. Obdobně tomu bylo i v případě rozhodnutí, které otiskujeme. Nárok obhájce na odměnu v rozsahu jedné poloviny tarifního úkonu podle našeho názoru je zde tehdy, jest-*

Z JUDIKATURY

liže advokát sice neuskuteční poradou s klientem, ale dojde u něho k jiné činnosti spočívající v převzetí a přípravě zastoupení nebo obhajoby (např. studium spisu). Je tedy nutno rozlišovat tři situace: V prvním případě přísluší jen náhrada hotových výloh, v druhém případě (kdy došlo i k první poradě s klientem) odměna za celý tarifní úkon a ve třetím případě (nedošlo k poradě s klientem, ale k jiné činnosti advokáta, kterou lze zařadit pod pojem „příprava zastoupení“) přísluší odměna ve výši polovičního tarifního úkonu.

OTÁZKY OBČANSKOPRÁVNÍHO PROCESU

Časopis **Soudní judikatura**, č. 11/2002, vydávaný nakladatelstvím ASPI Publishing s. r. o., přináší **několik rozhodnutí týkajících se náležitostí podání v občanskoprávním řízení, zejména žaloby.** Pod poř. č. 209 je otištěno rozhodnutí, zabývající se rozhodujícími skutečnostmi, označením důkazů, připojením listinných důkazů náležitostmi výzvy k odstranění vad žaloby. Podle tohoto rozhodnutí (usnesení NS z 15. 10. 2002, sp. zn. 21 Cdo 370/2002) **neuvede-li žalobce v žalobě všechna potřebná tvrzení, významná podle hmotného práva, nejde o vadu žaloby, která by bránila pokračování v řízení, jestliže v ní vyličil alespoň takové rozhodující skutečnosti, kterými byl vymezen předmět řízení po skutkové stránce. Neoznačí-li žalobce v žalobě důkazy, nejde rovněž o vadu žaloby, která by bránila v pokračování v řízení. Rovněž nejde o vadu žaloby ve smyslu § 43 o. s. ř. nepřipojí-li žalobce k žalobě listinné důkazy, jichž se dovolává. Pro vady, které pokračování v řízení brání, může soud žalobu odmítnout jen jestliže žalobce byl o tomto následku přesně a určitě poučen.**

Další rozhodnutí pod poř. č. 210 se zabývá zejména **odmítnutím žaloby týkající se více samostatných nároků.** V právní větě se uvádí,

že pro neodstranění vad lze žalobu odmítnout jen ohledně toho ze samostatných nároků, jehož se týká vada, bránící dalšímu pokračování v řízení (§ 43 odst. 2 o. s. ř.). Jde o usnesení NS z 25. 9. 2002, sp. zn. 29 Odo 421/2002.

Rozhodnutí pod poř. č. 211 se zabývá **vadou v označení žalovaného státu.** Stát se uvádí v žalobě jako účastník řízení „Česká republika“ s uvedením příslušné organizační složky, která za stát vystupuje. **Organizační složka státu nemá způsobilost být účastníkem řízení.** Označí-li žalobce v žalobě za účastníka řízení přesně, určitě a srozumitelně jen organizační složku státu, soud řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř. zastaví. Jde o usnesení NS z 22. 10. 2002, sp. zn. 21 Cdo 366/2002.

V tomtéž čísle **Soudní judikatury** je otištěno též **několik rozhodnutí vztahujících se ke konkurzu.** Časopis, který vychází měsíčně, lze objednat u ASPI Publishing s. r. o., U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3, tel. 222 863 419.

Ve **Sbírce rozhodnutí soudů Slovenské republiky č. 4/2002** pod poř. č. 64 byl otištěn rozsudek NS SR, jehož závěry jsou použitelné i pro řízení před českými soudy. Přetiskujeme jej včetně právní věty:

Účastníci konania musia byť riadne a včas upovedomení nielen o dátume a čase nariadeného pojednávania, ale tiež o mieste, kde sa pojednávanie má konať, a to tak, aby o ňom nemohli vzniknúť žiadne pochybnosti.

Ak boli účastníci konania chybné predvolaní na pojednávanie do inej pojednávacej miestnosti než tej, v ktorej bola vec z tohto dôvodu bez ich účasti prejednaná a rozhodnutá, išlo o nesprávny postup súdu, ktorým im bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f) O. s. p.

Z JUDIKATURY

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. decembra 2001, sp. zn. 3 Cdo 132/01).

Krajský súd v B. označeným rozsudkom potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým bola zamietnutá žaloba (o zaplatenie 14 000 Sk s prísl. z titulu vrátenia plnenia po odstúpení od kúpnej zmluvy) s odôvodnením, že žalobca svoj nárok (pre neurčitosť vytkutej vady technického stavu vozidla) neuplatnil včas tak, ako to správne posúdil okresný súd; účastníkom náhradu trov konania nepriznal.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca včas dovolanie. Prostredníctvom svojho právneho zástupcu v dovolaní uviedol, v čom vidí odňatie možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f) O. s. p. a čl. 38 odst. 2 Listiny základných práv a slobôd]. Dôvodil tým, že účastníci a ich zástupcovia boli predvolaní na pojednávanie krajského súdu na deň 8. marca 2001 na 10.30 hod. do pojednávacej miestnosti č. dv. 44. Žalobca sa na pojednávanie dostavil včas pred určenou pojednávacou miestnosťou spolu so svojím právnym zástupcom a za žalovaného jeho zástupca s advokátskym koncipientom, ale odvolacieho pojednávania sa nedočkali; preto asi po 25 minútach odišli spred uzatvorenej pojednávacej miestnosti. Žalobca až z doručeného rozsudku zistil, že odvolacie pojednávanie prebehlo bez ich účasti a skončilo v inej pojednávacej miestnosti. Preto navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

Žalovaný sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkom konania zastúpeným advokátom v zmysle ustanovenia § 240 ods. 1 O. s. p., preskúmal rozsudok odvolacieho súdu podľa ustanovenia § 242 odst. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že dovolanie, ktoré je prípustné podľa ustanovenia § 237 písm. f) O. s. p., je aj opodstatnené.

Z odôvodnenia:

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa ustanovenia § 237 písm. f) O. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odhala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkom konania realizáciu procesných práv, ktoré im Občiansky súdny poriadok priznáva.

Zo spisu vyplýva, že proti rozsudku súdu prvého stupňa podal včas odvolanie žalobca. Ako je ďalej zrejmé zo spisu po jeho predložení odvolaciemu súdu, krajský súd nariadil dňa 15. januára 2001 odvolacie pojednávanie na deň 8. marca 2001, na 10.30 hod., do pojednávacej miestnosti č. dv. 44 na prízemí súdnej budovy. Kancelárii bol súčasne daný pokyn predvolať na toto pojednávanie právnych zástupcov účastníkov konania. Zo zápisnice o odvolacom pojednávaní vyplýva, že konanie vo veci sa začalo o 11.15 hod. v pojednávacej miestnosti č. dv. 49, bez účasti účastníkov a ich zástupcov a že bez ich prítomnosti došlo aj k vyhláseniu rozsudku odvolacím súdom, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa.

Je nepochybné, že jedným z atribútov náležitého predvolania účastníkov, resp. ich zástupcov na pojednávanie, je presné a správne určenie miesta (pojednávacej miestnosti), kde sa má pojednávanie uskutočniť, a to tak, aby o ňom nemohli vzniknúť žiadne pochybnosti. Potom nesprávna informácia, hoci aj zavinená písarskou chybou, o mieste nariadeného pojednávania, na ktoré sú účastníci, resp. ich zástupcovia predvolaní, môže viesť k znemožneniu účasti na pojednávaní – tak ako tomu bolo v posudzovanom prípade, bez ohľadu na to, že si to súd dodatočne uvedomil. V takom prípade je treba konštatovať, že takýmto chybným postupom, kedy účastníci,

Z JUDIKATURY

resp. ich právni zástupcovia neboli riadne predvolaní na nariadené pojednávanie, bola účastníkom odňatá možnosť konať pred súdom.

Pretože dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu trpí vadou, ktorú má na mysli ustanovenie § 237 písm. f) O. s. p., Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací, bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) podľa ustanovenia § 243b ods. 1 a 2 O. s. p. tento rozsudok zrušil a vec vrátil súdu druhého stupňa na ďalšie konanie.

ROZHODNUTÍ Z OBLASTI TRESTNĚPŘÁVNÍ

Sbirka Orac-trestní, sešit 12/2002, poř. č. 259. Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích z 9. 10. 2002, sp. zn. 3 To 666/2002. Toto rozhodnutí se zabývá jednak hmotněprávní problematikou jednočinného souběhu trestných činů útoku na veřejného činitele podle § 155 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. b) tr. zák. a trestného činu útoku na veřejného činitele podle § 156 odst. 1 písm. b) tr. zák., jednak **procesní problematikou použitelnosti úředního záznamu o vysvětlení osob podle § 158 odst. 5 tr. ř., jestliže u tohoto úkonu byl přítomen obhájce.**

Krajský soud vyslovuje názor, že ***takový úřední záznam nelze ani tehdy, když byl u tohoto úkonu přítomen obhájce, využít v řízení před soudem k postupu podle § 212 odst. 2 tr. ř.*** Osobě, jež toto vysvětlení podala a je soudem vyslýchána jako svědek, takový záznam nelze předeštit k vysvětlení rozporů mezi vysvětlením a výpovědí. ***Jestliže svědkovi při výpovědi v hlavním líčení je úřední záznam o vysvětlení poskytnutém podle § 158 odst. 5 tr. ř. při hlavním líčení předešřen, aniž by byly splněny podmínky uvedené v ust. § 212 odst. 1 tr. ř., jde o vadu, která může způsobit, že taková výpověď je důkazem neúčinným, což však platí jen o té části, ve které svědek reaguje na předešřené skutečnosti.***

Protože jde o první zásadní uveřejněné rozhodnutí tohoto druhu, věnujeme se jeho procesní stránce podrobněji. V meritu věci šlo o fyzický útok na veřejného činitele – příslušníka policie. Krajský soud projednával odvolání proti rozsudku Okresního soudu ve Strakonících z 28. 5. 2002, sp. zn. 3 T 26/2002. Z podnětu tohoto odvolání napadený rozsudek zrušil a ve věci sám rozhodl. Odvolací soud konstatuje, že podanému odvolání je třeba přisvědčit v tom, že okresní soud při provádění výslechů předvolaných svědků nerespektoval ust. § 158 odst. 5, poslední věta.

Podle tohoto ustanovení, které upravuje postup před zahájením trestního stíhání, se o obsahu vysvětlení, která nemají povahu neodkladného nebo neopakovatelného úkonu, sepíše úřední záznam. Úřední záznam slouží státnímu zástupci a obviněnému ke zvážení návrhu, aby osoba, která takové vysvětlení podala, byla vyslechnuta jako svědek, a soudu k úvaze, zda takový důkaz provede. Nestanoví-li tento zákon jinak, úřední záznam nelze v řízení před soudem použít jako důkaz. Je-li ten, kdo podal vysvětlení, později vyslýchán jako svědek nebo jako obviněný, nemůže být záznam přečten nebo jinak konstatován jeho obsah.

Okresní soud však v souladu s tímto zákonným ustanovením nepostupoval. Je zřejmé, že přípravné řízení v této trestní věci proběhlo tak, že žádný z vyslýchanych svědků nebyl vyslýchán při dodržení všech zákonných ustanovení, která se vztahují právě na výslech svědka. Převážná část svědků byla v nočních hodinách dne 18. 1. 2002, tedy bezprostředně po spáchání objasňovaného skutku, vytěžena ve smyslu § 158 odst. 3 tr. ř. příslušným policejním orgánem. Policejní orgán poté sepsal o podaných vysvětleních úřední záznamy, které rozhodně nelze považovat za protokoly o výpovědích svědků. Okresní soud nemohl čerpat z takovýchto úředních záznamů skutečnosti pro podklad svého rozhodnutí. Při dokazování prováděném v rámci hlavního líčení ani nemohl s těmito úředními záznamy nakládat ve smyslu ustanovení § 211 odst. 1, 2 tr. ř.

Z JUDIKATURY

Podle § 212 odst. 1 tr.ř., odchyluje-li se svědek nebo spoluobviněný v podstatných bodech od své dřívější výpovědi a nejde o případy uvedené v § 211 odst. 3 tr. ř. nebo o výpověď provedenou jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon podle § 158a tr. ř., může mu být protokol o jeho výslechu z přípravného řízení, u něž nebyla obhájci poskytnuta možnost, aby mu byl přítomen, anebo jeho příslušné části některou ze stran nebo předsedou senátu pouze předestřeny k vysvětlení rozporu v jejich výpovědích, aby soud mohl v rámci volného hodnocení důkazů posoudit věrohodnost a pravdivost jeho výpovědi učiněné v hlavním líčení. Postup podle citovaného zákonného ustanovení prakticky dopadá na výpovědi svědka nebo spoluobviněného, které byly v přípravném řízení opatřeny za dodržení všech zákonných ustanovení týkajících se výslechu svědka nebo obviněného, avšak tyto výsledky nebyly provedeny kontradiktorním způsobem, neboť obhájce obviněného nebo obviněný sám neměl možnost být přítomen při výslechu svědka nebo spoluobviněného v přípravném řízení. V projednávaném případě však úřední záznamy o podaném vysvětlení rozhodně nebyly opatřeny jako svědecké výpovědi za dodržení všech zákonných ustanovení, konkrétně § 97 až § 103 tr. ř.

Z protokolu o hlavním líčení je však zřejmé, že okresní soud vyslychaným osobám i obsah takovýchto úředních záznamů podle § 212 odst. 1, 2 tr. ř. ve snaze odstranit určité rozpory či doplnit výslech svědka o okolnosti, o kterých při hlavním líčení nevypovídá, ačkoli úřední záznam popis takovýchto dalších okolností signalizoval, předestíral. Jde tedy o porušení zákona, příslušných procesních předpisů, jehož význam pro rozhodnutí v této trestní věci bude ještě dále rozveden. Nutno dodat, že takovýmto pochybením je zatížen zejména výslech svědka M. J. a J. V. I v rámci výslechu dalších osob se okresní soud dopustil obdobného pochybení. Toto pochybení navázalo na do určité míry poměrně nelogický postup policejní rady, který se zabýval realizační přípravného řízení. Obžalovanému J. T. bylo

doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání dne 20. 1. 2002. Již po takovémto zahájení trestního stíhání policejní rada přistoupil k výsledkům celkem čtyř svědků. V té době již bylo rozhodnuto o vzetí obžalovaného do vazby, takže nastaly důvody nutné obhajoby a obžalovanému byl dne 29. 1. 2002 Okresním soudem ve Strakonících ustanoven obhájce. Policejní rada dne 8. 2. 2002 vyslychal poškozeného M. P., dne 10. 2. 2002 svědkyni Bc. K. K. a dne 13. 2. 2002 svědky M. B. a J. P. Je zřejmé, že o těchto úkonech byl policejním radou informován ustanovený obhájce, jenž byl rovněž těmito úkony přítomen a bylo mu umožněno klást slyšeným osobám otázky. Je zřejmé, že v takovémto případě by byl splněn požadavek kontradiktornosti, neboť obhájce tehdy obviněného měl možnost být přítomen výslechům.

Situace je však komplikována v tom směru, že policejní rada jmenované osoby nevyslychal jako svědky, nýbrž ve všech čtyřech případech sepsal o těchto úkonech toliko úřední záznamy o podaném vysvětlení podle § 158 odst. 5 tr. ř.

Přestože vůbec není zřejmé, proč policejní rada jmenované osoby nevyslychal přímo jako svědky, tedy při dodržení všech podmínek vyplývajících z ustanovení § 97 až § 103 tr. ř., když byl navíc vyrozuměn i obhájce a ten byl i přítomen, což je navíc v rozporu i s ustanovením § 165 odst. 2 tr. ř., podle kterého je obhájce oprávněn být přítomen od zahájení trestního stíhání při těchto vyšetřovacích úkonech, jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem, nebylo možno dle názoru odvolacího soudu ani s těmito listinami nakládat jako s plnohodnotnými svědeckými výpověďmi, nebylo možno jejich obsah ani předestírat podle § 212 tr. ř.

Na první pohled by se závěr o nepoužitelnosti těchto listin před soudem mohl v těchto případech jevit jako formální, neboť vytěžovaným osobám bylo dáno určité poučení a byl rovněž přítomen obhájce obviněného, sdělení těchto osob byla v záznamech zachycena způsobem odpovídajícím protokolu o výslechu svědka, tedy jako souvislé zachycení sdělení svědka o tom, co

Z JUDIKATURY

o objasňované události ví a odkud zvěděl okolnosti jím uváděné. Nelze však dospět k závěru, že by šlo o protokoly opatřené za dodržení všech zákonných ustanovení, které se vztahují k výsledku svědka.

Jmenované osoby totiž byly tehdy poučeny toliko způsobem odpovídajícím ustanovením § 158 odst. 7 tr. ř. Podle tohoto ustanovení vysvětlení podle § 158 odst. 3 tr. ř. nesmí být požadováno od toho, kdo by jím porušil státem výslovně uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže by byl této povinnosti zproštěn příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má. Osoba podávající vysvětlení, s výjimkou podezřelého, je povinna vypovídat pravdu a nic nezamlčet; vysvětlení může odepřít, pokud by jím způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám uvedeným v § 100 odst. 2 tr. ř.; o tom je třeba osobu, od níž je požadováno vysvětlení, předem poučit. Nasvědčují-li zjištěné okolnosti tomu, že osobě podávající vysvětlení bude třeba jako svědkovi poskytnout ochranu, je třeba při sepisování úředního záznamu postupovat podle § 55 odst. 2 tr. ř.

V projednávaném případě tehdejší výsledky shora jmenovaných osob byly provázeny zejména nedostatečným poučením, které neodpovídá ustanovení § 97 a násl. tr. ř., zejména nebylo respektováno ustanovení § 101 odst. 1, věta druhá, tr. ř. Podle posledně citovaného zákonného ustanovení musí být svědek poučen o významu svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi. Takového zákonného poučení se vyslýchaným osobám nedostalo. Tento nedostatek však je třeba považovat za podstatnou vadu, pro kterou nelze protokoly o výsleších těchto osob považovat za plnohodnotné svědecké výpovědi. Svědecká výpověď je velmi významným důkazem a její pravdivost je zajišťována hrozbou trestní odpovědnosti za trestný čin křivé svědecké výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 tr. zák., pokud svědek úmyslně uvede nepravdu o okolnosti, která má význam pro rozhodnutí, nebo takovou okolnost zamlčí. Upozornění na možné ná-

sledky křivé svědecké výpovědi v rámci poučení před výslechem je jedním z prostředků k zajištění pravdivosti a úplnosti této svědecké výpovědi. Při nedostatku takového upozornění skutečně nelze považovat výpověď za důkaz provedený v souladu se všemi zákonnými ustanoveními.

Samotné podání vysvětlení podle § 158 odst. 5 tr. ř. ze strany osoby, která svědčí o určitých skutečnostech při poučení podle § 158 odst. 7 tr. ř., tedy poučení o povinnosti vypovídat pravdu a nic nezamlčet, může být vynucováno a sankcionováno toliko odpovědností za přestupek křivé vysvětlení podle § 47a zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. O takovéto možné sankci za porušení povinnosti vypovídat pravdu a nic nezamlčet by měla také být osoba, od které je vysvětlení požadováno, poučena. Takovéto poučení však nemůže nahradit poučení o následcích křivé svědecké výpovědi ve smyslu § 175 tr. zák. S ohledem na shora uvedené skutečnosti tedy nemohl okresní soud ani z těchto záznamů sepsaných s poškozeným P. a svědky B., K. a P. při hlavním líčení čerpat, nemohl ani obsah těchto záznamů předestírat svědkům podle § 212 tr. ř.

Odvolací soud dále konstatuje, že popisované pochybení nelze přehlížet. Přesto však má zato, že jinak skutková zjištění okresního soudu, která učinil na podkladě provedených důkazů, lze považovat za odpovídající ust. § 2 odst. 5 tr. ř., tedy za skutková zjištění, o kterých nevznikají důvodné pochybnosti. Výsledky, které byly zatíženy zmíněnou vadou, nelze považovat za vadné jako celek.

Z protokolu o hlavním líčení je totiž zřejmé, že všichni svědci, o jejichž výpovědi okresní soud opřel své rozhodnutí o vině obžalovaného, po zákonném poučení při hlavním líčení celkem plynule vypovídali. Až poté, kdy okresní soud zjistil, že v rámci popisu tehdy jimi pozorovaného skutkového děje neuvedli při hlavním líčení určité skutečnosti, které byly zřejmé ze záznamů sepsaných podle § 158 odst. 5 tr. ř., přistoupil k předestření těchto skutečností podle § 212 tr. ř. Je třeba zdůraznit, že zmíněným pochybe-

Z JUDIKATURY

ním vůbec není provázen výslech korunního svědka v této trestní věci, tedy samotného poškozeného M. P. Tomuto svědkovi vůbec nebyl předchozí záznam předestřen, neboť okresní soud, jak také nadbytečně konstatoval v odůvodnění napadeného rozsudku, neshledal žádné rozpory mezi původním záznamem a výpovědí svědka při hlavním líčení.

Nesprávně takto okresní soud podle § 212 tr. ř. předestřel M. B. tu část původního záznamu, kde vypověděl o tom, že obžalovaný ještě před napadením poškozeného v restauraci uvedl, že jako host v restauraci je přítomný poškozený P., který se podílel na jeho dřívějším uvěznění, a že on sám nemá rád policisty. Okresnímu soudu nic nebránilo, aby i okolnosti takového případného výroku obžalovaného objasňoval dotazem na svědka, mohl se jej obecně zeptat na to, zda obžalovaný před napadením poškozeného určitým výrokem nesignalizoval, že si je vědom přítomnosti osoby, která v postavení policisty v dřívější době proti němu učinila nějaké úkony, či zda se nevyjadřoval již tehdy určitým způsobem na adresu policistů. Okresní soud však nemohl předestírat část původního záznamu, neboť v tom mu bránilo ustanovení § 158 odst. 5, věta poslední, tr. ř. Je však třeba uvést, že okresní soud takovýto výrok obžalovaného, který měl být učiněn ještě před napadením poškozeného, a který byl prokazován toliko výpovědí M. B., nevzal za prokázaný a nehodnotil jej při rozhodování o vině obžalovaného.

Pokud okresní soud takto předestíral části úředních záznamů i dalších svědků postupem podle § 212 tr. ř., stalo se tak ohledně okolností méně významnějších a zejména takovýto postup okresního soudu následoval až poté, co svědci poměrně podrobně protokolárně při hlavním líčení vypovídali, aniž by tato předchozí část jejich výpovědi byla ovlivňována postupem podle § 212 tr. ř. Okresní soud posléze také hodnotil provedené důkazy a i když poukazoval rovněž na určité rozpory mezi obsahem původních úředních záznamů a výpověďmi svědků při hlavním líčení, je zřejmé, že své závěry o vině obžalovaného opřel

zejména o výpověď samotného poškozeného P., která nebyla zatížena vadným postupem.

Dále odvolací soud uvádí podrobně skutkový děj, který zjistil v souladu s rozsudkem soudu I. stupně, a zabývá se pak právním posouzením skutku.

V tomtéž čísle sbírky Orac-trestní pod poř. č. 257 je otištěno usnesení Vrchního soudu v Praze z 27. 2. 2002, sp. zn. 2 To 30/02. Jde o jedno z prvních otištěných rozhodnutí vztahující se k nové úpravě vyloučení obhájce. Vrchní soud zde konstatuje, že důvod pro vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce z obhajování, uvedený v § 37a odst. 1 písm. b) tr. ř. je splněn, **jestliže se obhájce k úkonům trestního řízení nedostaví alespoň dvakrát**, přičemž v tomto rozhodnutí řeší i otázku jak věc posoudit, když se obhájce nedostavil k hlavnímu líčení opakovaně před účinností novely podle zák. č. 265/2001 Sb. a též po její účinnosti. Dovojuje, že důvod pro vyloučení je naplněn, jestliže poslední případ nedostavení se udál již za účinnosti trestního řádu ve znění citované novely.

V této trestní věci Vrchní soud v Praze zamítl stížnost obžalovaného R. B. a jeho obhájce JUDr. B. D. proti usnesení Městského soudu v Praze z 5. 2. 2002, sp. zn. 2 To 30/02.

V odůvodnění se uvádí:

U Městského soudu v Praze probíhá řízení o odvolání v trestní věci obžalovaného R. B. a dalších dvou spoluobžalovaných pro trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. i jiné trestné činy, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 1 T 22/2000.

Ve veřejném zasedání, jež bylo o podaných odvoláních konáno dne 5. 2. 2002, rozhodl městský soud usnesením sp. zn. 5 To 637/2001, že JUDr. V. D., zvolený obhájce obžalovaného R. B., se podle § 37a odst. 1 písm. b) tr. ř. vylučuje z obhajování v této trestní věci.

Proti tomuto usnesení podal včasnou stížnost jednak obžalovaný R. B. a jednak i vyloučený obhájce JUDr. V. D.

Z JUDIKATURY

Zatímco obhájcová stížnost nebyla blíže zdůvodněna, obžalovaný uvedl, že jeho obhájce měl určité vážné důvody k tomu, že se k veřejnému zasedání odvolacího soudu nedostavil. Podle obžalovaného odvolací soud rozhodl předčasně, když měl vyčkat obhájcovu vysvětlení jeho absence. Obžalovaný zdůraznil, že tento obhájce jej obhajuje již od počátku trestního řízení, takže je s problematikou věci dobře seznámen. Z obsahu stížnosti obžalovaného je proto patrné, že obžalovaný se jí domáhá zrušení napadeného usnesení.

Vrchní soud v Praze především zkoumal, zda podané stížnosti jsou podle § 141 odst. 2 tr. ř. přípustné, když směřují proti usnesení odvolacího soudu. Se zřetelem k ustanovení čl. 6 odst. 1, věty první, Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod Rady Evropy (publ. pod č. 209/1992 Sb.) a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod dospěl k závěru, že jde o stížnosti směřující proti usnesení, které se zásadním způsobem dotýká práva na obhajobu, a je tudíž nezbytné, aby takové usnesení bylo v opravném řízení přezkoumatelné. Vrchní soud proto, ve shodě s judikaturou Ústavního soudu i Nejvyššího soudu (např. usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2001, sp. zn. 15 Tvo 165/2001), dospěl k závěru, že podané stížnosti jsou přípustné.

Když však vrchní soud podle § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumal správnost výroku napadeného usnesení i řízení, jež mu předcházelo, dospěl k závěru, že obě podané stížnosti jsou nedůvodné.

Jak městský soud v odůvodnění napadeného usnesení správně argumentuje, obžalovaným zvolený obhájce JUDr. V. D. se v této trestní věci již třikrát nedostavil k hlavním líčením, konaným u soudu prvního stupně ve dnech 21. 8. a 15. 11. 2000 a 2. 3. 2001. Přitom k hlavnímu líčení konanému 21. 8. 2000 se nedostavil bez jakékoliv omluvy. Svoji neúčast u hlavních líčeních konaných ve dnech 15. 11. 2000 a 2. 3. 2001 sice těsně před jejich konáním omluvil (v prvním případě poruchou osobního automobilu, ve druhém nemocí), ovšem ani v těchto případech nezajistil účast

svého zástupce. K veřejnému zasedání odvolacího soudu konanému dne 5. 2. 2000 se opět nedostavil bez jakékoliv omluvy.

Podmínka ustanovení § 37a odst. 1 písm. b) tr. ř. na vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce z obhajování, jestliže se „opakovaně“ nedostaví k úkonům trestního řízení, při nichž je jeho účast nezbytná, je podle přesvědčení vrchního soudu splněna již za situace, že obhájce se k úkonům trestního řízení takto nedostaví alespoň dvakrát. To se v daném případě stalo, když za tuto opakovanou neúčast je třeba považovat jednak obhájcovu neúčast při hlavním líčení konaném u soudu prvního stupně dne 21. 8. 2000 a jednak jeho neúčast při veřejném zasedání odvolacího soudu dne 5. 2. 2000. I když institut vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce z obhajování podle § 37a tr. ř. byl zaveden až novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002, ve smyslu tohoto institutu i z obecně uznávaného výkladu trestněprávního pojmu „opakovaně“ je zřejmé, že poslední případ této nedisciplinovanosti obhájce vedoucí přímo k jeho vyloučení z obhajování se sice musí udát již za účinnosti aplikovaného předpisu, ovšem dřívější případy této nedisciplinovanosti, které tento pojem opakovanosti spolytvářejí, se mohou udát i před jeho účinností. V posuzované trestní věci pak není bez významu ani skutečnost, že obžaloba v ní napadla před více než dvěma lety a že obžalovaný R. B. se nachází ve vazbě (byť v jiné trestní věci).

Protože při rozhodování městského soudu o vyloučení advokáta JUDr. V. D. jako obhájce z obhajování obžalovaného byly splněny i další zákonné podmínky § 37a odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. ř. (obhájce byl o úkonech trestního řízení řádně a včas vyrozuměn a obžalovanému a obhájci bylo umožněno, aby se k věci vyjádřili), nezjistil vrchní soud nic, co by svědčilo pro jiné rozhodnutí, než jako učinil soud prvního stupně. Stížnosti obžalovaného i jeho dosavadního obhájce proti napadenému usnesení městského soudu byly proto vrchním soudem jako nedůvodné podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítnuty.

Z JUDIKATURY

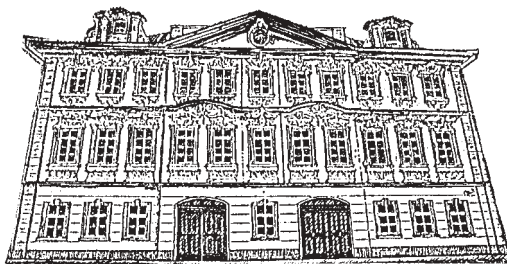
K obhajobě se vztahuje i rozhodnutí otištěné v tomtéž čísle pod poř. č. 253. Jde opět o usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích (z 31. 7. 2002, sp. zn. 14 To 367/2002). Tímto usnesením krajský soud odmítl odvolání dcery obžalované I. Š. proti rozsudku Okresního soudu v Pelhřimově z 17. 4. 2002, sp. zn. 2 T 222/2001. Z odůvodnění vyplývá, že rozsudkem okresního soudu byla obžalovaná M. K. uznána vinnou čtyřnásobným tr. činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. a tr. činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák., za což byla odsouzena k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let nepodmíněně.

Rozsudek soudu prvního stupně právní moci nenabyl, neboť v zákonné lhůtě proti němu podala odvolání kromě obžalované a jejího manžela i dcera obžalované I. Š. Její odvolání podané v zákonné lhůtě, v němž uvádí, že ve věci vyslychaní svědci lhalí a že její matka je nevinná, nespĺňovalo náležitosti předepsané ustanovením § 249 odst. 1 tr. ř., neboť obsahovalo pouze údaje o životě obžalované s poukazem na skutečnost, že její matka nikdy nepodnikala. **Odvolatelka byla soudem prvního stupně vyzvána, aby své odvolání doplnila o náležitosti pře-**

psané ustanovením § 249 odst. 1 tr. ř. Doplněné odvolání bylo Okresnímu soudu v Pelhřimově zasláno 7. 6. 2002. V něm je uvedeno, že I. Š. podala odvolání, protože je nespokojená s prací soudu s tím, že soud je proti její matce zaujat. Uvedla, že její matka nikdy nepodnikala a nikdy neměla zodpovědnost vůči firmě. Požádala, aby její matka nebyla odsouzena, a z tohoto důvodu také své odvolání podala.

Ačkoliv okresní soud v I. Š. vyzval, aby své neúplné odvolání doplnila, v podstatě tato ve svém doplňku odvolání opětovně zopakovala skutečnosti již dříve uvedené, z nichž není patrné, do jakého výroku z napadeného rozsudku je jí samotnou odvolání podáváno. Proto odvolací soud postupoval podle § 253 odst. 3 tr. ř. a její odvolání odmítl, jelikož nespĺňuje náležitosti stanovené § 249 odst. 1 tr. ř.

Nad rámec odůvodnění se v právní větě uvádí: **V takovém případě se nepostupuje podle § 251 odst. 2, věty druhé tr. ř. (per analogiam) a soud za účelem odůvodnění odvolání takové osoby obhájce neustanoví.** (Důvodem je skutečnost, že odvolatelkou nebyla v tomto případě samotná obžalovaná, ale její dcera.)

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

**1) SNÍMKY ČLENŮ A NÁHRADNÍKŮ
PŘEDSTAVENSTVA
ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY**

JUDr. PhDr. Stanislav Balík
předseda ČAK

JUDr. Vladimír Jirousek
1. místopředseda ČAK

JUDr. Jan Brož
místopředseda ČAK

JUDr. Vladimír Papež
místopředseda ČAK

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

JUDr. Roman Jelínek, Ph.D.
člen představenstva

JUDr. Milan Kindl, CSc.
člen představenstva

JUDr. Milan Kyjovský
člen představenstva

JUDr. Jiří Nykodým
člen představenstva

JUDr. Petr Poledník
člen představenstva

JUDr. Michal Račok
člen představenstva

JUDr. Martin Vychopeň
člen představenstva

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

JUDr. Monika Forejťová, Ph.D.
náhradnice představenstva

JUDr. Ing. Radovan Karas
náhradník představenstva

Mgr. Karel Horák
náhradník představenstva

JUDr. Petr Mrázek
náhradník představenstva

JUDr. Jaroslav Zachariáš, CSc.
náhradník představenstva

JUDr. Jan Mikš
předseda kontrolní rady ČAK

JUDr. Ladislav Krym
předseda kárné komise ČAK

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

**2) PRIORITY PŘEDSTAVENSTVA ČESKÉ
ADVOKÁTNÍ KOMORY PRO ROK 2003**

Představenstvo České advokátní komory, jsouc si vědomo cílů a úkolů uložených orgánům ČAK 3. sněmem a respektujíc programové cíle svých členů a náhradníků stanovuje pro svoji činnost v r. 2003 tyto

PRIORITY:**I. V oblasti organizační struktury Komory a Kanceláře Komory:**

- a) vybrat a jmenovat vhodného kandidáta na tajemníka Komory a zajistit plynulé předání tajemnické agendy novému tajemníkovi
termín: 31. 12. 2003
odpovídají: Dr. Balík, Dr. Jirousek, Dr. Papež, Dr. Brož
- b) připravit organizaci Kanceláře Komory a předložit předsedovi Komory návrh nového kancelářského řádu
termín: říjen 2003
odpovídají: Dr. Balík, Dr. Brož, Dr. Papež, Dr. Jirousek
- c) reformovat organizační strukturu legislativní a studijní činnosti a jmenovat členy reformovaných pomocných orgánů Komory
termín: 30. 6. 2003
odpovídají: Dr. Papež, Dr. Jirousek, Dr. Brož, Dr. Balík
- d) v rámci organizace zřídit pomocný orgán Komory pro styk s veřejností a pro komunikaci s advokáty a informační politiku Komory („PR“)
termín: 30. 6. 2003
odpovídají: Dr. Balík, Dr. Jirousek, Dr. Brož, Dr. Papež
- e) vybrat a jmenovat vhodného kandidáta pro funkci tiskového mluvčího Komory a styk s veřejností
termín: 30. 6. 2003
odpovídá: Dr. Balík
- f) podporovat činnost regionálních zástupců Komory
termín: průběžně
vyhodnocení: 30. 6. 2003, 31. 12. 2003
odpovídají: Dr. Jirousek, Dr. Forejtová

II. V oblasti legislativy a studijní činnosti:

- a) sledovat zákonodárny proces a aktivně jej ovlivňovat
termín: průběžně
vyhodnocení: 30. 6. 2003, 31. 12. 2003
odpovídají: Dr. Papež, Dr. Nykodým, Dr. Kindl, Dr. Zachariáš

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

- b) posilovat vliv advokacie na tvorbu práva
termín: průběžně
vyhodnocení: 30. 6. 2003, 31. 12. 2003
odpovídají: Dr. Papež, Dr. Nykodým, Dr. Kindl, Dr. Zachariáš
- c) provádět aktualizaci stavovských předpisů s přihlédnutím k usnesení sněmu a připravovanému vstupu do EU
termín: do 31. 12. 2003
odpovídají: Dr. Papež, Dr. Nykodým, Dr. Kindl, Dr. Zachariáš
- d) připravit koncepci vzdělávání advokátních koncipientů a advokátů
termín: 31. 12. 2003
odpovídají: Dr. Jirousek, Dr. Kindl, Dr. Zachariáš, Dr. Forejtová

III. V oblasti mezinárodní:

- a) prohloubit spolupráci s CCBE a mezinárodními organizacemi advokátů zejména podílem na činnosti jejich odborných orgánů a výborů
termín: průběžně
vyhodnocení: 30. 9. 2003, v představenstvu 31. 12. 2003
odpovídají: Dr. Balík, Dr. Vychopeň, Dr. Kyjovský
mimo představenstvo: Dr. Mokry – zástupce ČAK u CCBE a UIA, Dr. Šolc – IBA, Dr. Kostohryz – FBE, Dr. Vychopeň – AIJA
- b) dohodovat systém přeshraniční spolupráce s advokaciemi sousedních států
termín: do 31. 12. 2003
odpovídají: Dr. Balík, Dr. Papež, Dr. Poledník, Dr. Kyjovský
mimo představenstvo: příslušní regionální zmocněnci
- c) spolupodílet se na průběhu semináře UIA v Praze
termín: duben 2003
odpovídá: Dr. Balík
mimo představenstvo: Dr. Mokry
- d) spolupodílet se na pražském zasedání FBE
termín: červen 2003
odpovídá: Dr. Balík
mimo představenstvo: Dr. Kostohryz

IV. V oblasti informační, styku s veřejností a komunikace mezi advokáty a Komorou:

- a) vydat seznam advokátů na CD-ROMu a průběžně jej aktualizovat
termín: čtvrtletně
odpovídá: Dr. Balík, Dr. Vychopeň, Dr. Jelínek
- b) analyzovat a provést revizi koncepce informačního systému ve vztahu Komora – advokát (web, Bulletin advokacie, Věstník)
termín: 30. 6. 2003

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

odpovídají: Dr. Balík – Bulletin advokacie, Dr. Vychopeň, Dr. Jelínek – web

V. V rámci své další činnosti:

- a) průběžně pracovat na úkolech uložených 3. sněmem a pravidelně o stavu informovat advokátskou obec
vyhodnocení: 30. 6. 2003, 31. 12. 2003
odpovídají: Dr. Balík a všichni členové a náhradníci představenstva
- b) průběžně reagovat na vzniklé aktuální situace a průběžně informovat advokátskou obec
vyhodnocení: 30. 6. 2003, 31. 12. 2003
odpovídají: Dr. Balík a všichni členové a náhradníci představenstva

3) INFORMACE O SCHŮZI PŘEDSTAVENSTVA ČAK KONANÉ DNE 13. – 14. 1. 2003

V pořadí třetí schůze představenstva ČAK se konala ve dnech 13. – 14. 1. 2003. K pravidelným bodům jednání patřila **zpráva o činnosti předsedy ČAK a členů představenstva**. Předseda ČAK se mimo jiné účastnil semináře o obchodním rejstříku a z jeho průběhu stojí za povšimnutí zejména informace o komunikaci rakouských advokátů s obchodním rejstříkem v elektronické podobě. Dále se spolu s členem představenstva JUDr. Poledníkem účastnil konference Slovenské advokátní komory, na niž byla konstatována příkladná spolupráce obou advokátních komor a příslib dalšího rozvoje bilaterálních vztahů. Účastnil se také jednání se zástupci daňových poradců ve věci komory správců konkurzních podstat.

K dalším důležitým akcím, jichž se členové představenstva účastnili, patřila účast na semináři MS ČR k novému občanskému zákoníku, kde byly zástupcům ministerstva předány připomínky k otázce legalizace právních aktů a vedle toho byly Legislativní radě vlády ČR předány připomínky k novele zákona o DPH.

JUDr. Brož informoval představenstvo o jednání s předsedou Městského soudu v Praze ve

věci ex offio obhajob zejména v souvislosti s negativními poznatky, které soud získal při poslední kontrole. Touto věcí se představenstvo bude i nadále zabývat, a to i v širších souvislostech.

V otázce **priorit představenstva ČAK** pro tento rok jednalo představenstvo zejména o změnách v organizační struktuře a organizaci Komory, jmenování osoby nového tajemníka ČAK a osoby pověřené komunikací s veřejností. Konečné rozhodnutí v této otázce zatím nebylo přijato.

K důležitým rozhodnutím představenstva patřilo také **schválení rozpočtu ČAK** na rok 2003, který byl, obdobně jako předchozí rozpočty, schválen jako vyrovnaný. Rozpočet bude uveřejněn ve Věstníku ČAK.

S legislativními pracemi na úseku **novelizace insolvenčního práva** informoval představenstvo JUDr. Karas. Úpadková komise MS ČR projednává návrh zákona, který zatím není úplný a v otázce zřízení komory správců konkurzních podstat a slučitelnosti s činností advokáta zatím nepadlo konečné rozhodnutí. Představenstvo i jednotliví členové se budou tímto problémem průběžně zabývat.

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

JUDr. Balík informoval, že práce na **novelizaci pravidel profesionální etiky** byla prozatím odložena, protože novelizaci připravuje CCBE, na jehož posledním zasedání zatím nedošlo k zásadní změně těchto pravidel. K novelizaci etických pravidel se rozvinula široká diskuse, zejména v otázce reklamy, přidruženého advokáta, advokáta v pracovním poměru, spolupráce s jinými profesními komorami, povinného vzdělávání, depozitních úschov, pojištění odpovědnosti za škodu v přeshraničních sporech apod.

V souladu s usnesením 3. sněmu advokacie

představenstvo projednávalo také návrh na **zveřejnění seznamu advokátů v elektronické podobě** s tím, že tento seznam musí být k dispozici na nosiči CD-ROM nejpozději do konce března tohoto roku.

Následovaly běžné věci ČAK a náměty členů představenstva. V rámci těchto bodů představenstvo projednávalo problematiku webové stránky, regionálních zmocněnců a jejich případné institucionalizace, spolupráce s výbory ČAK a jiné.

JUDr. Martin Vychopeň

4) SEMINÁŘ Z CYKLU EVROPSKÉ PRÁVO: NĚKTERÉ ASPEKTY VÝVOJE PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V EU

Lektorský tým ČAK pro evropské právo měl možnost zúčastnit se v r. 2002 v rámci své přípravy a průběžného vzdělávání dalšího semináře z cyklu „Evropské právo“, tentokrát zaměřeného na vývoj v oblasti práva životního prostředí. Seminář se uskutečnil v Praze v konferenčním sále ČAK za účasti lektorů – expertů Akademie evropského práva v Trevíru. Byli to pánové Malachy **Hargadon**, expert Evropské komise pro životní prostředí (Brusel), Wybe **Douma**, vědecký pracovník Asserova Institutu (Haag), Han **Somsen** (Univerzita Nijmegen), Edward **Brans** (Univerzita Amsterdam). Program semináře sestával z různých témat dané oblasti. Nejprve byli účastníci v obecné rovině seznámeni s novými tendencemi, přístupy a cíli, a poté přišla řada na jednotlivé konkrétní oblasti. Cílem tohoto článku je podat stručnou informaci o průběhu a obsahu semináře. Tento článek naopak nemá za úkol podat kompletní a vyčerpávající výklad o současném vývoji práva životního prostředí v Evropské unii a vzhledem k rozsahu článku by to ani nebylo možné.

Problematika životního prostředí neustále nabývá na významu. Negativní projevy lidské činnosti zanechávají nesmazatelné stopy v prostoru, v němž vytváříme své životy, a tak se nemilosrdně zpětně obrací proti nám. Již jsme uvykli pravidelnosti různých ekologických katastrof a začínáme je přijímat s jistou samozřejmostí. Životní prostředí však nedegradujeme jen jednorázovými nehodami, ale též nepřetržitým zhoršováním, jakožto důsledkem relativní vyspělosti a úsilí po vyšší životní úrovni. Naprosto zásadní je skutečnost, že důsledky svého počínání nepostihne jen generaci samou, ale dochází k ovlivňování kvality života mnoha generací do budoucna, a za druhé, problémy se nevyskytují jen lokálně podle místa svého vzniku, ale projevují se kdekoliv na planetě. V tomto kontextu vzniká naléhavá potřeba řešit globální problémy globálně. Tak se také děje v Evropské unii, když se problematika životního prostředí přesouvá ze sféry jednotlivých států do její působnosti. Nebylo tak tomu vždy a počátky úpravy ochrany životního prostředí měly mnohem pragmatičtější

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

důvod vzniku, a to zejména odstraňování bariér společného trhu.

Úvodní část semináře byla věnována rozboru tzv. „Šestého akčního programu pro životní prostředí“, který v té době Komise přijala a předložila ke schválení Radě a Evropskému parlamentu. Akční program představuje nástroj, který konkretizuje hlavní myšlenky ekologické politiky, a vytváří tak základnu pro vznik nových právních předpisů. Jak je patrné z názvu, jedná se v pořadí již o šestý takový dokument. První akční program byl přijat již v roce 1973 v návaznosti na závěry Stockholmské konference OSN o ochraně životního prostředí. Od té doby docházelo opakovaně, většinou po pěti letech, k vydávání nového akčního programu. Tak byla formulována a zakotvena řada principů, jako například zásada prevence, zásada odpovědnosti původce za škodu, zásada nápravy škod nebo zásada průřezovosti, která vyjadřuje požadavek integrace ochrany životního prostředí do všech ostatních politik. Předposlední, tedy Pátý akční program, vycházel z principů trvale udržitelného rozvoje. Současný Šestý akční program obsahuje celkem asi 140 opatření, která by měla být realizována v následujících deseti letech. Program se zaměřuje mj. na zajištění udržitelného užívání přírodních zdrojů a hospodaření s odpady. Objevuje se snaha o zlepšení kvality vody a udržení využívaných přírodních vodních zdrojů, z nichž není nutné vodu nijak chemicky upravovat. V oblasti ochrany ovzduší se prosazuje snížení emisí škodlivin a nová pozornost je věnována také zlepšení ovzduší v interiérech budov. To se týká hlavně obsahu látek poškozujících zdraví v lepidlech, nátěrech, stavebních a jiných materiálech. Evropská komise dále přijala řadu opatření ke snížení hlučnosti. Přijetí opatření ke snížení hlučnosti se původně vůbec nepředpokládalo a mělo zůstat plně v kompetenci členských států. Vznikající požadavky v Radě a Evropském parlamentu, vyvolané hlavně stoupajícím počtem stížností k uvedenému problému, byly však důvodem k tomu, aby Komise do „Šestého akčního programu“ tato opatření zařadila.

Během diskuse zazněl názor, který spatřuje určitý nedostatek v tom, že tento akční program pro životní prostředí neobsahuje žádné lhůty pro realizaci přijatých opatření, a zároveň vyjádřil obavu, že tak nebude možné vyvodit důsledky z porušení programu, a tím pádem nelze ani hodnotit jeho úspěšnost. Proti tomuto názoru se však objevil protiargument, že u tak rozsáhlého projektu, plánu na příštích deset let, není možné lhůty stanovit. Program čítá 140 opatření a na počátku desetiletého období by bylo nesmírně obtížné stanovit konkrétní termíny pro všechna. Navíc při plnění programu se zcela jistě vyskytnou priority, které bude nutné časově upřednostnit, a tak by striktní stanovení závazných lhůt pro realizaci jednotlivých opatření bylo nakonec stejně jenom formální. Akční program stanoví, že v prvních čtyřech letech hlavní odpovědnost za jeho naplnění ponese Komise. To znamená, že Komise bude iniciovat a připravovat návrhy legislativy nebo nelegislativních řešení a teprve v nich budou stanoveny konkrétní cíle a lhůty.

V následující části semináře byla poměrně podrobně projednávána budoucí politika Evropské komise v oblasti chemikálií. Jen pro zajímavost uvedme, že první předpisy o chemikáliích vznikly v šedesátých letech. Přijetí těchto prvních norem velmi úzce souviselo s fungováním společného trhu, neboť ten by mohl jen obtížně fungovat v situaci, kdy právní úprava této problematiky byla v jednotlivých členských státech rozdílná. Za nejvýznamnější můžeme považovat směrnici z roku 1967 o klasifikaci, označování a balení chemických substancí. V roce 1979 byla tato směrnice podstatně novelizována a v účinnost vstoupila v září 1981. Od této doby existuje jednotný systém při uvádění nových chemických látek na trh. Na úrovni jednotlivých členských států nelze tento systém nijak pozměňovat. To se však týká pouze nových chemických látek, zaváděných na trh od roku 1981. U látek uvedených na trh předtím je situace složitější. Problém se řeší postupně. Prohibá velice zdoluhavý proces komplexního hodnocení těchto látek a podle výsledku jsou z trhu

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

odbourávány, či je přijata jejich jednotná klasifikace.

Nové postupy a cíle vytyčila Komise v tzv. Bílé knize o budoucnosti v oblasti chemikálií. Tato „Bílá kniha“ byla připravena po konzultacích se všemi dotčenými subjekty, tj. s členskými státy, nevládními organizacemi i se zástupci chemického průmyslu. Za prvé zavádí do hodnocení chemických látek princip obezřetnosti, což znamená, že pokud existují hrozby vážných či nezvratných škod, má být používání určitých chemických látek okamžitě omezeno, i když ještě neexistují definitivní výsledky testů, které by tyto hrozby vědecky potvrdily. Vždy je však nutné současně použít princip přiměřenosti. Za druhé přenáší důkazní břemeno na výrobce a jejich odběratele. Ti budou muset napříště dokazovat, že látky jsou bezpečné, namísto současného systému, kdy státní orgány dokazují případnou nebezpečnost. Do třetice se má zavést cílené hodnocení rizik, které by sice nepokrývalo všechny možné alternativy hodnocení, ale na druhé straně by zajistilo včasnou klasifikaci těchto látek. K provedení všech těchto myšlenek byla již ustanovena pracovní skupina pro přípravu legislativních návrhů. První návrhy předpisů budou předloženy Radě a Evropskému parlamentu v roce 2003.

V další části semináře byl přednesen příspěvek o návrhu směrnice o odpovědnosti za škodu. Tento bod programu vyvolal velkou pozornost a také živou diskusi. Není se čemu divit, neboť se jedná o velmi složitou problematiku. Pokud dojde ke škodě na životním prostředí, náhradu škody lze vymáhat poměrně obtížně. To je způsobeno tím, že přírodní zdroje nemusí mít vlastníka. A pokud ano, není nijak zakotvena jeho povinnost použít náhradu pro obnovení původního stavu. Tyto mezery se výše zmíněná směrnice snaží odstranit. Důsledně zavádí princip, že za znečištění odpovídá znečišťovatel, přičemž tento princip by snad mohl plnit kladnou roli i v rámci prevence. Bohužel tato směrnice nebude zdaleka použitelná na veškeré případy znečištění. Vztahuje se pouze na podnikatelské aktivity a navíc se její re-

žim striktní odpovědnosti uplatní jen na skupinu nebezpečných činností, které jsou vymezeny v příloze směrnice. Pokud například soukromá osoba vyveze do lesa odpad, musí se použít vnitrostátní předpisy. Důležitá je otázka, kdo má aktivní legitimaci k žalobě. Primární právo domáhat se náhrady škody přísluší členskému státu. Přitom se už nezjišťuje, zda poškozené přírodní zdroje mají nějakého vlastníka. Členský stát může požadovat od znečišťovatele provedení nápravných opatření. Pokud povinný z nějakého důvodu neplní, musí stát provést dotyčná opatření sám a potom zpětně vymáhat náhradu. Opravdu zajímavá vznikne situace, když se odpovědná osoba odpovědnosti zbaví, zbankrotuje nebo ji nelze nalézt. I v tomto případě je totiž stát povinen napravit škodu, jinak sám proti sobě riskuje žaloby nevládních organizací. Jak je shora patrné, v praxi vznikne mnoho případů, na které nebude možné tuto směrnici aplikovat a musí se použít vnitrostátní právo. Vnitrostátní právo se také vždy použije při vymáhání ušlého zisku. Pokud je nějaká činnost upravena mezinárodní smlouvou, použije se její režim. Vzhledem k počtu připravených pozměňovacích návrhů není ještě jisté, jak bude vypadat konečné znění směrnice. V každém případě je však pravděpodobné, že v době našeho vstupu do EU již bude platit.

Posledním hlavním tématem se stalo odpadové hospodářství. Byla zmíněna současně platná směrnice o obalech, kde je více než patrná souvislost ochrany životního prostředí se zásadou volného pohybu zboží. Přestože se stále zvyšují limity pro recyklaci a vratných obalů, ročně vyprodukovaný objem odpadů narůstá. Diskutuje se proto o návrhu, že bude stanoven limit množství obalů, který nebude možné v určitém časovém období překročit. Velice podrobně bylo pojednáno o směrnici o likvidaci a recyklaci motorových vozidel. Tento předpis platí od roku 2000. Povinnost k implementaci byla členskými státy stanovena do 21. 4. 2002. Směrnice vychází ze zásady, že výrobce automobilů je povinen neustále zvyšovat podíl recyklovatelných materiálů a má odpovědnost za likvidaci a recyk-

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

laci použitého automobilu. U automobilů vyrobených před přijetím této normy je tato povinnost časově odstupňována. Výrobce bude mít povinnost převzít svůj výrobek na konci životnosti automobilu.

Z průběhu semináře vyplynulo, že i když se Evropská unie, resp. její členské státy, podílí na vzniku některých problémů životního prostředí, je právě Evropská unie na druhé straně jedním z hlavních hnacích motorů pro řešení všech

těchto aktuálních problémů. Jistě bude velmi zajímavé, jak se tato řešení projeví v legislativě Evropské unie i jejích členských států. V tomto směru vznikne zcela určitě pro právníky široké pole působnosti, a to jak při tvorbě legislativy, tak i potom při realizaci práva v praxi.

*JUDr. Jiří Rajchl, advokát
v Roudnici nad Labem, člen lektorského
týmu ČAK „Evropské právo“.*

5) SEMINÁŘ O DOVOLÁNÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Dne 17. ledna 2003 se konal v budově České advokátní komory v Praze seminář k ustanovením trestního řádu o dovolání z pohledu praxe Nejvyššího soudu České republiky. Výklad podal **předseda senátu Nejvyššího soudu ČR JUDr. Petr Hrachovec**, semináře se zúčastnilo 48 advokátů, z nichž velká část se aktivně zapojila do diskuse.

Pro čtenáře Bulletinu advokacie jsem zaznamenala nejdůležitější informace, které na semináři zazněly:

Novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. účinnou od 1. 1. 2002 byl do našeho právního řádu nově začleněn mimořádný opravný prostředek v trestním řízení – **dovolání**. Upravují jej ustanovení § 265a až § 265s trestního řádu.

V roce 2002 přijal Nejvyšší soud ČR celkem 1 113 dovolání. Z tohoto počtu pouze 40 dovolání (3,6 %) bylo podáno nejvyšším státním zastupitelstvím. Z celkového počtu množství podaných dovolání musel Nejvyšší soud ČR 387 (34,8 %) vrátit, neboť šlo o návrhy nezpůsobilé k rozhodnutí, např. pro nedostatek plné moci obhájce. Nejvyšší soud tedy rozhodoval o **726 dovoláních**. Z tohoto počtu musel **569 podání (51 %) odmítnout**.

Z tohoto počtu

– 127 odmítl jako nepřijatelné [dle § 265i odst. 1 písm. a) trestního řádu, dále jen TR]

– 409 odmítl proto, že byly podány z jiného než zákonného důvodu [dle § 265i odst. 1 písm. b) TR]

– 9 odmítl proto, že byly podány opožděné nebo osobou k tomu neoprávněnou [dle § 265i odst. 1 písm. c) TR]

– 9 odmítl pro nesplnění náležitostí dovolání [dle § 265i odst. 1 písm. d) TR]

– 9 odmítl jako zjevně neopodstatněné [dle § 265i odst. 1 písm. e) TR]

– 6 odmítl proto, že by jeho projednání zcela zřejmě nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněného [dle § 265i odst. 1 písm. f) TR].

Z celkového počtu 1 113 podaných dovolání tedy Nejvyšší soud pouhých **64 věcně projednal**.

Z tohoto počtu

– 7 zamítl, neboť shledal, že dovolání není důvodné (dle § 265j TR)

– v 51 případu dovoláním napadené rozhodnutí zrušil a přikázal soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (dle § 265k, § 265l odst. 1 TR)

– ve 4 případech sám meritorně rozhodl (dle § 265m TR)

– ve 2 případech přikázal soudu doplnit chybějící nebo neúplný výrok (dle § 265l odst. 2 TR).

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Z výše řečeného vyplývá pro advokáty značně nepříznivá bilance a nutnost jejich dalšího vzdělávání jako více než nezbytná.

Při podávání dovolání je třeba věnovat zvláštní pozornost mj. těmto problémovým oblastem:

1. VÝBĚR SPRÁVNÉHO ROZHODNUTÍ, KTERÉ JE DOVOLÁNÍM NAPADENO

Takovým rozhodnutím je vždy rozhodnutí odvolacího soudu, a to i za situace, kdy dovolací důvod nalézáme v řízení před soudem 1. stupně nebo v rozhodnutí tohoto soudu (tedy i v případě, kdy odvolací soud zamítl podané odvolání podle § 256 TŘ; v takovém případě pak dovolací soud zruší nejen usnesení odvolacího soudu, ale podle § 265k TŘ i vadné řízení rozhodnutí předcházející, tedy i rozhodnutí soudu 1. stupně). Vždy musí jít o rozhodnutí, kterým je konstituována právní moc.

Ke znění § 265k odst. 2) věta druhá TŘ (dovolací soud v kladném případě zruší i rozhodnutí obsahově na vadné navazující) je třeba uvést, že dochází k mylnému názoru dovolatelů, dle kterého je dovoláním napadeno rozhodnutí soudu 1. stupně s tím, že rozhodnutí odvolací se navrhuje zrušit jako obsahově navazující. Toto ustanovení ovšem má na mysli rozhodnutí, která byla vydána **až po právní moci rozhodnutí ve věci samé**.

Není také správné, pokud dovolání směřuje proti oběma rozhodnutím, tedy jak soudu 1. stupně, tak soudu odvolacímu. Zatím Nejvyšší soud akceptuje takové dovolání jako podané proti správnému rozhodnutí, byť by se tato chyba (nadbytečné a nefunkční označení) v podání advokátů objevovat neměla.

2. MÍSTO PODÁNÍ DOVOLÁNÍ

Tím je vždy soud, který vydal rozhodnutí v prvním stupni (viz § 265e odst. 1 TŘ). Lhůta pro podání dovolání je však zachována i tehdy, bylo-li dovolání včas podáno přímo k Nejvyššímu

soudu nebo k soudu, který ve věci rozhodl ve 2. stupni.

3. VÝBĚR DOVOLACÍHO DŮVODU

Jak je uvedeno v úvodu, je nesprávný výběr dovolacího důvodu nejčastějším důvodem pro odmítnutí dovolání. Podstatou odmítnutí dovolání pak většinou bývá skutečnost, že **dovoláním není možno napravovat nebo odstraňovat skutkové vady**, pro takové případy je vhodným mimořádným opravným prostředkem podnět ke stížnosti pro porušení zákona.

V dovolání nejčastěji označovaným dovolacím důvodem je důvod podle **§ 265b odst. 1) písm. g) TŘ, tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení**. Tento dovolací důvod je ovšem dán jen tehdy, pokud lze napadenému rozhodnutí vytýkat právní vady, tedy že skutek zjištěný soudem byl nesprávně kvalifikován, nikoli vady procesní. Pokud rozhodnutí soudu 1. stupně spočívá na nesprávném právním posouzení skutku a odvolání bylo odvolacím soudem zamítnuto podle § 265 TŘ jako nedůvodné, pokračoval odvolací soud v nesprávném právním posouzení skutku a v takovém případě je dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1) písm. g) TŘ.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1) písm. l) TŘ se týká:

a) v první části věty jen formálně-procesních důvodů, např. v případě, že odvolací soud vůbec odvoláním napadený rozsudek nepřezkoumával, např. proto, že bezdůvodně zamítl odvolání jako podané po lhůtě. Protože ovšem takové rozhodnutí odvolacího soudu není meritorním rozhodnutím, bylo by dovolání úspěšné pouze v případě, kdyby odvolání bylo podáno včas a tato skutečnost byla v dovolání také **tvrzena**.

b) případu, kdy odvolací soud zamítl odvolání dle § 256 TŘ jako nedůvodné, ač v řízení před soudem 1. stupně existovaly vady, které zakládají dovolací důvod dle § 265b odst. 1) písm. a) až k)

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

TR. Z uvedeného vyplývá, že pokud bylo odvolacím soudem zamítnuto dovolání podle § 256 TR, je možno namítat nesprávnost takového zamítnutí odvolání pouze ve spojitosti s vadami uvedenými pod písmeny a) až k), kterých se dopustil soud 1. stupně.

Přednášející konstatoval, že v mnoha případech je z dovolání, připojených dokladů nebo celého spisu zřejmý některý z dovolacích důvodů, protože však není dovolatelem výslovně tvrzen, nemůže být takovému dovolání vyhověno.

Další skutečností, kterou by advokáti podávající dovolání měli mít na zřeteli, je skutečnost, že **dovolání není podmínkou pro podání ústavní stížnosti**. Mnohá dovolání jsou odůvodněna pouze tím, že dovolatel chce podat ústavní stížnost, proto (mnohdy i podle výslovného tvrzení v dovolání) potřebuje vyčerpat všechny zákonné opravné prostředky. Na druhé straně pokud by bylo dovolání odmítnuto (což se v takovém případě velmi často stává, když dovolací důvody nejsou dány), marně uplyne lhůta k podání ústavní stížnosti. Je proto zapotřebí, aby advokáti velmi pečlivě vážili, kdy podají dovolání a kdy ústavní stížnost, ev. obojí, neboť existují vady, které nelze podáním dovolání odstranit (viz výše – především vady skutkové) a které lze odstranit naopak ústavní stížností (v případě porušení ústavou garantovaných práv) nebo podáním podnětu ke stížnosti pro porušení zákona. V případě, kdy je v téže věci podáno dovolání i stížnost pro poru-

šení zákona, projedná tentýž senát obě podání. Pokud je podáno dovolání a současně ústavní stížnost, projedná se nejprve dovolání.

Konečně je třeba poučit klienty trvající na podání dovolání o nákladech dovolacího řízení (viz vyhl. č. 432/2001 Sb., kterou se mění vyhl. č. 312/1995 Sb., již se stanoví paušální částka nákladů trestního řízení). Od 1. 1. 2003 je podání zcela bezvýsledného dovolání zpoplatněno částkou **10 000 Kč**. Není vyloučeno, že pokud by advokát nedostatečně informoval klienta o případné povinnosti platit tyto náklady, mohl by jeho údiv poté vést až k podání stížnosti na advokáta.

Závěr přednášky doplnil JUDr. Hrachovec výběrem rozhodnutí z vlastní praxe, a to jak případů, kdy Nejvyšší soud ČR dovolání odmítl, tak těch, v nichž dovolání vyhověl. Judikáty vyvolaly rušnou debatu. Rozporuplné názory z pléna, občas nesouhlasící s rozhodovací praxí, by možná mohly vést k zamýšlení i soudce Nejvyššího soudu ČR a ke sjednocení praxe Nejvyššího soudu a Ústavního soudu v otázkách vzájemného vztahu dovolání a ústavní stížnosti.

JUDr. Daniela Kovářová,
advokátka, Plzeň

Poznámka redakce: V některém z příštích čísel otiskneme komplexní pojednání JUDr. Petra Hrachovce k této problematice.

6) UPOZORNĚNÍ NA TERMÍNY POVINNÝCH SEMINÁŘŮ PRO ADVOKÁTNÍ KONCIPIENTY

Útvar výchovy a vzdělávání advokátů a advokátních koncipientů upozorňuje, že ve **Věstníku ČAK** rozesílaném v březnu 2003 jsou uveřejněny další **termíny povinných seminářů** pro advokátní koncipienty **ve druhém roce koncipientské praxe**.

7) INFORMACE O SEMINÁŘI „ÚSPĚŠNÉ MEZINÁRODNÍ SPOLEČNOSTI TYPU JOINT VENTURE A STRATEGICKÁ ALIANCE“

Seminář se uskuteční **4. a 5. dubna 2003 v Hotelu Marriott Praha**, V Celnici č. 10, Praha 1. *Je organizován odbornými komisemi pro zahraniční investice/právo obchodních společností/fúze a akvizice/mediace a prevence sporů Union Internationale des Avocats (UIA), tj. Mezinárodní unií advokátů, za podpory České advokátní komory a mezinárodní sekce Deutscher Anwaltverein (DAV)*

Seminář bude zajímavý jak pro specialisty, tak pro obecné praktiky. Přednášející jsou jak ze států evropských, tak např. z Argentiny, Libanonu a dalších zemí.

Protože seminář probíhá v angličtině a francouzštině a je zároveň zajištěno i tlumočení do češtiny, **bude přístupný i českým účastníkům, advokátům i jiným právnickým profesím. Účastnický poplatek je 150 EUR. Poplatek kryje účast, konferenční materiály na CD-Rom, účast na koktejlu v České advokátní komoře 3. dubna 2003 v 19.30, občerstvení a obědy 4. a 5. dubna 2003. Počet účastníků je limitován.**

Pro zajištění přehledu o českých zájemcích, kterým po přijetí přihlášky můžeme předat originální znění programu akce (ten nám ve formě brožury zaslalo UIA v omezeném počtu výtisků) uvítáme, když nám budou přihlášky zasilány do odboru mezinárodních styků České advokátní komory na e-mailovou adresu mez@cak.cz. Zájemcům pak pošleme k vyplnění registrační formulář UIA.

Informace podle informační brožury poskytuje také Centre UIA, Paris, tel. + 33 1 44 88 55 66, fax + 33 1 44 88 55 77, e-mail: uiacentre@wanadoo.fr.

Podrobnosti o tomto semináři budou uvedeny na internetové adrese České advokátní komory www.cak.cz od 1. března 2003.

8) KRAKONOŠŮV POHÁR 2003

Dne 11. 1. 2003 se konal již 20. jubilejní ročník běžeckého závodu advokátů na lyžích na 8 km ve Špindlerově Mlýně – KRAKONOŠŮV POHÁR 2003. Zúčastnilo se ho 24 běžců a 2 běžkyně.

Za ideálních povětrnostních podmínek a ve velmi krásném prostředí Krkonoš v kategorii mužů zvítězil Lukáš **Nohejl** s časem 29 min. 54 s., na druhém místě se umístil Tomáš **Kocián** s časem 31 min. 51 s. a na třetím místě pak Vilém **Urbiš** s časem 32 min. 03 s. V závodě žen pak zvítězila Milena **Zeithamlová** s časem 46 min. 48 s. před Hedvikou **Hartmanovou** s časem 53 min. 28 s.

Po skončení závodu byla v prostorách restaurace Myslivna již tradičně uspořádána tisková konference, v jejímž rámci byly vyhlášeny výsledky závodu a předány ceny. Mnozí účastníci závodů pak využili příležitosti ke sjezdovému lyžování a k návštěvě kulturních zařízení ve Špindlerově Mlýně.

Všichni účastníci se již těší a vítají další zájemce o advokátní sport na dalším ročníku tohoto sportovního a společenského setkání, které se uskuteční pravděpodobně 10. ledna 2004.

*JUDr. Petr Poledník,
advokát v Brně, člen představenstva ČAK*

ZA JUDr. ZDEŇKEM STEINMANNEM

Dne 11. června 2002 zemřel v Brně ve věku nedožitých 91 let brněnský emeritní advokát JUDr. Zdeněk Steinmann. Narodil se dne 28. 6. 1911 na Královských Vinohradech v Praze v rodině vrchního finančního rady. Po maturitě na českém státním gymnáziu v Praze v roce 1930 studoval na Právnické fakultě Karlovy univerzity v Praze a po jejím absolvování dosáhl na této univerzitě v roce 1936 titulu doktora práv. Následně je pak jeho život natrvalo spojen s moravskou metropolí – Brněm. Vojskou službu vykonával v Brně a po jejím ukončení již v Brně zůstal a jako advokátní koncipient praktikoval v Advokátní kanceláři JUDr. Arnošta Gottwalda, advokáta. V roce 1944 složil s prospěchem velmi dobrým advokátní zkoušku u Vrchního soudu v Brně. Poté vykonával v Brně advokacii a po změně politických poměrů v roce 1948 byl k 31. 5. 1951 byl přijat za člena Krajského

sružení advokátů v Brně. Působil zejména jako advokát v advokátní poradně č. 1, kde byl také v letech 1968–1970 jejím vedoucím. Dále působil jako řadový advokát v této advokátní poradně, a to až do odchodu do důchodu v roce 1977. I poté, již jako důchodce, docházel do advokátní poradny vypomáhat.

Celým svým životem byl spjat s výkonem povolání advokáta, byl vyhledávaným advokátem v civilních věcech i jako obhájce ve věcech trestních. Vychoval i řadu advokátních koncipientů, kteří dodnes vzpomínají na jeho cenné rady v koncipientských začátcích. Nelze pak zapomenout i na jeho vztah k vážné hudbě, které byl milovníkem. Sám byl velmi dobrým zpěvákem, a to i operních árií v italských.

JUDr. Zdeněk Steinmann patřil ke generaci advokátů, kteří ve svých začátcích vykonávali advokacii jako svobodné povolání a poté v důsledku nemožnosti touto formou advokacii vykonávat se jako emeritní advokát opětovně dožil toho, že se advokacie jako svobodné a nezávislé povolání opět vykonává.

Ti, kteří JUDr. Zdeňka Steinmanna znali osobně, na něho stále vzpomínají m.j. i pro jeho výrazný smysl pro společenský život v advokacii.

*JUDr. Petr Poledník,
advokát v Brně, člen představenstva ČAK*

Z KÁRNÉ PRAXE

Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže poruší smlouvu o úschově nevrácením depozita bez odkladu po splatnosti.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory rozhodl dne 6. 9. 2002 v kárné věci K 55/02, že kárně obviněný JUDr. P. D. je vinen, že ve věci klienta Ing. J. N. převzal dne 5. 11. 2001 do úschovy částku 200 000,- Kč, jako zajištění nákupu osobního automobilu od A. Ř., a poté, co nebyla realizována smlouva o smlouvě budoucí o koupi předmětného osobního automobilu přes několikrát urgence klienta deponovanou částku nevrátil,

tedy při výkonu advokacie nechránil a neprosazoval oprávněné zájmy klienta, nejednal čestně a svědomitě, přičemž svým postupem snižoval důstojnost advokátního stavu.

Tím porušil ustanovení § 16 odst. 1 a 2, a § 17 zákona o advokacii, ve spojení s čl. 9 odst. 1 a 4 Pravidel profesionální etiky advokátů ČR.

Za to se mu ukládá kárné opatření podle § 32 odst. 3 písm. e) zák. č. 85/96 Sb., o advokacii, v platném znění, vyškrtnutí ze seznamu advokátů.

Kárně obviněný je povinen zaplatit ČAK náklady kárného řízení ve výši 3 000,- Kč, splatné do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Kárný senát na základě podané kárné žaloby věc projednal a při jednání provedených důkazů učinil následující skutková zjištění a právní posouzení věci.

Kárný senát vzal na základě důkazů provedených v jednání za nepochybně zjištěnou skutečnost, že kárně obviněný dne 5. 11. 2001 převzal od svého klienta Ing. J. N. do úschovy částku 200 tisíc Kč v souladu se smlouvou o úschově ze dne 5. 11. 2001 a přes několikrát urgence klienta deponovanou částku nevrátil. Kárně obviněný se i přes výzvy kontrolní rady a kárné komise České advokátní komory ke kárné žalobě

nevyjádřil, takže kárný senát při zjišťování skutkového stavu věci vycházel z listinných důkazů, které kárný žalobce spolu s kárnou žalobou předložil, zejména ze stížnosti stěžovatele Ing. J. N., z potvrzení o přijetí do advokátní úschovy ze dne 5. 11. 2001, z pokladního dokladu vystaveného kárně obviněným ze dne 5. 11. 2001 na částku 200 000,- Kč, ze smlouvy o smlouvě budoucí, uzavřené mezi prodávajícím A. Ř. a kupujícím Ing. J. N. a kárně obviněným jako vedlejším účastníkem ze dne 5. 11. 2001 a dalšími listinnými důkazy, citovanými v zápise o jednání ze dne 6. 9. 2002.

Zjištěným skutkovým stavem věci kárný senát uzavírá, že kárně obviněný jednáním uvedeným ve výrokové části rozhodnutí hrubě porušil povinnosti advokáta tím, že ve sjednané lhůtě dle smlouvy o úschově nesplnil svůj závazek vrátit do úschovy převzatou částku 200 000,- Kč.

Kárný senát se při úvaze použité právní kvalifikace ztotožnil s právní kvalifikací jednání kárně obviněného tak, jak byla uvedena v kárné žalobě.

Při úvaze o druhu ukládaného kárného opatření kárný senát vzal v úvahu vysoký stupeň porušení povinnosti kárně obviněným a okolnost, že kárně obviněný byl v minulosti pro podobné jednání kárně postižen rozhodnutím kárné komise sp. zn. K 87/01 (pro porušení ust. § 16 odst. 2 a § 17 zák. č. 85/96 Sb. ve spojení s ust. čl. 4 odst. 1 Pravidel profesionální etiky advokátů ČR, kterého se dopustil nesplácením svého dluhu), jímž mu byl uložen dočasný zákaz výkonu advokacie, a okolnost, že kárně obviněný v průběhu zjišťování stavu věci k podané stížnosti neprojevil nejmenší snahu o vysvětlení okolností svého jednání. Uložil mu proto kárné opatření vyškrtnutí ze seznamu advokátů.

Kárný senát pak v souladu s ustanovením § 33 a) odst. 2 zák. č. 85/96 Sb. ve spojení s usnesením č. 2 publikovaném ve Věstníku České advokátní komory č. 3 z roku 1999, uložil kárně obviněnému povinnost nahradit náklady kárného řízení.

Připravil JUDr. Jan Syka, ČAK

Z MINULOSTI

UMĚNÍ ÚČTOVAT A NAŠI PŘEDCI

Listoval jsem si ve složce archivních dokumentů z počátku dvacátého století a s překvapením zjišťoval, že i takový účet za dodané zboží a poskytnuté služby může být nejen významným právním úkonem, ale obrazem doby i svérázným literárním žánrem. Ostatně posuďte sami několik ukázek, jež uvádím v jejich původní gramatické podobě.

Slovně i graficky prostý dokument vystavila advokátní kancelář Dr. Josefa Scheinera, která klientovi, řediteli továrny, poskytla plnění charakterizované jako:

Velmi dlouhá konference s Vámi v příčině žaloby podané na firmy Ringhoffer, Daňkovka, Škodovka o zaplacení provise a honorářů per 280 000 K, ztr. č. 10–11 1/2.

Odpoledne opětná dlouhá porada v téže záležitosti ztr. č. 3–51/2.

Za to vše byl účtován Palmár 50 K a porto od palmárního účtu 10 h.

Další účty již se lišily především mírou své zdobnosti. Někdy se jednalo spíš o grafické listy (dokument mistra kominického se dokonce podobal smutečnímu oznámení), jindy byl pro účely fakturační použit nepotíštěný list papíru či vizitka.

Z hlediska obsahového se ony archiválie daly třídit do dvou velkých kategorií. K té prvé patří účty, kde byl uveden předmět plnění a cena, která je za něj požadována, a v záhlaví dokumentu bylo drobnějším, leč dost čitelným písmem stroze uvedeno „*K placení a k žalobě v místě vystavení*“ či nějaká nepatrná obdoba takové formulace; v němčině pak *zahlbar und klagbar*...

V kategorii druhé se pak setkáváme s až poetickými formulacemi, jimiž je podkuřováno dlužníkovi a je činěn morální apel na jeho ochotu platit.

Například c. a k. dvorní dodavatelé WALDEK A WAGNER si na svůj formulář dali vytisknout: *Máme čest podati Vám níže účet za zboží do-*

dané následkem Vaší ctěné objednávky, jehož obnos nám račte k připsati k dobru.

Prosíme za brzké obnovení ctěných zakázek Vašich, znamenáme...

(Ironik by asi poznamenal, že i dnes lze některé dodávky považovat za **následek** objednávky.)

Hadrbolcův konkurenční velkozávod prádlem pro pány a dámy. PRAHA. JEN VODIČKOVA ULICE 33 zas každému odběrateli sděloval: *Svěřenou mně zakázku vyřídil jsem co nejsvědomitěji, na kterouž dovoluji si klásti níže účet, jehož obnos*

Korun

tímto uznati mě račte, a poručím se Vám k dalším službám znamenaje se s veškerou účtou.

Použitá dikce („uznati mě račte“) naznačuje rozhodnost páně Hadrbolcovu. Jeho povahové vlastnosti snad symbolizuje i skutečnost, že v záhlaví účtu si nechal vyobrazit dravého ptáka a opatřil své jméno vykřičníkem.

Bez takových symbolů ale jinak podobně si počínaly Západočeské továrny kaolinové a šamotové, jež se na blahorodého klienta obracely se slovy: *Níže sloužíme ÚČTEM za zboží objednané dne, jež jsme na ctěný Váš řád, účet a o Vaší újmě odeslali, a račte nás za jeho obnos K..... lask. uznati.*

To jejich konkurenti KASALOVSKÝ a SOMMERSCHUH, rakovnická továrna na výrobu šamotového zboží, mosaikových dlaždic a kamen byli o poznání vlídnější, když svůj účet opatřili formulací: *Vzdávajíce Vám za laskavě nám udělenou zakázku uctivé své díky, podáváme Vám nížeji za ni účet s prosbou, by Jste nás za jeho obnos*

pr. Kor

ochotně uznati ráčil.

Z MINULOSTI

*Poroučejíce se k vzácným službám Vaším
i na dále, znamenáme v dokonalé účtě*

Také pánové Zelenka a Zimmer (speciality pro cukrovary, pivovary, lihovary, parní mlýny, hornické závody a k technickým účelům vůbec) uváděli: *Klademe sobě za čest Vám na zboží tyto dni laskavě objednané tímto účet podati a prosíme, byste dole uvedený obnos nám k dobru připsati si neobtěžovali. Prosíme o další rozkazy Vaše, znamenáme s veškerou úctou*

První pražský měšťanský pivovar zase dokázal v platebním dokumentu pochválit nejen svou činnost, ale i účet samotný a tvrdil: *Vaše ctěné objednávky jsme co nejpečlivěji vyřídili a sloužíme Vám níže nejlevnějším účtem, jehož obnos*

K

nám laskavě uznati račte.

*K dalším službám vždy ochotni, trváme
s veškerou úctou*

Lékaři a zvěrolékaři si často dávali záležet na tom, aby zdůraznili, že částka jimi účtovaná je **honorářem** (v onom původním starořímském slova smyslu) a například psali: *Na výslovné přání Vaše dovoluji si zaslati Vám účet za lékařské ošetřování vážené Vaší rodiny. Návštěvy ve dnech Úhrnem 11 zl.*

Vyprošuji si ruky políbení milostivé paní, znamenám se Vám, velevážený pane inženýre, v plné účtě oddaný

I u lidí ve svobodných povoláních někdy ovšem převládá šetrnost nad útloučností. Potvr-

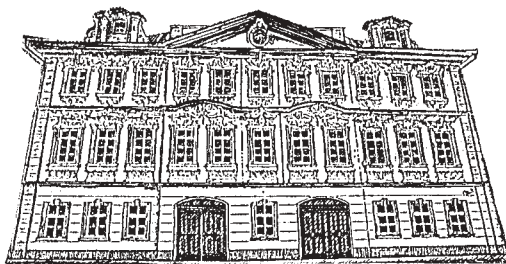
zuje to účet za medicínské služby uvedený na kartičce tvrdého papíru, kde čteme. *Děkuji za novoroční vzpomínku, opětuji Vaše přání všeho dobra a dovoluji si oznámiti, že můj honorář za návštěvy u Vaší paní choti obnáší K 30,-.*

Zdvořilost s obchodnickou rozhodností kombinoval pan Ant. Zlobitzki, velkosklad uhlím. Jeho účet obsahoval především formulaci dosti obvyklou: *Dovolují sobě podati Vám účet za dodané uhlí s uctívou žádostí, abyste mi obnos K ve prospěch připsat ráčil.*

Zároveň pan Zlobitzki používal ono zmíněné *splatno a žalovatelné*. Navíc naznačoval (a snad také potvrzoval úsloví nomen omen), že by se dokázal i zlobit. Na spodním okraji jeho účtu stálo červeným písmem: *Placení děje se v mé kanceláři, po případě poštovní spořitelnou neb poštou franco, anebo jedině těm osobám, které se vykázají notářskou plnou mocí; platby jiným osobám učiněné neuznám.* Na levé straně účtu a ve svislém provedení pak stálo: *Na námitky vezmu jen tehdy zřetel, byly-li učiněny ihned po obdržení zboží. Ztrátu na cestě se přihodivší nenahražuji.*

Suma sumárum si dovoluji soudit, že naši předkové ovládali umění asertivity, i když tomu tak neřikali. Při uplatnění svých nároků byli jak zdvořilí, tak dostatečně důrazní.

prof. PETR HAJN

Z A M Y Š L E N Í

O VÝŘEČNOSTI^{*)}

JUDr. VÁCLAV KRÁL

V běžném veřejném povědomí bývá výřečnost spojována nejčastěji právě s povoláním advokáta. Většina lidí by určitě mezi výřečnost a advokáty dala rovnítko.

Dnešní hodnocení vystoupení advokátů u soudu je zkresleno nespočetnými televizními a filmovými příběhy, ve kterých advokáti vítězí právě díky své výřečnosti. Herci v roli advokáta (mnohem méně herečky v roli advokátek) většinou vyhrávají všechny spory. V trestních věcech vesměs porážejí na hlavu státní moc – ať už ji nazýváme státní zástupci, prokurátoři nebo státní žalobci – a nám ostatním advokátům nezbývá než tiše závidět. Takovým arcipříkladem jsou příběhy, ve kterých vystupuje jako advokát Perry Mason. Jsem na kolegu Masona hrdý, zatím jsem neviděl, že by někdy neuspěl. Ano, přiznávám se k tomu, že mu tak trochu závidím, ale zároveň je mi někdy líto i žalobců. Z některých dělá scenárista osoby téměř na pokraji blbosti. Pokud kolega Mason pracuje s fakty, logicky kombinuje, právně dedukuje, budiž mu na poli advokátním čest a věčná sláva. Ale jiné je to v případě, kdy přichází k důkazům velmi záhadnými způsoby – telefonické hovory podezřelých osob i v poměrně dávné době, pohyby na bankovních kontech, zjišťování některých i netrestních skutků v minulosti – to vše mi vrtá hlavou.

Je vůbec možné, aby se v takové demokratické zemi, jakou bezesporu USA jsou, těmito metodami získávaly důkazy? Nebo je to jakýsi *deus ex machina*, který sešle z nebe paprsek ve formě důkazu, aby Perry mohl opět triumfovat?

Přeji svému filmovému kolegovi osvobození dalších obžalovaných, ale přece jen se mi dere na mysl italské – *se non è vero è ben trovato* – není-li to pravda, je to dobře vymyšleno.

To policisté jsou na tom lépe. Mají svého Columba, chcete-li Colomba, který na základě nevidané bystrosti objevuje a kombinuje důkazy přímé a reálné. U něho mi nijak nevadí, že i on vždy vraha odhalí, neboť zde mi to připadá nějak realističtější. Bude to možná tím, že se mi to tak jeví, protože jsem policistou nikdy nebyl.

Advokáti jsou občas i herci, a pokud jimi nejsou, měli by jimi být. Jeden náš korespondent (zahraniční advokát, se kterým je zdejší advokát ve spojení za účelem spolupráce v některém právním případě) mi jednou řekl: „Wissen Sie, Herr Kollege, ein Rechtsanwalt muss auch ein wenig ein Schauspieler sein“ – víte pane kolego, advokát musí být i trochu hercem. Zejména publikum by mělo být jeho řečí zasaženo, soudci a poroty pak přesvědčeni o správnosti jeho argumentů.

Jeden pražský advokát velmi dobrých kvalit všechny svoje projevy a vystoupení pronášel jaksí suše a bez jiskry v ústech, natož v oku.

Naproti tomu se na jiném místě zmiňuji o řečnickém umění dr. Mellana, který vedle brilantní obsahové stránky svého projevu předváděl i znamenitý řečnický výkon. Kdo z nich byl asi úspěšnější?

Řečnické umění se na mnoha právnických fakultách v zahraničí systematicky vyučuje, píše o tom také v kapitole Začátky soudních roků. Proslulí řečníci jsou zejména itaľští a francouzští advokáti. Mluví věcně, přehledně – úvod, stať, závěr – za prvé... za páté, nepotrpí si na žádné mlácení prázdné slámy.

V Paříži žil velmi proslulý advokát jménem Tixier-Vignancour, pravičák všech pravičáků. Také se pokusil kandidovat na prezidenta republiky, ale neuspěl – měl mizivý počet hlasů – asi jeden milion.

^{*)} Kapitola z knihy pražského advokáta, pracovníka mezinárodního oddělení ČAK, Případy slavných i neslavných aneb můj život s advokacií. Anotace knihy viz č. 10/2002 Bulletinu advokacie, str. 76. Knihu můžete objednat u firmy REGO, P. O. Box 66, 166 00 Praha 6, tel. 233 311 385, nebo u svého knihkupce.

ZAMYŠLENÍ

Proslavil se mimo jiné tím, že obhajoval před vojenským soudem vzbouřeneckého protidegaullovského generála Salana, kterému hrozil trest smrti. Výše zmíněný advokát byl v tomto procesu natolik úspěšný, že pro něho „vysekal doživotí“.

V jiném veleznamém procesu byli obžalováni únosci marockého opozičního politika, který žil v exilu v Paříži – Ben Barky. V tomto procesu však tento advokát neobhajoval nikoho z obžalovaných, ale některé poškozené – tzv. *partie civile*. Jednoho dne požádal při líčení předseda soudního senátu Tixiera-Vignancoura, aby shrnul dosavadní stav řízení.

Advokát vstal a po dobu jedné hodiny brilantně sumarizoval dosavadní jednání, aniž by k tomu potřeboval jakoukoliv přípravu. Tento zážitek mi vyprávěl jeden levicově orientovaný pařížský advokát, politický antipod, který neměl nejmenšího důvodu, aby svého kolegu obdivoval.

A tu jsme u dalšího znaku výmluvnosti advokáta. Advokát by měl, jestliže je to zapotřebí, mluvit bez přípravy a „bez papíru“. To ovšem bývá někdy, upřímně řečeno, pouhým snem.

Řečnické umění má advokát prokázat zejména v závěrečné řeči při hlavním líčení trestním. Bohužel právnické fakulty zapominají, že by své studenty měly tomuto umění učit, takže začínající advokát je vlastně vhozen do vody a musí plavat. U nás bývá advokátní koncipient postaven přímo před soudce nebo soudní senát. Je sice pravda, že určité poznatky může získat na seminářích pořádaných Advokátní komorou, ale ani tam ho nenaucí, jak se zbavit trémy a zodpovědnosti za pronesenou řeč. Někoho tréma pronásleduje nejen tehdy, mluví-li poprvé a podruhé, ale i podesáté a někoho neopustí celý advokátní život. Na druhé straně vám i herci potvrdí, že mít trému není mnohdy na překážku výbornému výkonu.

Již staří Římané tvrdili, že když se „držíme věci, slova nás budou napadat sama od sebe“ – „*rem tenere verba sequentur*“. To je ovšem teorie, praxe je mnohdy zcela jiná. Stojíte v soudní síni, sledují vás nesčetné páry očí, myšlenky se vám hrnou do hlavy jedna přes druhou a vy honem nevíte, kterou ve své řeči použít. A někde stále číhá šotek přebrebnutí, kterému přikládají začínající řečníci velkou váhu.

Opak je ale mnohdy pravdou. Jestliže je projev přerušen a advokát teprve hledá vhodná slova, může to svědčit o tom, že přemýšlí a neplácá, co mu slina na jazyk přinese. Je ovšem pochopitelné, že to musí být v míře únosné.

V šedesátých letech probíhaly masově velké trestní přípravy tzv. trestných činů rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví. Např. na pražských jatkách, když si tam někdo z tamějších zaměstnanců hodil kus masa přes plot, za kterým stál jeho komplic, tak to bylo už rozkrádání. Téměř neprůstřelné byly trestné činy některých zaměstnanců ČSAD a ČSD, při kterých mizely zásilky. A vzpomínkově bylo téměř úsměvné obohacování se některých kominiků na úkor velkoudíren masa, když někteří zruční kominici dovedli háčkem vytáhnout z kominu udirny celé kýty uzeneho. Provinivší se kominici dostali pouze tresty podmíněné, aby nebyl výkonem trestu ještě snižován téměř zoufalý nedostatek kominiků.

Jednoho takového masového procesu jsem se v počátcích své advokátní éry zúčastnil. Jak bývalo zvykem, hlavní líčení se konala v porotních síních za přítomnosti publika. Můj klient byl první obžalovaný, což znamenalo, že v závěrečné obhajovací řeči bylo nutno pronést něco obecného i zásadního o spáchaném trestném činu.

Asi po pěti minutách mé závěrečné řeči mi nějaký rádoby svědomitý osobní šotek vlezl do hlavy a říká: „Nekecej, nemáš co říct!“ Pocit rozpaků byl ještě umocněn přítomností publika. Pamatuji si ještě dnes, jak jsem se na chvilku zarazil, pak jsem řekl několik snad jen triviálních vět, ale včas jsem se k projednávání věci vrátil. Asi za další čtvrt hodinu jsem svou závěrečnou obhajovací řeč skončil a říkal si, tak jsi to, blbče, pěkně zvorál. Za mnou na lavici obhájců seděli obhájci jiných obžalovaných, nade mnou přímo dva velice renomovaní, dr. Šulcová a dr. Kratochvíl, výteční a zkušení obhájci. Oba se ke mně naklonili a vyslovili slova chvály o mé závěrečné řeči.

ZAMYŠLENÍ

A já dodnes nevím, zda to mysleli vážně nebo chtěli začínajícímu advokátovi dát jemnou podpůrnou herdu do zad.

Při projevech je základem především koncepce – uvědomit si, co chce nikoliv básník, ale advokát říci. Způsoby přednesu řeči jsou různé, co advokát, to jiný projev. Těžko by se stalo, že by stejný trestní případ obhajovali dva advokáti úplně stejně.

V soudních síních na celém světě se každý den odehrávají divadelní představení – advokáti se učí svou roli, někdy improvizují, někdy dojmou publikum, jindy ho rozčílí, ale vždy se snaží pomoci svým klientům. Jejich představení mají různou kvalitu, ale scénář jim píše sám život.

A ještě rada – s mluvenými projevy je to jako s medicinou – když je jí málo, často neúčinkuje, když je jí mnoho, může i zabít.

ZE ZAHRANIČÍ

SLOVENSKO: NOVÉ OBSAZENÍ ORGÁNŮ SLOVENSKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Na konferenci slovenských advokátů byli dne 13. 11. 2002 zvoleni noví členové orgánů SAK v tomto složení:

JUDr. Rastislav Straka
JUDr. Stanislav Irsák

PŘEDSEDNICTVO SAK

předseda

JUDr. Štefan Detvai

místopředsedové

JUDr. Jozef Brázdil

JUDr. Darina Michalková

členové

JUDr. Pavol Erben

JUDr. Alexander Filo

JUDr. Alexander Fuchs

JUDr. Ján Havlát

JUDr. Miroslav Lehotský

JUDr. Jozef Olej

náhradní členové

JUDr. Ján Gereg

KÁRNÁ KOMISE SAK

členové

JUDr. Štefan Belaňa

JUDr. Ladislav Čendula

JUDr. Peter Ďuriš

JUDr. Vladimír Fitt

JUDr. Ivan Friedl

JUDr. Ivana Gregorová

JUDr. Ľubomír Hlbočan

JUDr. Ján Klimek

JUDr. Danica Okrucká

JUDr. Stanislav Oravec

JUDr. Ivo Osvald

JUDr. Dušan Pohovej

JUDr. Milan Sedlák

JUDr. Mária Straková

JUDr. Peter Vačok

ZE ZAHRANIČÍ

JUDr. Anna Völgyfiiová

náhradníci

JUDr. Ján Ikrényi

JUDr. Ivan Kochanský

JUDr. Zoltán Ludik

JUDr. Ondrej Mularčík

JUDr. František Šimčák

REVIZNÍ KOMISE SAK

členové

JUDr. Ernest Botka

JUDr. Eva Bušová

JUDr. Štefan Hegedűš

JUDr. Ján Husár

JUDr. Bohuš Ježík

JUDr. Ján Kanaba

JUDr. Ján Smetana

JUDr. Ladislav Udvaroš

JUDr. Peter Zelenay

náhradníci

JUDr. Kamil Beresecký

JUDr. Juraj Kolesár

JUDr. Peter Žilincan

JAPONSKO: JAK SE STÁT ADVOKÁTEM

Na 125 milionů obyvatel Japonska připadá ne více než 17 tisíc právníků, tj. jeden právník (nikoliv jen jeden advokát) na cca 7 350 osob. Prvním krokem k získání podmínek pro výkon povolání právníka v Japonsku je státní advokátní zkouška. Osoby, které ji úspěšně absolvují, mohou pokračovat v právnickém studiu na Institutu pro právní teorii a praxi (Legal Research and Training Institut).

Zkoušky jsou organizovány jednou v roce. Počet osob, které mohou být do Institutu přijaty, je jeden tisíc, což představuje jen okolo tří procent těch, kteří zkoušku skládají. Zkoušku lze opakovat. Při posledním termínu byla úspěšná jedna třetina z těch, kteří zkoušku opakovali již po šesté nebo i vícekrát (!).

K vykonání zkoušky se nevyžaduje ukončené právnícké studium ani vyšší vzdělání.

Rovněž není požadováno japonské státní občanství, ale velmi vysoké jsou požadavky na znalost japonštiny slovem i písmem (po druhé světové válce pouze jediná osoba pocházející ze západu tuto zkoušku vykonala úspěšně).

Zkouška se skládá ze tří částí, z nichž každá se koná samostatně a je i zvlášť hodnocena. Ús-

pěšné vykonání jedné části je podmínkou postoupení do další části.

Prvá část zahrnuje právo ústavní, občanské a trestní. Při poslední zkoušce tuto část nezvládlo kolem 80 procent kandidátů.

Část druhá je písemná. Je zadán úkol z oblasti práva civilního, trestního, ústavního, obchodního a z oblasti civilního a trestního procesu. K úspěšnému absolvování této části zkoušky nestačí samotná znalost práva. Uchazeč musí vyřešit konkrétní případ a zpracovat právní rozbor. Neúspěšných uchazečů v této části bývá rovněž kolem 80 procent. V roce 1996 byl přijat systém preferující osoby, které tuto část zkoušky opakují. 22 procent uchazečů je z této preferenční skupiny.

Třetí část je ústní. O její výkon se uchází kolem 97 procent těch, kteří se úspěšně kvalifikovali do druhé části zkoušky. Osoby, které při ústní zkoušce neuspěly, nejsou povinny opakovat prvou ani druhou část zkoušky a jsou připuštěni přímo k opakování ústní zkoušky.

Úspěšní kandidáti pokračují v právnickém studiu v Institutu pro právní teorii a praxi. Výuka v tomto institutu trvá půldruhého roku a je zakon-

ZE ZAHRANIČÍ

čena zkouškou. Prvé tři měsíce je na programu výuka podstatných otázek aplikace práva. V další části pracují studenti u soudů, na prokuratuře a v právnických firmách. Poslední tři měsíce jsou věnovány shrnujícímu opakování.

Po ukončení studia se absolventi rozhodují, zda chtějí být soudcem, prokurátorem nebo zda si otevřou soukromou praxi. Osmdesát procent absolventů si vybírá soukromou praxi.

Připravuje se reforma, podle níž se má zvýšit

počet uchazečů přijímaných do Institutu z dosavadního jednoho tisíce na tři tisíce. Rovněž se připravuje založení právnických škol, jejichž absolvovali by bylo podmínkou pro výkon státní advokátní zkoušky.

(Podle International Legal Practitioner – březen 2002); upraveno podle časopisu polské advokacie Palestra č. 11–12/2002.

V. Mandák

NĚMECKO: ŽIVOT TROPÍ HLOUPOSTI (zmeškání lhůty advokátem jako důsledek nedopatření řemeslníka pracujícího v kanceláři)

Zajímavý až kuriózní příspěvek k otázce odpovědnosti advokáta za vzniklou škodu otiskl časopis Spolkové advokátní komory Německa [BRAK-Mitteilungen č. 3/2002].

Časopis píše mj.: Řemeslnické práce působí v kanceláři obtíže. Vyvolávají hluk a eventuálně i škody. Je třeba myslet na to, že řemeslník by mohl zavinit ztrátu lhůty? Stalo se toto: Klientský spis ležel na psacím stole advokáta. Truhlář dělal na vedlejším stole v téže kanceláři jakousi práci a část svých poznámek z vedlejšího stolu přeložil na psací stůl advokáta. Byl tak pořádný, že po skončení práce své poznámky opět uklidil, avšak odstranil s nimi i advokátův spis, k němuž se vztahovala procesní lhůta. Naneštěstí opomenula pracovnice kanceláře v tento den také provést kontrolu lhůty. V souvislosti s touto chybou zaměstnankyně nebylo advokátovi vytýkáno žádné organizační provinění. Musel ale myslet na to, že řemeslník v jeho kanceláři by mohl představovat „zvýšené nebezpečí“?

Spolkový soudní dvůr je toho názoru, že nikoliv, že odpovědnost advokáta zde není. „Takovou

maličkost nemusel procesní zmocněnec osobně předpokládat.“

(Jde o usnesení Spolkového soudního dvora z 31. 1. 2002, sp. zn. III ZB 69/01.)

K rozhodnutí soudu uvádí časopis tuto (vlastní) právní větu.

Jestliže jsou v advokátní kanceláři prováděny řemeslnické práce, nelze přičítat advokátovi k tíži, že nevydal osobní pokyny pro ten případ, že řemeslník – aby mohl provést svoji práci – položí spisy na advokátův pracovní stůl, po skončení své práce je opět položí na vedlejší stůl a přitom odnese přehlédnutím i advokátem zpracovávaný spis.

Zajímavý precedens. Zapamatujme si jej pro případ, že by se podobná nehoda přihodila i českému advokátovi a věc by projednávaly české soudy. Z pohledu českého práva ale nabízí advocatus diaboli větu s otazníkem: Spis se ztratil, ale co evidence lhůty k podání opravného prostředku?

V. M.

Z ČASOPISECKÉ LITERATURY

AD NOTAM

Číslo 6/2002

Baudyš, P.: K zajištění pohledávek (i budoucích) zástavním právem

Nejvyšší soud ČR: Započtení držby věci, realizované před 1. 1. 1992, do vydržecí doby

Krajský soud v Ústí nad Labem: K postupu soudu při neúplně (nedostatečně) zpracovaném znaleckém posudku. K oceňování nemovitostí náležejících do vypořádávaného společného jmění manželů

DHK

Číslo 1/2003

Kořínek, Miloš: Nepeněžní příjmy zaměstnanců osvobozené od daně z příjmů

Michler, Petr: Ukončení podnikatelské činnosti a daňové povinnosti (1. část)

Jurčík, Radek: K některým rozhodnutím Ústavního soudu ve věcech konkurzu a vyrovnání
Novela zákona o dani z nemovitostí byla schválena

PRÁVNÍ RÁDCE

Číslo 1/2003

Chalupa, Luboš: Hospodaření manželů se SJM mimo obvyklou správu

Baudyš, Petr: Význam poznámek v katastru nemovitostí

Kupka, Petr: Průmyslové vlastnictví jako předmět zástavního práva

Frumanová, Kateřina: Nový prostředek obrany proti nečinnosti veřejné správy

Malý, Stanislav: Odstraňování staveb

Grulich, Tomáš: Je zástavní indosatář povinen k výkonu směnečných práv?

Czigle, Jana: Vzory s komentářem: Uznání dluhu a uznání závazku

PRÁVNÍ ROZHLEDY

Číslo 1/2003

Rada, I.: Tři zákazy uložené členům statutárních orgánů

Fiala, J.: Zastavení cizí věci a osud zástavního práva po odstoupení od smlouvy

Baudyš, P.: K vydržení obecného majetku státem
Waltr, R.: K exekuci na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti

Nejvyšší soud ČR: K důsledkům rozhodnutí podílových spoluvlastníků o finančně nevýhodném užívání společné věci

Nejvyšší soud ČR: K možnosti prodeje obytného domu do podílového spoluvlastnictví dosavadním nájemcům bytů mimo režim zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů

Nejvyšší soud ČR: K výkladu trestného činu podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka (dříve občanů) podle § 260 TrZ

PRÁVO A PODNIKÁNÍ

Číslo 1/2003

Marek, Karel: K používaným pojmům a významu a účelu smlouvy ve výstavbě

PRÁVO A RODINA

Číslo 1/2003

Mašek, Daniel: Co dělat, když rodič neplatí výživné

Kuba, Bohumil: K výpočtu podlahové plochy jednotky

PRÁVO A ZAMĚTNÁNÍ

Číslo 1/2003

Galvas, Milan: K některým otázkám sdružovacího práva v pracovním právu ČR

SOUDCE

Číslo 1–2/2003

Havlíček, Karel: Rozhovory o právu: Rozhovor s Mgr. Jaromírem Jirsou, prezidentem Soudcovské unie ČR

Seasonwein, Robert G.: Vytvářet těsnější vztahy mezi justicí a studenty práv

Z ČASOPISECKÉ LITERATURY

SOUDNÍ ROZHLEDY

Číslo 1/2003

Nejvyšší soud ČR: Nepřipustnost neurčitého výroku rozsudku, jímž se žaloba zamítá. K naléhavému právnímu zájmu na určení vlastnictví k nemovitosti u osoby, která je již jako vlastník zapsána v katastru nemovitostí

Krajský soud v Hradci Králové: K vrácení soudního poplatku z odvolání

Nejvyšší soud ČR: Právní omyl a oprávněná držba. Držba v rozporu s veřejnoprávním předpisem. Obsah „práva průjezdu“.

Nejvyšší soud ČR: Výpověď z nájmu sjednaného na určitou dobu

Vrchní soud v Praze: Počítání lhůty směnečného promlčení

Nejvyšší soud ČR: K postupu soudu v adhezním řízení, byl-li na majetek obviněného prohlášen konkurz

Vrchní soud v Praze: K důvodu nutné obhajoby v řízení o zabrání věci a k stanovení tarifní hodnoty. K odměně advokáta za poskytování právní služby v uvedeném řízení

Nejvyšší soud ČR: K vymezení blízké časové souvislosti při pokračování v trestném činu. Nesprávné posouzení podmínek pokračování v trestném činu z hlediska důvodu k dovolání

TRESTNĚPRÁVNÍ REVUE

Číslo 1/2003

Kratochvíl, V.: „Zrcadlo prvních třiceti šesti...“ (paragrafů obecné části nového trestního zákona České republiky – 2002)

Sotolář, A., Púry, F.: Skrytá reakce policie na již páchanou trestnou činnost

Vantuch, P.: Zahájení trestního stíhání a jeho účinky vůči podezřelému (osobě, proti níž se řízení vede) od 1. 1. 2002

Nejvyšší soud ČR: K důvodu dovolání spočívajícímu

címu v tom, že obviněný neměl obhájce, kterého podle zákona mít měl

Přehled změn vybraných právních předpisů v období od 1. 12. 2002 do 31. 12. 2002

Přehled změn vybraných právních předpisů k 1. 1. 2003

Vzory trestních podání s komentářem; Pokorný, M.:

1. Návrh na zastavení trestního stíhání učiněný v souvislosti s prostudováním vyšetřovacích spisů, neboť je nepochybné, že se nestal skutek, pro který se trestní stíhání vede [§ 172 odst. 1 písm. a) TrŘ]

2. Návrh na zastavení trestního stíhání, neboť souhlas poškozeného, kterým je vedení trestního stíhání podmíněno, byl vzat zpět [§ 172 odst. 1 písm. d) za použití § 11 odst. 1 písm. i) TrŘ]

3. Návrh na zastavení trestního stíhání, neboť o skutku obviněného již bylo rozhodnuto kázeňsky a toto rozhodnutí lze považovat za postačující [§ 172 odst. 2 písm. b) TrŘ]

TRESTNÍ PRÁVO

Číslo 1/2003

Berka, Jiří, Větrovec, Vladimír: Úvěrový podvod
Polcar, Miroslav, Nesvadba, Vladimír: Neodkladné a neopakovatelné úkony

ZDRAVOTNICTVÍ A PRÁVO

Číslo 1/2003

Jirka, Vladislav: Aplikace neověřených metod v medicíně a právní odpovědnost

Pospíšil, Petr: Ustanovení § 77 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, po 1. 9. 2002 a po 1. 1. 2003

Vašíček, Milan: Opravdu nemůže lékař vyřadit pacienta ze své péče?

Připravuje
JUDr. Jaroslava Vanderková, ČAK

R Ů Z N Ě

**SDĚLENÍ ÚSTAVNÍHO SOUDU O LHŮTĚ K PODÁNÍ
ÚSTAVNÍ STÍŽNOSTI V PŘÍPADĚ JEJÍHO SOUBĚHU
S MIMOŘÁDNÝMI OPRAVNÝMI PROSTŘEDKY**

Přetiskujeme celé znění, otištěné pod č. 32 v částce 10/2003 Sb. zákonů:

Plénium Ústavního soudu se s odvoláním na čl. 87 odst. 1 písm. i) Ústavy dohodlo na svých ne veřejných zasedáních konaných 14. a 21. ledna 2003, že změní dosavadní většinou praxi soudců Ústavního soudu připouštějící souběžné podání mimořádného opravného prostředku a ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí obecných soudů, a to s ohledem na názor Evropského soudu pro lidská práva vyslovený v rozhodnutí 2. sekce tohoto soudu z 12. listopadu 2002 ve věci stížnosti č. 46129/99 a v rozhodnutí téže sekce Evropského soudu pro lidská práva z téhož dne ve věci stížnosti č. 47273/99. Napříště budou soudci a senáty Ústavního soudu vykládány přípustnost a lhůta k podávání ústavní stížnosti, o které Ústavní soud rozhoduje podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, v případě jejího souběhu s mimořádnými opravnými prostředky s výjimkou obnovy řízení takto:

1. V případě podání mimořádného opravného prostředku bude ústavní stížnost považována za přípustnou až po rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku s výjimkou rozhodnutí o obnově řízení.

2. Šedesátidenní lhůta k podání ústavní stížnosti počne běžet dnem doručení rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku s výjimkou obnovy řízení bez ohledu na způsob rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku. Lhůta bude považována za zachovanou i ve vztahu k předchozímu pravomocnému rozhodnutí.

Plénium Ústavního soudu rozhodlo, že toto sdělení bude publikováno ve Sbírce zákonů podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv.

CENY INZERÁTŮ V BULLETINU ADVOKACIE

Ceny inzerátů jsou následující:

- cena za celostránkový inzerát černobílý 9 500 Kč;
- cena za celostránkový inzerát barevný 12 000 Kč;
- vyšší cena 10 500 Kč za černobílý a 13 500 Kč za barevný inzerát při otištění na druhou a poslední straně obálky a na straně následující bezprostředně za obsahem.

Cena menších plošných inzerátů se odvíjí poměrně od ceny inzerátů celostránkových.

Cena řádkových inzerátů je diferencována. Čini za každý řádek:

- u nabídek a poptávek z advokátních kanceláří 150 Kč;
- u poptávek míst jiných pracovníků než advokátů v advokátních kancelářích 80 Kč;
- u komerčních inzerátů (např. při pronájmu nebytových prostor apod.) 200 Kč.

Při inzerci smíšené nebo jinak nezařazené bude cena dohodnuta individuálně.

Inzerce uchazečů o místo advokátního koncipienta a stáže v AK je bezplatná.

Připomínáme, že okruh potenciálních zájemců je relativně vysoký, protože odběrateli jsou mj. všichni advokáti a advokátní koncipienti a časopis vychází ve více než 10 200 výtiscích.

V objednávce vždy uvádějte (pro fakturaci):

- u organizací název, adresu, číslo účtu, IČO, telefon, fax;
- u fyzických osob adresu bydliště, rodné číslo.

NAKONEC

Pro Bulletin advokacie nakreslil Lubomír Lichý

NAKONEC

KATASTR^{*)}

JUDr. IVO JAHELKA

- 1) *Kudy jdou hranice po tvém těle?
Ptal jsem se onehdá Marcely.
A hned jsem jí taky nabídl směle,
že na těle vyměřím parcely.
A že je celá jak z alabastru,
zhotovím operát mapový,
co má být zapsáno do katastru,
až průzkum v terénu napoví.*

*Ref.: Od vlasů až po bradu
zakresluju zahradu.
Před vinicí na svahu
chvilí sbírám odvahu.
Jen co projdu pohořím,
tuhle mapu dotvořím,
na louce bod pomocný
a pod ním sad ovocný.*

- 2) *Já jsem teď tvůj úřad katastrální.
Možná mě umístí na celu,
neb se jim může zdát nenormální
rozparcelovávat Marcelu.
Když o svých hranicích máš teď pojem,
přišel jsem s odvážným nápadem,
jak stavba se zemí být s tebou spojen,
samozřejmě pevným základem.*

Ref.: (- - -)

^{*)} Jak známo, náš kolega JUDr. Ivo **Jaželka** je autorem a interpretem televizního seriálu, vysílaného Českou televizí, „Neznalost neomlouvá“. Pro díl „Katastr nemovitostí“ zkomponoval a otextoval píseň „Katastr“. Toto suché a strohé téma, nahlížené netradičním způsobem, může přispět ke zvýšení úrovně právních služeb na tomto často frekventovaném úseku. Proto jsme se svolením autora přikročili k otištění textu písně.

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA, NÁRODNÍ TŘÍDA 16, 110 00 PRAHA 1

BULLETIN ADVOKACIE, vydává Česká advokátní komora v Praze (IČO 66 000 777) v nakladatelství Milan Horák - REGO, P. O. BOX 66, 161 01 Praha 6, telefon 233 311 385. Vychází 12x ročně. Přetisk povolen jen se souhlasem redakce. Adresa redakce: Česká advokátní komora, Národní třída 16, 110 00 Praha 1, telefon 221 729 011, fax 224 932 989, e-mail: sekr@cak.cz. **Předseda redakční rady: JUDr. PhDr. Stanislav Balík. Šéfredaktor: JUDr. Václav Mandák, CSc., zástupkyně šéfredaktora: JUDr. Lygie Snášelová. Tajemnice redakce: Marcela Jůnová. Redakční rada: JUDr. Jiří Císař, JUDr. Milan Holub, CSc., prof. JUDr. Marie Kalenská, DrSc., JUDr. Ladislav Krym, prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc., JUDr. Jan Luhan, JUDr. Michal Mazanec, doc. JUDr. Vladimír Mikule, CSc., JUDr. Jiří Mucha, doc. JUDr. Jiří Pipek, CSc., JUDr. Tomáš Pohl, JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., JUDr. Helena Šteflová a JUDr. Zdeněk Štencl, doc. JUDr. František Zoulik, CSc.** Objednávky předplatného zasílejte na adresu: ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1. Cena čísla 55 Kč, zvýhodněné roční předplatné 550 Kč, plus poštovné. Advokátům a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma. Celé znění každého čísla vychází též na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním též na internetu. Toto číslo vyšlo 14. 3. 2003. Sazba: Dr. Josef Ženka, Praha 8. Tisk: Tiskárna BCS, s.r.o., Chrást 59, 289 14 Poříčany. Obálka a grafická úprava Kateřina Slavíková. MK ČR 6469. ISSN 1210-6348.

Milan
Horák NAKLADATELSTVÍ Rego

BULLETIN ADVOKACIE
*byl v anketě Karlovarských
právnických dnů oceněn pětkrát
(v letech 1994, 1998, 1999, 2001, 2002)
jako nejlepší právnícký časopis
v České republice*